MARJAN KAMALI

Librăria din Teheran

Marjan Kamali

Librăria din Teheran

Titlul Original:

The Stationery Shop

Traducere din limba engleză de
Cătălin Georgescu
Editura Univers
— 2022 —

Marjan Kamali, născută în Turcia din părinți iranieni, şi-a petrecut copilăria în Kenya, Germania, Turcia, Iran şi Statele Unite ale Americii. După absolvirea cursurilor UC Berkeley, a obținut o diplomă MBA la Columbia University şi una MFA în scriere creativă, în cadrul New York University.

Scrierile ei au fost difuzate de BBC Radio 4 şi publicate în două antologii: Tremors şi Let Me Tell You Where I've Been. Un fragment din Librăria din Teheran a fost publicat în Solstice Literary Magazine şi nominalizat pentru un premiu Pushcart. Romanul ei de debut, Together Tea, a ajuns în finala Massachussetts Book Award, pe lista de recomandări NPR WBUR şi în Target Emerging Author Selection. A fost publicat în câteva limbi străine, iar recent a fost adaptat pentru teatru. Marjan locuieşte împreună cu soțul ei şi cei doi copii ai lor în împrejurimile oraşului Boston.

PARTEA ÎNTÂI

CAPITOLUL UNU
2013

Centrul de îngrijire

— Am stabilit o întâlnire cu el.

Spusese asta ca şi cum s-ar fi pregătit să meargă la dentist, la psihoterapeut sau la vânzătorul acela insistent de frigidere care le promisese ei şi lui Walter rezerve permanente de lapte rece, legume proaspete şi brânză nealterată dacă vor cumpăra modelul acela nou-nouț.

Walter ştergea vasele privind distrat prosopul pe care era imprimată imaginea unui pui galben care ținea o umbrelă. Nu o contrazise. Apetitul lui Walter Archer pentru logică şi capacitatea lui de a lăsa mereu rațiunea să triumfe confirmau buna judecată a Royei. În fond, nu se măritase ea cu un om care era rațional şi, slavă Domnului, incredibil de înțelegător? Nu renunțase ea, până la urmă, la a se mărita cu băiatul acela pe care îl cunoscuse cu atâtea zeci de ani în urmă în mica librărie din Teheran, legându-şi în schimb viața de acest monument de stabilitate originar din Massachusetts? De acest Walter. Care mânca aproape în fiecare zi la micul dejun un ou fiert tare – şi care i-a spus, în timp ce ştergea vasele:

— Dacă vrei să-l vezi, ar trebui să faci asta. Mi se pare că nu prea ai fost în apele tale în ultima vreme.

Roya Archer se putea deja considera aproape în întregime americancă, nu doar în urma căsătoriei, ci şi datorită faptului că locuia în Statele Unite de peste cinci decenii.

Îşi amintea o copilărie petrecută pe străzile încinse şi prăfuite ale Teheranului, jucând leapşa cu sora ei mai mică, Zari, dar viața ei de acum era atent împrejmuită în New England.

Alături de Walter.

O vizită la un magazin cu doar o săptămână în urmă – pentru a cumpăra agrafe de birou! – şi totul s-a dat peste cap. S-a trezit, din nou, absorbită în anul 1953. În cinematograful Metropole, aflat în mijlocul celui mai mare oraş din Iran, în vara aceea zbuciumată. Canapeaua roşie şi circulară din hol, deasupra căreia cristalele candelabrului licăreau ca nişte lacrimi durdulii, fumul de țigară care plutea în fuioare.

O condusese pe scări în sus, în sala de cinema, iar acolo, pe ecran, nişte vedete cu nume străine se îmbrățişau. După film, se plimbase cu ea în lumina apusului de vară. Cerul era de culoarea lavandei, cu nişte straturi violet atât de diferite între ele, încât păreau imposibile. O ceruse în căsătorie lângă tufa plină de iasomie. Vocea îi tremura atunci când i-a rostit numele. Şi-au trimis nenumărate scrisori de dragoste, şi-au plănuit căsătoria. Dar la final, nimic. Viața a tras de sub ea tot ceea ce plănuiseră.

Nicio grijă.

Mama Royei spunea mereu că soarta ne este scrisă în frunte încă de la naştere. Nu poate fi văzută, nu poate fi citită, dar e scrisă acolo cu cerneală invizibilă, iar viața o urmează întocmai. Indiferent ce s-ar întâmpla.

Şi-l scosese pe băiatul acela din minte timp de câteva decenii; Avea o viață de construit, o țară de cunoscut. Walter. Un copil de crescut. Băiatul acela din Teheran putea

foarte bine să rămână înghesuit undeva pe fundul butoiului, ca o cârpă roasă şi inutilă, împinsă atât de tare spre adâncuri încât, după o vreme, l-a dat aproape cu totul uitării.

Dar acum putea să îl întrebe, în sfârşit, de ce o părăsise acolo, în mijlocul pieței.

Walter parcă într-un loc alunecos, mărginit de troiene de zăpadă. Când se opri maşina, Roya nu putu să deschidă portiera. Cândva, pe parcursul îndelungatei lor călătorii împreună, se încuiaseră înăuntru.

Walter veni pe partea cealaltă şi deschise portiera pentru că el era Walter şi pentru că fusese crescut de o mamă (Alice: bună la suflet, drăguță, mirosind mereu a salată de cartofi) care îl învățase cum să se poarte cu o doamnă. Şi pentru că avea şaptezeci şi şapte de ani şi nu putea înțelege de ce bărbații tineri din ziua de azi nu se purtau cu soțiile lor precum cu nişte pahare fragile. O ajută pe Roya să coboare din maşină şi se asigură că fularul ei tricotat îi apără nasul şi gura de bătaia vântului. Traversară cu grijă parcarea şi începură să urce scările clădirii cenuşii în care se afla Centrul pentru Seniori din Duxton.

O pală de aer cald îi întâmpină în hol. În spatele unui birou se afla o femeie tânără, de vreo treizeci de ani, cu părul blond prins într-un coc. În piept avea o legitimație din plastic pe care scria CLAIRE. Fluturaşii de reclamă prinşi din panoul din spatele biroului ei țipau „Seară de filme!” şi „Prânz bavarez!” cu semne de exclamare peste tot, iar marginile li se îndoiau, în timp ce oameni cu pielea zbârcită îşi târau scaunele cu rotile pe podeaua acoperită cu linoleum, iar alții îşi împingeau cadrele ortopedice şi îşi căutau echilibrul, încercând să nu cadă.

— Bună ziua, rămâneți să luați prânzul cu noi astăzi? spuse Claire cu voce sonoră.

Walter deschise gura să spună ceva.

— Bună, nu, nu va veni, zise Roya repede. Soțul meu vrea să încerce faimosul rulou din imitație de homar de la Dandelion Deli. L-am căutat pe Yelp. E un lucru foarte rar să găseşti rulouri de homar în toiul iernii, nu-i aşa? Chiar dacă sunt false.

Bătea câmpii. Încerca din răsputeri să-şi stăpânească nervozitatea.

— Are cinci stele.

— Acel restaurant? întrebă recepționera surprinsă.

— Ruloul lor de homar, mormăi Roya.

Walter oftă. Ridicase cinci degete pentru a-i arăta lui Claire că soția lui credea în cele cinci stele.

— Ah, bine! Homar! zise Claire încuviințând din cap şi pronunțând cuvântul „homar" cu un accent britanic. N-ai cum să nu ai încredere în recenziile de pe Yelp!

— Poți să pleci acum, spuse Roya blând către soțul ei.

Se ridică pe vârfuri pentru a-l săruta pe Walter pe obrazul proaspăt bărbierit.

Pielea lui uscată, mirosul său de săpun Irish Spring. Voia să-l liniştească.

— Bine, atunci, încuviință Walter. Imediat. Am plecat, deci.

Dar nu se mişcă.

Roya îi strânse mâna cu strânsoarea familiară şi delicată dintotdeauna.

— N-o lăsa să intre în prea multe belele, zise Walter într-un târziu către recepționeră.

Vocea îi era gâtuită.

Roya stătea încordată în fața biroului. Se trezi deodată copleşită de mirosurile în care se amestecau amoniacul şi un fel de tocană. Vită? Vită cu ceapă, mai mult ca sigur. Căldura, dată la maximum pentru a face față frigului din New England, făcea ca mirosul de tocană să fie copleşitor. Nu-i venea să creadă că venise într-adevăr acolo.

Caloriferele şuierau, scaunele cu rotile scârţâiau, iar totul părea dintr-odată a fi o mare greşeală.

— Şi pe dumneavoastră cum aş putea să vă ajut? Întrebă Claire.

La gât avea o cruciuliță din aur. Se uită la Roya cu o expresie ciudată pe chip, ca şi cum ar fi cunoscut-o de undeva.

— Am făcut programare pentru a vizita pe cineva, spuse Roya. Pe unul dintre pacienții dumneavoastră care necesită asistență specială.

— Ah, vă referiți la unul dintre rezidenții noştri. Foarte bine! Şi cine ar fi acesta?

— Domnul Bahman Aslan.

Cuvintele ieşiseră din gura Royei încet, ca nişte rotocoale de fum, vizibile şi reale.

Trecuseră mulți ani de când îi pronunțase numele întreg cu voce tare.

Crucea de la gâtul lui Claire licări în lumina fluorescentă a becurilor. Walter probabil că ieşise deja din parcare.

Claire se ridică şi înconjură pupitrul pentru a veni în fața Royei. Îi luă cu un gest delicat mâinile într-ale ei.

— Mă bucur atât de mult să vă cunosc, în sfârşit, doamnă Archer. Eu sunt Claire Becker, asistenta administrativă de la centrul Duxton. Vă mulțumesc că ați venit. Am auzit atâtea despre dumneavoastră. Faptul că sunteți aici înseamnă foarte mult pentru mine.

Aşadar, nu era recepționera, făcea parte din administrație. De unde ştia Claire Becker numele întreg al Royei? Trebuie să fi fost notat în agenda de programări. În fond, făcuse o programare. Dar de ce se purta această tânără ca şi cum ar cunoaşte-o? Şi de unde auzise atât de multe despre ea?

— Veniți, vă rog, spuse Claire cu blândețe. Vă voi conduce direct la el.

De data aceasta nu adăugase semnul acela de exclamare care părea atât de necesar pentru a masca suferința din acel loc.

Roya o urmă pe Claire de-a lungul unui coridor, apoi într-un hol mare în care se aflau o masă lungă cu scaune pe fiecare latură. Dar la masă nu era nimeni care să joace bingo sau să bârfească ceva.

Claire arătă către capătul îndepărtat al camerei.

— Vă aşteaptă.

La fereastră, lângă un scaun din plastic, se afla un bărbat în scaun cu rotile. Stătea cu spatele spre ele; Roya nu-i putea vedea fața. Claire dădu să se apropie de el, dar se opri. Îşi înclină capul într-o parte şi o măsură pe Roya cu privirea din cap până în picioare, ca şi cum ar fi încercat să evalueze dacă putea avea încredere în ea, dacă era un potențial pericol sau dacă exista riscul să facă vreo scenă. Claire învârti între degete lănțişorul de la gât.

— Vă pot servi cu ceva? Apă? Ceai? Cafea?

— Ah, nu, mulțumesc de întrebare.

— Sunteți sigură?

— Sunteți foarte amabilă că m-ați întrebat. Dar nu.

Acum era rândul lui Claire să zăbovească. Pentru numele lui Dumnezeu, nimeni nu voia să o lase pe Roya singură cu acest... rezident. Ce naiba! Ca şi cum ea, o femeie măruntică trecută de şaptezeci de ani, i-ar mai fi putut face vreun rău lui sau oricui altcuiva. Ca şi cum ea, Roya Archer, ar fi putut arde din temelii acel loc cu prezența ei, aruncându-l în aer doar prin faptul că se afla acolo.

— Sunt bine, spuse ea.

Învățase de la americani să spună asta: sunt bine, totul e-n regulă, okey-dokey.

Americanisme uşurele. Erau lucruri care se spuneau, iar ea ştia bine asta. Inima îi bătea puternic, dar o fixă pe Claire cu o privire liniştită.

Claire lăsă capul în jos, apoi făcu, în sfârşit, stânga-împrejur şi plecă. Ieşind din încăpere, ciocănitul tocurilor ei pe podea se sincroniza cu bătăile puternice ale inimii Royei.

Încă putea să o urmeze pe Claire şi să părăsească acel loc urât mirositor, să-l prindă din urmă pe Walter înainte de a-şi termina de mâncat prânzul, să meargă acasă, să se cuibărească în pat şi să pretindă că nu făcuse niciodată acea greşeală ciudată, încă nu era prea târziu. Şi-l imagina pe Walter aplecat asupra berii de ghimbir şi ruloului de homar, singur în restaurant – bietul de el. Dar nu. Ea venise aici să afle, în sfârşit, adevărul. Ea venise aici ca să primească, în sfârşit, un răspuns.

Să pună un picior în faţa celuilalt, aşa trebuia să facă. Se forţă să se ducă spre scaunul cu rotile de la fereastră. Tocurile ei nu ciocăneau; avea în picioare pantofii ei de nădejde, gri şi cu talpă groasă. Walter insistase să poarte ghete de iarnă, dar ea refuzase. Era dispusă să accepte multe lucruri, dar să-l vadă pe fostul său iubit pentru prima oară în şaizeci de ani şi să poarte nişte botine groase de eschimos era unul dintre puţinele lucruri cu care nu putea fi de acord.

Bărbatul îi ignora prezenţa, era ca şi când nici n-ar fi existat.

— Te-am aşteptat, se auzi deodată o voce vorbind în persană, iar trupul Royei vibră.

Pe vremea când erau inseparabili, vocea aceea îi dădea energie şi o liniştea în acelaşi timp.

Era anul 1953. Era vară. Ea avea şaptesprezece ani. New England dispăruse undeva departe, iar frigul de afară şi căldura contrafăcută dinăuntru se evaporaseră.

Picioarele Royei erau bronzate şi tonifiate, iar ei stăteau amândoi, el şi ea, lângă baricade, lipiţi de scândurile rupte şi ţipând din răsputeri. Mulţimea se agita, soarele îi ardea creştetul, cele două cozi lungi îi ajungeau până la piept, iar

gulerul ei de Peter Pan era leoarcă de sudoare. Peste tot în jurul lor, oamenii ridicau pumnii încleştaţi şi strigau la unison. Anticiparea, conştientizarea faptului că ceva nou şi bun era pe cale să se întâmple, certitudinea că ea avea să fie a lui într-un Iran liber şi democratic – toate acestea erau doar ale lor. Erau stăpâni pe viitor şi pe soartă, logodiţi într-o ţară aflată la începutul unui drum îndrăzneţ. Îl iubea cu toată forţa unei explozii. Îi era imposibil să-şi imagineze un viitor în care să nu-i audă vocea în fiecare zi.

Roya îşi privi picioarele, profilate pe linoleumul de pe jos, şi deodată nu şi le mai recunoştea în pantofii aceia mici şi gri de bătrânică, cu talpă groasă şi fundiţe mici.

Bărbatul îşi întoarse scaunul cu rotile spre ea, iar pe chip îi apăru un zâmbet. Părea obosit, avea buzele uscate, iar fruntea îi era brăzdată de nişte riduri adânci. Dar ochii îi erau veseli şi plini de speranţă.

— Te-am aşteptat, repetă el.

Se putea să alunece atât de uşor în trecut? Vocea lui era la fel. Era el cu totul – ochii, vocea –, Bahman al ei. Dar apoi îşi aminti de ce venise aici.

— Înţeleg, zise ea pe un ton mai apăsat decât se aşteptase. Dar eu nu voiam decât să te întreb de ce naiba nu m-ai aşteptat ultima oară?

Se prăbuşi pe scaunul de lângă el, mai obosită decât fusese vreodată în viaţa ei.

Avea şaptezeci şi şapte de ani şi era epuizată. Amintindu-şi de vara aceea crudă şi dezamăgitoare din care nu-şi revenise niciodată complet, se simţea de parcă ar fi avut din nou şaptesprezece ani.

CAPITOLUL DOI
1953

Băiatul care urma să schimbe lumea

— Mi-ar plăcea, zise Baba la micul dejun în timp ce mâncau naan[1] proaspătă cu brânză feta şi gem de vişine, ca voi, fetele, să fiți următoarele Marie Curie pe această lume. Mi-ar plăcea asta. Sau chiar scriitoare – zâmbi către Roya –, la fel ca americanca aceea: Hellen? Keller?

— Eu nu sunt surdă, Baba, spuse Roya.

— Nu e nici oarbă, Baba, zise Zari.

— Şi ce legătură are asta? spuse Maman îndemnându-şi cele două fiice să mănânce mai repede.

— Trebuie să fii surdă şi oarbă ca să fii Hellen Keller, zise Zari zâmbind, mândră de cunoştințele sale despre eroinele americane.

— Şi mută. Nu uita de muțenie, mormăi Roya.

— Nu mă refeream la partea aceea, zise Baba punând jos paharul cu ceai. Mă refeream la geniu. Mă refeream la partea despre cele unsprezece cărți pe care le-a scris. Asta e partea la care mă refeream!

Soarta le dăruise lui Maman şi Baba doar doi copii, şi fete pe deasupra. În mod remarcabil, Baba era excepțional de evoluat pentru vremurile lui: voia ca fetele sale să fie educate şi să reuşească în viață. Religia sa era educația, iar visul său era democrația.

Ca eleve de liceu, Roya şi Zari erau pe cale să primească cea mai bună educație de care se putea bucura o fată în Iranul anului 1953. Țara se schimba rapid şi începea să se

---

[1] Pâine subțire, asemănătoare cu o lipie.

deschidă. Aveau un prim-ministru ales în mod democratic: Mohammad Mosaddeq.

Aveau şi un rege, Şahul, care continua lupta pentru apărarea drepturilor femeilor începută de tatăl său, Şahul Reza.

— Şahul este, cu siguranță, o slugă a blestemaților de britanici atunci când vine vorba să dea petrolul nostru pe degeaba! spunea mereu Baba. Dar da, le-a ajutat pe femei. Asta trebuie să recunosc.

Concepțiile moderne ale lui Baba şi Maman erau întâmpinate cu încruntare şi dezaprobare de membrii mai tradiționalişti ai familiei. Cum puteau, îi şopteau mătuşile pe un ton precipitat lui Maman mătuşile în bucătărie, să îşi lase fiicele adolescente să umble peste tot neînsoțite? Maman devenise expertă în a lua în derâdere lucrurile acestea. Renunțase la hijab încă de când Şahul Reza introdusese politica eliminării vălului, în anii '30, chiar dacă rudele ei mai credincioase erau oripilate de modul de viață farank[2], occidental.

Maman şi Baba şi-au trimis cele două fiice la cel mai bun liceu de fete din Teheran.

În fiecare dimineață, în timp ce Maman pregătea ceaiul, Roya şi Zari se pregăteau pentru ziua care începea. Roya doar se spăla pe față şi îşi împletea părul negru şi des în două cozi lungi, dar Zari îşi colora puțin buzele şi îşi etala mândră onduleurile, pe care le crea răsucindu-şi în fiecare seară şuvițele de păr în jurul unor bucăți de hârtie de ziar.

În timp ce sora ei se aranja şi se gătea cu grijă, Roya îşi privea propria reflexie în oglindă. Se schimbase mult în

---

[2] Cuvânt de origine persană care desemnează poporul francilor, uniune de triburi din grupul germanilor apuseni care trăiau pe cursul inferior şi mijlociu al Rinului în sec. al III-lea e.n. Aici, cu sensul mai larg, de „occidental”, „european”.

ultimul an. Fața ei își mai pierduse din rotunjimile de copil, iar pomeții îi erau mai proeminenți. Pielea ei, care fusese uneori acoperită de coşuri, se curățase. Părul ei lung şi negru era în mod natural ondulat şi ar fi putut să şi-l lase despletit peste umeri, aşa cum îi recomandase deseori Zari. Dar Roya încă şi-l mai împletea în cozi. O făcea să se simtă mai mult ea însăşi, mai ales de când restul corpului ei se schimbase atât de mult. Era încă minionă, dar în ultima vreme avea forme mai rotunjite şi sâni mai mari – sau, aşa cum zicea Zari, era mai dezvoltată.

Zari îi făcu semn să se dea la o parte şi ocupă tot spațiul din fața oglinzii. Îşi mângâie părul şi îşi țuguie buzele.

— Coafura asta mă face să arăt ca Sophia Loren. Nu-i aşa?

Ce-ar fi putut spune Roya în afară de „da”? Îşi încheie bluza de bumbac cu mâneci lungi, îşi puse pe ea uniforma din pânză ormak şi îşi trase în sus nesuferitele şosete care ajungeau până la genunchi. Roya trebuia să recunoască faptul că până şi ea voia să poarte şosete până la glezne, şosete „americane” cum le numeau fetele, dar directoarea şcolii le pedepsea pe fetele care purtau şosete scurte. Roya încă nu găsise curajul de a intra în şcoală cu fruntea sus şi cu şosete scurte în picioare.

— El e speranța noastră! zise Baba umplându-şi gura cu pâine şi brânză feta.

Premierul Mosaddeq a naționalizat petrolul ca să scăpăm de jugul celor de la AIOC.

AIOC, compania petrolieră anglo-iraniană, era duşmanul de moarte al lui Baba.

— Pentru prima oară după zeci de ani, iranienii pot avea controlul asupra propriilor resurse naturale, iar țările imperialiste nu mai profită de ei. Premierul este singurul care poate ține piept puterilor străine. Cu Mosaddeq la putere, vom deveni o democrație adevărată cât ai zice peşte.

Dacă voi, fetelor, veți studia istorie, chimie şi matematică, vă veți putea alătura celei mai bune clase profesionale pe care a avut-o vreodată țara aceasta. Vă vine să credeți? Vedeți ce aveți la dispoziție? Vedeți ce posibilități le oferim noi acum tinerelor domnişoare? Ce pot face eu ca funcționar guvernamental? Să plimb hârtii de colo-colo? Să stau şi să beau ceai?

Mai luă o înghițitură zdravănă de ceai.

— Dar voi, fiicele mele! Voi veți ajunge mai departe decât am visat vreodată eu şi mama voastră! Nu-i aşa, Manijeh?

— O dimineață! spuse Maman. Am putea avea măcar o dimineață fără prelegeri? Măcar un mic dejun?

Baba păru uşor ofensat, dar nu se opri de tot.

— Marie Curie a mea! zise el făcând un gest din cap, spre Zari. Helen Keller a mea, mai spuse făcându-i cu ochiul Royei.

Fetele, între care era o diferență de vârstă de optsprezece luni, cunoşteau prea bine speranțele supradimensionate ale tatălui lor. Roya, care avea şaptesprezece ani, încerca să se ridice la înălțimea aşteptărilor lui Baba, dar ceea ce îşi dorea cu adevărat era să citească traduceri ale romanelor scrise de autori precum Hemingway şi Dostoievski. Sau poemele titanilor persani precum Rumi, Hafez sau Saadi. Royei îi mai plăcea şi să gătească alături de mama ei, după rețetele celor mai bune tocănițe khoresh.

Iar sora ei mai mică era departe de a deveni viitoarea Madame Curie. Zari era obsedată de un băiat pe nume Yousof. Voia să se mărite cu un băiat bogat, să danseze tango şi să învețe vals. Voia să plătească cinci tomani[3] pentru un bilet la una dintre petrecerile copiilor populari din şcoală, să se dezlănțuie dansând samba şi să-i impresioneze

[3] Monedă de aur folosită în trecut în Persia, în valoare de 10 000 de dinari.

pe toți cu mişcările ei. Aproape în fiecare seară când mergeau la culcare, Zari îi expunea în detaliu Royei toate visurile sale.

— Mergeți! zise Maman sărutndu-le pe fete pe obraji şi luându-le din față paharele de ceai.

Zari îl salută pe Baba cu un gest care imita, în glumă, devotamentul ei față de idealurile lui. În loc să râdă, Baba îi răspunse la salut cu un gest lent şi serios.

Zari se uită spre Roya şi îi aruncă o grimasă rapidă, pe care doar o soră ar fi putut să o perceapă.

Ajunse la uşă, Roya şi Zari îşi puseră pantofii în picioare. Chiar dacă Roya era în ultimul an de liceu şi Zari era încă în clasa a noua, amândouă trebuiau să poarte pantofii din piele cu baretă care făceau parte din uniforma şcolii. Roya trase bareta şi o legă strâns.

Fetele ieşiră printr-un coridor din secțiunea interioară a casei, andarun[4], spre cea exterioară, apoi coborâră treptele care dădeau spre grădină. În timp ce treceau pe lângă bazinul placat cu faianță turcoaz, Roya simți invidie față de peştii din el. Nu făceau decât să înoate în apa aceea proaspătă şi albastră. Nu trebuiau să devină membri de succes ai celei mai bune clase profesionale pe care a avut-o vreodată țara.

Roya a închis poarta, apoi au ieşit amândouă pe alee, iar de acolo în strada principală. Acolo, s-au apropiat una de alta, strângându-şi cărțile la piept.

La ora aceea a dimineții nu erau încă demonstranți pe străzi, dar pe jos era plin de manifeste de la protestul anterior. Fotografiile premierului Mosaddeq – cu nasul său ascuțit şi cu privirea aceea erudită şi plictisită de viață –

---

[4] În arhitectura iraniană, secțiunea în care sunt amplasate camerele private dintr-o locuință. Acesta este în special locul în care femeile casei se pot deplasa libere fără a fi văzute de cineva din afara casei.

împânzeau caldarâmul. Roya nu suporta să-i vadă fața împrăştiată pe jos, astfel încât oamenii să o poată călca în picioare. Ridică de jos câteva manifeste, ținându-le grijulie cu fața în sus.

— Ah, pe bune, chiar crezi că îl poți salva? întrebă Zari. Diseară va fi o demonstrație comunistă. După ea va mai fi una la care vor participa susținătorii Şahului. Nu îl poți salva pe prim-ministru. E depăşit numeric de cele două facțiuni care vor să-l vadă dispărut.

— Dar are mii, milioane de susținători! Poporul, noi îi ținem spatele, zise Roya.

— Poporul are prea puțină putere, iar tu ştii bine asta. În țara noastră toate înțelegerile sunt deja făcute în culise, iar corupția e în floare.

Au mers mai departe, iar Roya a strâns şi mai tare la piept cărțile şi fotografiile lui Mosaddeq. Desigur, Zari avea dreptatea ei. Chiar cu o săptămână în urmă fusese organizată o adunare specială în şcoala lor. Stând pe scenă, cu mâinile în şold, directoarea şcolii le ceruse elevilor să-i identifice pe aceia dintre ei care răspândeau manifeste comuniste. Nimeni nu spusese nimic. Roya ştia că Jaleh Tabatabayi fusese cea care împrăştiase acele mesaje pe sub bănci şi în timpul pauzelor, ascunse în hârtie de tip pergament. Se întreba cum de avea acces Jaleh la asemenea documente politice.

Cum de îndrăznise să facă rost de ele, în primul rând. Apoi, la sfârşitul orelor, apăruseră polițiştii, dotați cu megafon, pistoale şi un furtun.

Abbas, paznicul şcolii, îi ajutase pe polițiştii cu cefe groase să ataşeze furtunul la un robinet din curte. Chiar în momentul în care Jaleh ieşea din şcoală, polițiştii au pus în funcțiune furtunul şi au îndreptat toată forța jetului de apă spre ea. La început, expresia de pe fața ei a fost una de mirare, un fel de teamă amestecată cu respect.

Apoi, expresia ei s-a transformat într-una de voință neclintită. A sărit pentru a evita jetul de apă şerpuitoare. A aterizat cu o bufnitură surdă în plin jet de apă. În câteva secunde, Jaleh era udă până la piele, cu uniforma lipindu-i-se de rotunjimile corpului şi cu părul prelins şi ud.

Unul dintre polițişti spusese: „Aşa o să te înveți minte să-ți mai dispreţuieşti țara răspândind minciuni comuniste. Să nu crezi că nu vă vom găsi pe toți cei care vă aflați în spatele acestui complot trădător cu Rusia. Pe voi, fetele, ar trebui să vă preocupe cum să deveniți nişte tinere femei decente, nu nişte măgăruşi politici."

Directoarea şcolii aplaudase.

Fetele pro-regalitate, devotate Şahului, aplaudaseră la rândul lor şi ovaționaseră, grupate în curtea şcolii. Câteva dintre fetele care erau de partea Şahului proveneau din familii bogate, iar tații lor lucrau în industria petrolieră. Câteva dintre fetele profund religioase aplaudaseră şi ele. Pentru prima oară după mult timp, familiile clerului şi susținătorii Şahului se uniseră.

Fetele pro-comuniste alergaseră spre Jaleh şi se adunaseră în jurul ei imediat ce polițiştii şi directoarea şcolii ieşiseră din curte. Încercaseră s-o usuce cu puloverele lor, cu batistele, cu mânecile uniformelor. Jaleh stătea dreaptă, chiar dacă era udă leoarcă, şi le spunea să nu-şi facă griji. Ba chiar râdea. Roya ştia că Jaleh urma să împrăştie şi mai multe manifeste marxiste, nu mai puține. Aşa erau fetele comuniste Tudeh[5]. Erau neînfricate şi hotărâte şi spuneau mereu că Iranul ar fi trebuit să calce pe urmele Uniunii Sovietice.

Roya, Zari şi fetele care-l susțineau pe premier se adunaseră în propriul lor cerc, şocate şi zguduite de

---

[5] Partidul Tudeh sau Partidul Maselor din Iran a luat ființă în 1941, ca urmaş direct al Partidului Comunist Iranian.

întâmplare. Dacă un coleg ar fi întrebat-o pe cine susținea, Roya ar fi spus „Pe prim-ministrul Mosaddeq şi Frontul Național”; orice alt răspuns i-ar fi frânt inima lui Baba. Premierul Mosaddeq putea aduce democrația adevărată în țara lor. Studiase dreptul în Elveția, devenise ministru de externe şi mersese tocmai până în Statele Unite ale Americii, pledând pentru obligativitatea Companiei Anglo-Iraniene de Petrol de a ceda Iranului dreptul de proprietate asupra propriului petrol. Royei îi plăceau încrederea şi independența lui Mosaddeq. Îi admira până şi pijamalele (în care fusese fotografiat de câteva ori).

În timp ce mergea spre şcoală cu Zari, amintindu-şi incidentul cu Jaleh şi furtunul cu apă, îşi dori ca polarizarea şi rivalitatea politică permanentă să fi luat sfârşit.

Politica se strecurase în toate sălile de clasă. Colegii ei de şcoală erau împărțiți în tabere, cum era şi țara de fapt, în pro-comunişti, pro-rege şi pro-premier. Iar ea se săturase de asta.

Când Roya şi Zari au ajuns la poartă, Abbas, paznicul, părea de neclintit. Era treaba lui să se asigure că nu pătrundea nicio persoană neautorizată înăuntru, să protejeze sanctitatea instituției şi siguranța fetelor. Nu era treaba lui să-şi deschidă şlițul pantalonilor şi să-şi fluture penisul legat cu o fundiță elegantă de culoare roz.

Dar se ştia despre el că făcea şi asta din când în când.

Zari a înlemnit când l-a văzut pe Abbas deschizând poarta zâmbind. După ce trecură de el şi nu le mai putea auzi, îi şopti Royei:

— Mi-a arătat din nou socoteala lui săptămâna trecută.

— Era legată cu fundiță? întrebă Roya.

— Ca de obicei. Oare cum pot bărbații să meargă cu chestia aia bălăngănindu-se acolo?

— Cred că e dureros.

— E aşa de mare, încât mă mir că nu au mereu mâncărimi acolo.

— Ei bine, nu ai văzut-o decât pe a portarului.

— Da, zise Zari şi păru să cadă pe gânduri câteva clipe.

— I-ai spus directoarei?

— A zis că e foarte urât din partea unei fete ca mine să mintă în halul ăsta. Că Abbas lucrează aici încă de dinainte să mă nasc eu şi că ar trebui să-mi fie ruşine că am născocit asemenea poveşti vulgare.

— Aha. Răspunsul ei obişnuit, aşadar.

— Mda, oftă Zari.

Băieţii nu aveau nicio problemă să plece de la şcolile lor şi să vină la porţile şcolii fetelor după ore. Abbas striga şi îi uşuia de acolo.

— Pui de căţea ce sunteţi! striga el. Lăsaţi-le în pace pe fetele acestea, o să ardeţi în iad.

Roya îi ignora pe băieţii care se ţineau după ele până acasă, dar Zari se asigura că cei mai chipeşi dintre ei o vedeau unduindu-şi părul negru şi bogat, mai ales dacă printre ei se afla şi Yousof. În unele zile băieţii apăreau de după fiecare colţ şi de după fiecare cotitură. Băieţi curtenitori, şireţi şi isteţi, care făceau cu ochiul, fluierau şi flirtau. Băieţi frumoşi şi deştepţi, cu zâmbete cuceritoare. Băieţi tăcuţi şi timizi, care le aruncau, din când în când, câte o privire pe furiş, apoi roşeau când erau prinşi în fapt. Roya se obişnuise cu ei aşa cum te obişnuieşti cu nişte muşte enervante, adică nu se obişnuise niciodată.

Locul preferat al Royei din tot Teheranul era o librărie. Aceasta se afla la intersecţia dintre străzile Churchill şi Hafez, pe colţul opus faţă de Ambasada Rusiei şi chiar peste drum de şcoala ei.

Royei îi plăcea să-şi treacă degetele peste teancurile de pagini fine din magazinul acela. Îi plăceau cutiile de creioane care miroseau a plumb şi erau un simbol al

cunoaşterii. Putea petrece o după-amiază întreagă doar uitându-se la stilouri cu cerneală şi la călimări sau frunzărind cărțile care vorbeau despre poezie, iubire şi despărțiri. Magazinul se numea, simplu, Librărie – nu avea vreun nume sofisticat –, şi era în egală măsură şi o papetărie. Pe măsură ce disensiunile politice din iarna aceea se adânceau, iar oamenii înfierbântați se angajau în dezbateri şi proteste peste tot pe străzi, era adăpostul perfect pentru linişte şi pentru studiu. Era un sanctuar al calmului: niciodată prea luminos, niciodată prea zgomotos.

Într-o zi cu vânt puternic din ianuarie, Roya, dorindu-şi să scape de protestul comunist care prindea amploare în stradă, se strecură înăuntru. Nu voia decât să citească nişte poezie.

— Ce să fie astăzi, Rumi? întrebă domnul Fakhri de după tejghea.

Era un om calm şi bun, la vreo cincizeci şi ceva de ani, cu părul grizonant, mustața stufoasă şi ochelari rotunzi. Pantofii domnului Fakhri erau mereu proaspăt lustruiți.

Avea librăria de când se ştia ea şi era un expert în cărți. Domnul Fakhri avea rafturile ticsite de clasici şi poezie persană şi de traduceri ale operelor literare din toate colțurile lumii.

— Da, vă rog.

Roya venise aici de atâtea ori, încât domnul Fakhri îi cunoştea foarte bine gusturile literare. Ştia că Roya iubea poezia persană antică, dar nu putea suporta unele dintre prozele scurte moderne. Ştia că şi-ar fi dat şi ultimul sfanț din banii de buzunar pe un teanc nou-nouț de coli de hârtie şi că produsele sale preferate de papetărie erau cele importate din Germania, pentru că erau cele mai moderne şi colorate. Ştia nu numai că citea fiecare cuvânt al poeților antici, dar şi că, din când în când, mâzgălea în tăcere propriile sale cuvinte pe colile cumpărate de la el. Domnul

Fakhri ştia toate lucrurile acestea, iar calmul său nepărtinitor o atrăgea în acest magazin la fel de mult ca grămezile de cărţi nou-nouţe, creioane şi tomuri de hârtie.

— Poftim.

Cartea cu poeme de Rumi pe care i-o întinsese era tipărită pe hârtie nouă, de un alb strălucitor şi avea coperţi de culoare verde-închis cu litere aurii.

— Între coperţile acestea se află unele dintre cele mai bune creaţii ale lui. Asigură-te că găseşti un loc liniştit şi nu lăsa pe nimeni să te deranjeze. E nevoie de o anumită concentrare dacă chiar vrei să-i pătrunzi adevărul.

Roya încuviinţă din cap şi tocmai se pregătea să bage mâna în geantă atunci când auzi clopoţelul de deasupra uşii. Uşa se deschise larg, lăsând să pătrundă înăuntru strigătele de pe străzi şi o pală puternică de vânt. Paginile din Rumi fluturară în mâna sa. Un băiat de vârsta ei intră grăbit în magazin. Avea o cămaşă cu guler alb şi pantaloni închişi la culoare. Părul său era ca o claie închisă la culoare şi avea obrajii roşii de la vânt. Intră fluierând o melodie melancolică şi plină de dor. Era diferită de tot ceea ce auzise ea până atunci şi nu se potrivea deloc cu paşii săi mari şi cu încrederea în sine pe care o degaja.

Domnul Fakhri sări în poziţie de drepţi şi se puse repede în mişcare. Se aplecă după tejghea, luă un teanc de hârtii, le prinse cu o sfoară şi i le întinse băiatului, cu aerul că îl aşteptase toată ziua pe acest oaspete deosebit. Băiatul se opri din fluierat, băgă mâna în buzunar şi plăti. Era o tranzacţie rapidă, urgentă şi tăcută. Când era pe punctul de a ieşi pe uşă, băiatul se întoarse. Ea se gândi că făcuse asta pentru a-i mulţumi domnului Fakhri. Dar el privi drept spre ea. Ochii îi erau veseli şi plini de speranţă.

— Sunt norocos să te cunosc, spuse el, apoi ieşi din magazin şi dispăru cu paşi mari în vântul de afară.

Domnul Fakhri şi Roya rămaseră tăcuți cât timp magazinul îşi revenea la normal după efectul vizitei băiatului, ca şi cum călătoriseră cu un balon cu aer cald care tocmai ateriza şi se dezumfla.

— Cine este? întrebă Roya, care se simțea, fără niciun motiv, înviorată.

Era derutant şi amețitor să simtă prin tot corpul fiorul acela de entuziasm doar ca urmare a scurtei vizite a băiatului.

— Acela, draga mea, este Bahman Aslan, zise domnul Fakhri.

O expresie de îngrijorare îi traversă chipul. Bătu darabana cu degetele în tejghea şi adăugă:

— Acela este băiatul care vrea să schimbe lumea.

Roya băgă cu grijă cartea de Rumi în geantă. Privi spre uşă. Se simțea uşor năucită, ca şi cum ar fi asistat la ceva copleşitor şi surprinzător, dar şi foarte personal în acelaşi timp, ceva ce amintea de ritmul inerent al speranței, vieții şi energiei. Absentă, îşi luă la revedere de la domnul Fakhri.

Zile la rând îl căută cu privirea pe străzi. Hussein cel mucos se ținea după ele peste tot; o enerva la culme. Cyrus cel îndrăzneț şi gălăgios insista să le deschidă, ei şi lui Zari, uşile de peste tot. Yousof o privi pe Zari pe furiş în timp ce traversau strada, apoi se prefăcu foarte concentrat asupra stâlpului de iluminat. Părea că, oriunde s-ar fi dus, elevii de la şcolile de băieți erau peste tot pe străzi. Băieții participau, în grupuri, la diverse demonstrații. Dar acel băiat care dăduse buzna în Librărie şi făcuse lumea să se învârtă mai repede decât de obicei, mai energic, cu mai multă vigoare – chiar dacă doar pentru câteva minute – nu era de găsit nicăieri.

Roya a mers zi de zi la şcoală şi înapoi împreună cu Zari, a mâncat tocănițele khoresh făcute de mama sa şi l-a ascultat pe Baba povestindu-le totul despre planurile

premierului Mosaddeq. Acesta urma să le elibereze țara de influențele străine o dată pentru totdeauna, astfel încât nimeni să nu le mai poată fura petrolul vreodată. Avea să-i propulseze spre un viitor democratic!

Roya studia geometria, mâzgălea în grabă câteva versuri şi zâmbea atunci când Baba insista că urma să fie următoarea Madame Curie, bineînțeles că va fi, uitați de Helen Keller. Dar nu-l găsea nicăieri pe băiatul cu ochii veseli – cel căruia domnul Fakhri îi dăduse un teanc de foi cu o asemenea viteză şi emfază de parcă ar fi înmânat o armă unui războinic.

O săptămână mai târziu, în Librărie, Roya luă o ascuțitoare metalică şi îşi plimbă degetul de-a lungul striațiilor minuscule de pe lateralele acesteia. Din nou, vântul frunzări paginile cărților atunci când uşa se dădu de perete şi el intră din nou cu paşi apăsați.

De data aceasta se opri din fluierat atunci când o văzu. Părea ceva mai puțin sigur pe sine şi mai timid.

— Rumi, spuse el către domnul Fakhri, dar aruncând o privire rapidă spre ea în acelaşi timp.

Claia de păr negru era pieptănată cu grijă într-o parte. Cămaşa cu guler alb era călcată. Zâmbea politicos, iar ochii îi străluceau.

Cu aceeaşi viteză şi aceeaşi dorință de a-i face pe plac, domnul Fakhri scoase un exemplar din aceeaşi carte pe care i-o dăduse Royei cu o săptămână în urmă. Îşi drese glasul.

— Poftim, Bahman Jan.

De data aceasta, Bahman îi mulțumi domnului Fakhri, făcu o mică plecăciune spre Roya şi o zbughi înapoi pe stradă.

— De ce se grăbeşte aşa? Unde se duce? Ce e aşa de important? zise ea după ce îşi veni în simțiri.

Voia să-i arate domnului Fakhri că băiatul acela nu o lăsase fără cuvinte.

— Ți-am mai spus, Roya Khanom. Băiatul acesta vrea să schimbe lumea. Pentru asta e nevoie de grabă, zise domnul Fakhri luând o cârpă şi începând să şteargă tejgheaua cu ea. E nevoie de atenție.

Se opri din şters şi adăugă, privind-o cu subînțeles:

— E nevoie de maximă precauție.

Roya pufni. Puse jos ascuțitoarea. Se îndreptă de spate.

— Nu ştiu cum vrea el să schimbe lumea. Merge prea repede. Nu e foarte politicos. Fluieră fără motiv! Marțea trecută, când a venit aici, abia dacă a vorbit cu dumneavoastră. Se poartă de parcă ar fi foarte important. Părul lui arată ciudat.

Nu prea îmi dau seama cum ar putea să schimbe lumea un astfel de băiat.

— Foarte... multă... domnul Fakhri îşi puse ambele mâini pe tejghea şi se aplecă spre ea – precauție.

Fusese avertizată. L-a mai văzut de câteva ori pe Bahman în librărie – venea de fiecare dată marțea, imediat după şcoală, ca şi cum ar fi ştiut că ea avea să fie acolo. De fiecare dată Roya se prefăcea ocupată, frunzărind cărțile sau examinând noile articole de papetărie sau privind oriunde, numai spre el nu. De fiecare dată, desigur, nu se putea abține să-l privească pe ascuns, până în cea de-a cincea marți, când nu mai suportă tăcerea dintre ei.

Se prefăcuse că are o întrebare despre poezie şi i-o adresă domnului Fakhri, care, nu se ştie de ce, nu răspunse, aşa că băiatul fu acela care trebui să-i răspundă.

Băiatul care voia să schimbe lumea reuşi să spună „foc” drept răspuns atunci când ea întrebă ce cuvânt urmează în strofa pe care o recitase din poemele străvechi ale lui Saadi.

Fata roşi.

— Foc, repetă băiatul.

Bineînțeles că avea dreptate, acesta era cuvântul care urma în strofa lui Saadi. O spusese cu asemenea siguranță,

încât Roya își dorea, pe de o parte, să fi greşit, iar pe de altă parte, să stea de vorbă ore întregi cu el. Dar trebuia să plece. Sora ei o aştepta.

Când Roya ajunse la ea, Zari era foarte prost dispusă. Asurzise din cauza strigătelor demonstranților, i se plânse ea, în timp ce sora ei pierduse vremea printre creioane şi cărți în magazinul acela uitat de lume. Îi spuse că voia să meargă acasă şi să se întindă cu o sticlă de apă fierbinte sub picioare pentru că avea nişte dureri menstruale cumplite şi era lihnită, aşteptase prea mult, şi că era cazul ca Roya să fi învățat să respecte şi timpul celorlalți, poate? Roya o ascultă pe Zari bombănind tot drumul spre casă. Dar continuă să se uite împrejur, întrebându-se dacă (şi unde) avea să-l mai vadă vreodată pe băiatul acela şi în afara Librăriei.

2013

Roya îşi sprijini capul de geamul maşinii şi urmări cum New England trecea pe lângă ei, stoic şi glacial.

Voia să se gândească numai la Walter şi la cât de mult aveau să se bucure de cina pe care urmau să o ia împreună. Avea să-i gătească crochetele de peşte care-i plăceau lui atât de mult. Voia să-l uite pe băiatul acela şi să uite şi vizita pe care tocmai o făcuse la centrul de îngrijire. Dar cuvintele din scrisoarea lui nu voiau să o părăsească.

Le memorase fără să vrea cu şaizeci de ani în urmă.

Îți promit, iubirea mea. Vino la întâlnire în Piața Sepah, în centru... miercuri... la 12 ziua. Sau un pic după aceea, dacă nu reuşesc să ajung la timp. Vino acolo şi după aceea vom fi, pentru totdeauna, un întreg. Bucuria că te voi vedea mă va ajuta să rezist în următoarele zile.

— Ah, Walter, spuse ea.

Apoi îşi lipi fruntea de geamul maşinii şi începu să plângă.

CAPITOLUL TREI
1953

Iubirea: cum se împleteşte

Iată, iubirea
Cum se împleteşte
Cu cel îndrăgostit
Iată, sufletul
Cum se împleteşte cu pământul
Dându-i viaţă

Roya citi din nou poemul lui Rumi şi aşteptă ca Bahman să-şi facă apariţia. De când dăduse prima oară năvală în Librărie, nu lipsise în nicio zi de marţi. Iar asta făcuse ca iarna aceea să fie una plină de anticipare, conversaţii, entuziasm. Când te-ai îndrăgostit, surioară? Spune-mi. Ţi-a recitat un cuvânt dintr-un poem şi asta a fost tot?

Bineînţeles că nu, îi spusese Roya lui Zari. Nu a fost doar un cuvânt, un moment.

Ea nu ştia că astfel de lucruri se întâmplau doar în filmele americane?

Roya voia plenitudine, voia căldură, voia evadare şi confort. Librăria şi cărţile sale îi ofereau acele lucruri. Apoi, Bahman o umpluse cu prezenţa sa. Dar dacă ar fi trebuit să indice ziua în care se îndrăgostise iremediabil, aceea fusese cea de-a şaptea zi de marţi. Ziua care marca sfârşitul iernii. Era genul acela de zi în care frigul, chiciura şi letargia acelui anotimp se dădeau la o parte, lăsând loc promisiunii

mugurilor, verdeții şi noilor începuturi. Era o zi potrivită pentru o astfel de schimbare. Întreaga țară se pregătea să sărbătorească prima zi de primăvară: Anul Nou Persan.

În acea a şaptea zi de marți, domnul Fakhri alerga înainte şi înapoi prin magazin, foarte concentrat şi debordând de energie, ajutând mamele să cumpere cadouri de Anul Nou pentru copiii lor, împachetând seturi de creioane şi mulțumindu-le clienților cu un emfatic şi cald „Fie ca bucuria să vă fie mereu în suflet şi să aveți viață lungă!”

— Un cadou pentru băiatul meu, se pisici o femeie, s-a descurcat foarte bine la evaluare şi îi place să citească.

Mândria de pe chipul ei îl făcu pe Bahman să zâmbească –, iar Roya observă asta.

Un alt bărbat cumpără nişte creioane colorate pe care domnul Fakhri le strânse ca întrun buchet de flori şi le legă cu panglică verde. Colecțiile de poezie erau, desigur, cel mai râvnit produs – setea de poezie persană era de neostoit, ca întotdeauna. Roya şi Bahman se îndepărtară unul de celălalt atunci când mulțimea clienților din magazin crescu, după orele de şcoală. El se concentra pe tratatul politic expus sub formă de broşură lângă tejghea; ea rămase în spate, lângă traducerile romanelor din literatura străină.

Apoi, mulțimea dispăru la fel de repede cum apăruse. Cărțile fuseseră cumpărate, cadourile alese, sfaturile primite; clienții se împrăştiaseră; şi iată-i din nou pe amândoi, preocupați cu propriile căutări printre rafturi, dar, desigur, atenți unul la celălalt, simțind aproape nimic altceva în afara prezenței celuilalt. Domnul Fakhri închise registrul de casă cu un pocnet puternic.

— Dumnezeule mare, zilele acestea se cumpără multe pentru Nowruz[6]. Oare toți copiii din oraş au primit evaluări atât de bune de la profesori, încât să merite atâtea cadouri de Anul Nou?

Roya şi Bahman rămaseră tăcuți, fiecare în colțişorul său sigur.

— Aşadar! zise domnul Fakhri rotindu-şi privirea de parcă ar fi vorbit unui public numeros. Un proprietar de magazine nu are dreptul de a se plânge de vânzări, dar eu trebuie să duc tot numerarul acesta la bancă.

Nici Roya şi nici Bahman nu se mişcară.

— Mă gândeam să plec puțin, aşa că s-ar putea să fiu nevoit să închid librăria.

— Rămân eu aici, zise Bahman încet.

— Poftim?

— Pot rămâne eu aici. Dacă apare vreun client, o să-i spun că vă întoarceți repede.

— Ah, zise domnul Fakhri privind spre Bahman, apoi aruncând o privire neliniştită spre Roya.

Roya simți disconfortul domnului Fakhri. Era îngrozită de ideea de a rămâne singură cu Bahman. Bineînțeles că nu putea rămâne singură cu el.

— Eu trebuie să plec acum acasă. O zi frumoasă să aveți, domnule Fakhri!

— Ei bine, dacă pleci... bine, Roya Khanom, să ai o zi frumoasă!

Domnul Fakhri părea uşurat. Se uită din nou la ceas.

— Mai e puțin şi se închide banca. Nu mai am timp. Mulțumesc, Bahman Jan. O să accept oferta ta.

Domnul Fakhri îşi luă haina şi o fixă cu privirea pe Roya.

---

[6] Sărbătoare care marchează, conform calendarului solar iranian, prima zi a anului.

— La revedere, Roya Khanom. Să ajungi în siguranță acasă. Până nu e prea târziu.

Îşi îndesă pălăria neagră pe cap.

— Bahman Jan, mă întorc repede.

Ieşi grăbit pe uşă, iar Roya dădu să-l urmeze.

— Rămâi.

Vocea lui Bahman era fermă şi sigură.

— La revedere.

Roya se opri în fața uşii. Stătea cu spatele spre el. Îl văzu pe domnul Fakhri îndepărtându-se pe stradă.

— Rămâi, te rog.

Vocea lui părea mai puțin sigură acum.

Se întoarse să-i spună de ce nu putea sub nicio formă să rămână. Dar, când îl văzu, aproape că rămase fără suflu. Părea agitat. Era roşu la față, dar pe chip avea o expresie blândă.

Trebuia să plece. Avea multe de făcut. Maman şi Zari aveau nevoie de ajutor pentru a pregăti casa pentru Anul Nou. Trebuia făcută curățenia de primăvară. O grămadă de praf de şters, nenumărate covoare de bătut, geamuri de frecat cu oțet. Nu avea sub nicio formă cum să rămână acolo, singură cu acel băiat.

Era singură cu el. Era singură cu el în acel magazin şi, deodată, sanctuarul acela avea potențialul de a schimba absolut totul.

— Care este cartea ta preferată? întrebă el repede.

— Nu am o carte preferată.

— Ah, eu am crezut că... am presupus că îți place să citeşti.

— Îmi place. Voiam să spun că nu am o singură carte preferată. Sunt prea multe.

El zâmbi, iar chipul său, încă îmbujorat, se mai lumină puțin.

— Domnul Fakhri mi-a spus că vrei să schimbi lumea.

Merse spre el cu sentimentul că se pregătea să sară de pe o stâncă şi surprinsă de faptul că punea un picior în fața celuilalt. Se opri atunci când ajunse la doar un braț depărtare de el. Pantalonii lui kaki, claia de păr de pe cap, roşeața care stăruia în obrajii lui – toate i se păreau izbitoare.

— Ah, nu ştiu ce să spun despre asta, zise Bahman coborând privirea în podea.

— Dar tu eşti siasi, te preocupă politica, nu-i aşa?

El ridică privirea, surprins.

— Există cineva în țara asta pe care să nu-l preocupe?

— Eu, zise ea mințind pe jumătate.

— Trebuie să te preocupe politica. Mai ales acum.

— Ei bine, mie nu-mi place. Nu-mi plac disputele. Nu-mi plac demonstrațiile.

— Asta e tot ce avem. Trebuie să rămânem implicați. Nu-i putem lăsa să-l dea jos pe premierul Mosaddeq...

— Tu crezi zvonurile acelea? Că va fi înlăturat de la putere?

— Mă îngrijorează, da. Puterile străine ar putea face asta. Sau chiar ai noştri, trădătorii din mijlocul nostru, sunt tot mai...

Se opri.

— Nu vreau să te plictisesc cu lucrurile astea.

— Sunt obişnuită. Tata spune cam aceleaşi lucruri. Bahman zâmbi.

— Aşa spune?

— Ah, da. Le aud în fiecare zi.

Băiatul nu mai spuse nimic. Îşi pironi privirea într-a ei. Stăteau față în față. Privirea lui o nelinişte şi o entuziasma în acelaşi timp. Nu se puteau atinge. Nu trebuiau să se atingă.

— Îți place să citeşti, ştiu asta. Îți plac poezia şi romanele, zise el încet.

— De unde ştii?

— Te văd în fiecare marți. Îți place secțiunea aceea, spuse el arătând spre zona în care domnul Fakhri ținea traducerile după romanele străine.

— Ah, vii aici în fiecare marți? Nu am observat!

El râse. Şi, făcând asta, chipul i se lumină de tot. Ochii îi râdeau şi ei; privirea i se umpluse de o blândețe care tăia respirația.

— Am venit şi în alte zile. Nu erai aici. Doar în zilele de marți.

— E singura zi în care pot veni, zise ea.

— Şi ce faci în restul timpului?

— Învăț.

— Pe bune?

— Da, spuse ea fixându-l cu privirea. Tatăl meu vrea să devin om de ştiință. Sau o scriitoare de succes... precum Helen Keller.

Mormăise ultimele cuvinte.

— Iar tu?

— Poftim?

— Tu ce vrei?

Era o întrebare absurdă. Roya nu-şi dădea seama dacă o mai întrebase cineva vreodată aşa ceva. Nu era destul că avea un tată care o susținea atât de mult, un tată atât de progresist în demersurile lui de a-şi sprijini fiica? Asta nu ar fi trebuit să-l impresioneze pe-un activist pro-Mosaddeq ca el?

— Părinții mei vor să termin şcoala, apoi să mă duc la universitate şi să devin om de ştiință, cel mai probabil.

— Iar tu ce ai face dacă ai putea să faci ce vrei? Îndrăzneala întrebării lui o descumpăni.

— Eu aş... aş... l-aş asculta pe tatăl meu. Mama mea...

El se apropie. Mirosul amestecat de mosc şi vânt pe care îl simți în acel moment o făcu aproape să cadă din picioare.

Apoi, el întinse mâna şi o prinse pe a ei. Ea nu mai atinsese niciodată mâna unui băiat.

Îşi înfăşură degetele în jurul degetelor ei, iar Roya simţi că inima începe să-i bată nebuneşte. Atingerea lui o speria şi, cu toate astea, era ciudat de liniştitoare.

— Îți plac romanele. Am remarcat.

— Aşa, şi?

— Aşa că citeşte-le. Citeşte câte vrei.

De câte ori nu-i spusese Maman că o să-i sângereze ochii de la atâta citit? De câte ori nu-i aruncase Zari pe jos cărțile de pe pat, jurându-se că nu văzuse pe nimeni care să-şi îngroape fața atât de tare în cărți, şi că asta îi va strica postura, pentru numele lui Dumnezeu? De câte ori nu susținuse Baba importanța învățăturii cu scopul de a avea o profesie serioasă şi că, dacă cineva nu putea fi om de ştiință şi alegea, în schimb, lectura cărților, atunci acel cineva ar fi trebuit să producă nişte cărți, precum femeia aia, Keller?

— Asta dacă nu vrei, totuşi, să te faci om de ştiință sau scriitoare, în cazul acesta, desigur, fă asta. Fă ceea ce vrei.

Sentimentul acela istovitor de îngrijorare care o copleşea la şcoală şi acasă se evaporă puțin. Voia să audă mai multe, să mai discute cu el, nu să plece.

Clopoțelul se auzi din nou, iar domnul Fakhri dădu buzna înăuntru, cu răsuflarea grea şi pălăria aşezată într-o parte. Când îi văzu, roşi. Întoarse privirea în altă parte şi îşi drese glasul, iar ei îşi desprinseră mâinile de parcă tocmai s-ar fi ars, ca şi cum ar fi ținut amândoi un bulgăre de foc în palmă. Dar chiar dacă ținea mâna pe lângă corp, chiar dacă îşi lăsase privirea în podea şi, murmurând un „Trebuie să plec”, o zbughise afară, ştia că se va întoarce iar şi iar în acel magazin, indiferent ce ar fi putut crede domnul Fakhri sau oricine altcineva. Contactul era ireversibil, ireparabil, iar ea nu voia să renunțe la el.

CAPITOLUL PATRU
1953

Înlănţuit

Au continuat să se întâlnească în încăperea prăfuită şi răcoroasă a magazinului ticsit de cărți, stilouri şi călimări. Băieții nesuferiți îşi făceau apariția la fiecare colț de stradă, dar cel care chiar o însuflețea pe Roya nu putea fi văzut decât în după-amiezile de marți, în Librărie. O întreba lucruri precum ce părere are despre poemele lui Saadi din Golestan. Roya era surprinsă de cât de solid era răspunsul ei. Vocea ei era mult mai sigură şi mai puternică decât îşi imaginase că va fi. În scurt timp (pentru că timpul trecea repede când Roya avea şaptesprezece ani şi se afla în Iran şi visa la lucruri mărețe), deveni convinsă că el era cel mai inteligent băiat pe care-l întâlnise vreodată şi poate că şi cel mai arătos.

El era un activist. I-a spus că distribuia articole pro-Mosaddeq la Universitatea din Teheran şi în cartierele învecinate. El răspândea buletinele de ştiri şi broşurile Frontului Național prin oraş. De unde îşi lua materialele politice? De la domnul Fakhri. În camera de depozitare din spatele tejghelei, domnul Fakhri avea, se pare, o colecție vastă de materiale politice periculoase. Atunci când i-a spus pentru prima oară asta, Roya a intrat în panică. Şi-a amintit ziua în care poliția venise la şcoală după Jaleh şi cum aceasta sărise pentru a evita forța sălbatică a apei. Şi cum aterizase în plin jet. Poliția ar fi putut foarte simplu să îl ia pe Bahman la ochi şi să-l acuze de propagandă anti-Şah. Ar

fi putut să-l aresteze. Şi când te gândeşti că domnul Fakhri îl ajuta! Nu ar fi crezut niciodată că domnul Fakhri poate să ia parte la asemenea activități politice clandestine. Îl subestimase pe vânzătorul calm şi tăcut din spatele tejghelei.

Bahman îi spuse să nu se îngrijoreze.

Fisurile dintre grupurile politice se adânceau. La demonstrații, violențele erau tot mai puternice. Câțiva protestatari fuseseră împuşcați de poliție, urmăriți, încercuiți pe o alee şi împuşcați. Dar chiar dacă Roya se temea pentru siguranța lui Bahman, nu se putea opri să-l admire pentru felul în care lupta pentru cauză. Credea cu toată inima în politicile prim-ministrului, chiar cu mai multă fervoare decât Baba, dacă aşa ceva era posibil. Lucrurile se schimbă, zicea el. Iranul avea un viitor, unul luminos, iar premierul avea să le dea tot ce aveau nevoie. Doar că mai erau şi cei care voiau să-l oprească pe Mosaddeq, iar Bahman era hotărât să nu-i lase să-l doboare.

Roya stătea sprijinită de rafturile cu cărți şi îl asculta pe Bahman, înfiptă cu spatele în cotoarele cărților de poezie şi de politică. Dacă el lungea prea mult vorba despre reprezentare, taxe şi comerț, ea doar se concentra la ochii lui, pierdută, dar în cel mai bun sens posibil. Domnul Fakhri se pierdea în fundal, spunând tot mai des că trebuia să se retragă în camera de depozitare din spate. Rămâneau deseori singuri. Dar exista mereu pericolul ca alți clienți să intre în magazin şi chiar se întâmpla frecvent asta – bărbați în vârstă, cu ochelari şi cu liste de noi produse de papetărie pe care trebuiau să le cumpere, sau tineri studenți comunişti care cereau alte broşuri marxiste, sau demonstranți pro-Mosaddeq care cereau cărți despre filosofie şi democrație. Unii dintre susținătorii lui Mosaddeq îl recunoşteau pe Bahman şi înclinau capul spre el într-un

gest de solidaritate, cu o privire care indica faptul că apreciau tot ceea ce făcea el pentru cauză.

Se topea printre cotoarele cărților atunci când el îi şoptea la ureche, cu trupul aproape lipit de al ei, iar mâna lui îndrăznea să o atingă pe a ei ori de câte ori erau singuri. Curând, nu mai rămase un alt loc în care să-şi dorească să fie.

Roya se uita la romanele de pe rafturile cu romane traduse, aşteptând. Uşa se deschise larg. Iată-l. Cămaşă albă, pantaloni kaki, obraji roşii, păr ciufulit de vânt, răsuflare întretăiată. Privi atent magazinul, iar când ajunse cu privirea la ea, pe chip îi apăru un zâmbet larg.

— Salut, Bahman Jan, zise domnul Fakhri din spatele tejghelei.

— Ce mai faceți, domnule Fakhri? spuse Bahman fără a-şi lua ochii de la Roya.

Domnul Fakhri rămase nemişcat cât timp Bahman şi Roya se priviră unul pe celălalt. Pentru o clipă, Roya crezu că îi va certa. Dar apoi oftă şi spuse că are de verificat inventarul. Vocea îi sunase ciudat când spusese asta. Roya îl auzi îndreptându-se spre magazia din spate.

— Chetori? Ce mai faci? întrebă Bahman adresându-i-se cu timpul verbal din farsi folosit pentru interacțiunile intime.

Renunțase la adresarea formală.

Roya înghiți în sec.

— Bine.

Se aplecă să pună înapoi pe raft exemplarul din Anna Karenina. Când se îndreptă la loc, el se afla chiar lângă ea. Îşi petrecu brațul pe după mijlocul ei, iar ea rămase împietrită ca o statuie.

— Vino, spuse el.

Brațul lui era puternic şi solid pe lângă mijlocul ei firav.

— E splendid. într-o zi ca asta ar trebui să ieşim pe afară!

Ea protestă în surdină, dar îl lăsă să o conducă afară, în soarele puternic din stradă.

Avea dreptate. Era o zi splendidă. Oraşul era inundat de primăvară, iar totul în jur înflorea. Roya clipi des spre strălucirea dimprejur. Nu-i venea să creadă că se arătau împreună în public. Nu erau logodiți sau căsătoriți, iar ea nu le spusese părinților ei prea multe despre Bahman, ci doar faptul că întâlnise la Librărie un băiat studios, dintr-o familie bună, care era foarte dedicat cauzei premierului. Ştia că acest ultim detaliu avea să-l impresioneze pe Baba. Dar lui Zari îi spusese mult mai multe, inclusiv detalii despre prima lor întâlnire într-o după-amiază de marți şi despre cum zisese el, după aceea, cuvântul „foc” atunci când vorbise pentru prima oară cu el, întrebând ce cuvânt urma în poemul lui Saadi. Zari era curioasă, dar sceptică. Îi spuse că băieții implicați în politică erau supraevaluați, că ei nu-i păsa cât de bogată era familia lui tembelă şi că el părea un idealist ridicol şi obsedat de primul-ministru, ca şi cum altcineva în afară de Şah ar fi putut schimba ceva în politica Iranului, pentru numele lui Dumnezeu, iar Roya ar fi trebuit să se maturizeze şi să înțeleagă că, dacă avea de gând să prindă în plasă un bărbat, atunci ar fi putut, cel puțin, să arunce plasa spre unul mai bun. Dar tot voia să ştie în amănunt cum se îndrăgostise Roya de el.

— Bahman, mai încet!

Mergea prea repede; iar ea aproape că trebuia să alerge pentru a ține pasul cu el.

El se opri.

— Îmi cer scuze. Desigur.

Când porni din nou, o făcu mult mai încet, iar în scurt timp paşii lor începură să se sincronizeze.

— Eşti bine? întrebă el.

— Da. Adică nu. Adică... ce-i voi spune surorii mele? Părinților mei!

Bahman părea amuzat.

— Lor, şi oricui altcuiva, o să le spui că ai mers la o plimbare cu iubitul tău, zise el strângându-i mâna.

Ea simți că e gata să explodeze; că inima stătea să-i sară din piept. Iubea să-i simtă mâna într-a ei. Îi iubea şi cuvintele. Iubitul ei.

Când cotiră spre una dintre principalele piețe ale oraşului, strigătele umplură aerul.

Alt protest. Altă demonstrație politică în care oamenii țipau. în capătul pieței fuseseră ridicate baricade. Oamenii strigau sloganuri pro-Mossadegh, în timp ce un megafon urla. Mâna Royei se înmuie în mâna lui Bahman, iar sângele îi pulsa în timpane. Primul ei impuls fu să zboare de acolo, să se ascundă de mulțimea zgomotoasă.

— Bahman, hai să plecăm de aici.

— Nu vrei să vezi ce se întâmplă?

— Nu. E periculos.

— Nu vom păți nimic.

— Zari spune că poliția îi urmăreşte pe protestatari. Au spioni infiltrați în mulțime...

— Nu te teme.

O strânse de mână şi o conduse nu departe de mulțime, ci chiar spre mijlocul acțiunii. Strigătele „Ya margya Mosaddeq!” răsunau în toată piața. „Dați-mi-l pe Mosaddeq sau dați-mi moartea!” Corpul i s-a încordat. Erau susținătorii lui Mosaddeq cu adevărat gata să moară pentru el? Dar Bahman?

— Uite, aşa se face, îi şopti Bahman la ureche în timp ce vacarmul mulțimii creştea şi mai tare. Aşa ne asigurăm democrația. Nu putem sta pur şi simplu acasă fără să spunem nimic şi să-i lăsăm pe rege şi pe companiile străine

să capete şi mai mult control. Acesta este locul în care ne facem auziți.

O trase după el, conducând-o printre rândurile de oameni până în față, la baricade.

În timp ce-şi făceau loc prin mulțime, Roya fu surprinsă cât de mulți păreau să-l recunoască pe Bahman. Se dădeau la o parte din fața lui pentru a-i face loc. Câțiva dintre demonstranții mai tineri îl bătură cu palma pe umăr, iar un domn mai în vârstă îi făcu chiar cu ochiul. Oare mersese peste tot să împrăştie discursuri şi manifeste? În ciuda fricii, se simți mândră că era alături de el. Respectul pe care i-l arătau ceilalți era dincolo de orice îndoială. Când ajunseră în față, Bahman o lipi de baricadă, protejând-o cât putea el de bine de restul mulțimii. Simțea pe spate brațul lui puternic.

În aer plutea o energie electrizantă: un sentiment de camaraderie, de găsire a scopului. Ea nu ar fi venit niciodată într-un asemenea loc fără el. Era prea timidă, prea speriată. Poate că Bahman avea dreptate. Poate că ar fi trebuit să nu-şi mai facă griji şi să-şi dea voie să asculte şi să vorbească. Oare chiar era posibil lucrul acesta?

Bahman îl făcea să pară posibil.

El era în elementul său acolo. Era captivat, însuflețit. Deschise gura, iar ea se aşteptă ca el să spună ceva de genul „Nu-i aşa că e minunat?” Acum reuşea să ghicească ce voia să zică – cine ar fi crezut! Ca şi cum l-ar fi cunoscut suficient de bine.

Dar ea chiar îl cunoştea. Era interesant şi imprevizibil, dar în acelaşi timp... era el.

— Putem avea totul, spuse Bahman.

— Dar comuniştii sunt împotriva lui Mosaddeq şi ar putea să...

— Mă refer la tine. Şi la mine. Noi putem avea toată lumea la picioare.

Stând acolo, cu el, în mijlocul mulțimii, simți că viitorul era mai măreț şi mai lipsit de limite decât îndrăznise vreodată să-şi imagineze. Se sprijini de baricadă şi începu să scandeze şi ea. Era ceva ciudat de energizant în prezența ei acolo. Simțea fiori în tot trupul, avea un sentiment de speranță. Pe măsură ce căpăta tot mai multă încredere, striga tot mai tare şi mai tare. Soarele îi ardea fața, iar cozile i se loveau de piept în timp ce ridica pumnul încleştat. Transpirația începu să i se prelingă pe şira spinării, umezindu-i în cele din urmă gulerul de Peter Pan. Stătuse prea mult timp ascunsă. De ce? Bahman avea dreptate. Niciunul dintre oamenii aceia nu părea speriat.

Cu toții trebuiau să lupte, să protesteze, să mărşăluiască. Trebuiau să facă astfel încât Mosaddeq să-şi poată impune programul, iar țara să atingă libertatea adevărată. Acolo, sprijinită de scândurile rupte ale baricadei alături de Bahman, totul părea posibil. Erau unul şi acelaşi şi se contopeau cu toată mulțimea aceea fremătătoare şi unită. Aveau să lupte. Amândoi aveau să schimbe lumea.

— Pare să-ți placă asta! zise Bahman.

Ea zâmbi şi continuă să scandeze.

— Nu trebuie să stăm prea mult. Voiam doar să vezi cum e.

Să simți cum e aici. Nu vreau să crezi că trebuie să te temi de asta. Sunt doar oameni. Oameni ca noi. Asta e tot ce avem. Ştii asta?

Sunetul se auzi precum o săbie despicând aerul. Când şi-l amintise, iar şi iar, în săptămânile, lunile şi anii care urmaseră, realizase că mai auzise şi un mic clinchet, precum cel al unui clopot stricat. Bahman se chirci deodată. Gâfâia. Văzându-l cum se chinuie să respire, se aplecă spre el. Când privi în jur, Roya văzu în spatele lor trei bărbați rânjind. Toți purtau pantaloni negri, cămăşi albe şi pălării melon pe cap.

Bărbatul din mijloc ținea în mână un baston prevăzut cu un lanț. Bahman gâfâia în continuare. Rana de pe ceafă începu să-i sângereze. Oare cei trei bărbați stătuseră în spatele lor în tot acest timp? Sau înaintaseră prin mulțime pentru a ajunge la Bahman?

În timp ce sângele picura de pe lanțul de la capătul bastonului acelui bărbat, Bahman tuşi. Preț de câteva clipe, care părură o eternitate, Roya îl mângâie pe spate şi îl strigă pe nume; într-un târziu, cu mult efort, Bahman se ridică în picioare. Avea chipul schimonosit de durere. O pată roşiatică i se prelingea dinspre guler şi i se întindea pe partea de sus a cămăşii.

— Acesta a fost doar un mic avertisment, domnule Aslan, spuse bărbatul care ținea în mână bastonul cu lanț. Nu mai răspândi atâtea prostii. Nu e bine pentru tine.

Roya vru să se năpustească spre el. Vru să-i caute pe polițişti, să le strige să-i aresteze, să-i încătuşeze şi să-i ducă de acolo pe bărbații aceia.

Cel din mijloc ridică din umeri.

— Voi, cei din Frontul Național al lui Mosaddeq, sunteți cu toții la fel, dacă mă întrebi pe mine. Toți, fără excepție, sunteți nişte nulități. Țara asta ar fi un loc mai bun fără voi.

Avea un ton molcom, aproape plictisit.

Bahman îşi atinse ceafa. Îşi privi mâna plină de sânge ca şi cum ar fi fost a altcuiva.

Apoi o luă pe Roya de mână folosindu-şi mâna curată. Fără să spună vreun cuvânt, trecu printre cei trei bărbați şi ieşi din mulțime. Porniră pe străzi, departe de demonstrație, departe de piață.

Când ajunseră în siguranță pe o stradă lăturalnică şi liniştită, Bahman se opri.

— Eşti bine, Roya Joon? Eşti în regulă?

— Trebuie să mergi la doctor, Bahman.

— Îmi pare aşa de rău. Nu ar fi trebuit să te duc acolo niciodată.

Cămaşa pătată i se lipise de piele. Sângele i se prelingea pe gât în jos.

— Merg eu cu tine la spital.

— Nu. Hai să te duc acasă.

— Te-au tăiat! Ai nevoie de copci. Trebuie să anunțăm poliția. Ochii lui Bahman erau plini de lacrimi.

— Ei sunt poliția.

— Poftim?

— Lucrează pentru Şah.

Chiar în acel moment, un băiat înalt, de vârsta lor, alergă spre ei. Le spuse printre gâfâieli:

— Am văzut ce s-a întâmplat, Bahman Jan. Am văzut totul. Plebeii ăştia de nimic. Viermi lipsiți de educație. Nu ştiu cum pot cei de la putere să-i angajeze pe golanii ăştia. Bine, de fapt ştiu, şi ştii şi tu.

Bună, Khanom, scuză-mi lipsa de maniere, zise el ridicându-şi pălăria spre Roya. Eu sunt Jahangir. Încântat de cunoştință.

Jahangir purta o vestă verde foarte şic ce părea scumpă şi o cămaşă bej. Avea mustața dată cu briantină. Era îmbrăcat ca pentru o serată, nu pentru o demonstrație.

— Eu sunt Roya. Şi mie îmi pare bine de cunoştință, murmură ea.

— Enchante, zise Jahangir ducând din nou mâna la pălărie.

Roya nu mai auzise cuvântul acela până atunci.

— Te descurci singură de aici înainte, Roya Khanom? Trebuie să-l duc la doctor. Nu arată prea bine. Sunt sigur că eşti de acord cu asta.

Jahangir atinse brațul lui Bahman, evitând sângele de pe cămaşa acestuia. Îşi încrucişă gleznele, ca şi cum ar fi pozat pentru un fotograf.

— Vin şi eu la spital, zise Roya.

— Cine a zis ceva de vreun spital? Îl duc la clinica tatălui meu.

— Ah. Dar pot să...

— Nu e nevoie să vii, Roya Joon. Te-am pus deja prea mult în pericol azi, spuse Bahman.

— Da, nu-ți face griji. O să am eu grijă de el. Mereu am, zise Jahangir zâmbind.

Dantura lui semăna cu a unei vedete de cinema. Roya se simți deodată stingheră şi inutilă acolo, în fața celor doi băieți care păreau prieteni foarte buni şi de încredere.

— Da, bine atunci. în cazul ăsta...

— Te conducem acasă mai întâi, Roya, zise Bahman.

— Ai nevoie de tratament antiseptic, prietene! spuse Jahangir cu un zâmbet încordat pe chip. Sângerezi. Trebuie să mergem până nu se infectează rana.

— Trebuie să o ducem pe Roya acasă, zise Bahman. N-ar fi trebuit să o duc la demonstrație.

— Eu mă descurc. Tu ai grijă de tine, Bahman, spuse Roya.

Jahangir îşi ridică pălăria în fața Royei, Bahman încuviință din cap printre icnete de durere, iar Roya plecă spre casa părintească.

Pe drum, derula în minte scena de la demonstrație. Bahman ar fi fost îndreptățit să lovească şi el, să răspundă atacului. Nimeni nu l-ar fi învinuit dacă l-ar fi înşfăcat pe bărbatul care-l atacase şi dacă l-ar fi lovit. Avea tot dreptul să facă asta. Dar, desigur, nu o făcuse. Ştia că asta nu ar fi făcut decât să înrăutățească lucrurile. Şi îşi făcea griji pentru ea. Nu voia decât să o scoată de acolo şi să o ducă în siguranță acasă. Băiatul care voia să schimbe lumea continua să o surprindă cu bunul său simț.

Rana lui o îngrijora. O îngrijorau sângerarea şi posibilitatea infectării. O îngrijora țara aceea în care nişte

golani plătiți de guvern puteau lovi un adolescent aflat într-o mulțime.

CAPITOLUL CINCI
1953

Cafe Ghanadi

Pentru Nowruz, Anul Nou persan, făcuseră curățenie în casă de sus până jos. În ultimele săptămâni, Maman stătuse până târziu în noapte ca să croiască rochii noi pentru fetele ei. În prima zi de primăvară, familia se aduna în jurul mesei de Haft-sin, pe care se aflau cele şapte bucate tradiționale care începeau cu litera s din alfabetul farsi. Roya şi Zari erau îmbrăcate din cap până în picioare în haine noi. La momentul precis al echinocțiului de primăvară, când iarna se transforma în primăvară, începeau cu toții să țopăie, să se îmbrățişeze şi să se sărute. Baba citea apoi un verset din Coran şi câteva ghazale[7] de Hafez. Intraseră în noul an.

Era o tradiție să-şi viziteze rudele în primele treisprezece zile de după prima zi de primăvară. Începeau cu cei mai în

[7] Specie de poem sau odă de origine persană constând în cinci sau mai multe cuplete legate între ele prin rimă şi prin repetiția unui cuvânt sau a unei fraze de încheiere.

vârstă, apoi continuau cu ceilalți, în ordinea descrescătoare a vârstei. Toate magazinele şi restaurantele erau închise pe perioada sărbătorilor. Mirosul prăjiturilor cu năut şi fistic şi al plăcintelor din faină de orez cu apă de trandafiri făcute de Maman umplea casa.

Două săptămâni mai târziu, în prima zi de marți de după redeschiderea magazinelor, Roya practic alergă spre Librărie. Oraşul se transformase într-un caleidoscop colorat de flori. Muguri proaspeți se ițeau spre ea în timp ce alerga întrun suflet pe străzi.

Când deschise uşa, clopoțelul scoase sunetul său familiar. Şi acolo era el, în fața tejghelei, stând de vorbă cu domnul Fakhri, care nota ceva pe o foaie de hârtie. Sunetul vocii sale îi dădu un sentiment plăcut de relaxare.

— Roya Khanom, saale no mobarak. An Nou fericit! spuse domnul Fakhri, care o văzuse primul, punând jos stiloul.

— An Nou fericit şi vouă.

Bahman ridică privirea şi pe chip îi apăru un zâmbet larg.

— Hei! Ce mai faci? Ce mai fac ai tăi? Te-ai simțit bine de Anul Nou?

Ea se apropie de el şi nu se putu abține să tresară. Pe ceafa lui apăruse ceva ce semăna cu un şir de furnici mari şi negre. Copci. Golanii aceia.

— Nu-ți face griji, spuse el. Tatăl lui Jahangir a pompat suficient antiseptic în rană cât să sterilizezi o mlaştină. Sunt bine.

Alți doi clienți intrară în magazin, iar domnul Fakhri se duse spre ei.

Bahman luă ceva de pe tejghea şi îi întinse un pachet învelit în hârtie roşie.

— Poftim, zise el. Ți-am luat asta. Un eidi[8] pentru Anul Nou.

— Dar nu trebuia să-mi iei nimic!

— Aşa am vrut.

Putea ghici că e vorba despre o carte. Desfăcu ambalajul cu grijă, ca şi cum urma să păstreze pentru totdeauna hârtia aceea. Când deschise pachetul, văzu cu surprindere că era un carnețel.

— Ca să scrii în el propriile poezii, spuse el fâstâcit.

Deschise carnețelul. Pe prima pagină îi scrisese: Pentru Roya Joon, dragostea mea. Să fii mereu fericită şi zilele tale să fie mereu pline de cuvinte frumoase. Dedesubt scrisese o strofă din Rumi: Din clipa în care am auzit pentru prima oară o poveste de iubire, Am început să te caut, neştiind cât de orb eram.

Îndrăgostiții nu se întâlnesc cândva, undeva, Ei sunt unul într-altul mereu.

— Îți place? întrebă el cu şovăială în glas.

Ea îşi dori să-i cuprindă fața în palme, să-l sărute şi să-i arate cât de mult îi plăcea, dar domnul Fakhri şi clienții săi se aflau în celălalt capăt al magazinului.

— E perfect. Mulțumesc, zise ea.

— Ai timp acum să vii cu mine? întrebă Bahman.

— Ultima oară când am mers cu tine nu s-a terminat prea bine.

El roşi.

— Urăsc faptul că a trebuit să vezi lucrurile acelea. Dar astăzi nu mai e nicio demonstrație. Toți sunt încă pătrunşi de spiritul Nowruzului. Îți promit că te duc întrun loc sigur. Şi dulce.

---

[8] Cadou.

Ieşiră afară. De data aceasta, el merse încă de la început în acelaşi ritm cu ea. Cu toată prospeţimea noului an, era mai uşor acum să uiţi de frământările politice. Dacă exista vreo sărbătoare care reuşea să facă pe toată lumea fericită, aceea era Nowruz.

Toţi păreau mai plinuţi şi mai luminoşi la faţă, bucurându-se de timpul petrecut departe de şcoală sau de muncă.

Se plimbară prin piaţa Ferdowsi. Lângă fântâna din mijlocul acesteia stătea o femeie în vârstă, îmbrăcată toată în roşu. Avea o rochie roşie şi chiar şi pantofi roşii.

Privea în jur cu aerul că aşteaptă ceva sau pe cineva. Expresia de pe chipul ei era plină de anticipare, dar şi de dezamăgire.

— Se spune că trebuia să se întâlnească aici cu iubitul ei, zise Bahman luând-o pe Roya de mână.

— Am mai văzut-o.

— Da. Dar el nu şi-a făcut apariţia niciodată. Asta era cu mulţi ani în urmă. Am în clasă un băiat care chiar a scris un poem despre sufletul ei chinuit.

— Ce trist, spuse Roya.

— În unele zile nici nu mă pot uita la ea, zise Bahman în timp ce se îndepărtau cu paşi grăbiţi.

După câteva străzi, Bahman se opri în faţa unei vitrine. Pe geam scria, cu litere mari şi spumoase, Cafe Ghanadi. Roya trecuse de multe ori pe lângă această cafenea, dar nu intrase niciodată. I se părea cumva rezervată oamenilor mai maturi şi mai sofisticaţi, celor care beau cafea în loc de ceai, fetelor care aveau logodnic sau cuplurilor şic îmbrăcate precum vedetele americane de cinema.

Bahman o conduse înăuntru.

Rânduri după rânduri de plăcinte în cutii de sticlă, mese rotunde şi mici, scaune împodobite cu pernuţe roz, pereţi

roz-pal, flori în vaze subțiri, cremă ieşind din eclere şi din prăjiturele – toate acestea o ameţeau.

Aerul mirosea a zahăr, cafea şi scorțişoară. Bahman o conduse spre capătul încăperii. O ținea de mână ca şi cum ar fi fost un cuplu, iar corpul lui se atingea de al ei în timp ce se strecurau printre mese. El mirosea a mosc şi a ceva ce Roya nu reuşea să identifice, dar pe care îl remarcase în cea de-a şaptea zi de marți din Librărie, atunci când o luase prima oară de mână. Nu putea fi decât vântul – o rafală rapidă, rece şi înviorătoare. Îl prinse de braț, simțindu-i muşchii ca pe ceva liniştitor şi ciudat în acelaşi timp. Poate că era de la mirosul de cafea şi scorțişoară din aer, sau poate de la faptul că se afla în cafeneaua aceea şic, împreună cu băiatul acela frumos pe nume Bahman Aslan, dar atunci când el i-a tras scaunul şi ea s-a aşezat, Roya era sigură că toată încăperea aceea roz şi dulce se învârtea cu ea.

— Ce ți-ar plăcea?

— Ceai, mulțumesc.

— Ai băut vreodată shirghaveh?

— Poftim?

Abia îl putea auzi. Cuplurile din jurul lor sporovăiau. Domnişoarele elegante de pe scaunele cu pernuțe roz arătau ca actrițele străine pe care le văzuse doar pe copertele revistelor, cu bucle perfect aranjate (cele pentru care Zari muncea din greu prinzându-şi părul cu bucăți de ziar în fiecare seară). Doamnele acelea discutau relaxate cu tinerii care le însoțeau. Lumea aceea ireală de cupluri sofisticate era la fel de îmbătătoare precum prăjiturile din galantarele de sticlă. Erau logodiți? Ce-ar fi spus Maman şi Baba dacă ar fi văzut-o stând pe o pernuță roz şi delicată la aceeaşi masă cu un băiat?

— Mă întorc imediat, zise Bahman şi dispăru spre partea din față a cafenelei.

Revenise după mai multe minute cu o tavă pe care se aflau două ceşti aburinde de cafea cu frişcă şi o farfurie cu două prăjituri. Îi întinse Royei una dintre ceşti, puse tava pe masă, se aşeză şi se uită la ea cum ia o înghițitură. Cafeaua îi arse buzele Royei. Era fierbinte, tare şi savuroasă.

— Urechea pentru tine, limba pentru mine. Roya aproape că se înecă.

— Poftim? bolborosi ea.

— Prăjiturile. Urechea de elefant e pentru tine. Cea în formă de limbă e pentru mine.

Făcu o pauză şi îi zâmbi. Roya se uită la farfurie. Una din prăjituri avea, într-adevăr, forma unei urechi de elefant, iar cealaltă avea o formă alungită: o limbă.

— Îți place această shirghaveh?

Cafeaua era tare, nu semăna cu nimic din ce mai băuse Roya până atunci.

— E... altfel.

— Cel mai bun espresso italian din Iran! zise el bătând cu degetele în masă. Chiar aici. Apoi, aplecându-se spre ea peste masă şi luând-o de mână: Poate că ăsta ar putea deveni al doilea loc preferat al nostru. Hm?

Roya chicoti şi încuviință din cap.

— Adică, nu că nu mi-ar plăcea ascuțitorile şi cărțile cu poezii de Rumi. Sau demonstrațiile. Dar, ştii tu...

Ea chicoti din nou. Simțea că acum începe totul. O surprinsese faptul că o scosese din nou din Librărie în strălucirea lumii de afară, ca şi cum soarta decisese că trebuiau să meargă împreună, să fie văzuți împreună, să se aşeze, să bea şi să mănânce împreună. Aveau să mai mănânce prăjituri şi eclere şi shirini în viitor? Să muşte din viață şi să se lase în voia lucrurilor? Să stea şi să bea espresso italian? Roya era amețită, dar fu dintr-odată ciudat de sigură că a fi cu el era soarta ei în anul cel nou şi în cei ce aveau să urmeze.

— E absurd să spui că te vei mărita cu el, pufni Zari câteva zile mai târziu, în timp ce se întorceau de la şcoală. L-ai văzut de... câte ori? De şase ori?

— Ne întâlnim deja de câteva luni, dacă vrei să ştii. Iar timpul n-are nicio relevanță oricum.

— Ah, surioară! spuse Zari oprindu-se şi privind-o pe Roya cu milă. Timpul e singurul lucru care este relevant. Nu-ți poți pune prea multe speranțe în băiatul acela.

— De ce nu?

— Pentru că... începu Zari, apoi făcu o pauză. Pur şi simplu pentru că nu poți avea avea încredere în el. Tipii ăştia pasionați de politică nu sunt ceea ce crezi tu că sunt.

— De unde ştii?

— Pur şi simplu ştiu. Crede-mă.

Parcurseră restul drumului într-o tăcere stânjenitoare, în timp ce Roya voia să creadă că sora ei era doar geloasă, şi nu că avea darul de a ghici viitorul. Pesemne că Zari reacționa exagerat, ca întotdeauna. Roya încercă să alunge îndoiala şi temerile pe care cuvintele surorii sale i le sădiseră în suflet. Se gândi la carnețelul pe care i-l dăruise Bahman, la poemul pe care i-l scrisese acolo. Îndrăgostiții nu se întâlnesc cândva, undeva. Ei sunt unul într-altul mereu.

Zari n-avea cum să aibă dreptate.

CAPITOLUL ŞASE
1953

Cer vinețiu

Pentru că era aproape vară, pentru că tufele şi copacii erau aproape înverziți, pentru că era amurg şi ei aveau

şaptesprezece ani, iar aerul mirosea a iasomie, plimbarea lor pe bulevard a fost una care avea să rămână întipărită în sufletul Royei mulți ani după aceea.

Mai devreme fuseseră la Cinema Metropole, pe strada Lalehzar. Holul elegant, canapeaua roşie şi circulară, candelabrele luminoase, oamenii aceia îmbrăcați în haine elegante, portretele înrămate ale lui Clark Gabie şi Sophia Loren, țigările aprinse, ceştile mici de cafea din mâinile doamnelor care purtau pălării, romantismul absolut al întregii încăperi o făcură pe Roya să simtă că se afla, la rândul ei, într-un film.

Apoi urcatul scărilor până la lojă pentru a se aşeza împreună cu Bahman pe scaunele îmbrăcate în catifea maro, pentru a urmări un film regizat de Vittorio De Sica: Hoțul de biciclete.

— Ador operele lui, şopti Bahman când începu filmul. Sunt curios cum ți se va părea.

Roya era prea distrasă de apropierea dintre gura lui şi urechea ei pentru a răspunde.

Înghiți în sec şi încuviință cu un gest al capului. Erau atât de multe lucruri noi şi atractive în lumea ei alături de băiatul acela!

După film, au părăsit strălucirea holului din Cinema Metropole şi au păşit într-un amurg de vară atât de frumos, încât era aproape dureros pentru ea. Cerul era violet ca o vânătă, iar norii aveau culoarea vânătăilor.

— Povestea are foarte multe în comun cu ceea ce se întâmplă în Iran acum, zise Roya în timp ce se plimbau pe bulevard. Săracii vor o viață mai bună. Dar sunt blocați.

Conducătorii noştri trebuie să-i ajute. Tot ce voia omul acela din film era o bicicletă pentru a se putea duce la lucru. Atâta tot.

— Aşa este. Şi ai noştri sunt blocați în acelaşi mod. Blocați în clasele sociale din care fac parte, în soarta care le-

a fost rezervată, zise Bahman cu însuflețire şi o luă de mână. Dar noi putem schimba toate astea. Cu ajutorul democrației. Suntem pe calea cea bună.

— Zari spune că nu e realist să crezi că vom avea vreodată controlul absolut asupra resurselor noastre. Spune că britanicii au interese prea mari aici, zise Roya.

— Sora ta are nişte opinii ferme pentru cineva care nu e interesat de politică, spuse Bahman.

Roya râse.

— Acum nu trebuie decât să o conving că nu sunt o persoană oribilă, zise Bahman.

— N-o lua în seamă pe Zari, spuse Roya. E doar un pic dramatică, atâta tot.

Spre sfârşitul liceului, Roya începuse să-l invite pe Bahman la întâlnirile regulate pe care ea şi Zari le organizau cu prietenii lor după şcoală. Nimic ieşit din comun: doar nişte fructe, râsete, conversații. Iar Bahman nu era singurul băiat de acolo. Mai erau şi alții – prieteni şi veri care făceau parte din acea equipe a lor, cum îi plăcea lui Zari să numească cercul lor de prieteni. Bahman le fusese prezentat lui Maman şi Baba şi nu-i venea să creadă că putea să vină în casa ei şi să stea de vorbă cu prietenii ei, ca un simplu membru al grupului.

Deodată, Bahman se opri din mers şi rămase tăcut.

— Ce s-a întâmplat?

— Voiam să ştiu... Părea agitat.

—... de multă vreme. Voiam doar să te întreb, Roya...

Când îi spuse numele, vocea i se frânse, ca unui băiat de treisprezece ani. O trase din mijlocul trotuarului, lângă o tufă atât de mare, încât frunzişul şi florile care se revărsau din ea formau un cotlon ascuns. Se treziră deodată învăluiți în parfumul copleşitor al iasomiei, puternic şi bogat.

El o privi, iar ea fu surprinsă cât de vulnerabil părea.

Nu-l lăsă să mai spună ceva, nu era nevoie; nu-i plăceau jocurile. În mireasma de iasomie, îl sărută. Era ca şi cum ar fi ajuns într-un loc în care ar fi trebuit mereu să fie, pe un plan diferit, delicat şi incredibil de seducător – un loc cu totul şi cu totul al lor, dar unul pe care ea nu îndrăznise niciodată să-l exploreze.

Gustul lui, brațele lui cuprinzând-o, trupul lui lipit de-al ei în timp ce ea continua să-l sărute, toate acestea păreau fără margini. Când într-un târziu se trase înapoi, el era îmbujorat, copleşit.

— Cred că acesta este un „da”, zise el, care părea gata-gata să cadă.

— Da. Este.

Senzația aceea nouă de autoritate pe care o simțea era eliberatoare şi surprinzătoare în acelaşi timp. Nu ştiuse, până în acel moment, ce putere avea asupra lui.

— Voi merge la părinții tăi, desigur.

Ea presupuse că el mai fusese sărutat şi înainte. Dar, din nou, poate că nu fusese.

Ea nu sărutase, cu siguranță, pe nimeni până atunci şi era uimită de cât de natural îi păruse acel lucru, ca şi cum făcuse asta dintotdeauna.

— Dacă părinții tăi îmi vor acorda permisiunea, ne putem căsători până la sfârşitul verii. Eu nu vreau decât să mă apropii de tine. Nu vreau nimic mai mult de-atât. Vreau ca lumile noastre să devină una singură.

Aceasta era, pesemne, soarta care stătuse scrisă cu cerneală invizibilă pe frunțile lor în tot acest timp. Ea spusese da... la ce? La sărut, la căsătorie? Inima îi bătea cu putere. El se aplecă şi o sărută. Ceea ce prima dată fusese puternic şi înspăimântător se transformă într-un lucru atât de tandru, încât florile din tufă ar fi putut să-l poarte pe staminele lor spectaculoase şi pe petalele lor mici şi translucide. Era topită după el.

Lucrul acela nu trebuia să se întâmple înainte de căsătorie. Dar iată că se întâmplase.

Pentru numele lui Dumnezeu, fetele cuminți nu făceau astfel de lucruri. Dar Royei nu-i păsa. Îi venea să-l mănânce acolo. Şi dacă ar fi făcut asta pentru tot restul vieții, tot nu i-ar fi fost de ajuns.

— Îți place VOCEA lui? Vrei să te căsătoreşti cu această persoană pentru că i-a tremurat vocea?

— Îmi place totul la el, spuse Roya. Ne iubim.

În seara aceea, după stingerea luminilor, Zari şi Roya au stat în camera lor şi au vorbit în şoaptă. Roya a recapitulat în minte fiecare moment al acelei seri. Cum îi tremurase vocea lui Bahman când îi pusese întrebarea, sărutul de lângă tufa de iasomie – totul. Îi împărtăşise şi lui Zari câteva detalii, dar acum îi părea rău.

— Aşadar, vocea i-a tremurat şi lucrul ăsta a fost atât de adorabil, încât acum te gândeşti să te căsătoreşti cu cineva care ar putea fi oricând băgat la puşcărie pentru activismul său? Cineva ai cărui părinți nici nu i-ai cunoscut bine?

— Nu mai face din țânțar armăsar, Zari. Îl pasionează viitorul acestei țări şi luptă pentru o cauză foarte bună. Lucrul acesta e de admirat.

— Şi mama lui? Mi-ai zis că a fost nepoliticoasă cu tine când ai cunoscut-o.

— Nu a fost chiar nepoliticoasă. Nu se simțea bine. Bahman mi-a spus că a fost un pic bolnavă. Se va face bine.

— Nu-mi vine să cred că i-ai zis da!

— Uite ce e, Zari, iubirea e greu de explicat. Când ştii că e bine, pur şi simplu ştii asta şi gata. Nu poți o poți evita. E ca şi cum... ca şi cum ți-ar fi căzut un copac în cap.

— Sună minunat.

— Vreau să spun că e imposibil de confundat. Aşa e viața, pur şi simplu. Bahman mi-a fost sortit mie. Împreună, vom...

Era imposibil să cuprindă în cuvinte mrejele tandre în care Roya şi Bahman se treziseră prinşi în seara aceea şi de fiecare dată când erau împreună. Simpla încercare de a-i descrie asta surorii sale i se părea un act de trădare.

— Noapte bună, surioară, oftă Zari.

Roya se cuibări lângă ea, mulțumită că discuția luase sfârşit.

— Mă voi ruga pentru tine! adăugă Zari şi îi strânse mâna.

Atunci când Bahman veni să ceară permisiunea părinților ei, toată lumea era agitată. Deşi fusese pe la ei de câteva ori la sfârşitul primăverii şi începutul verii, mereu mai fuseseră prin preajmă şi alți prieteni de-ai lor. De data aceasta venise singur. Tradiția cerea ca băiatul să vină însoțit de părinți atunci când cere mâna unei fete, dar Bahman le spuse că mama lui nu se simțea prea bine, iar tatăl lui rămăsese acasă pentru a avea grijă de ea, aşa că fusese nevoit să vină singur.

La micile lor adunări cu prietenii, atunci când Bahman vorbea despre pasiunea lui pentru politicile premierului, Baba parcă se aprindea deodată. Aveau aceleaşi vederi politice, iar asta îl punea deja pe Bahman în grațiile lui Baba şi îi oferea un avantaj enorm. Dar a cere în mod oficial permisiunea de a se căsători cu fiica lui era altceva, ştiau cu toții asta.

Roya era foarte neliniştită; vărsase ceaiul atunci când îi servise pe Baba, Maman şi Bahman. În sufragerie, Bahman stătea vizavi de părinții ei, muşcându-şi buza şi mişcând încontinuu din picioare. Royei îi părea rău pentru el şi ar fi vrut să-l ajute cumva; totul era neconvențional. Iar faptul că era acolo fără părinții lui făcea situația şi mai dificilă. Ar fi trebuit să vină şi ei! După cum cerea obiceiul, Roya ieşi din cameră după ce servi ceaiul, astfel încât Bahman să poată vorbi cu părinții ei fără ca ea să fie prezentă. Dar lăsă uşa

ușor întredeschisă și se duse imediat lângă Zari, care aștepta la intrarea în sufragerie. Cele două începură să tragă cu ochiul prin crăpătura ușii.

— Bahman Jan, bine ai venit în casa noastră, spuse Baba pe un ton destul de formal.

— Vrei niște noghl la ceai?

Prin ușa întredeschisă, Roya o văzu pe Maman întinzându-i un castron de argint plin cu bomboane de migdale.

— Să nu vă ostenească mâinile, Khanom Kayhani, mulțumesc.

Bahman folosi expresii persane tarof, potrivite conversațiilor exagerat de politicoase, și luă cu un gest recunoscător castronul cu noghl.

Mai schimbară câteva amabilități. Baba făcu o remarcă despre vreme. Maman spuse ceva despre fructe, îi întinse o farfurie cu felii de castraveți despre care spusese că erau foarte proaspeți, iar Bahman știa că nu trebuia să refuze. Apoi se lăsă tăcerea.

Roya își ținu respirația, iar Zari începu să-și roadă unghia de la degetul mare.

Bahman își drese glasul.

— După cum știți, Agha și Khanom Kayhani, de șapte luni încoace, încă din iarna trecută, mă bucur de plăcerea de a o cunoaște pe fiica dumneavoastră. Lucrul acesta mă face o persoană extrem de norocoasă și privilegiată.

Zari își înăbuși un chicot de râs.

Maman și Baba nu spuseră nimic. Bahman continuă:

— Vreau să știți că am învățat din greu în liceu și îl voi absolvi, din fericire, ca shagerd aval, primul din clasă.

— Ei bine, având în vedere liceul la care mergi, asta îți va garanta, practic, o poziție bună în viața profesională! spuse Baba.

— Mulțumesc. Da. Dar... continuă Bahman dregându-şi glasul, cred că trebuie să ştiți că mi-ar plăcea să lucrez la un ziar progresist pro-Mosaddeq începând din toamna aceasta.

Zari îşi lovi fruntea cu palma.

Maman se foi pe scaun. Roya ştia că o slujbă la un ziar politic nu era ceea ce îşi dorea ea de la un viitor ginere. Roya îşi ținu respirația, ca şi cum sunetul acesteia ar fi stricat totul.

— Va fi ceva temporar. Doar până când se mai liniştesc un pic lucrurile în țara asta.

Trebuie să facem ceea ce putem. Să ajutăm Frontul Național. Am prieteni la acel ziar, continuă Bahman. Va fi un post bun pentru început. Sper că ştiți că sunt devotat fiicei dumneavoastră şi că aş face tot ce îmi stă în putință pentru a mă asigura că vom duce o viață liniştită şi fericită împreună. Tot ce îmi stă în putință. Ea va avea tot ceea ce-şi doreşte. Ar fi un privilegiu... ar fi un noroc pentru mine să-mi pot începe traiul alături de ea. Părinții mei nu au putut veni astăzi aici, ştiu că ar fi trebuit să fie aici, dar vă promit că îi voi aduce dacă... dacă vom cădea de acord. Dacă voi primi şansa de a avea onoarea de a o face pe fiica dumneavoastră...

— Acum mai simți cum îți cade copacul în cap? Întrebă Zari în şoaptă.

Roya voia să dea buzna în living şi să se aşeze lângă Bahman. Cât de mult repetase discursul acela? Cât de stresat era în acele momente? Ea ştia că Maman nu agrea faptul că el intenționa să continue cu activismul politic. Dar era greu de rezistat şarmului lui Bahman, te făcea să-ți doreşti să respiri acelaşi aer cu el şi să vrei ca măcar jumătate din veselia şi optimismul lui să-i molipsească pe toți. În mod sigur Maman şi Baba aveau să fie de acord.

— Ce voiam eu să spun, Agha Kayhani, Khanom Kayhani, este că mi-ar plăcea foarte mult, ei bine, aş aprecia foarte mult dacă mi-ați acorda onoarea de a... Aş vrea să vă cer permisiunea de a mă căsători cu fiica dumneavoastră, spuse Bahman în cele din urmă.

— Dragul meu băiat! Te rog. Băiatul meu, băiatul meu! răsună glasul lui Baba. Albateh! Da, desigur.

Roya răsuflă îndelung şi profund. Zari rămase nemişcată şi tăcută.

Maman se şterse cu mâna la ochi.

— Vă doresc o viață lungă şi fericită împreună, zise ea.

Maman zâmbi când îl văzu pe Bahman scuturându-i mâna lui Baba cu nişte gesturi mult prea exagerate.

Roya se sprijini de uşă, copleşită de un sentiment de uşurare. Părinții ei fuseseră de acord. Acum părinții lui nu trebuiau decât să vină şi să-i cunoască pe ai ei în mod oficial.

Câteva zile mai târziu, Roya stătea cu Bahman pe scaunele cu pernuțe roz din Cafe Ghanadi şi beau cafea tare.

Deodată avu senzația că o priveşte cineva. Corpul i se încorda la gândul că îi va întâlni din nou pe golanii aflați în căutare de disidenți politici. Privi cu teamă în jur, prin cafenea. Dar nu văzu niciun bărbat cu baston. Apoi observă o femeie tânără şi înaltă care stătea la câteva mese de ei; purta o pălărie verde cu pene şi cu o broşă mare prinsă de ea. Femeia se uita fix la ea. Era frumoasă, cu tenul măsliniu, ochi mari şi închişi la culoare, buze date cu un ruj roşu-închis şi un păr care i se revărsa de sub pălărie în nişte onduleuri perfecte. Roya putu desluşi şi o aluniță închisă la culoare deasupra buzei ei de sus, lucru care o făcea să semene cu o vedetă de cinema. Femeia continuă să o fixeze pe Roya cu o privire aflată la limita dezgustului.

— Bahman, şopti Roya. Nu te uita acum, dar femeia de la masa aceea se tot holbează la noi.

— Cine? zise Bahman întorcându-se.

— Nu te uita acum! şopti Roya printre dinți.

Dar era prea târziu. Bahman o reperase deja pe femeie. Se întoarse din nou spre Roya. Era roşu la față.

— Se uită în continuare la noi, nu-i aşa?

— Ah, nu e decât... murmură Bahman. Nu-ți face griji.

— O cunoşti?

— E Shahla.

— Cine?

El oftă.

— Mama crede că ea îmi este sortită. Roya amuți.

El se aplecă peste masă şi o luă de mână.

— Contează ce cred eu. Ce credem noi, adăugă el repede. Nu sunt de acord cu aberația tradiționalistă a căsătoriilor aranjate. Ştii asta.

Roya simțea că îi plesneşte capul.

— N-ai pomenit niciodată nimic despre ea. Nu mi-ai spus că aveai pe cineva planificat pentru tine.

— Uite ce e, mama mea... la fel ca toate mamele, are în minte – pardon, avea în minte – o fată pentru mine. A ales-o pe Shahla acum ceva vreme. Crede-mă, nu e nici pe departe ceea ce vreau eu. Asta nu se va întâmpla.

— De ce nu mi-ai spus? Ar fi trebuit să-mi spui. Mi-ar fi plăcut să ştiu!

— Ei bine, de-aia. Uite ce e, Roya, mama mea are nişte... probleme. Câteodată nu e prea bine. Emoțional vorbind. În mintea ei. Probabil că ai observat deja asta.

Roya îi întâlnise pentru prima oară pe părinții lui Bahman în primăvară, când se curtau, şi merseseră la el acasă după şcoală împreună cu un grup de prieteni. Tatăl lui Bahman era blând şi tăcut, dar mama lui o intimida. Prima oară când o întâlnise pe doamna Aslan (şi de fiecare

dată după aceea) avusese senzația că era evaluată din cap până în picioare. Atunci când vorbea în prezența doamnei Aslan, Roya se simțea stânjenită şi imatură. Era vizibil faptul că mama lui Bahman nu o plăcea. Fusese împotriva logodnei lor. Dar, până la urmă, tatăl lui Bahman, tăcut şi ezitant cum era el, avusese ultimul cuvânt, pentru că el era bărbatul.

— Ar fi trebuit să-mi spui, zise Roya dând ceaşca de cafea la o parte şi ridicându-se în picioare. Nici nu mă mir că mama ta nu mă suportă. Ea voia ca tu să te căsătoreşti cu altcineva. Cum ai putut să nu-mi spui ceva atât de important? Credeai că nu o să aflu? În oraşul acesta? Unde elevii ca noi se cunosc toți între ei, unde băieții de la şcoala ta se întâlnesc cu fete de la şcoala mea? Chiar credeai că nu voi afla?

— Te rog, Roya. Nu simt nimic pentru ea. Nimic e puțin spus. Mama mea are ideile ei preconcepute despre tot. Ea... ea are probleme.

Roya se aşeză la loc, pentru că nu voia să-i dea fetei cu pălărie satisfacția de a o vedea certându-se cu Bahman. Voia să plece, dar nu putea. Chiar dacă era furioasă pe Bahman, încerca deja să salveze aparențele. Acestea erau cutumele societății, făcute din amabilități şi formalități şi idei precise despre comportamentul femeilor, care deseori îi dădeau senzația de sufocare. Dar nu avea de ales, trebuia să rabde, să încerce să se descurce prin acest desiş. Atâta lucru ştia şi ea.

— Nu te teme, mama mea se va da pe brazdă. Acordă-i un pic de timp să te cunoască mai bine. Cum de n-a văzut în tine bunătatea pe care o vede tot restul lumii?

— Te rog! Ea crede că tu meriți mai mult.

— Acest lucru este imposibil, aşa că se înşală. Uite ce e, este starea ei psihică.

Mama nu-şi controlează în întregime emoțiile. Are zilele ei proaste. Dar se va da pe brazdă, ai să vezi.

Desigur că mai erau şi alte pretendente; doamna Aslan trebuia să fi avut în vedere şi alte fete pentru Bahman. În librăria domnului Fakhri, printre rafturi, în cotloanele acelea întunecate şi prăfuite, părea că Bahman era doar al ei. Băiatul în cămaşă albă şi pantaloni kaki nu venea aproape niciodată însoțit de prieteni acolo. Conversațiile lor, glumele doar de ei ştiute, ieşirile la Cafe Ghanadi păreau a face parte dintr-o sferă separată. Datorită faptului că era activ din punct de vedere politic, ea presupusese inițial că cercul lui de prieteni era format din tocilari naționalişti obsedați de premierul Mosaddeq. Când se gândea la modul în care socializa Bahman, îşi imagina nişte dezbateri politice împreună cu alți tineri intelectuali prin cafenele. Dar Jahangir era prietenul lui apropiat, iar ea văzuse deja că Jahangir se învârtea în nişte cercuri foarte elitiste. Era cunoscut pentru faptul că dădea cele mai tari petreceri. Bahman făcea şi el parte din asta – înțelegea acum. Bineînțeles că mai erau şi alte femei care îi fuseseră promise, care îl doreau.

El se aplecă şi o sărută pe obraz. Gura îi mirosea a cafea prăjită. Fata aceea, Shahla, nu avea cum să nu fi văzut scena, în public, în cafenea, Bahman o trăsese spre el ca şi cum ar fi fost singuri pe lume, ca şi cum nu ar fi avut nimic de ascuns.

Roya ar fi trebuit să se tragă înapoi, dar în loc de asta permisese acel sărut. Erau logodiți, pentru numele lui Dumnezeu! Soarta lor era pecetluită. Niciun plan făcut dinainte de vreo mamă nu ar fi putut să-i despartă.

Cu coada ochiului, Roya o zări pe fata numită Shahla ridicându-se de la masă şi plecând val-vârtej, lovindu-se de mese.

CAPITOLUL ŞAPTE
1953

Doamna Aslan

Împotriva voinței ei, doamna Aslan fusese nevoită să aprobe acea logodnă pentru că, aşa cum spunea deseori, dar oamenii nu voiau să o asculte, în lumea aceasta blestemată era suficient acordul bărbatului, ce mai conta şi părerea femeii? Aparent, iresponsabilul ei soț trebuise neapărat să aprobe căsătoria şi iată! Era ca şi făcută, pecetluită cu sigiliul legitimității. Ca şi cum nu ea, mama, fusese cea care îl dăduse pe băiatul acela afară din corpul ei firav şi chinuit, ca şi cum nu ea fusese cea care îl ținuse la sân lună de lună până o seca de tot, ca şi cum nu ea îl ținuse de mână şi îl plimbase prin tot oraşul ca să-i arate lumea, ca şi cum nu ea stătuse cu el în fiecare seară încurajându-l să scrie poeziile sau problemele de matematică în caiet. Ca şi cum nu făcuse tot ce-i stătuse în puteri pentru ca fiul ei să o ducă mai bine, să reuşească în viață! Încă de la început văzuse un potențial măreț în copilul acela. El avea să se ridice deasupra propriei clase sociale şi a nemişcării; în acel Iran nou şi modern el putea accede la cercuri sociale mai bune. Nu era țara aceea în plină schimbare? Nu asta spunea toată lumea? Nu reuşise ea, prin voință pură şi prin voia Domnului, să scape de sărăcie? Ea fusese o fetiță cu papucii rupți şi cu un batic ponosit legat la gât, o fată care n-ar fi trebuit să fie niciodată mai mult decât fiica unui om sărac, o țărancă, poate o servitoare. O fată care suferise nişte pierderi insuportabile. Dar acum îl avea pe Bahman.

Se măritase cu domnul Aslan (nu ar fi fost de niciun folos să se frământe prea mult suferind din dragoste; indiferent ce se întâmplase, aşa stăteau lucrurile) şi, prin intermediul acelei căsătorii, rupsese barierele clasei sociale din care făcea parte. Se măritase cu un inginer! Îl crescuse pe fiul lor; mai era cineva în oraşul acela care se îndoia de energia, inteligența şi talentele absolute ale fiului său? Nu era el precum soarele şi stelele de pe cer? Îşi dorea ca acea Roya să dispară din viața fiului său. În schimb, trebuia s-o suporte cum chicotea pe canapeaua din sufrageria ei. (Da, aveau o canapea. Asta era; aveau o canapea, mobilă în stil occidental. În camera minusculă a copilăriei ei nu aveau scaune, nici masă, nici vreo canapea elegantă. Stăteau pe podea. Mâncau aşezați turceşte, din farfurii aranjate pe pânza sofreh de pe podea.) Acum, fata aceea stătea pe canapeaua ei. Asta o făcea să devină lividă la fața. Asta făcea ca boala ei, un monstru care şi aşa era destul de imprevizibil şi necruțător, să o lovească şi mai tare. Un adevărat tsunami provocat de acea tulburare nervoasă oribilă o lovea uneori fără niciun avertisment. Se afunda tot mai mult, iar când acel lucru se întâmpla, nici măcar băiatul ei nu reuşea să o smulgă din stările acelea. Deşi încerca.

Era chiar în mijlocul unei asemenea crize atunci când Bahman îşi exprimase, cu îndrăzneală, intenția de a-i cere mâna Royei, iar soțul ei, slab şi ineficient cum era, acceptase! Ba chiar îl şi încurajase. În momentele ei proaste, doamna Aslan era lipsită de putere; abia dacă rezista pe parcursul unei zile, chiar şi al unei ore, ei nu ştiau asta? Cum se gândiseră să-i dea acea veste tocmai atunci? Poate că tocmai din motivul acela îi dăduseră acea veste atunci, nenorociții. Avea să participe la acea blestemată de petrecere de logodnă doar pentru că o femeie trebuia, desigur, să se supună soțului ei până la urmă. Până şi

unuia slab şi penibil ca al ei. Voia să împiedice acea căsătorie catastrofală. Fiul ei cel frumos, care avea atâtea de oferit, care putea face nişte lucruri fantastice în viață! Să se căsătorească cu o fată pasionată de citit, o fată obişnuită care credea că a citi romane traduse din rusă sau din engleză era ceva demn de atenție, care era drăguță, dar nu din cale afară de frumoasă, al cărei tată se chinuia să-şi păstreze pe linia de plutire cariera de funcționar. Dar cel mai rău lucru dintre toate era că tatăl ei avea aceeaşi obsesie pentru naționalism şi premier de care se molipsise şi fiul ei în ultima vreme. Nu voia ca băiatul ei să se adâncească şi mai mult în activisme politice inutile. Voia ca Bahman să reuşească în viață. Să lucreze la compania petrolieră, să facă bani – era rost de făcut mulți bani acolo –, era atâta potențial pentru tinerii aceia!

— Ce mai faceți, doamnă Aslan? îndrăzni fata aceea pe nume Roya s-o întrebe, aşezată pe canapeaua ei. Bahman mi-a spus că ați avut probleme cu somnul aseară. Vă simțiți mai bine acum?

Şleampătă, obraznică şi necuviincioasă, iată cum era fata aceea.

— Cum ai vrea să fiu? spuse doamna Aslan. Ai puțină răbdare, fata mea. Viața te va pune şi pe tine la pământ. Te va doborî atunci când te aştepți mai puțin. Vei vedea. Lumea aceasta e nedreaptă. Ştiai că bebeluşii mor?

Fata părea uimită; derutată total şi şocată. Nici nu putu să spună ceva.

— Exact. Ți-a spus cineva asta atunci când l-ai sedus pe fiul meu? Când l-ai atras în magazinul acela înghesuit?

În timp ce vorbea, simțea cum inima i se strânge şi stomacul i se întoarce pe dos.

Brusc, a simțit cum o cuprinde un val de căldură; voia să-şi smulgă hainele de pe ea, să stea dezbrăcată la

fereastră, să simtă vântul cum îi mângâie pielea, să simtă orice, numai nu acel sentiment sufocant de pierdere.

— Mamă, te rog. Te rog!

Vocea lui Bahman parcă venea de pe un vârf de munte îndepărtat. Mama lui fusese cuprinsă de un atac de panică şi transpira abundent.

— Iubirea... începu domnul Aslan pe un ton apăsat. Aşa cum spunea poetul nostru Omar Khayam, iubirea este...

— Destul! spuse doamna Aslan. Taci din gură.

Nu mai putea suporta. Soțul ei se prefăcea mereu că totul e în regulă. Era un fricos, un laş, un prost. Nici măcar nu voia să vorbească despre pierderi. Se ridică în picioare şi ieşi din cameră pentru a scăpa de platitudinile lui poetice şi de mucoasa aceea pe nume Roya.

Uşa se trânti.

Aşezată pe sofa, Roya nu putu decât să-şi privească mâinile. Tot corpul îi tremura.

Bahman o avertizase, îi spusese despre boala mamei sale – despre cum o cuprindeau accesele de furie şi cum nu îşi putea controla stările sufleteşti. Trebuia să-i fie pe plac acelei soacre în deceniile care urmau, dar se părea că nimic din ce făcea nu era bine în ochii doamnei Aslan. Doamna Aslan arăta de parcă fusese lovită de un cal.

Pentru o vreme, se prefăcuseră că totul era normal, că beau ceai şi se vizitează aşa cum cerea tradiția. Dar doamna Aslan nu făcuse niciun efort să o placă pe Roya, iar acum ieşise val-vârtej, cuprinsă de panică şi de furie. Ce era boala aceea, acel „monstru al emoțiilor care punea stăpânire pe ea", cum o descrisese odată Bahman?

Domnul Aslan încerca mereu să se revanşeze pentru lipsa de politețe a soției sale.

Acum îi oferi Royei încă un pahar de ceai şi o baclava. Atunci când Roya refuză politicos, domnul Aslan închise ochii şi se lăsă pe spate, luând postura pe care o adoptau

majoritatea iranienilor atunci când se pregăteau să recite din poeți persani antici. Preț de un minut, domnul Aslan rămase în poziția aceea, respirând adânc. Apoi se ridică şi el.

— Vă rog să mă scuzați, zise el cu o mică plecăciune. Avea lacrimi în ochi. Mă întorc imediat.

Roya îl urmări cum iese cu paşi mărunți din cameră. Rămase pe canapea lângă Bahman, lângă fiul acelor părinți care erau atât de diferiți de toate cuplurile pe care le întâlnise până atunci şi care păreau atât de devastați şi de însingurați.

Atunci când mama lui se purta aşa, când furia punea stăpânire pe ea şi renunța la amabilitățile sociale, Bahman se schimba. Devenea tăcut şi abătut.

Sunetele sughițurilor de plâns ale doamnei Aslan se loveau precum gloanțele de uşa închisă a dormitorului.

Roya îi strânse mâna.

— Pe mine nu mă deranjează, minți ea. Nu se poate controla.

Prin uşă se auzea sunetul înfundat al vocii domnului Aslan, liniştind-o şi alinând-o pe soția sa.

Bahman nu spuse nimic. Privi drept înainte. După câteva minute care părură interminabile, îşi puse tăcut capul pe umărul Royei. Ea îi simți obrazul prin cutele cusăturii bluzei pe care o tricotase Maman. El îşi afundă fața în trupul ei. Era ca şi cum ar fi vrut să dispară.

Roya îl sărută pe creştet şi îşi trecu mâna prin părul lui. Ar fi vrut să-l salveze.

Atunci când domnul Aslan se întoarse, într-un târziu, părea epuizat.

— Aşa, deci! spuse el cu o veselie forțată în glas. Cine mai vrea ceai?

Bebeluşii mor răsuna în urechile Royei.

Bahman se ridică în picioare şi se duse la bucătărie să mai aducă ceai. Făceau totul de ochii ei, toată acea şaradă în care pretindeau că totul e în regulă. Faptul că uşa camerei doamnei Aslan rămânea închisă, că se prefăceau că sughiţurile ei de plâns nu se auzeau în continuare. El era obişnuit cu toarte astea – să aducă ceai, să umble prin bucătărie, să servească, ba chiar şi să gătească. Treburi de femeie. El şi tatăl lui se ocupau cu asta mai mult decât oricare alt bărbat pe care-l cunoscuse Roya până atunci. Femeia din casa lor era bolnavă. Tatăl şi fiul păstrau lucrurile în ordine şi le aduceau pe făgaşul normal. Se asigurau că gospodăria funcţiona. Bahman îi spusese că toţi servitorii pe care îi angajaseră fuseseră în cele din urmă concediaţi de mama lui – nu le putea suporta insolenţa, prezenţa. Nu reuşea să se împace cu ideea unui ajutor în casă. Era mai bine aşa, spunea el. Erau o familie discretă; oricum era mai bine ca ceilalţi să nu fie expuşi la stările ei. Acum, când stătea cu tava în mână, era limpede că şi-ar fi dorit să o fi putut proteja pe Roya, să nu o fi expus acelei atmosfere, acelei lipse totale de control asupra situaţiei.

Bahman puse cu grijă tava pe masă.

Avea să merite. Avea să o accepte pe mama lui, avea să facă tot posibilul să se înţeleagă bine cu ea. Ar fi făcut orice pentru băiatul acela.

CAPITOLUL OPT
1953

Petrecerea de logodnă

Petrecerea lor de logodnă a avut loc într-o seară de vară din iulie, la câteva săptămâni după ce Roya şi Bahman au absolvit liceul. Maman şi Baba au invitat rudele şi prietenii apropiați pentru a sărbători evenimentul. Maman şi fetele au trebăluit ore în şir în bucătărie, gătind şi pregătind masa. În ziua petrecerii, Kazeb, o femeie pe care o angajau din când în când ca să-i ajute cu treburile casei, a venit şi a luat-o pe Zari la nişte cumpărături pe ultima sută de metri, iar Roya şi Maman s-au concentrat pe felul-vedetă al serii: orez cu bijuterii.

La chiuveta din bucătărie, cu părul şaten prins în coc, chipul blând şi rotund acoperit de sudoare din pricina efortului şi cu mânecile ridicate dezvelindu-i antebrațele durdulii, Maman curăța zereshk. Aceste agrişe mici şi uscate urmau să fie puse în orezul basmati la final. Roya stătea lângă mama ei şi inhala mirosul familiar de lămâiță. O ajută să cearnă pământul şi pietricelele amestecate printre agrişe, apoi o urmări cum pune fructele într-o sită mică şi le clăteşte.

— Crezi că lucrurile vor fi diferite, Maman? întrebă Roya.

Maman puse sita într-un castron cu apă rece.

— Ce să fie diferit?

— Noi. Tu şi cu mine.

Oricât de mult ar fi tânjit Roya după o viață nouă alături de Bahman, era ciudat să se gândească la schimbările care urmau să se petreacă. Oare casa aceea cu draperii albe şi eu bucătăria atât de meticulos aranjată avea să i se mai pară acasă? Oare avea să se schimbe totul? Avea să mai poată glumi cu Zari şi să fie parte din familie la fel ca înainte?

Maman oftă.

— Aşa trebuie să fie lucrurile, Roya Joon. Fetele cresc. Se mărită şi pleacă din casa părintească.

Luă sita din castronul cu apă şi o scutură de câteva ori deasupra chiuvetei.

— Dacă mi-aş dori să locuieşti în casa asta cu mine până când voi muri? Nu pot să te mint. Sunt unele momente mai egoiste în care ideea ca fetele mele să nu plece niciodată de lângă mine mi se pare în regulă! Dar tu trebuie să-ți începi viața, desigur. Ai viitorul tău. Fie ca tu şi Bahman să aveți o viață lungă şi fericită împreună, inshallah, facă-se voia lui Dumnezeu.

O viață lungă şi fericită împreună. Lumea ei avea să fie atât de frumos zdruncinată atunci când avea să se mărite cu Bahman, la sfârşitul verii! Maman îi întinse Royei sita, iar Roya puse agrişele pe prosopul de bucătărie, le şterse, apoi le împrăştie pe o farfurie mare – învățase toate aceste mişcări sub îndrumarea lui Maman, de-a lungul timpului. Dar de data aceasta îşi dădea bine seama că, deşi gătea împreună cu Maman, ca întotdeauna, o făceau pentru un eveniment care avea să o ia de lângă mama ei.

— Vom fi aproape una de cealaltă. Tu vei locui la doar patruzeci de minute depărtare de noi, Roya Joon! râse Maman ca şi cum i-ar fi citit gândurile. Ne putem vedea în fiecare zi dacă vrei. Asta dacă nu te vei plictisi de Maman a ta.

Roya şi Bahman hotărâseră să închirieze câteva camere într-o casă aflată, în mod convenabil, aproape de casa părinților lui. Astfel, Bahman putea să stea în continuare cu ochii pe mama sa, având în vedere starea ei fragilă. Camerele se aflau puțin cam departe de sediul ziarului unde urma să lucreze Bahman începând din toamnă, dar avea să ia autobuzul până acolo. Desigur, până la urmă aveau să-şi cumpere o casă a lor, mai mare, dar deocamdată acesta era un pas important. Roya răsuflase uşurată atunci când Bahman spusese „nu” ideii de a locui în casa părinților lui; era un obicei răspândit ca tinerii proaspăt căsătoriți să-şi înceapă viața împreună în casa părinților mirelui. Dar Bahman insistase că nu voia ca Roya să se simtă ca o

îngrijitoare pentru mama lui şi că el şi tatăl său puteau să se descurce cu asta atâta vreme cât locuiau aproape.

Maman îşi şterse fruntea cu dosul palmei.

— În această nouă etapă a vieții, cu binecuvântarea soțului tău, desigur, poți decide ce vei face mai departe. Mulți se vor aştepta să stai acasă şi să faci copii, iar asta este, desigur, şi ea o cale bună de urmat. Sau, dacă vrei, poți încerca să urmezi, măcar o vreme, studiile ştiințifice pe care le prețuieşte tatăl tău atât de mult.

Maman deschise un săculeț de orez şi vărsă boabele într-un castron mare. Boabele se loviră cu un clinchet de suprafața castronului şi începură să se adune într-o grămăjoară pe fundul acestuia.

Baba şi prelegerile sale. Madame Curie! Roya luă orezul şi umplu castronul cu apă pentru a elimina surplusul de amidon.

— Ştiu că e foarte entuziasmat şi mândru de noi pentru simplul fapt că avem ocazia de a studia ştiințele. Dar asta nu a fost niciodată...

— ... singurul lucru pe care voiai să-l studiezi? termină Maman propoziția în locul ei.

Părul lui Maman strălucea în lumina soarelui care pătrundea prin fereastra bucătăriei. Câteva fire argintii se vedeau în razele de soare.

— Fiica mea, căreia îi plac romanele. Căreia îi place să citească. Îți vei da singură seama ce vrei, Roya Joon. Baba se bucură foarte mult pentru tine, după cum ştii. Îl iubeşte pe Bahman, zise ea atingând-o pe Roya pe obraz. Tu vei fi mereu puiul meu. Patruzeci de minute sunt o nimica toată.

Roya termină de spălat orezul şi puse castronul jos. Urmau să soteze împreună agrişele într-o tigaie. Să ia bucățile de pui şi să le dea cu sare, piper şi curcumă, apoi să le prăjească până căpătau o nuanță auriu-maronie. Urmau să fiarbă orezul şi să-l scurgă de apă, apoi să-l pună

înapoi în oală cu o cârpă sub capac pentru a reține aburul. Apoi ea şi Maman aveau să stropească bucățile de pui prăjit cu suc de limetă şi şofran dizolvat, după care aveau să le aşeze pe farfurii. După aceea, urmau să taie mărunt fisticul şi migdalele cu un cuțit, adăugându-le apoi în orezul fiert. Aveau să adauge şi câteva coji de portocală puse de Maman la soare la uscat. Urmau să servească la petrecerea de logodnă un fel de mâncare potrivit mai degrabă pentru o nuntă. Era un moment al bucuriei. Al noilor începuturi. Maman avea dreptate. Roya ar fi putut veni oricând pe la ea să o salute, să-i ceară sfaturi, să stea amândouă în bucătărie şi să bea ceai.

Zari şi Kazeb intrară în bucătărie vorbind tare şi purtând în brațe nişte cutii mari şi roz în care erau prăjituri.

— Sunt atât de grele! O să dureze ceva până o să-mi treacă durerea de spate! spuse Zari trântind cutiile pe masa din bucătărie. Apoi, uitându-se spre Roya: Ce ai pățit? De ce eşti aşa de serioasă? Nu eşti entuziasmată?

Tonul lui Zari era uşor provocator, dar şi îngrijorat în acelaşi timp.

— Bineînțeles că sunt. De ce nu aş fi?

— Nu eşti emoționată?

— Ba sunt puțin. Dar mama va fi în continuare...

Voia să-i spună lui Zari că Maman o asigurase că vor rămâne în continuare apropiate. Era tot ce aştepta Zari pentru a porni ofensiva:

— Mama lui te cam îngrijorează, nu-i aşa? Crede că nu suntem suficient de buni, ştiu asta. Crede că fiul ei merită ceva mai bun. E una dintre femeile acelea lacome care vor să avanseze pe scara socială. Vrea şi mai mulți bani, vrea un statut şi mai înalt. Nu-i aşa? Crede că slujba de funcționar public a lui Baba e sub standardele familiei ei. Se uită de sus la noi!

— Zari, ajunge! zise Maman.

— Nu, serios acum. Cum o să te descurci cu ea? o întrebă Zari pe Roya.

— Îl iubesc.

— Dar ea a fost împotriva logodnei voastre! Asta nu îți spune nimic? Într-adevăr îți doreşti aşa ceva? Să fii măritată cu cineva a cărui mamă te urăşte?

— Nu mai fi aşa dramatică, Zari. Te rog, zise Maman.

Zari îşi muşcă buzele, dar continuă:

— Cât de naivă eşti câteodată, surioară! Mama lui nu a făcut altceva decât să încerce să te saboteze. Fiii sunt slabi în mâinile mamelor lor. Iar el în mod special. „Vai, ce vrei să-ți aduc, mamă? Vai, mai vrei un ceai, mamă? Vai, lasă-mă să te ajut eu, mamă!"

— Aşa se poartă fiii buni! spuse Maman.

— La nivelul ăsta?

— Da! zise Roya. Şi, oricum, până la urmă a fost şi ea de acord, nu-i aşa? Prin urmare, nu se mai împotriveşte acestei nunți acum.

— Tu să ai grijă oricum, basheh, OK?

— Zari, zise Roya coborând vocea şi privind în jur de parcă ar fi fost pe cale să divulge un secret incomod. Ea nu se simte bine.

Abia după ce o întâlnise de câteva ori pe doamna Aslan, Roya îşi dăduse seama că Bahman compensa starea fragilă a mamei sale prin încercarea de a fi totul pentru ea şi pentru familie. Era ca şi cum priceperea, bunătatea şi generozitatea lui ar fi fost nişte răspunsuri directe la lipsa acestor trăsături în mama sa. Atunci când ea era rea şi nepoliticoasă, el era generos şi iertător. Fragilitatea mamei lui părea să creeze în el nevoia de a lua de la viață cât mai mult şi de a fi puternic. Oare de aceea îi zisese domnul Fakhri că el era băiatul care voia să schimbe lumea? Roya crezuse mereu că spusese asta datorită activismului său dedicat premierului Mossadegh. Dar poate că, văzând-o pe

mama sa captivă capriciilor acelei boli, izolată în casă mai mereu, incapabilă să discute cu ceilalți sau să se descurce eficient în societate, în Bahman se trezise dorința supremă de a realiza ceva în viață. Dorința de a lua în mâini frâiele propriei vieți, de a îndrepta lucrurile sau de a „schimba lumea”, aşa cum spunea domnul Fakhri.

— Uite ce e, Zari. Sunt unele lucruri legate de doamna Aslan pe care tu nu le ştii. Aşa că poate ar trebui să fii puțin mai respectuoasă. Las-o în pace. Nu ştii toată povestea, şopti Roya în bucătărie.

— Ştiu despre stările ei ciudate. Cine nu ştie? Nu sunt un secret!

Învinsă, Roya lăsă spatula jos.

Roya, Maman şi Baba stăteau aliniați la intrare, zâmbind şi salutându-i pe oaspeții care veneau. Unchi şi mătuşi, prieteni şi rude apropiate intrau în casă cu flori şi prăjituri în brațe, felicitându-i pe Roya şi pe părinții ei, apoi se făceau comozi în sufragerie. Femeile stăteau, conversau şi beau ceai într-o parte a încăperii, în timp ce bărbații stăteau în grupuri, în cealaltă parte, cu paharele de ceai în mâini. Roya se aşteptase ca Bahman şi părinții lui să ajungă primii, dar întârziau. Unde era Bahman?

Într-un târziu, uşa se deschise şi Bahman, cu o expresie obosită pe chip, intră cu mama lui de braț. În urma lor venea tatăl său, care părea complet devastat.

— Ne cerem scuze că am întârziat atât de mult, le spuse Bahman lui Maman şi Baba în loc de salut, apoi o sărută pe Roya pe obraz.

Pe Roya o şoca gestul lui. Erau logodiți, într-adevăr, dar tot i se părea un gest îndrăzneț şi nelalocul lui. Astfel de manifestări de afecțiune de față cu părinții erau considerate ca fiind lipsite de respect. Dar trupul ei se încălzise în urma sărutului, iar ea se înmuie.

— E totul în regulă? şopti ea.

— Am avut nişte... probleme, murmură Bahman.

„Probleme” însemna, cel mai probabil, că mama lui, doamna Aslan, fusese din nou într-una dintre stările ei speciale. „Fragilă şi viguroasă”, după cum o descrisese Bahman odată.

Roya înlemni când viitoarea ei soacră se apropie de ea, îmbrăcată într-o bluză neagră, fustă neagră şi ciorapi negri şi groşi. Într-o seară frumoasă de vară! Majoritatea femeilor erau îmbrăcate în culori deschise: Maman strălucea într-o rochie elegantă de culoare turcoaz. Zari purta roz, întocmai ca vedetele de la Hollywood pe care le admira atât de mult. Roya pusese pe ea rochia verde pe care Maman o croise special pentru acea ocazie. Dar doamna Aslan arăta de parcă venise la o înmormântare, îşi pusese chiar şi un şal tricotat de culoare închisă peste umeri. În obraji avea două cercuri de fard de obraz. Răspândea în jur un parfum înțepător, cu arome florale.

Maman nu era de acord cu machiajul. Le dispreţuia pe femeile care aveau nevoie de „vopsea de camuflaj” pentru a-şi dovedi frumusețea. Când o vedea pe Zari trudind în fața oglinzii punându-şi bucăți de ziar în păr pentru a obține buclele perfecte, Maman o dojenea spunându-i că „frumusețea ar trebui să vină de la sine. Nu e nevoie să retuşezi opera lui Dumnezeu.”

„Unele dintre noi au nevoie de retuşare, mamă”, răspundea Zari. „Unele dintre noi trebuie să-L ajutăm puțin.”

— Ah, doamnă Aslan, nu vă este cald în şalul acela? întrebă cu blândețe Maman şi-i dădu un ghiont discret Royei. Roya Joon, ajut-o pe doamna Aslan să-şi dea şalul jos.

Până să apuce Roya să i-l ia, doamna Aslan îi întinse, pe rând, obrajii ca să îi sărute.

Fardul păstos de pe fața viitoarei ei soacre avea gust de trandafiri ofiliți. Roya își retrase fața și întinse mâna după șal. Dar se trezi lovită peste mână de o palmă uscată și zbârcită.

— Nu! izbucni doamna Aslan.

— Ah, îmi cer scuze, spuse Roya roșind.

Bahman o apucă repede de mână pe mama sa.

— Hai să te așezi undeva, mamă. Trebuie să-ți tragi răsuflarea.

Bahman o conduse pe doamna Aslan spre colțul îndepărtat al camerei și așeză un scaun lângă perete, departe de ceilalți oaspeți.

— Ce ciudat, șopti Zari, ducându-se lângă Roya și ținând în mâini o tavă plină cu nuci. E zăpușeală afară! Cine naiba ar purta chestia aia?

— Probabil că ea... nu contează. Tu vezi-ți de împărțit nucile!

Zari ridică din sprâncene, scutură din cap și trecu mai departe.

— Fata mea, nu-ți face griji. Doamna Aslan a întâmpinat niște dificultăți în a se pregăti pentru ocazia festivă din această seară, asta e tot, zise domnul Aslan apropiindu-se de ea. Are zile mai bune și zile mai rele. Trebuie să o ierți. Să vă vedem pe voi, tinerii, ne umple inimile de bucurie. E cel mai bun lucru.

Părea sincer. Royei îi păru rău pentru el. Domnul Aslan îi zâmbi, iar în ochi i se citea bunătatea. Își întoarseră amândoi privirile către colțul îndepărtat al camerei, în care Bahman o așezase pe mama lui.

Bahman se învârtea pe lângă ea, ținând geanta cu o mână și aranjându-i scaunul cu cealaltă. Doamna Aslan vorbea neîntrerupt. Bahman îi răspundea dând aprobator din cap. Dar doamna Aslan nu se oprea; părea că îl roagă ceva. Bahman privea tăcut spre podea. Doamna Aslan

spumega de furie, arătând spre geantă. În cele din urmă, Bahman deschise geanta şi scoase ceva din ea. Roya făcu ochii mari. Era un evantai din bambus, de genul celor folosite la înteţirea focului la prepararea chebapului pe grătar. Clătinându-se, Bahman începu să fluture încet fanionul în dreptul feţei mamei sale. Doamna Aslan tăcu, închise ochii şi se lăsă pe spate în scaun.

Roya întoarse privirea în altă parte.

— Ah, dacă ar vrea măcar să-şi dea jos şalul acela, spuse domnul Aslan pe un ton abătut. Nu vrea să asculte, Roya Khanom. Totul trebuie să fie aşa cum vrea ea. Iertare, te rog. E peste puterile ei, pur şi simplu.

În bucătărie, cutiile roz de la Cafe Ghanadi acopereau toate blaturile. Kazeb şi Zari scoaseră prăjiturile în formă de ureche de elefant şi de limbă pe care le cumpăraseră mai devreme, iar Maman le aranja cu grijă pe farfurii, astfel încât să nu fie nicio firimitură nelalocul ei. Ridică privirea, roşie la faţă din cauza căldurii din bucătărie.

— Ce-i cu tine aici, Roya Joon? Du-te înapoi în sufragerie şi stai cu musafirii. Ar trebui să stai de vorbă cu toţi. Du-te!

— Dar vreau să te ajut.

— Nu, tu eşti viitoarea mireasă. Te rog, du-te şi stai de vorbă cu musafirii. Mai ales cu doamna Aslan. Nu trebuie să fii necuviincioasă acum. Dacă vrei să ai o căsnicie fericită, trebuie să-i faci pe plac soacrei. Orice femeie ştie că acesta e un adevăr indiscutabil lăsat de Dumnezeu pe pământ!

— Khanom, uite, din motivul ăsta vreau ca, dacă ar fi să mă mărit vreodată, să găsesc un orfan drept mire, adăugă şi Kazeb.

Zari izbucni într-un râs aprobator.

— Un plan grozav!

Maman scutură din cap.

— Roya Joon, trebuie să fii respectuoasă. Du-te şi stai de vorbă cu doamna Aslan, nu poți să o ignori.

Roya ar fi vrut să rămână în căldura familiară a bucătăriei împreună cu mama, sora ei şi Kazeb, învăluită de mirosul orezului basmati cu şofran, aranjând prăjiturile în formă de ureche de elefant şi de limbă pe farfurii şi discutând despre cât de crocant era orezul tahdigde pe fundul oalei. Era ciudat să fie în rolul de viitoare mireasă. În timp ce mama ei aranja prăjiturile, Roya se întrebă cum se petrecuseră lucrurile aşa de repede. Ea şi Bahman ieşiseră dansând din Librărie, apoi intraseră în Cafe Ghanadi, apoi îşi cunoscuseră familiile, totul pe repede-înainte, ca în filmele acelea vechi cu Charlie Chaplin pe care le proiectau mereu la cinematograf.

— Du-te odată, o uşui mama ei.

Roya se întoarse cu paşi şovăielnici în sufragerie.

Bahman nu-i mai făcea vânt mamei sale. Acum era înconjurat de un grup de bărbați, printre care şi Baba. Se bucura să-l vadă din nou el însuşi, cel îndrăzneț.

Imaginea băiatului servil care-i făcea vânt cu evantaiul mamei sale era greu de privit.

Din zumzetul de voci, râsul lui Baba se auzi cel mai tare. Era în mod clar încântat de viitorul său ginere. Roya simți un val de recunoştință pentru Bahman: energia lui, bunătatea lui, abilitatea lui de a-şi încânta audiența. În mod sigur putea să vorbească şi ea cu mama lui.

Îşi făcu loc printre grupurile de musafiri către colțul îndepărtat în care stătea doamna Aslan. Avea să fie politicoasă, să nu se certe, să asculte supusă lamentările doamnei Aslan despre cât de cald era în cameră în timp ce purta un şal gros, de iarnă.

Când se apropie de scaunul doamnei Aslan, Roya văzu cu surprindere un bărbat aplecându-se spre ea. Nu-şi dădea seama cine era, nu-i vedea decât spatele. Purta un costum

scrobit din in. Era o rudă? Bahman îi spusese că printre motivele dificultăților cu care se confrunta mama sa era şi acela că era foarte singură. Toate rudele ei locuiau în sudul țării şi nu le vedea prea des. Doamna Aslan era izolată în Teheran, bazându-se doar pe nişte vecini şi pe un cerc social care, din cauza timidității domnului Aslan şi a personalității ei dificile, era destul de restrâns.

Roya se apropie de doamna Aslan şi de bărbatul acela necunoscut. De data aceasta, lamentările doamnei Aslan păreau a se referi la mult mai mult decât la temperatura din cameră. Îi vorbea repede acelui bărbat, strângând şalul cu o mână şi gesticulând cu cealaltă. Când o văzu pe Roya se opri şi strânse din buze, făcându-i un semn bărbatului. Acesta se întoarse.

— Ca să vezi, e chiar tânăra mireasă!

Roya recunoscu mai întâi vocea, apoi chipul bărbatului.

— Domnule Fakhri?

Nu-l văzuse niciodată atât de aranjat. La magazin purta de obicei o cămaşă simplă şi nişte pantaloni comozi, având un aspect de profesor, dar în seara aceea era îmbrăcat la patru ace. Se aranjase bine.

— Ah, fata mea, nu fi atât de surprinsă, zise doamna Aslan pe un ton iritat.

Roya se înroşi. Petrecerea de logodnă era pentru familie şi pentru prietenii apropiați. Nu era ceva pretențios, se ținea la ei acasă şi nu era decât o ocazie de a consuma prăjituri şi ceai cu prietenii apropiați. Dar Maman, în felul ei caracteristic, nu se putuse abține să pregătească un adevărat festin. La meniul tradițional cu prăjituri şi ceai adăugase celebra ei mâncare de chebap de pui jujeh. Desigur, fusese nevoită să gătească şi orez, dar orezul alb şi simplu nu era suficient, aşa că le spusese că nu avea cum să nu pregătească nişte orez asezonat cu agrişe, migdale

mărunțite, fistic şi coji de portocală. „Manijeh Joon, nu e nuntă, e doar o petrecere de logodnă!” protestase Baba.

„Nu pregătesc mare lucru!” promisese Maman în timp ce alerga încoace şi încolo să facă pregătirile. „Nu vrem să exagerăm acum, ar putea aduce ghinion!” făcuse Baba apel la superstițiile lui Maman. „Nu-ți face griji!” zisese Maman, iar Baba îşi trecuse palmele peste față, aşa cum făcea când era îngrijorat. Roya ştia că se gândea la cheltuieli. El era mereu cel care se gândea la cum să drămuiască bugetul pe care-l aveau la dispoziție: să o plătească pe Kazeb, să cumpere pui şi carne, să cumpere material astfel încât rochiile lor să nu fie mai prejos de cele ale celorlalte fete. Crede că nu suntem suficient de buni, ştiu asta. Crede că fiul ei merită ceva mai bun. E una dintre femeile acelea lacome care vor să avanseze pe scara socială. Vrea şi mai mulți bani, vrea un statut şi mai înalt.

— Haide, fata mea, ți-a dispărut complet culoarea din obraji! zise doamna Aslan pe tonul acela iritat cu care te adresezi cuiva de rang inferior.

— Eu doar... se bâlbâi Roya. Apoi, întorcându-se către domnul Fakhri: Eu doar sunt surprinsă să vă văd aici.

— Eu l-am invitat. În fond şi la urma urmei, e petrecerea de logodnă a fiului meu. Sau nu am dreptul de a invita prieteni vechi?

— Vă cunoaşteți?

Domnul Fakhri râse nervos.

— Draga mea, povestea ta de dragoste a început în librăria mea, pe tura mea, printre rafturile mele, cu paginile mele înconjurându-te. Ştii asta. Asta e tot ceea ce vrea să spună doamna Aslan.

Roya îşi aminti cum domnul Fakhri îi spusese să fie „extrem de precaută” cu Bahman atunci când acesta venise pentru a doua oară în magazin. Oare îi spusese asta din cauza mamei lui Bahman? Din cauza acelei femei care o

făcea mereu să se simtă nedorită, de parcă nu ar fi fost suficient de bună? Oare domnul Fakhri Ştia că Shahla îi fusese promisă lui Bahman? Şi de unde o ştia pe mama lui Bahman, până la urmă?

— Dar ce capodoperă ați regizat, într-adevăr. Să-i aduceți împreună pe fiul meu şi pe fata aceasta, nu-i aşa, domnule Fakhri? Bravo! Sunteți un adevărat făcător de minuni, pufni doamna Aslan.

Pe fruntea domnului Fakhri apărură broboane de sudoare.

— Îmi acordați prea multe merite, doamnă Aslan, zise el încet. Nu am puterea de a face minunile la care vă referiți.

— Ah, dar mai sunteți şi modest. Ce domn! Sunteți genul acela care n-ar face rău nimănui, niciunui suflet. Nici... măcar... unui... copil, zise doamna Aslan rostind apăsat.

Dinspre bucătărie veni un miros de orez cu şofran. Aveau să ia masa în curând.

Musafirii urmau să plece după aceea. Petrecerea de logodnă va lua sfârşit. Ea şi Bahman se vor căsători la sfârşitul verii. Doamna Aslan se va da pe brazdă. Se va face bine. Trebuia să se facă bine.

— Faceți o plecăciune! spuse doamna Aslan pe un ton ascuțit. Faceți o plecăciune în cinstea dumneavoastră, domnule Fakhri. Priviți ce ați realizat!

Descrise cu brațul un cerc imens pe deasupra capului şi adăugă:

— Ați adus împreună doi tineri îndrăgostiți! Ce lucru absolut magic din partea dumneavoastră!

Roya simți că i se face rău. Îi era jenă să-l vadă pe domnul Fakhri atât de încurcat şi defensiv. Iar tonul sarcastic al doamnei Aslan era neplăcut şi îngrijorător.

Apoi simți o boare, ca o pală proaspătă de vânt. Particulele de aer din jurul ei se puseră în mişcare. Bahman

era lângă ea. Venise repede spre ei, ca un căpitan care recunoaşte semnele prevestitoare ale unei corăbii ce se scufundă. Îşi trecu braţul pe după mijlocul ei, iar Roya se trezi deodată pe pământ solid. Chiar în faţa domnului Fakhri şi a mamei sale, o trase mai aproape de el. Simţi mirosul de săpun al pielii sale. Simţi asprimea cămăşii lui albe lipite de braţul ei.

— Sunt toate bune aici? întrebă Bahman pe un ton cu sub înţeles. Mamă? E totul în regulă?

Era o întrebare, dar şi un avertisment. Roya ştia că Bahman nu voia ca mama lui să strice seara. Trupurile lor se atinseră. Stăteau în faţa doamnei Aslan şi a domnului Fakhri ca un singur trup – protector, îndrăzneţ.

Doamna Aslan se lăsă pe spătarul scaunului. Obrajii ei fardaţi cu roşu păreau acum mai caraghioşi ca niciodată pe fundalul pielii ei palide.

— Eu doar îl felicitam pe domnul Fakhri, Bahman Jan. El a schimbat cursul vieţii tale, cu siguranţă l-a schimbat! Ai fi putut alege dintre atâtea fete tinere, frumoase şi bogate. Ştii că pusesem de mult ochii pe una anume – ea este perechea perfectă pentru tine! Dar domnul Fakhri, cu hârtiile şi cărţile lui, a venit să te salveze şi ţi-a adus dragoste. Ce năzdrăvănie! Voi doi, la fel ca personajele acelea din cărţile pe care le citiţi, romanele din Occident. Romantism artificial...

— Mamă, vrei să-ţi aduc ceva? o întrerupse Bahman cu vocea gâtuită. Mamă, vrei să te opreşti, te rog?

— Dar eu nu făceam decât să-i mulţumesc domnului Fakhri pentru serviciile sale, continuă doamna Aslan. E priceput la găsirea perechii potrivite în iubire. Pentru el, iubirea contează mai mult decât orice altceva. Domnul Fakhri ar face orice pentru ea. Are un suflet atât de curat!

Domnul Fakhri fixă cu privirea podeaua. Nu spuse nimic.

— E greu pentru mine... continuă doamna Aslan cu voce tot mai stinsă, să tolerez asta. Nu pot tolera... (privirea i se pierdu în depărtare). Nu am făcut decât să tolerez, mai spuse ea cu un sughiț.

Bahman îşi retrase brațul din jurul Royei. Ceva se schimbă din nou în textura aerului. Bahman plecă de lângă Roya şi îngenunche în fața mamei sale. Începu să-i vorbească pe un ton blând:

— Poate vrei nişte ceai. Lasă-mă să-ți aduc nişte ceai.

Doamna Aslan îşi lăsă capul într-o parte şi îşi îngropă fața în şalul negru. Plângea.

— Mamă, spuse Bahman şi o luă de mână. Ah, mamă...

Majoritatea oaspeților erau prinşi în conversații. Râsetele lor umpleau încăperea. Roya îi invidia pentru faptul că nu vedeau scena din colț.

Nu erau nevoiți să suporte furia doamnei Aslan şi dramatismul pe care îl crea prin simpla ei prezență. Ea, Bahman şi domnul Fakhri erau singuri pe acea corabie care se scufunda.

Bahman îngenunche din nou în fața mamei sale, îi luă capul şi i-l lipi de pieptul său. Roya şi domnul Fakhri asistau împietriți la un moment dureros de intim, cu mama plângând pe pieptul propriului fiu.

Atunci când Bahman se ridică în picioare, cămaşa lui albă avea pete purpurii.

Fardul roşu de pe obrajii mamei sale i se prelinsese pe cămaşă, în dreptul inimii.

Roya ar fi vrut să ia cămaşa lui Bahman şi s-o spele temeinic, să scoată de pe ea petele lăsate de mama lui. Dar era paralizată, amorțită.

— Mă duc să mai aduc nişte ceai, zise domnul Fakhri într-un târziu.

— Nu uita ce ți-am spus, murmură doamna Aslan.

— Nu voi uita, zise încet domnul Fakhri. Îți place ceaiul tare.

Plecă de lângă ei cu pași mărunți și neliniștiți.

Doamna Aslan își strânse șalul în jurul umerilor și se uită la Bahman.

— Aici e prea frig, iar lumina e complet nepotrivită.

— Îmi pare rău, mamă, spuse Bahman încet. Îmi pare așa de rău.

Toată lumea plecase acasă, iar petrecerea de logodnă luase sfârșit. După petrecere, Maman tămâiase locul pentru a elimina orice urmă de energii negative provenite din gelozie. Afumase cu mirodenii capul Royei și descântase ochii invidioși să se închidă.

— O, nu-i lăsa să abată cheshm asupra ta, Roya Joon, nu-i lăsa să-ți arunce priviri nefaste, spuse Zari, în ciuda faptului că fusese încă de la început destul de vehementă împotriva relației dintre Roya și Bahman. Nu e nimic mai rău decât puterea privirii nefaste. Ticăloșii roși de invidie văd că acum ești fericită și împlinită cu băiatul acela, apoi pac! Te deoache. Ai grijă!

CAPITOLUL NOUĂ
1953

Tango strâns și încurcat

Viața Royei continuă să ia amploare. Chiar când credea că a ajuns la capătul unui lucru (de exemplu, când termina

de citit toate traducerile romanelor ruseşti pe care le avea domnul Fakhri în magazin), apărea o altă frontieră interesantă. Pe plan artistic, țara se trezea la viață cu o nouă clasă a intelighenției. Oraşul înflorea prin publicații, cinema, teatru, literatură şi artă.

Acum, că erau logodiți, ea şi Bahman puteau să se vadă fără însoțitori şi să iasă în spații deschise, chiar şi seara, fără să-şi facă griji.

Prietenul lui Bahman, Jahangir, avea un gramofon autentic. Avea discuri din Orient şi din Occident. Au început să meargă, în cuplu, la adunările sociale organizate de el. La petrecerile lui, Roya asculta cântece cântate într-o limbă străină atât de sexi, încât aproape că o speria. Era o limbă atât de delicată, încât făcea totul să pară mai uşor.

Seratele de dans ale lui Jahangir se țineau joi seara, în ajunul sărbătorii de vineri.

Părinții lui aveau acces la cele mai noi aparate, printre care şi gramofonul. Bahman îi spusese că, atunci când mama lui auzise pentru prima oară că familia lui Jahangir era putred de bogată, încurajase cu lăcomie prietenia dintre ei. Roya se strâmbase auzind asta; doamna Aslan era, fără îndoială, entuziasmată de tinerele sofisticate şi bogate precum Shahla, care ar fi putut fi nişte pretendente pentru Bahman în casa lui Jahangir.

— Bah bah, intrați, intrați! zise Jahangir îmbrățişându-i pe Roya şi pe Bahman când sosiră la el. Uitați! strigă el către ceilalți oaspeți. E Cuplul Perfect! Ştim noi pe cineva care să arate mai bine decât ei? Uitați-vă la ei! Tabrik! Felicitări!

Logodna dintre Roya şi Bahman era proaspătă şi strălucitoare, iar uniunea dintre ei era ceva ce trebuia sărbătorit. Şi, judecând după expresiile unora dintre fetele de acolo, ceva ce trebuia şi invidiat, cu siguranță.

— Ce avem în meniul din seara aceasta? întrebă Bahman.

— Tango, prietene!

Roya nici nu mai apucă să ajungă până la masa plină de cupe cu pepene pasat amestecat cu gheață. Ea şi Bahman erau înconjurați din toate părțile. Bahman strălucea cu şarmul său obişnuit, iar ceilalți se înghesuiau în jurul lui. Deşi Jahangir avea gramofonul, muzica şi know-how-ul dansului, Bahman era cel pe care îl voiau toți. Cu el exersau primii lor paşi de dans. Cu el voiau să flirteze. Bahman memorase, într-o limbă pe care nu o vorbea, versurile unor cântece de Sinatra şi ale unor balade de Rosemary Clooney. De la celelalte adunări la care participase împreună cu el de când se logodiseră, Roya ştia că, dacă într-o parte a încăperii se lăsa tăcerea, sau dacă o conversație începea să treneze, prezența lui Bahman readucea totul la viață. Era greu să nu te laşi captivat de mişcările lui de dans. Roya ştia foarte bine că nu era singura fermecată de el. În prezența lui, fetele râdeau în hohote, vrăjite de glumele pe care le spunea.

— Vino cu mine.

Bahman o apucă pe Roya de braț şi îşi făcu loc printre ceilalți. O conduse până în mijlocul sufrageriei. Tocmai începuse un vals. Asta putea să danseze – era unul dintre primele dansuri pe care le învățase de la Bahman şi îl exersase cu Zari săptămâni la rând. Zari o trăgea pe Roya încoace şi încolo prin dormitor, certând-o atunci când făcea vreo greşeală. Roya, ține minte. Acesta nu este dansul nostru persan, în care ne răsucim mâinile, ne legănam şoldurile. E ceva serios. Concentrează-te! Cu instrucția săptămânală făcută de Bahman şi cu antrenamentele forțate ale lui Zari, Roya devenise tot mai încrezătoare în forțele proprii. Acum plutea împreună cu Bahman prin cameră, inhalând parfumul lui familiar.

— Vreau să beau ceva, spuse ea după ce terminară.

El îi dădu drumul.

La masa cu gustări, Roya luă o cupă cu pepene pasat şi o lingură. Dulceaţa pepenelui cu gheaţă îi umplu gura uscată. Deodată, simţi o bătaie scurtă pe umăr.

Se aşteptase să-l vadă pe Bahman, dar văzu în schimb o femeie înaltă, cu părul ondulat, tenul măsliniu şi o aluniţă de vedetă de cinema deasupra buzei (era reală sau desenată? Dacă Zari ar fi fost acolo, ar fi putut să-şi dea seama) care se uita de sus la ea. Era Shahla, fata din cafenea.

— Ţi-e sete? întrebă ea pe un ton aspru şi apăsat.

— Da, fu tot ce putu să răspundă Roya. Fără salut, fără introduceri, fără amabilităţi.

— Ei bine, ai aruncat plasa şi l-ai prins în mrejele tale. Ura!

Mereu a fost alunecos. Dar, cumva, zise fata studiind părul Royei şi rochia ei verde, cumva tu ai reuşit. E uluitor. Roya rămase cu pepenele în gură.

— Şi când te gândeşti că Jahangir voia să nu vin şi eu în seara asta pentru că îşi făcea griji că s-ar putea supăra Bahman sau... tu. Eu şi Jahangir am fost prieteni aproape toată viaţa. De ce să nu vin la petrecerea lui? În plus, trebuia să văd cu ochii mei ce anume l-a transformat pe Bahman într-un asemenea iubăreţ. Iar acum, continuă ea măsurând-o pe Roya din priviri, am ocazia să văd ce-i cu toată tevatura asta.

Shahla coborî privirea spre pantofii Royei. Nu erau pantofii cu baretă ai uniformei sale şcolare. Erau pantofii fără călcâi care aparţinuseră lui Maman, din velur verde, cu o cataramă mică din alamă într-o parte.

— Dumnezeule, ce privelişte! zise Shahla scuturând din cap, după care pufni dispreţuitor şi plecă de lângă ea.

— E totul în regulă?

Bahman venise lângă ea, roşu la faţă de la dansat. Roya nici nu apucase să vadă cu cine dansase el după valsul lor împreună. Nu-i putea opri pe oameni să vină, vrăjiţi, spre el. Bărbaţi şi femei deopotrivă roiau în jurul lui.

— Hei, ce s-a întâmplat? întrebă el din nou. Roya scrâşni gheaţa între dinţi şi spuse:

— Nimic.

Bahman privi în direcţia imitaţiei de vedetă de cinema cu părul ondulat care se furişase spre celălalt capăt al camerei.

— Te rog. Nu-ţi face griji în privinţa ei. Am văzut că stătea de vorbă cu tine. Nu-mi vine să cred că a avut îndrăzneala de a veni aici în seara aceasta. Ce ţi-a spus?

Roya nu putea să vorbească.

Bahman luă cupa din mâna ei şi o aşeză pe masă. Apoi o trase spre el şi o mângâie pe gât.

— Hei, Roya, haide... Ea nu înseamnă nimic pentru mine.

O sărută pe frunte exact în locul în care Maman spunea că-i era scris, cu cerneală invizibilă, destinul. Din celălalt capăt al camerei, Shahla cea cu părul ondulat şi buzele încreţite de dispreţ nu avea cum să nu fi observat sărutul.

— Te poate vedea. Opreşte-te. Ne vede toată lumea.

— Foarte bine. Lasă-i să vadă. Eu vreau, zise el sărutând-o din nou, să te sărut de faţă cu toată nenorocita asta de lume.

— Basseh, destul, spuse Roya.

Dar după cel de-al patrulea sărut, după ce el se apropie atât de mult de ea, încât putea simţi mirosul de transpiraţie emanat de cămaşa lui, Roya aproape că uită cu totul de Shahla.

Seratele şi dansul, muzica şi femeile amestecându-se cu bărbaţii, cântecele americane şi dansurile, pepenele pasat în cupe reci ca gheaţa stropit cu ceva ce ea era sigură că trebuia să fi fost alcool – toate acestea constituiau o scenă

secretă şi neaşteptată pentru ea. Cine ar fi crezut că băiatul care voia să schimbe lumea ştia să danseze? Că avea acest grup de prieteni? Că era atât de apropiat de Jahangir, acest playboy bogat şi extrem de popular?

— Sper să se zvârcolească toți de ciudă, zise Bahman îngropându-şi fața în gâtul ei.

— Eu cred că tu vrei să te zvârcoleşti, chicoti Roya.

— Cu tine? Întotdeauna. Cât mai durează până ne căsătorim? spuse el sărutând-o delicat pe gât.

— Acum stai cuminte, domnule. Eu sunt o fată cuminte, îl tachină ea, dar îl lăsă să-i exploreze linia gâtului cu buzele.

Bahman ridică privirea, iar ochii lui negri străluceau – ochii aceia care o vrăjiseră cu veselia lor încă din prima zi, în Librărie.

— Număr zilele până când vom putea fi împreună. Roya, te iubesc atât de mult.

Rămaseră aşa, față în față. Răsuflarea lui era caldă. Inima ei bătea cu putere.

— Ei bine, nu mai scapi de mine! zise ea în cele din urmă.

— Aşa îmi doresc, să nu scap de tine, mârâi el, apoi izbucni în râs.

Ea îi îndepărtă o scamă de pe guler.

— Aşa, deci. Dacă tot eşti băiatul care vrea să schimbe lumea, ai putea, te rog, să fii un model pentru oamenii aceştia care sunt de față?

— Bacheha! Copii! zise Jahangir ridicându-şi brațele în aer şi legănându-şi şoldurile. A venit timpul să dansăm taaangoooo!

Puse un disc nou, iar acordurile senzuale de chitară umplură încăperea.

— Bahman, vino până aici! îi făcu Jahangir semn din celălalt capăt al camerei. Vreau să fac o demonstrație cu tine.

Bahman se duse spre el şi se aşezară față în față, obraz lângă obraz, Jahangir trecându-şi brațul pe după mijlocul lui Bahman şi punându-şi cealaltă mână în palma lui Bahman. Jahangir îl trase pe Bahman spre el şi se puseră încet în mişcare. Cântecul era senzual, aproape înfricoşător de senzual. O făcea pe Roya să tânjească după ceva ce nici măcar nu putea numi, ceva interzis şi tentant. Să-i vadă pe Jahangir şi Bahman dansând era ca şi cum s-ar fi uitat la doi străini. Ca şi cum s-ar fi uitat la ceva ce niciodată nu ştiuse că îşi doreşte.

După demonstrație, după chicote şi râsete din partea fetelor şi după finalul cântecului, Bahman lăsă mâna lui Jahangir din mâna lui şi o conduse pe Roya spre centrul încăperii. Li se alăturară câteva cupluri curajoase şi suficient de aventuroase pentru a face o încercare. Atunci când Jahangir puse din nou cântecul, Bahman şi Roya se îmbrățişară. Nu le ieşi din prima; se poticniră, iar ea fu pe cale să cadă.

Tuleiele de pe bărbia lui Bahman îi zgâriară obrazul Royei. Faptul că stă-tea atât de aproape de el stârnea în ea o dorință atât de puternică, încât era nevoită să facă un efort să se concentreze la paşii de dans. Mişcările ei erau greşite, dar asta nu mai conta. Trupul ei era lipit de al lui Bahman, brațul ei era ca o prelungire a brațului lui, contopindu-se, cu palma ei în palma lui. Bahman nu-şi ieşi din rol, imitând expresia sexy şi serioasă pe care o afişase Jahangir în timpul demonstrației. Lucrul acesta o făcu pe Roya să zâmbească, iar el se încruntă ca şi cum ar fi vrut să o certe, aşa că ea imită repede expresia lui fals serioasă. încercă o dată, apoi încă o dată, până când reuşiră să traverseze

camera fără să dea impresia că sunt pe cale să se prăbuşească la podea.

Dacă ar fi crezut în soartă, ar fi fost convinsă că le era menit să se întâlnească, să se îndrăgostească unul de celălalt în felul acesta, să nu-şi dorească decât să fie împreună.

Trupul ei se potrivea atât de bine cu al lui, încât era ca şi cum ar fi găsit drumul spre casă. Îi fusese sortit să se afle în Librărie atunci când el dăduse buzna înăuntru fluierând; îi fusese sortit să împărtăşească cu el din poezia lui Rumi, să simtă această conexiune cu el. Lucrurile acestea trebuiau să se întâmple – acum îi era imposibil să-şi imagineze viața fără el. Era a lui. Atât de simplu era. Era mai mult decât soarta. Era realitatea, era aproape un lucru palpabil. Nu era un vis. Era un simplu fapt.

— Hei, la ce te gândeşti? o întrebă Bahman în timp ce pluteau prin cameră.

— Poftim?

— Nu am mai văzut până acum pe cineva dansând cu atâta îngândurare. Te descurci de minune, nu te teme.

— Ah, zise Roya. Mulțumesc.

Muzica senzuală de chitară vibra practic prin trupurile lor. Avea dreptate. De ce să-şi facă griji? Nimic nu mai conta. Erau împreună şi asta era tot ceea ce conta atunci şi pentru totdeauna.

— Unde eşti? Eşti undeva departe, zise el sărutând-o pe gât.

— Oare aş putea fi şi mai aproape de tine? Suntem practic lipiți unul de celălalt. Visul tău s-a îndeplinit!

— Nu mă plâng, zise el zâmbind. Dar tu şi gândurile tale. Arăți de parcă încerci să înțelegi deodată întreaga lume.

— Ştiu prea bine că n-are rost să încerc.

— Atunci când te-am întâlnit pentru prima oară aveai aceeaşi privire concentrată.

— Tu fluierai ca un tont. Nici măcar nu te-ai uitat la mine.

Roya crezu că dansul se terminase, dar cântecul doar se înlănțui cu următorul. Era evident că Bahman nu avea nicio intenție să-i dea drumul. Continuară împreună. Nu-şi dădea seama dacă celelalte cupluri încetaseră să danseze. Fața ei era atât de aproape de a lui, încât el simțea, pesemne, aroma de pepene din răsuflarea ei.

— Astă iarnă. Politica, demonstrațiile. Tu m-ai salvat, spuse el.

— N-aş zice.

— Ba da, nici n-ai idee.

Roya se întrebă ce voia să spună. Îl salvase de la a se implica chiar şi mai mult în politică? Îl salvase de la a se căsători, până la urmă, cu Shahla? Îl salvase de forța mamei lui? Vru să-l întrebe, dar în acelaşi timp nu voia să intre prea adânc în subiect.

Iarna aceea polarizată de politică se topise într-o primăvară atât de diafană, atât de dulce; una care avea să rămână întipărită pentru totdeauna în memoria Royei, cu gustul ei de shirini, de prăjituri cremoase, şi de cafea amară, tare şi spumoasă.

— Acum nu mai eşti atât de implicat politic, admise ea.

— Politica contează mai puțin pentru mine acum. Dar sunt îngrijorat.

— În legătură cu noi?

— Vor să-l dea jos pe Mosaddeq.

Auzind numele premierului, mâna ei se înmuie.

— Desigur. Credeam că toate astea contează mai puțin pentru tine acum, tocmai ai spus...

— Noi nu putem renunța complet la politică, Roya Joon. Fie că ne place, fie că nu, politica guvernează absolut toate lucrurile din țara asta. Toate acestea: dansul, gramofonul, fetele acestea îmbrăcate de parcă ar fi într-un film american,

crezi că ar putea exista ceva din toate astea fără eforturile celor implicați politic?

Roya voia încă o cupă de pepene cu gheață. Voia să se așeze. Erau încleștați în îmbrățișarea aceea sexy, dar care devenise brusc superficială. Chiar dacă ar fi încercat să-și dezlipească trupul de al lui în mijlocul dansului, i-ar fi fost imposibil, ar fi fost ceva împotriva naturii, împotriva destinului.

— Ești îngrijorat, oftă ea. în legătură cu premierul. Înțeleg.

— Umblă zvonul că vor să-l dea jos.

— Cine?

— Oamenii Șahului. Englezii. Americanii. Cu toții. Am auzit că...

— E nebun după tine! zise Jahangir, trecând deodată pe lângă ei împreună cu Shahla.

Shahla, rigidă în brațele lui Jahangir, privea spre tavan, fixând cu stoicism candelabrul.

— Nu aud decât Roya, Roya, ROYA! cântă Jahangir.

Bahman o trase și mai tare pe Roya spre el atunci când Jahangir și Shahla trecură învârtindu-se pe lângă ei. Privirea încruntată a Shahlei ar fi putut cu ușurință să stingă luminile candelabrului.

Bahman se aplecă spre Roya și-i șopti:

— Știai că familia Shahlei lucrează pentru Șah? Tatăl ei e un aliat al poliției.

— Oh, Doamne! Te rog, nu-mi spune că tu crezi că este un spion al Șahului.

— Zic și eu. Nu mă mai miră nimic.

Îi simțea cureaua strâns lipită de trupul ei.

— Ea știe că tu distribui cuvântările lui Mosaddeq prin tot orașul? Oare ar fi în stare... să se răzbune pe tine pentru că nu ai respectat dorința mamei tale a căsătoriei aranjate?

Bahman nu mai spuse nimic şi-şi lipi obrazul de al ei. Nu mai vorbeau despre premier, doar dansau, strângându-se în brațe, de parcă ar fi putut să se piardă unul pe altul în mijlocul sufrageriei lui Jahangir. Cuplul Perfect!

— Ar fi în stare Shahla sau vreunul dintre aceşti prieteni din lumea bună să abată asupra noastră cheshm, să arunce asupra noastră privirea nefastă? întrebă Roya în timp ce traversau încăperea în paşi de dans. Uneori invidia lor mi se pare aproape palpabilă. De parcă aş putea chiar s-o ating.

— Nu-mi spune că tu crezi în chestiile alea cu privirea nefastă! Sunt doar superstiții stupide. Mi-aş dori ca noi, în cultura noastră, să scăpăm de prostiile astea. Ce avem noi nu ne poate lua nimeni. În orice caz, asta trebuia să se întâmple.

— Credeam că nu crezi în superstiții.

— Nu cred.

— Să spui ceva ce trebuia să se întâmple nu e acelaşi lucru cu a spune predestinat?

El zâmbi.

— Nimic nu poate să intervină între noi. Nu putem fi despărțiți. De nimeni.

— Mama ta, îndrăzni ea să spună în şoaptă.

El nu spuse nimic.

Ea privi, jenată, în jos la propriii pantofi.

— Îmi pare rău.

— Uite ce e, spuse el devenit brusc serios. O să se dea pe brazdă. O să vezi.

Urmă un crescendo muzical, note dramatice atingând punctul culminant. Fără niciun avertisment, o lăsă pe spate. Sângele îi urcă brusc la cap, camera plutea, totul era cu susul în jos.

— Nu ai cum să scapi de mine, spuse el ridicând-o. Nu plec nicăieri. Niciodată.

CAPITOLUL ZECE
1953

Scrisori în cărți

Marțea următoare Bahman dispăru. Când încercă să sune la el acasă, nu răspunse nimeni. Când ciocăni în ușa lui, nu ieși nimeni. Nici obosita și palida doamnă Aslan, cu fard roșu în obraji. Nici plăcutul și generosul domn Aslan, întrebând-o dacă vrea un ceai. Nimeni. Vecinii ridicau din umeri. Unul dintre ei sugeră că poate plecaseră spre nord? La mare? Să scape de căldură. Asta trebuia să fie. Numai insinuări, numai presupuneri, nimic clar.

După trei zile în care nu primise nicio veste de la Bahman, Roya era copleșită de îngrijorare. În cele din urmă, cedă și se duse în locul care fusese în centrul întregii povești: Librăria. Se temea de ceea ce ar fi putut descoperi acolo – de ceea ce ar fi putut ști domnul Fakhri despre arestările politice. La început, evitase să meargă acolo, dar acum trebuia să afle.

— Fata mea dragă, dar tu nu știi? Premierul Mosaddeq are mulți dușmani. Vrea să împingă țara înainte, dar puterile străine și trădătorii cu două fețe de la noi încearcă să-l doboare. Cu orice preț.

— Domnule Fakhri, vă rog. Unde este?

— Nu poate veni la tine acum.

— Suntem logodiți. Uitați, domnule Fakhri, bunătatea dumneavoastră nu va fi niciodată uitată – vă vom fi mereu recunoscători pentru modul în care ne-ați ajutat și ne-ați permis să ne... întâlnim. Dar înainte, când ne întâlneam aici pe furiș, era altceva. Acum ne vom căsători. La sfârșitul verii! Vă rog, spuneți-mi ce știți. Unul dintre vecinii lui mi-a

spus că s-ar putea să fi plecat spre nord, la mare. Dar de ce nu mi-a spus asta? Mi-ar fi spus, nu-i aşa?

Îi era jenă să se arate atât de deschisă şi de disperată în faţa domnului Fakhri. Era ceva total nepotrivit. Zari s-ar fi înfuriat foarte tare dacă ar fi ştiut că Roya îl ruga atât de insistent, că îl implora, practic, să-i dea nişte informaţii. Până la urmă, Roya le spusese celor din familia ei că Bahman dispăruse. Baba, convins că derbedeii Şahului îl arestaseră pe Bahman, nu mai putea dormi noaptea. Maman se ruga pentru siguranţa lui cu şiragul de mărgele tasbih în mână, recitând în şoaptă versete din Coran în timp ce muta mărgelele dintr-o parte în alta.

— Las-o baltă, fata mea, zise domnul Fakhri.

— Ştiu că-i saltă de peste tot, ştiu asta. Dar vă rog să-mi spuneţi ce aţi auzit.

— Nu-ţi face griji, draga mea. Lucrurile acestea sunt destul de complicate. Trebuie să te odihneşti. Nu te îngrijora...

— Să mă odihnesc? Dar a dispărut! Spuneţi-mi, vă rog, cum se face că într-un oraş ca acesta, în care toţi îşi bagă mereu nasul în treburile celorlalţi, nu se poate afla nimic despre el sau măcar despre tatăl sau mama lui...

Domnul Fakhri înlemni.

— Mama lui?

— Nimeni dintre cei cu care am vorbit nu ştie nimic! Cum este posibil ca nimeni să nu ştie nimic?

Nu acesta era modul în care o tânără fată ar fi trebuit să se poarte în faţa unui bărbat mai în vârstă, ridicând vocea şi adresând solicitări. Dar i se făcea rău la gândul că Bahman ar fi putut fi în închisoare.

— Familia lui... zise domnul Fakhri alb la faţă; apoi, dregându-şi repede glasul: Ai lui sunt bine? Ce ai auzit?

— Nimic! De aceea vă întreb pe dumneavoastră.

Roya simți deodată impulsul de a arunca cu o carte în el. De ce o ducea cu preşul, purtându-se de parcă nu avea idee de ce îl întreba lucrurile acelea? Vorbi din nou, de data aceasta pe un ton calm şi calculat:

— Ştiu că pe aici trec mulți activişti politici, domnule Fakhri. Ştim cu toții că libraria dumneavoastră e un loc de refugiu pentru simpatizanții lui Mosaddeq. Şi faptul că dumneavoastră diseminați de aici informații pentru Frontul Național şi chiar şi pentru unele grupuri comuniste Tudeh. Vă rog să-mi spuneți ceea ce ştiți. Pot face față. Pot fi discretă.

— Bine atunci, tânără domnişoară.

Domnul Fakhri tăcu pentru o clipă. Avea o expresie greu de deslușit.

— Bine. Ştii că aici a venit şi poliția? Şi că nu toate lucrurile sunt uşor de spus? zise el ridicând din sprâncene. Crede-mă, nu ai de ce să te îngrijorezi. Doar... ai credință în Dumnezeu. Dumnezeu e mare.

Bineînțeles. Fusese atât de orbită de grijile pe care şi le făcea pentru Bahman, încât uitase complet de pericolul în care se afla domnul Fakhri. Se uită peste umăr pentru a se asigura că nu mai asista nimeni la acea conversație. Peste tot puteau fi spioni. Oare era şi domnul Fakhri pe o listă de suspecți acum? Îl interogaseră şi pe el?

Domnul Fakhri se aplecă, de parcă s-ar fi pregătit să spună ceva foarte important.

Roya îşi aminti cea de-a doua întâlnire a ei cu Bahman – cum se aplecase domnul Fakhri şi îi spusese să adopte o „prudență extremă”. Se forță să-şi păstreze calmul.

Nu voia să-i trădeze încrederea.

— Draga mea fată, şopti domnul Fakhri, Bahman e... ocupat. Asta e tot. Iar în momentul de față nu este cazul să fie văzut ținându-se de poveşti de dragoste.

— Dar eu sunt logodnica lui, zise ea printre dinți. Domnul Fakhri pufni.

— N-are a face. Sunt sigur că înțelegi, nu-i așa?

— Nu, de fapt, nu înțeleg.

Ceva se schimbase în calmul lui; forța i se mai domolise. Domnul Fakhri privi cu teamă prin magazin. Într-un târziu, oftă.

— Bahman mi-a spus că, dacă vrei să-i spui ceva, poți face asta prin scrisori.

— Așa a zis?

Inima Royei începu să bată repede.

— Da.

Mintea începu să-i galopeze; încercă să se gândească la toate posibilitățile pe care le putea oferi un schimb de scrisori. De ce nu puteau vorbi? Probabil că se ascundea pentru a evita arestarea.

— Desigur. Îi voi scrie, în cazul acesta.

Domnul Fakhri își potrivi ochelarii pe nas, dar nu spuse nimic.

— Domnule Fakhri? Îmi puteți da adresa lui?

— Adresa lui?

— Probabil că știți cum să dați de el, nu-i așa?

Stătea ca pe ace; nu voia să pară prea îndrăzneață. Dacă își retrăgea oferta...

— Îmi vei da mie scrisorile. Iar eu mă voi asigura că le va primi.

— Poftim?

— Te rog, domnișoară.

— Dar cum?

— Așa cum procedez și cu ceilalți. Am metodele mele.

Nu se putu abține să-l întrebe:

— Ce metode?

— Roya Khanom, tu cum crezi că tinerii care nu-şi pot telefona sau nu se pot întâlni în acest oraş reuşesc totuşi să-şi transmită mesajele?

— Prin telegrame?

— Draga mea. Prin cărți. Îmi dau scrisorile mie, iar eu le plasez între paginile cărților. Iar când celălalt vine să „cumpere” o carte, primeşte volumul cu o scrisoare în el.

Roya aruncă o privire spre rafturile ticsite de volumele pe care le iubea atât de mult. Nu-şi imaginase că aceste cărți erau folosite ca mijloace de comunicare. Că oamenii plasau scrisori între paginile lor şi îl foloseau pe domnul Fakhri drept intermediar. Librăria pe care o iubea, în care petrecuse atâtea după-amiezi de lectură şi de refugiu, i se păru dintr-odată uşor sinistră. Deci nu era doar un loc în care se diseminau în secret materiale politice, ci şi un centru de schimb de scrisori?

Nu voia să piardă accesul la un potențial canal de comunicare cu Bahman, aşa că trase adânc aer în piept.

— Desigur. Vă mulțumesc. Mâine vă voi aduce o scrisoare.

Când ieşi afară, în lumina aspră a soarelui, oraşul mustea de căldură şi de frământări. Circulau deja de ceva vreme zvonuri despre o lovitură de stat; frica lui Bahman că forțele Şahului s-ar fi putut alia cu puterile străine şi l-ar fi putut înlătura pe premier era acum împărtăşită de multă lume. Oriunde ar fi fost, Bahman trebuia să se fi alăturat şi el activiştilor care încercau să împiedice lovitura de stat. Poate că asta însemna că nu fusese arestat; poate că doar se ascundea, în mod sigur domnul Fakhri nu ar fi putut să-i transmită scrisori dacă Bahman ar fi fost în închisoare. Desigur, domnul Fakhri ştia mai multe decât spunea. Asta era cât se poate de clar. Dar, dintr-un motiv sau altul, le ținea pentru el. Bine. Măcar putea să-i scrie. Măcar avea lucrul acesta.

Aşternu scrisoarea pe o foaie de hârtie cumpărată din magazinul domnului Fakhri.

Cerneala albastră din stiloul ei umplu pagina cu vorbe de dor. Avea nenumărate întrebări. Pe alocuri nu se putu abține să scrie într-un ritm anume, un ritm pe care cineva bun la suflet (nu ca profesoara ei de literatură din ultimul an, doamna Dashti) l-ar fi putut denumi poezie.

A doua zi, când îi dădu domnului Fakhri scrisoarea sigilată într-un plic, acesta o asigură că avea să ajungă în mâinile lui Bahman. I-o spuse cu un oftat de îngrijorare, ca şi cum ar fi făcut ceva împotriva voinței lui.

— Îmi va scrie şi el, nu-i aşa? nu se putu ea abține să întrebe.

Domnul Fakhri scutură din cap şi murmură ceva despre iubirea tinerilor şi „disperatele lor acte de speranță”. Dar luă scrisoarea.

Câteva zile mai târziu, când se întoarse în magazin, văzu înăuntru câțiva bărbați cu pălării melon şi pantaloni negri. Se temu că ar fi putut fi nişte spioni angajați de forțele Şahului.

Domnul Fakhri îi întinse, cu un zâmbet formal, un exemplar dintr-o carte cu poezii de Rumi. Ea o luă, ieşi din magazin şi merse câteva străzi cu senzația că inima era pe cale să-i explodeze; abia după aceea îndrăzni să deschidă cartea.

Între paginile ei, bine ascuns, se afla un plic. Îl strânse în mână atât de tare, încât o dureau încheieturile degetelor. Apoi îl puse din nou în carte, neîndrăznind să-l deschidă în plină stradă şi să-l citească în public, ca şi cum ar fi făcut ceva ilegal.

Trebuia să aştepte până rămânea singură.

Strânse cartea la piept tot drumul spre casă. Dar bineînțeles că încă din secunda în care intră pe uşă, Zari începu să se plângă de faptul că o dureau degetele de la câte

vinete decojise în timp ce Roya umblase brambura pe străzi. Că Roya niciodată nu-şi făcea partea ei de treabă. Kazeb, femeia în casă, cu eşarfa aşezată strâmb pe cap şi cu fața transpirată de la curățatul vinetelor – aparent, aceasta era treaba pe care o aveau de făcut în după-amiaza aceea –, o privi cu suspiciune pe Roya. Maman îi făcu semn Royei să se aşeze în bucătărie pe o găleată întoarsă cu fundul în sus, iar împreună terminară de curățat, tăiat, sărat, clătit, uscat şi copt vinetele. Lui Baba îi plăcea mult acel fel de mâncare, iar la cina din seara aceea se minună cât de bine gătiseră. Cu cât vorbea mai mult despre vinete şi numai despre vinete, cu atât Roya îşi dădea seama că era îngrijorat în legătură cu Bahman şi încerca să-şi ascundă anxietatea. Iar ea abia aştepta să se termine cina, să se ducă în camera pe care o împărțea cu Zari, să aştepte ca sora ei să adoarmă, apoi să deschidă şi să citească, în sfârşit, scrisoarea de la Bahman.

Când erau în cămăşi de noapte, după ce Zari îşi prinsese părul pe moațe făcute din bucăți de ziar, Roya abia aştepta să o audă pe sora ei sforăind. Dar Zari avea chef de vorbă.

— Tot curățatul ăsta de vinete îmi distruge mâinile. Uită-te la pielea mea, Roya. Uită-te puțin la ea. E crăpată toată şi începe să se înăsprească. Nu mai suport.

— Mâinile tale nu au nimic, murmură Roya.

Se rugă, numai de-ar adormi odată Zari, să poată citi scrisoarea.

— Asta nu mulțumită ție, Roya! Chiar aşa, unde ai umblat toată după-amiaza? Eu şi Kazeb am curățat aproape toate vinetele. Nu e corect. Doar pentru că eşti o viitoare mireasă...

Apoi Zari se opri.

— Îmi pare rău. Ştiu că îți faci griji pentru el. Ai fost foarte tăcută în seara asta la cină. Ştiu că nu te gândeşti

decât la Bahman. Dar trebuie să recunoşti... trebuie doar să accepți că...

— Că ce, Zari? întrebă Roya încet.

— Că poate aşa a vrut soarta, ca Bahman să fugă. Poate că nu te poți aştepta la prea multe din partea cuiva atât de obsedat de premier. Probabil că acolo, în ascunzătoare, pune la cale nişte intrigi politice. Cine ştie? Poate că am fost cu toții nişte proşti să credem că se va împotrivi mamei lui şi se va însura cu tine, zise Zari încrucişându-şi brațele la piept. Poate că pur şi simplu nu a putut s-o facă, Roya. Nu-mi place să spun asta. Dar e o posibilitate. Roya?

Roya nu spuse mare lucru; doar o ascultă pe sora ei bătând câmpii. Atunci când Zari se lansa într-una din tiradele sale furioase, cel mai bine era să o ignori. Nu voia să prelungească acea conversație. Nu voia decât să citească scrisoarea. Zari nu ştia că Bahman îi scrisese!

— Să schimbe lumea pe naiba! A fost o prostie absolută să crezi că i se va împotrivi mamei sale în felul ăsta. Dar nu-ți face griji, surioară. Măcar acum n-o vei mai avea pe doamna Aslan care să-ți mănânce sufletul pentru tot restul zilelor. Nu-i aşa?

— Noapte bună, Zari.

Într-un târziu, când respirația surorii ei se linişti şi Roya fu sigură că adormise, se dădu jos din pat şi se aşeză la fereastră pentru a citi scrisoarea lui Bahman la lumina lunii. Deschise cu mare grijă plicul, ca şi cum cuvintele dinăuntru s-ar fi putut sparge sau amesteca dacă nu ar fi manevrat corect scrisoarea.

Iubita mea Roya,

Când am primit scrisoarea ta, am crezut că o să mor de fericire. Dumnezeule, cât de dor îmi e de tine! Nu pot gândi, abia dacă pot mânca. În ultimele zile mi-a venit pur şi simplu să-mi jupoi pielea de pe mine. Mă simt de parcă nu te-am

văzut de ani întregi. Îmi pare rău că a trebuit să plec aşa de brusc. Aş vrea să îți pot spune de ce – şi o voi face într-o zi. Pentru moment, vreau să ştii că sunt bine şi că nu trebuie să-ți faci griji. Mă voi întoarce cât de repede voi putea. Doar că acum e complicat şi trebuie să mă gândesc, să găsesc o cale. Abia aştept să fii din nou în brațele mele.

M-am bucurat atât de tare când am primit scrisoarea ta! Spune-le părinților tăi să nu-şi facă griji pentru mine. Sunt bine, pe cuvânt. Sper că Zari nu te chinuie prea mult.

Eşti în tot ceea ce văd. Eşti cu mine în fiecare clipă, Roya Joon.

În speranța că te voi vedea din nou – cu cât mai curând, cu atât mai bine.

Tu eşti iubirea mea.

Bahman

Îşi trecu degetele peste scrisoare, dorindu-şi ca mirosul lui să se ridice din foaia de hârtie, dorindu-şi ca o parte din el să treacă, prin vârfurile degetelor, în ea. Nu-i mai văzuse scrisul decât o dată, în mesajul pe care i-l scrisese pe agenda dăruită de Anul Nou. Să-i vadă scrisul era ca şi cum ar fi ținut în mână o bucată din el. Îl simțea în fiecare linie, în fiecare curbă şi fie-care buclă a literelor de pe pagina aceea. Iar atunci când citi scrisoarea iar şi iar, vocea lui era înăuntrul ei.

Fireşte, răspunsul ei fu plin de emoție şi de dor. Chiar şi atunci când erau singuri, ea avea tendința de a fi mai rezervată în ceea ce spunea. Dar pe hârtie putea, cumva, să spună ceea ce îi venea greu să-i zică față în față. Putea fi la fel de iubitoare. Dar putea fi şi directă; îi putea pune întrebări dificile. Unde eşti? scrise ea. De ce nu ne putem vedea?

Când îi înmâna domnului Fakhri scrisoarea, se simți expusă. Dar plicul era sigilat.

În plus, mai mult ca sigur domnul Fakhri avea lucruri mai bune de făcut decât să citească dulcegăriile dintre doi adolescenți. Se gândi la cum stăteau cuvintele ei între paginile unei cărți de poezie persană, îmbrățişate de versurile poeților antici. Iubirea lor era în siguranță acolo. Într-un fel, acolo era locul ei. Încercă să şi-l imagineze pe unul dintre prietenii lui Bahman sau pe vreun coleg activist venind în magazin, luând cartea, apoi dându-i-o lui Bahman, oriunde ar fi fost el.

Până la sosirea următoarei scrisori, fu neliniştită, distrată, preocupată. Se lovea de pereți, privea în gol, nimic nu putea să-i ia gândul de la el. Doar atunci când primi răspuns îşi găsi, pentru o vreme, liniştea. Să-i citească cuvintele, să vadă scrisul sigur al mâinii sale, modul încrezător şi puternic în care desena litera n, felul în care rândurile sale urcau uşor spre final... Să țină foaia aceea de hârtie în mână era ca şi cum i-ar fi auzit vocea.

Poliția venea din ce în ce mai des la Librărie. Cu doar câteva luni în urmă, aici era o oază de linişte, dar acum nu mai era aşa. Un polițist sau doi se postau lângă teancurile de cărți – la început rar, apoi din ce în ce mai des. Urmăreau cine cumpără discursurile premierului. Observau cine erau clienții care cereau lucrări pro-Mosaddeq şi erau atenți în special la cei care cereau ceva marxist. Domnul Fakhri părea hărțuit şi obosit.

La fel ca toți cei supravegheați de agenții guvernamentali, mişcările lui erau atent calculate, iar cuvintele – ca ale unui robot. Continua să selecteze pentru Roya operele celor mai buni scriitori şi avea grijă să-i administreze doza săptămânală de poezie.

Dar acum era distrat şi îngrijorat. Roya nu mai zăbovea prea mult în librăria lui. Lua cartea de la domnul Fakhri în cel mai natural mod cu putință, având grijă să nu arate că

ştia că volumul conține nu doar cuvintele autorului, ci şi pe cele ale lui Bahman.

Apoi ieşea în fugă şi aştepta o vreme până rămânea complet singură, pentru a le citi.

Iubita mea Roya,

Mă gândesc tot timpul la tine – în fiecare zi, în fiecare noapte. Adevărul e că nu există momente în care să nu fii în mintea mea şi nici nu aş vrea să fie altfel. Într-o zi o să privim în urmă la perioada asta de separare şi o să râdem. Abia aştept să lăsăm toate astea în urmă. Oriunde mă uit, văd chipul tău frumos. Dacă îți faci griji pentru mine, vreau să ştii că sunt în siguranță, sănătos, şi singurul lucru care îmi lipseşte eşti tu, iar asta înseamnă că îmi lipseşte totul, desigur. Număr zilele, Roya Joon. Lucrurile sunt ceva mai dificile acum. Prim-ministrul şi administrația lui sunt în mare pericol, dar noi vom fi cei care vor privi cu mândrie înapoi spre acest moment din istorie. Noi cimentăm viitorul democratic al țării. Şi uite cum încep iar, ştiu că nu îți place când vorbesc prea mult despre politică. Ei bine, atunci vreau să-ți spun că abia aştept să ne căsătorim.

Îndrăznesc să visez la copiii noştri.

Am planificat totul. Peste câteva săptămâni ar trebui să fiu înapoi.

În speranța că te voi vedea din nou – cu cât mai repede, cu atât mai bine.

Tu eşti iubirea mea.

Bahman

CAPITOLUL UNSPREZECE
1953

Prune acre

— Surioară, lasă prostiile alea la o parte şi vino la somn, pentru numele lui Dumnezeu!

Roya stătea aşezată pe marginea patului.

— Le-ai citit? Spune-mi că nu le-ai citit.

— Mai degrabă aş curăţa zece kilograme de vinete cu Kazeb decât să citesc efuziunile dulcege ale iubitului tău activist.

— Atunci de unde ştii?

— Haide, Roya. Noi nu avem secrete. Surorile trebuie să aibă încredere una în alta, nu-i aşa? Hai în pat. Citeşti scrisorile în fiecare seară. Crezi că eu nu aud cum tragi cutia de sub pat sau cum foşneşti hârtia sau cum îţi tragi nasul ca un bufon? E un pic caraghios, dacă ar fi să mă întrebi pe mine.

Făcu o pauză, apoi o întrebă:

— De ce a plecat? Unde este?

Roya era stânjenită de faptul că Zari ştiuse despre scrisori în tot acest timp şi ruşinată de-a dreptul pentru faptul că, după ce primise atâtea scrisori de la Bahman, încă nu ştia răspunsul la întrebarea unde este sau de ce a plecat.

— Nu contează, murmură ea.

— A fost arestat? E în închisoare?

Zari se ridică brusc în picioare. Deşi desluşea cu greu expresia de pe chipul surorii sale în razele lunii, Roya simţi la Zari un anume entuziasm la gândul că Bahman ar fi putut fi în închisoare.

— Culcă-te, Zari. Nu e ceva ce m-aş aştepta ca tu să înțelegi, oricum.

— De ce?

— Mi-e greu să-ți descriu ce putere are lucrul acesta. Nu te supăra, dar nu ai nicio idee despre cum e să iubeşti.

Regretă vorbele acestea încă din clipa în care le spusese. Dinspre pat se auzi un sunet abia perceptibil. Ca un scâncet scurt. Oare era un plânset înfundat? Dar, desigur, Zari pesemne că râdea de ea – era mai degrabă un chicot înfundat la adresa lui Bahman.

Roya puse scrisorile înapoi în cutie şi împinse cutia la locul ei. Se urcă în patul pe care-l împărțeau amândouă.

— Noapte bună, Zari, zise ea şi se întoarse cu spatele.

— Te gândeşti la el, nu-i aşa?

Tonul lui Zari nu era nici pe departe somnoros.

— Poftim?

— Te gândeşti la el tot timpul. Nu-i aşa? El este prima persoană la care te gândeşti când te trezeşti dimineața. El apare în visele tale. Ți-ai dori să nu te gândeşti la el tot timpul, dar nu te poți abține. Nu poți opri asta. E ca şi cum ar fi tot timpul cu tine. Nu-i aşa?

— Ai citit şi tu romane străine? spuse Roya întorcându-se spre Zari şi sprijinindu-se în cot.

De unde ştia Zari atât de multe despre sentimentele acestea? Sora ei preocupată doar de sine nu avea cum să trăiască, la rândul ei, o poveste de iubire. Sau avea?

Sub pătura moale din bumbac, silueta lui Zari părea o grămăjoară. Tăcea.

— Noapte bună, surioară.

Roya se întoarse din nou şi se aşezară spate în spate, amândouă în poziție fetală, atingându-şi doar fundurile. Aşa dormeau mereu, încă de când Zari se făcuse suficient de mare pentru a părăsi dormitorul lui Baba şi Maman.

— Noapte bună, Zari.

Frazele din scrisorile lui îi deveniseră Royei la fel de familiare precum versurile din poeme celebre sau din cântecele populare. Se întipăriseră pentru totdeauna în memoria ei. În vara aceea le recită în minte, aşteptând întoarcerea lui. Mă gândesc tot timpul la tine – în fiecare zi, în fiecare noapte... Oriunde mă uit, văd chipul tău frumos. Îşi amintea câte un rând din scrisorile lui atunci când o ajuta pe Maman în bucătărie, când broda floricele pe o bluză împreună cu Zari sau când se răcorea bând pepene pasat cu gheață. Îşi aminti vorbele lui atunci când protestele de afară crescură în intensitate şi facțiunile politice se dezbinară şi mai tare.

Alesese o cutie mică din tinichea în care să păstreze scrisorile lui Bahman, pentru că el urma să se întoarcă în curând şi se gândea că nu-şi vor mai trimite prea multe.

Dar, în mod surprinzător, teancul din cutie crescu tot mai mare. El nu se întoarse atât de curând pe cât sperase ea. În absența lui, se simțea mai mică. Cu el plecat, ea se simțea pierdută. Fiecare scrisoare primită îi dădea putere, un motiv să meargă mai departe. Dar îngrijorarea nu-i dădea pace. Se săturase de întrebări, se săturase de singurătate, se săturase să-i fie dor.

Era oare posibil ca prin scrisorile acelea dragostea ei pentru el să crească şi mai mult? Era. Se întărise, se solidificase. Cu cât citea mai mult cuvintele lui şi cu cât îi urmărea mai mult scrisul aşternut în pagină, cu atât se simțea mai apropiată de el.

De când plecase el, mâncarea nu mai avea acelaşi gust; soarele nu mai avea aceeaşi putere; o pâclă coborâse peste tot ce era în jur. Dar scrisorile lui o sprijineau şi îi alinau senzația de gol, cel puțin pentru moment. Vocea lui era în fiecare silabă, iar ea se convinsese că mirosul lui de mosc se ascundea în fibrele hârtiei pe care îi scria.

Ce mult mi-aş dori să nu fiu nevoit să stau departe acum. Vreau să fiu cu tine.

Vom petrece tot restul vieții împreună, mă voi revanşa față de tine, Roya Joon. Vei vedea şi vei înțelege asta cât de curând.

Deşi îşi dorea cu disperare să afle unde fusese nevoit să plece, avea încredere în el. Îi era imposibil să termine vreuna dintre scrisorile lui fără a fi convinsă că niciun bărbat nu mai iubise vreodată atât de mult cum o iubea Bahman pe ea. Trebuia să fi avut motivele lui şi avea să i le spună şi ei mai târziu; îl credea. Ori de câte ori simțea imboldul îndoielii, ori de câte ori se simțea pierdută, scotea cutia cu scrisori de sub pat şi cuvintele lui erau ca un antidot. Scrisorile o entuziasmau şi o linişteau totodată.

O convinseseră că nu exista pe lume un bărbat mai dulce şi mai romantic decât el.

Nu vreau nimic mai mult decât să ajung lângă tine, Roya Joon. Nu vreau nimic altceva.

Bahman îi răspundea mereu la scrisori. Nu o lăsa niciodată să aştepte. Penultima scrisoare venise între paginile volumului de poezii de dragoste de Rumi pe care ea îl citea în acea zi de primăvară când domnul Fakhri plecase în grabă la bancă, iar ea şi Bahman rămăseseră singuri pentru prima oară. Roya fu mişcată de acel gest. Oare domnul Fakhri o văzuse citind acel volum? Oare fusese atât de atent atunci, iar acum pusese special plicul acolo? Mirosi hârtia, aşa cum făcea întotdeauna, sperând să simtă mirosul lui Bahman. Începuse scrisoarea prin a-i spune cât de dor îi era să o vadă.

Dar apoi continuase cu nişte paragrafe despre temerea lui că premierul Mosaddeq avea să fie înlăturat de la putere şi despre pericolele influențelor străine. Faptul că aveau petrol era blestemul lor, scria el – imaginează-ți cât de diferite ar fi lucrurile dacă ceilalți nu ar fi fost mereu atât de

avizi după petrolul nostru. Scria despre cum britanicii şi ruşii concurau pentru a câştiga influenţă în ţara lor. Ameninţarea unei lovituri de stat, a invaziei şi a războiului – sunt toate acolo, Roya Joon. Dar noi vom lupta!

Semnase scrisoarea cu Ya margya Mosaddeq! Dă-mi-l pe Mosaddeq sau dă-mi moartea!

În seara aceea, Roya rămase pe marginea patului, în întuneric, cu scrisoarea în poală, până când Zari strigă într-un târziu la ea:

— Pentru numele lui Dumnezeu, vino în pat, nebună îndrăgostită ce eşti!

Primăvara cu ieşiri dulci la cofetărie şi plimbări împreună şi începutul de vară cu logodna lor şi seratele de dans se transformară într-un miez de vară compus doar din scrisori ascunse în cărţi. Dar ultima scrisoare a lui Bahman suna ca un discurs politic şi o odă de iubire deopotrivă. În timp ce Teheranul era tot mai plin de demonstraţii şi de tensiuni politice, Roya se simţea din ce în ce mai singură. Cu toată agitaţia aceea, era mai îngrijorată decât oricând pentru siguranţa lui. Oare participa la operaţiuni sub acoperire împotriva Şahului? Era în închisoare, de fapt? Ultima lui scrisoare exprima devotamentul lui faţă de ea şi faţă de premier aproape în egală măsură şi cu aceeaşi intensitate.

Pentru a scăpa de căldură, Roya şi Zari obişnuiau să se ducă, serile şi nopţile, pe acoperişul casei. Maman întinsese pe suprafaţa plană a acoperişului nişte covoare, iar în unele nopţi ele chiar dormeau acolo. Într-o după-amiază, după un somn îndelungat şi după ce toţi cei ai casei, inclusiv Kazeb, îşi începuseră forfota obişnuită, cele două surori se duseră pe acoperiş, chiar dacă era foarte cald acolo. Să meargă acolo în miezul zilei era ca un fel de evadare. Se aşezară pe un covor de pe acoperiş cu un castron de prune verzi şi acre

între ele. Soarele le ardea, iar pe strada de dedesubt vânzătorii ambulanți își strigau în gura mare ofertele.

— Surioară, trebuie să te înveselești. Haide. Au trecut săptămâni de când a plecat, iar tu nu faci decât să stai posomorâtă tot timpul. Ai scrisori de la el, nu-i așa? Am crezut că lucrul acesta te va face să te simți mai bine.

Roya nu știa cât de mult putea să i se destăinuiască lui Zari, dar nu o avea decât pe sora ei.

— Ultima lui scrisoare a fost puțin ciudată, se confesa ea într-un târziu.

— Aha? zise Zari luând o prună verde și mușcând din ea.

— N-a vorbit decât despre îngrijorarea lui că premierul Mosaddeq va fi înlăturat printr-o lovitură de stat.

— Ah, cât de romantic.

Roya se întinse pe covor și își puse mâinile sub ceafă. Soarele o mângâia plăcut pe față, deși lui Maman nu i-ar fi plăcut faptul că își expunea în felul acela pielea la razele lui. Marele dușman de-o viață al lui Maman era soarele: se temea de pistrui și de bronz. Pe Roya o înnebunea faptul că iraniencele erau considerate cu atât mai frumoase cu cât aveau pielea mai deschisă la culoare. Ochii i se umplură de lacrimi.

Voia să fie cu Bahman. Oricare ar fi fost sursa acelui sentiment – biologie, prostie sau tinerețe –, nimic nu putea face ca dorința aceea atotprezentă să dispară.

Deodată, se trezi cu degetele lui Zari pline de suc de prune mângâind-o pe față și ștergându-i lacrimile.

— Haide... destul. Sunt sigură că e bine. Probabil că a plecat dintr-un... motiv întemeiat. Fac pariu că sunt cu toții în nord, la mare, și că asta e tot. Numai Dumnezeu știe cât s-a mai lăudat mama lui cu vila lor de acolo, ne-a împuiat tuturor capetele cu ea. Haide, surioară. Sunt sigură că e bine.

— Dar mi-ar fi spus asta, zise Roya în timp ce degetele lipicioase ale surorii sale continuau să-i şteargă faţa. Probabil că a fost arestat. Sau că se ascunde pentru că s-a întâmplat ceva rău. Probabil că, dacă s-ar fi dus în nord, la vilă, mi-ar fi spus asta.

Strigătele vânzătorului de pepeni care-şi împingea căruţul pe străzile de dedesubt suna ca un bocet, aproape ca o chemare la rugăciune. În căldura puternică şi necruţătoare, suna ca un strigăt de disperare.

— Ridică-te, surioară. Adună-te. Du-te la magazin. Precis e acolo o scrisoare care te aşteaptă.

Când Roya ajunse la Librărie, domnul Fakhri era ocupat cu nişte clienţi. Roya aşteptă răbdătoare să termine cu tranzacţiile, studiindu-i cu precauţie pe clienţi. Nu mai puteai şti sigur cine ar fi putut fi un spion anti-Mosaddeq.

— Îmi cer scuze, Roya Khanom, dar am nişte comenzi de onorat. E vremea inventarului. Am nişte calcule de făcut, spuse domnul Fakhri după ce plecă şi ultimul client.

— Desigur.

Era puţin descurajată de modul direct în care îi vorbise, dar poate că era într-adevăr ocupat.

— Mă întrebam dacă aveţi... ceva pentru mine?

Se auzi clopoţelul şi întoarseră amândoi privirile spre uşă. O femeie se întoarse brusc cu spatele la ei. Roya nu reuşi să-i vadă faţa.

Domnul Fakhri părea şocat.

— Lasă-mă puţin, zise el distrat către Roya.

Dispăru în spatele librăriei şi rămase acolo mai mult decât de obicei, apoi se întoarse cu un plic. Roya se sperie când văzu că nu îl ascunsese între paginile unei cărţi. Plicul părea fragil şi periculos în mâinile domnului Fakhri. Îşi dorea ca domnul Fakhri să-l fi ascuns.

Ca şi cum i-ar fi putut citi gândurile, domnul Fakhri spuse:

— Dacă tot nu e nimeni aici, bineînțeles că îți pot da scrisoarea aşa. Nu e nevoie să o ascund acum.

Roya privi în jur. Femeia nu se vedea nicăieri.

— Ah, zise ea. Eu credeam că... ei bine, n-are importanță. Mulțumesc.

Întinse mâna după plic, dar domnul Fakhri ținu strâns de el. Pentru o clipă, păru că s-a răzgândit, iar Roya se gândi dacă nu cumva un polițist sau poate femeia pe care o văzuse cu numai câteva clipe în urmă intrase din nou în magazin şi ea nu auzise clopoțelul, ori poate că cineva suspect tocmai apăruse dintre rafturi.

— Domnule Fakhri?

El îi aruncă o privire foarte îngrijorată. Apoi dădu drumul plicului.

— Poftim, domnişoară. Poftim. Tu doar... Trase adânc aer în piept.

— Să ai grijă, te rog, mai zise el.

— Desigur, spuse Roya tulburată de tonul vocii lui.

Scrisoarea era scurtă, dar însemna totul.

Nu mai suport toate astea. Mă întorc. Îți voi explica totul. Te rog să mă ierți, Roya Joon. Ştiu că nu ți-a fost uşor. N-aş vrea pentru nimic în lume să mai fim vreodată nevoiți să stăm departe unul de celălalt. Abia aştept să fiu cu tine, să fiu cu adevărat cu tine. Ştiu că nunta este planificată pentru sfârşitul verii; ştiu că mama ta a făcut nişte pregătiri. Dar mi-a venit o idee. Vrei să vii cu mine la Starea Civilă? Putem avea o ceremonie oficială scurtă acolo, să ne căsătorim legal. Asta ar însemna totul pentru mine. Dacă eşti de acord, scrie-mi un răspuns şi dă-i scrisoarea cât mai repede cu putință domnului Fakhri, apoi o putem face. Îți promit, iubirea mea.

Hai să ne întâlnim în piața Sepah, în centru, de azi într-o săptămână. Miercuri, pe 28 ale lui Mordad[9]*.*

La 12 ziua. Sau poate un pic mai târziu, dacă nu reuşesc să ajung la timp. Ne vedem acolo, iar după aceea vom fi uniți pentru totdeauna. Nerăbdarea de a te vedea mă va ajuta să răzbat în următoarele câteva zile.

În speranța că te voi vedea din nou – curând!

Tu eşti iubirea mea.

Bahman

CAPITOLUL DOISPREZECE
19 august 1953

Lovitură de stat

Pe 15 august 1953, noaptea, colonelul Nassiri şi oamenii lui s-au dus acasă la prim-ministrul Mosaddeq cu un decret emis de Şah prin care se cerea demisia prim-ministrului. Dar Mosaddeq, aşa cum avea să afle Roya mai târziu, ştia deja despre încercarea de lovitură de stat şi era pregătit atunci când au ajuns la el forțele colonelului Nassiri. Acesta

[9] Mordad e a cincea lună din Solar Hijri, calendarul oficial al Iranului şi Afganistanului. Are treizeci şi una de zile şi începe în iulie, încheindu-se în luna august, potrivit calendarului gregorian.

a fost arestat şi declarat trădător. În dimineața următoare, Baba, care asculta mereu Radio Teheran la ora 6 fix, lovi de mai multe ori aparatul de radio, care era ciudat de silențios. În cele din urmă, cam la vreo oră după aceea, casa fu inundată de muzică militară. Baba pesemne că dăduse volumul aparatului la maximum, în speranța că va auzi ştirile. Prezentatorul puse țara la curent cu privire la mizerabila tentativă de demitere. Premierul Mosaddeq intră în direct; Şahul şi forțele străine încercaseră o lovitură de stat, explică el, dar aceasta fusese dejucată. Totul era bine. Baba nu se mai putu mişca timp de mai bine de cincisprezece minute.

— E în regulă, Baba. Au eşuat, îl linişti Roya.

— Nu-mi vine să cred că au încercat cu adevărat, zise Baba alb la față.

— Dar nu au reuşit. Mosaddeq e în siguranță. Totul va reveni la normal, spuse Roya.

Voia să-l liniştească atât pe el, cât şi pe ea însăşi. Urma să-l întâlnească pe Bahman peste câteva zile şi nimic nu avea voie să meargă prost.

Ascultară ştirea potrivit căreia Şahul îşi luase soția şi câteva lucruri personale şi pilotase el însuşi avionul spre Bagdad în miez de noapte.

Baba era palid.

— Să-i fie ruşine, zise el. Să încerce să dea jos un premier atât de bun, apoi să fugă atunci când a dat greş. Aşa se întâmplă atunci când laşi țările imperialiste şi lacome să te influențeze. Britanicii sunt în spatele întregii tărăşenii, ascultați-mă pe mine. Şi probabil că şi americanii.

— Americanii? N-ar face ei aşa ceva. Nu sunt atât de pricepuți, zise Maman.

Roya se simțea cuprinsă de uşurare şi de frică deopotrivă. Bahman avusese dreptate: oamenii complotaseră împotriva lui Mosaddeq, iar în decretul său

Şahul alesese până şi un înlocuitor pentru premier, un anume general Zahedi. Dar, slavă Domnului, Mosaddeq dejucase acel plan. În următoarele zile, în timp ce tot mai mulți complotişti erau arestați, Roya număra zilele, apoi orele. Abia aştepta să vină ziua de miercuri. Voia, mai mult decât orice pe lume, să-l revadă pe Bahman. Era încă în siguranță? Avea vreo legătură cu toate cele întâmplate? Dacă nu avea şi doar se ascundea, oare ce părere avea despre acele evenimente nebune?

A doua zi după lovitura de stat eşuată, Roya şi Zari ieşiră afară, dar nu se aventurară prea departe. Peste tot se vedeau echipaje suplimentare de poliție. Peste tot erau copii ale decretului prin care Şahul spunea că premierul Mosaddeq trebuia înlocuit cu generalul Zahedi.

— Cum reuşesc să facă atât de multe copii după o foaie de hârtie într-un timp atât de scurt? întrebă Zari.

Roya ridică din umeri.

Î În America există maşinării care pot face un asemenea număr de copii.

— Şi tu crezi în teoria conspirației? întrebă Zari.

— Jaleh Tabatabayi a spus că...

— Jaleh Tabatabayi este o comunistă rusofilă şi tu ştii asta. America nu are nicio legătură cu toate lucrurile astea.

Roya îşi dorea ca sora ei să aibă dreptate. De la filmele văzute la cinema Metropole, din romanele traduse pe care le găsea în librăria domnului Fakhri şi până la cântecele de Sinatra ascultate la gramofonul lui Jahangir, Roya cunoscuse o Americă ce strălucea şi era plină de oameni arătoşi care se sărutau mult. Îşi dorea ca acea Americă să fi fost cea reală, nu cea care plănuia să dea jos guvernul din țara ei.

Luni, după ce se întoarse de la serviciu, Baba le spuse că demonstranții mărşăluiseră din sudul oraşului până în piața Baharestan şi că doborâseră o statuie înfățişându-l pe

şahul Reza. Devastaseră clădiri şi birouri, ba chiar incendiaseră mai multe lucruri.

— De ce sunt partizanii lui Mosaddeq atât de violenți tocmai acum? întrebă Maman. Frontul lor Național a învins. De ce să agiți lucrurile fără niciun motiv?

Baba îşi frecă bărbia.

— Eu nici măcar nu ştiu dacă sunt cu adevărat susținători de-ai lui Mosaddeq. Ar putea fi nişte protestatari plătiți.

— Cine să-i plătească? Şahul a părăsit țara, iar oamenii lui sunt demoralizați. Cine i-ar plăti să distrugă lucruri şi să se revolte? întrebă Maman pe un ton sceptic.

Baba nu răspunse. Dar Roya ştia că se gândea că în spatele tuturor evenimentelor se aflau forțele străine. Ştia că el se gândea la America. Dar nu avea cum să aibă dreptate. Ea voia să creadă în America filmelor romantice, nu în cea a groazei lui Baba.

La sfârşitul celei de-a treia zi de proteste violente care au urmat tentativei de lovitură de stat, premierul Mosaddeq le-a cerut susținătorilor săi să rămână acasă. Era suficient, spusese el. Gata cu năvălitul pe străzi. Gata cu demonstrațiile.

Miercuri dimineața, când plecă spre băile hammam locale, Roya văzu că străzile erau mai liniştite decât fuseseră în ultima vreme. Slavă Domnului. Oamenii îl ascultaseră pe Mosaddeq şi rămăseseră acasă. Până şi hammamul era aproape gol.

Cinci ore. În doar cinci ore avea să-l revadă pe Bahman. Să-l îmbrățişeze, să se piardă în brațele lui, să vorbească cu el. Fiecare zi fără el din ultimele săptămâni fusese cumplită. Fără el, se simțise zdrobită şi ruptă de lume în acelaşi timp. Doar frazele din scrisorile lui o ajutaseră să reziste. Cuvintele lui o ajutau să pună un picior în fața celuilalt chiar şi acum, în sala de baie.

Îşi lăsă hainele în vestiar. Ajunsă în sala principală, plină de aburi şi cu tavan boltit, se strecură într-una dintre căzile cu apă fierbinte. În timp ce o însoțitoare între două vârste îi spăla capul şi îi masa uşor scalpul, Roya închise ochii şi trase adânc aer în piept. După câteva momente minunate de linişte, însoțitoarea izbucni:

— Domnişoară, să vă spun ceva. Dacă premierul Mosaddeq n-ar fi dizolvat parlamentul acum câteva săptămâni, nu ar fi avut necazurile astea. Nu-i aşa? A încercat să acapareze prea multă putere, asta a făcut. Mosaddeq încerca să înlăture monarhia. Dar noi de mii de ani suntem conduşi de Şahi, nu-i aşa? Suntem o țară condusă de regi. Mosaddeq n-ar trebui să se joace cu chestia asta.

— Credeți că am putea să...

— Cu tot respectul, Khanom, Şahul, a făcut atât de mult bine acestei țări, încât premierul ar trebui să mulțumească Cerului că avem un astfel de Şah. Lipsa de recunoştință pentru Şah va duce țara asta la pierzanie, ascultă-mă pe mine.

Roya strânse din pleoape şi nu spuse nimic.

La următoarea sesiune, o fată tânără care părea de vârsta Royei începu să-i exfolieze pielea cu o cârpă aspră keeseh. Celulele moarte cădeau de pe mâinile şi picioarele Royei precum aşchiile dintr-o ascuțitoare cumpărată din librăria domnului Fakhri. Era plăcut să scape de toxinele nedorite şi de stresul acumulat în ultimele săptămâni. Era ca o eliberare, ca şi cum ar fi scăpat de o greutate. Dar apoi fata i-a spus că Rusia era o țară prietenă, iar Iranului i-ar fi mers cel mai bine dacă ar fi călcat pe urmele ei, adoptând un sistem politic în care se punea capăt diferențelor de clasă, eternului sclavagism al maselor şi rămăşițelor sistemului feudal care otrăvea popu-lația. Mosaddeq avea nevoie ca țara să devină comunistă, nu-i aşa? Fata continuă

să o frece temeinic, spunându-i că motivul pentru care ştia că-i putea spune aceste lucruri fără să se teamă de probleme era că Roya nu arăta ca un spion turnător cu două fețe care lucra în slujba Şahului. Când termină, pielea Royei era netedă şi rozalie. Roya se abținu să-i dea vreunul dintre răspunsurile tipice ale lui Baba, cum că Mosaddeq voia democrație, nu comunism.

La ultima sesiune din sala de baie, o femeie mai în vârstă săpuni fiecare centimetru de pe corpul Royei, apoi o clăti cu apă fierbinte, aburindă. Asistenta aceasta era tăcută, slavă Domnului. După clătire, Roya se întinse şi femeia o unse pe picioare, abdomen şi brațe cu un ulei care mirosea a iasomie. Cu fiecare mişcare a mâinilor femeii, Roya devenea tot mai energică şi mai trează. Mai erau două ore şi jumătate. Peste două ore şi jumătate avea să-l vadă pe Bahman. Fiecare părticică din corpul ei vibra. Abia aştepta.

— Vai! Ai venit acasă cu părul ud? țipă Maman atunci când Roya intră cu paşi agale în casă. Vrei să răceşti?

— E foarte cald, cum să răcesc acum, în toiul verii?

Apa i se scursese din păr pe partea superioară a bluzei, întinzându-se într-o pată mare pe umerii ei. Asta o ajutase, de fapt, să se răcorească.

Maman părea îngrijorată.

— Sper să nu fie periculos pe străzi astăzi.

După ce cântărise îndelung, Roya se decisese să spună familiei că Bahman urma să se întoarcă şi că aveau să se întâlnească în piață. Baba îşi făcuse griji pentru siguranța lui Bahman săptămâni la rând. Maman se rugase în fiecare seară pentru întoarcerea lui, răsucind mărgelele tasbih pe degete. Aşa era corect, să le spună că el era bine şi că urma să se întoarcă.

— Tocmai am venit de afară, Maman. E linişte pe străzi. Oamenii au ascultat. Stau acasă. Astăzi probabil că e mai sigur decât oricând.

Maman nu părea convinsă.

— Trebuie să mă pregătesc, zise Roya şi plecă înainte ca Maman să mai apuce să spună ceva.

În dormitor, Roya îşi prinse părul cu agrafe pentru a-şi accentua onduleurile. De câteva săptămâni nu şi-l mai împletea în cozi, iar lucrul acesta i se părea acum eliberator, nu ciudat. Îşi dădu cu apă de trandafiri la încheieturile mâinilor şi pe gât. Îmbrăcă fusta roz, pe care o alesese cu mare grijă pentru acea zi, şi apoi bluza. În timp ce îşi plimba degetele pe relieful florilor brodate de pe guler, îşi aminti cum ea şi Zari petrecuseră zile întregi brodând acele flori, frunte lângă frunte. În cele din urmă, alese şosetele albe, până la glezne. Victorie! După ce căutase prin toate magazinele elegante din centru, reuşise să găsească mult râvnitele şosete pe gleznă la taraba unui vânzător din Vechiul Bazar. „Din Amrika!” declarase vânzătorul cu faţa plină de riduri aruncându-i un zâmbet ştirb. „Doamnă! Din Amrika!”

Şosetele, fine şi albe ca zăpada, erau perfecte pentru o zi ca aceea. Şi le puse în picioare.

— Te rog, măcar mănâncă ceva înainte de a pleca! strigă Maman din sufragerie.

— Nu mi-e foame!

Era mult prea entuziasmată şi agitată pentru a mânca ceva.

Când intră în sufragerie, Baba, Maman şi Zari stăteau cu toţii aliniaţi de parcă aşteptau să o inspecteze. Sau să o oprească.

— Eşti sigură că nu vrei să mănânci? zise Maman, care părea mai îngrijorată decât oricând.

— Şi s-a întors el aşa, deodată, în oraş? întrebă Zari pe un ton suspicios.

— Pe bune, chiar nu mi-e foame, Maman Joon, spuse Roya.

— De ce nu a spus să vă întâlniți aici? Sau la mult iubita voastră Librărie? Întrebă Zari.

Cum ar fi fost să le fi spus totul! Să le fi destăinuit că în ultima lui scrisoare Bahman îi spusese nu doar să se întâlnească în piața Sepah, dar şi să meargă apoi la Starea Civilă pentru a-şi lua certificatul de căsătorie. Maman putea în continuare să pregătească după placul inimii ei nunta de la începutul lui septembrie, iar rudele şi prietenii aveau să vină şi să sărbătorească atunci. Dar, pentru câteva săptămâni delicioase, ea şi Bahman aveau să fie soţ şi soţie într-o dulce taină. Cu siguranță, acesta avea să fie un secret atât de viu şi de periculos, încât aproape că nici ei nu-i venea să creadă. Probabil că el alesese piața Sepah pentru că era aproape de Starea Civilă şi, dacă se întâlneau la amiază, puteau ajunge acolo rapid înaintea pauzei de prânz. Bahman nu ar fi pus-o niciodată în pericol. Şi apoi, el îi scrisese acea scrisoare înainte să fi avut loc tentativa de lovitură de stat. Dar, cine ştie, poate că îl urmărea cineva? Poate că nu voia să-i pună familia în pericol venind la ea acasă. Poate că o piață publică era un loc mai sigur. Realitatea era că ajunsese în punctul în care ar fi trecut şi prin foc ca să-l întâlnească.

Baba se ridică în picioare, se duse la cuier şi întinse mâna ca să-şi ia pălăria.

— Eu vin cu tine până în piață. Nu ar trebui să mergi singură. Nu putem şti, ar putea fi din nou demonstrații.

— N-ar trebui să meargă deloc, zise Zari.

— Nu, Baba Jan! Mulțumesc, dar chiar nu e nevoie. Azi e cât se poate de sigur pe străzi. Voi fi bine.

Baba coborî privirea spre pălărie. Apoi îşi mângâie de mai multe ori bărbia, de parcă ar fi încercat să rezolve o problemă dificilă de matematică.

— Îi voi transmite salutările tale! zise Roya, apoi îi sărută pe toți pe obraz şi ieşi în grabă.

Dar Zari fugi după ea din andarun spre camerele exterioare ale casei, apoi în grădină.

— Uite ce e, surioară. Voi veni eu cu tine.

— Nu spune tâmpenii!

— E o prostie să ieşi astăzi acum, având în vedere tot ce se petrece. Dintre toate săptămânile, fix în săptămâna asta v-ați găsit! Au încercat să dea o lovitură de stat cu trei zile în urmă. Ce sincronizare mai aveți şi voi, n-am ce zice!

— Lovitura de stat a fost oprită. Premierul nu a putut fi înlăturat. E încă la putere; totul e în regulă! strigă Roya.

— Vorbeşti exact ca el, zise Zari.

Roya o salută cu un gest al mâinii şi ieşi pe poarta grădinii.

În timp ce înainta pe alee, inima îi bătea atât de tare, încât spera să nu-i cedeze înainte de a ajunge în piață. Nu ştia cum să ajungă mai repede la Bahman. Nu avea să pățească nimic, bineînțeles. Ai ei nu ştiau decât să-şi facă griji! În plus, ce ştia sora ei mai mică despre iubirea adevărată? Ea nu avea cum să înțeleagă că Roya prindea puteri, că se simțea plină de forță şi de hotărâre doar la gândul de a-l revedea pe Bahman. Că ar fi fost în stare să treacă prin clădiri în flăcări doar pentru a ajunge la el.

Pe străzi erau mai mulți oameni decât fuseseră de dimineață. Dar bineînțeles că erau. În fond şi la urma urmei, oamenii aveau de rezolvat tot felul de treburi prin oraş.

Atâta vreme cât nu demonstrau, era permis.

Totul a început cu scandări şi cu zgomot de lanțuri şi tropăituri. Dintr-odată, pământul a început să-i tremure sub picioare. Roya se întoarse şi văzu un grup de câteva sute de bărbați care se apropiau dinspre capătul străzii înclinate, mărşăluind şi strigând. Pe măsură ce se apropiau, recunoscu în scandările lor fraze din sălile de sport

zourkhaneh[10], unde adepții practicau exerciții fizice tradiționale şi ritualuri de antrenament. Uneori, Baba imita în derâdere acele fraze atunci când ridica ceva greu sau când făcea gimnastică. Mulțimea era formată din sute de halterofili şi atleți îmbrăcați în echipament sportiv. Câțiva agitau deasupra capului bucăți de lemn de formă conică sau bare metalice. Un bărbat cu mustață şi cu părul dat cu ulei jongla cu nişte popice. Până la urmă, mulțimea aceea ciudată prelua complet controlul străzii. Maşinile erau nevoite să se ferească din calea lor.

Spre mirarea Royei, grupuri mai mici de bărbați şi femei se alăturară acelui grup aproape comic de atleți, halterofili şi jongleri. Pe măsură ce făceau asta şi mulțimea creştea, scandările deveneau din ce în ce mai politice.

„Zendeh bad Shah! Trăiască Şahul!"

Cu inima bătându-i puternic, Roya se îndreptă spre nord, în aceeaşi direcție cu mulțimea, pentru că trebuia să ajungă în piața Sepah. Cine i-a plătit pe derbedeii ăştia să iasă astăzi? parcă îl şi auzea pe Baba întrebând. Ce fel de glumă nebună mai era şi asta? Poate că Bahman ştia de vreo nouă tentativă prostească ce apăruse din disperare.

Abia aştepta să-i povestească despre tot acel spectacol. Când aveau să se revadă, aveau să râdă de acea întâmplare. Trebuia să fie aşa.

Mergea chiar pe lângă marginea mulțimii, lipită de un grup mic de femei care nu se alăturaseră protestului. „Faghat eeno kam dashteem. Asta ne mai lipsea", zise cu sarcasm una dintre femei, iar celelalte râseră. Era liniştitor să le audă pe femei glumind.

---

[10] Zourkhaneh sau „Casa puterii" – sală de sport în care se practicau ritualurile „pahlevani", un sistem tradițional de atletism ce combină artele marțiale cu antrenamentele de forță şi muzica.

Dar pe măsură ce se apropiau cu toții de centrul orașului, tensiunea crescândă amuți până și înțepăturile amuzate ale femeilor. Sau poate că nerăbdarea ei îi alimenta fricile. Mai mulți bărbați se alăturară mulțimii, unii mergând la braț.

— Marg bar Mosaddeq!

Roya se opri deodată. Sloganul acela nu spunea „Dă-mi-l pe Mosaddeq sau dă-mi moartea"; spunea „Moarte lui Mosaddeq". Grupurile de bărbați anti-Mosaddeq care continuau să vină și să se alăture acelei adunături pestrițe de atleți și jongleri umplură străzile și trotuarele până când deveni imposibil să înaintezi fără să faci parte din demonstrație.

Pentru o clipă se gândi să facă se întoarcă. Nu, va fi bine, își spuse. Bahman o aștepta. Puse un picior în fața celuilalt, așa cum făcea mereu când se simțea blocată, și continuă să înainteze. Trebuia doar să-și adune curajul și să ajungă în piață.

Când ajunse în sfârșit în piața Sepah, aceasta era plină ochi de o mulțime și mai mare de demonstranți, pe lângă care cea formată din atleți și jongleri părea chiar mică.

Roya nu putea să înainteze fără a se izbi de ceilalți. Era tot mai greu să meargă spre punctul din centrul pieței în care ea și Bahman stabiliseră să se întâlnească. Era cald, dar o pală de vânt îi lipi fusta trandafirie de coapse. Trei bărbați se uitară lung la ea, iar unul dintre ei fluieră. Își aminti de golanii care-l loviseră pe Bahman cu lanțul și bastonul. Simți cum i se încing obrajii și își trase fusta mai jos.

Grupul anti-Mosaddeq începu să strige mai tare. Nu-i plăcea deloc să fie în preajma lor. Nu voia decât ca Bahman să ajungă acolo, să se ia de mână și să plece.

Încercă să se concentreze la felul în care se va simți atunci când în sfârşit îl va vedea, când va fi lângă el din nou.

Douăzeci de minute mai târziu, mulțimea aproape că se dublase. Scandările erau mai zgomotoase şi mai agresive. Transpirația i se prelingea pe brațe. Întinse gâtul, căutându-l cu privirea. Nu era acolo –, dar, bineînțeles, nici nu avea cum să fie; ar fi trebuit să-şi croiască la rândul lui, cu forța, drum prin mulțime; era de înțeles faptul că întârzia. Nimeni nu ar fi putut prevedea toată acea nebunie. Dintre toate săptămânile, fix în săptămâna asta v-ați găsit! Au încercat să dea o lovitură de stat acum trei zile.

Ce sincronizare mai aveți şi voi, n-am ce zice! Cuvintele lui Zari îi răsunau în minte.

Dar dacă premierul reuşise să împiedice lovitura de stat din urmă cu numai câteva zile, cum ar fi putut fi cineva atât de naiv încât să încerce din nou atât de curând?

— Marg bar Tudeh! Moarte comuniştilor!

— Marg bar Mosaddeq!

Tot mai mulți oameni veneau în piață, iar mirosul înțepător al transpirației şi furiei deveni curând de nesuportat. Mulțimea avea o misiune; nu era o simplă adunare, ci încercau să se mişte, să ajungă la o destinație, iar obiectivul principal nu era, mai mult ca sigur, piața. Înăbuşindu-şi un icnet de greață, Roya realiză că se deplasau spre casa premierului. Strigătele care cereau demisia acestuia continuară. Bahman avea să fie dezamăgit de numărul mare al acelor derbedei anti-Mosaddeq. Dar oare unde era?

Timpul trecea, iar ea încă nu-l vedea. Era deshidratată, slăbită şi amețită. Bluza i se lipise de piept. Piața se învârtea cu ea. Maman avusese dreptate. Ar fi trebuit să mănânce. Acum abia dacă se mai putea mişca, cu atâția oameni în

jurul ei şi care umpleau întreaga piaţă. Era prinsă în capcană.

Într-un târziu, ajunse acolo şi poliţia, iar Roya simţi un val de uşurare. Slavă Domnului! Dar, spre surprinderea ei, poliţiştii nici măcar nu încercară să împrăştie mulţimea, ci se alăturară acesteia. Simţi cum îşi pierde şi ultimele urme de energie atunci când îşi dădu seama că şi efectivele poliţiei erau de partea protestului. Toate lucrurile de care se temuse Bahman se dovedeau a fi adevărate. Poliţia se alătura protestatarilor anti-Mosaddeq pentru a încerca o nouă lovitură de stat, pentru a încerca să-l înlăture pe prim-ministru. Pe prim-ministrul pe care Bahman, Baba şi atâţia alţii îl iubeau. Pe prim-ministrul pe care ei îl considerau conducătorul lor democratic, cel care avusese curajul de a ţine piept puterilor străine care voiau să pună mâna pe petrolul lor, cel pe care oamenii îl aleseseră cu speranţa că va aduce democraţia. Lui Bahman i s-ar fi făcut rău la vederea acelei scene. Unde era? Spera din tot sufletul că era în siguranţă.

Timpul trecea. Nici urmă de Bahman. Trebuia să plece din centrul pieţei; pur şi simplu nu putea rămâne acolo, înconjurată de mulţimea furioasă. Poate că ar fi trebuit să meargă în lateral, unde mulţimea nu era aşa de compactă. Poate că Bahman abia ajunsese şi era blocat acolo, fără să poată ajunge la ea. Voia să iasă de acolo, dar grămada de oameni o ţinea blocată. Împinse şi se opinti, înaintând centimetru cu centimetru, dar nu făcea niciun progres vizibil. Simţi cum începe să o cuprindă panica.

Voia să strige, să fugă de acolo.

Deodată, cineva o apucă de umăr.

— Roya!

Se întoarse să vadă cine o strigase pe nume. Bărbatul avea părul lipit de cap din cauza transpiraţiei. Gâfâia şi era schimonosit de teamă. Roya avea privirea înceţoşată, dar

când i se limpezi, văzu că bărbatul acela era domnul Fakhri. Avea în privire o disperare pe care Roya nu o mai văzuse până atunci.

— Ah, slavă Domnului! Domnule Fakhri! Nu l-ați văzut cumva...

— Roya Khanom, te rog, ascultă-mă...

O prinse de umeri cu ambele mâini, cu un gest sălbatic şi alert care băgă frica în ea. Nu-l văzuse niciodată în afara librăriei sale liniştite şi curate, cu excepția serii în care avusese loc petrecerea de logodnă, când asistaseră amândoi la nefericita criză de nervi a doamnei Aslan. Aici, sub soarele arzător şi în mijlocul mulțimii, domnul Fakhri părea aproape sălbatic, ca o versiune nebună a bărbatului tăcut care-i dădea cărți de poezie şi-i facilita corespondența cu iubitul ei, pe care îşi dorea cu ardoare să-l vadă în acel moment.

— Nu vreau decât să-l găsesc pe Bahman, strigă ea peste vacarmul din jur.

— Roya Khanom, trebuie să-ți spun ceva...

Focurile de armă îi acoperiră vorbele. Aerul se umplu de țipete. Simți în nări mirosul înțepător de sulf. Cu coada ochiului văzu două tancuri aflate la marginea pieței. Nu-i venea să creadă. Se desprinse de domnul Fakhri şi se întoarse cu fața în direcția aceea pentru a vedea mai bine. Nenorociții! Pe tancuri stăteau nişte soldați cu puştile la ochi, iar lângă ei se aflau câțiva oameni care agitau în mâini nişte hârtii ce păreau a fi nişte bancnote.

Oare se întorsese încet? Sau repede? Se uitase la soldații aceia o secundă prea mult? Ce o făcuse să se desprindă de el şi să se întoarcă spre soldații aceia tineri în uniformă de pe tancuri, înconjurați de bărbați şi de femei care fluturau în aer teancuri de bani? De ce se desprinsese din strânsoarea domnului Fakhri? De ce se răsucise? De ce îi dăduse drumul? De ce se îndepărtase?

Undeva, lângă ea, simţi ceva mişcându-se, căzând, prăbuşindu-se la pământ.

— Domnule Fakhri!

Acesta era întins pe jos, zvârcolindu-se. Avea pieptul plin de sânge. Se lăsă pe vine, îi luă mâinile într-ale ei şi strigă:

— L-au împuşcat, l-au împuşcat!

Câţiva oameni formară un cerc în jurul ei şi al domnului Fakhri. Ea văzu o fată îngenunchind lângă un bărbat împuşcat. Lucrul acela se întâmpla altcuiva. Nu se putea să li se întâmple lor.

De peste tot se auzeau strigăte, ameninţări şi zgomot. Două pârâiaşe de sânge se scurgeau din ochii domnului Fakhri, prelingându-i-se pe faţă. Roya atinse cămaşa lui umedă, pieptul lui plin de sânge.

Deodată se trezi îmbrâncită la o parte. Un bărbat încălecă trupul domnului Fakhri şi începu să-i apese pe inimă cu ambele mâini, în timp ce alţi bărbaţi şi femei din mulţime se adunară deasupra lor, încercând să ajute. În vacarmul acela atât de zgomotos încât înghiţise toate sunetele, transfor-mându-se într-un fel de linişte, ea auzi doar un singur sunet limpede şi clar. Sunetul unei pânze sfâşiate. O bucată dintr-o pânză de culoarea pepenelui era înfăşurată în jurul pieptului domnului Fakhri, în dreptul inimii. În scurt timp, deveni complet roşie.

Doar ochii domnului Fakhri mai mişcau. Chiar şi cu sângele curgând din ei, acesta privi împrejur. Nu la ea, nu la bărbatul aplecat peste el care încerca să-i salveze viaţa, nu la grupul de oameni din faţa lui care se rugau pentru el. Ochii domnului Fakhri priveau spre stânga pieţei, către ambasade, către strada pe care se afla librăria lui.

Roya privi şi ea într-acolo. Poate că era din cauza prafului de puşcă sau din cauza faptului că avea ochii înceţoşaţi de lacrimi, dar i se păru că vede un nor de fum ridicându-se din direcţia aceea. Nu apucă să vadă clar, că

bărbatul care masa pieptul domnului Fakhri se prăbuşi peste acesta.

— A murit! strigă el.

Un bărbat mai în vârstă, aflat lângă ei, începu să se legene în faţă şi în spate, spunând rugăciuni.

După câteva minute, câţiva bărbaţi îl luară tăcuţi pe domnul Fakhri de pe jos, îl ridicară în aer şi începură să-l ducă de acolo pe umeri.

În felul acesta, Roya şi micul grup care-l ducea pe domnul Fakhri cu inima înfăşurată în pânză de culoarea pepenelui părăsiră mulţimea. Şocaţi şi tăcuţi, oamenii se dădeau la o parte din calea lor. În alte locuri din piaţă, mulţimea se dădea la o parte din calea altora, purtaţi în acelaşi fel. Ceea ce începuse ca un fel de glumă, de joc, de spectacol zgomotos, de jonglerie, se transformase într-o demonstraţie, o revoltă.

Adusese poliţia şi armata. Şi-l ucisese pe librar.

— Duceţi-l la spital! strigă o femeie în timp ce Roya urma mica procesiune care ieşea din mulţime. Toate aceste morţi nedrepte trebuie luate în evidenţă, până la ultima!

Să fie luate în evidenţă. Cu un creion şi carneţel. Pe foi veline.

Încercă să nu vomite.

Sirenele urlau, iar poliţia începu să-şi croiască drum prin mulţime. Nucleul acesteia înainta spre nord, în ciuda haosului din jur.

Atunci când micul lor grup ieşi din piaţă şi făcu dreapta spre spital, Roya se opri.

Transmisese deja numele şi ocupaţia domnului Fakhri bărbatului care încercase să-l salveze. Ceilalţi insistară ca ea să se ducă acasă. Îi spuseră că o fată tânără ca ea nu are ce căuta acolo. Mulţumim pentru informaţii, ne vom asigura că vor fi luate în evidenţă corect. Familia va fi anunţată. Ne

vom asigura de asta. Acum, tu, fată tânără, du-te acasă. O domnişoară nu are ce căuta aici. Ai văzut deja destule.

Coşuri de gunoi în flăcări mărgineau străduțele lăturalnice pe care înainta spre intersecția dintre străzile Churchill şi Hafez. Ferestrele sparte ale clădirilor de birouri şi cioburile de pe jos formau un caleidoscop al groazei. Amețită, Roya se forță să înainteze spre direcția în care privise domnul Fakhri în ultimele sale clipe de viață.

Când ajunse pe strada unde se afla librăria, văzu că ferestrele din mica piață aflată în vecinătatea acesteia – lângă locul în care vânzătorul de sfeclă îşi aşternea uneori covoraşul de rugăciune la prânz – se transformaseră în nişte găuri negre. Acoperişul chioşcului de ziare din apropiere fumega. Iar clădirea care găzduia librăria era cuprinsă de nişte flăcări atât de mari, încât păreau gata-gata să înghită şi cerul.

Roya stătea în fața acesteia, amorțită. Flăcările nemiloase dansau, ridicându-se spre cer. Era secătuită de mişcare, de energie, de sentimente. Era prea târziu. Nu mai puteau face nimic. Din depărtare auzi sirena unei maşini de pompieri. Vor veni. Vor încerca.

Dar flăcările mistuiau pereții, ferestrele, acoperişul, grinzile.

Pagini de carte mototolite şi înnegrite zburau din flăcări. Pluteau prin aer, suspendate preț de câteva clipe, apoi se dizolvau în cenuşă neagră atunci când atingeau pământul.

Într-o bună zi avea să uite sentimentul de neputință pe care-l simțea stând acolo şi privind cuvintele arzând. Într-o bună zi avea să fie, poate, departe de toată acea teroarea. Dar mirosul de hârtie arsă avea să facă mereu parte din ea, avea să fie mereu impregnat în pielea ei. Stând în fața librăriei în flăcări, îşi aminti focurile tradiționale aprinse de Anul Nou Persan, cum ea şi Zari săreau peste foc chiuind de bucurie, cu fețele înroşite de căldură şi inimile uşoare.

În curând, acolo nu avea să mai fie nimic.

Cuvintele pe care le iubise, cărţile de poezie cu ajutorul cărora trimisese scrisori, teancurile de foi de scris, călimările cu cerneală, stilourile şi ascuţitorile – toate erau transformate în scrum. Manifestele politice din camera de depozitare, creioanele colorate legate cu panglici în mănunchiuri, refugiul acela cu toate secretele lui – viaţa domnului Fakhri sfârâind spre neant.

Se întrebă dacă clopoţelul de deasupra uşii avea să supravieţuiască incendiului.

Dacă l-ar fi găsit, dacă l-ar fi luat de acolo şi dacă l-ar fi scuturat, oare ar mai fi sunat?

A trecut de poartă, a traversat curtea, pe lângă heleşteul cu peşti koi, apoi a intrat direct în refugiul răcoros al casei sale.

Înăuntru, familia ei încă era cufundată în somnul de după-amiază. Castronul cel mare al lui Maman zăcea în chiuveta din bucătărie – era castronul în care ea servise deja puiul şi tocana cu prune uscate khoresh. Zari era în pat, învelită în pătura ei de bumbac shamad. În camera alăturată, Baba sforăia, iar Maman stătea întinsă lângă el.

Papucii ei erau aliniaţi cu grijă pe podea. Toţi erau în siguranţă. Ai ei nu aveau nicio idee despre ce se întâmpla în pieţele din Teheran, despre forţa care înainta spre nord şi despre mulţimea periculoasă. Nu ştiau ce soartă avusese domnul Fakhri; nu simţeau mirosul fumului din Librărie. Mâncaseră tocana cu pui şi prune uscate cu garnitură de orez, apoi îşi văzuseră de somnul lor de după-amiază ca şi cum ar fi fost o zi obişnuită.

Iar Bahman nu era de găsit nicăieri. Oare chiar fusese în piaţa aceea, aşteptându-se să-l vadă cu un trandafir în mână, îmbrăcat în cămaşa lui albă scrobită, gata s-o ducă repede spre locul în care să întocmească documentele de

căsătorie? Acum i se părea aproape amuzant faptul că avusese asemenea aşteptări.

Atunci când ai ei aveau să se trezească şi să dea drumul la radio, aveau să afle că mulțimea ajunsese până la casa premierului Mosaddeq, că escaladase zidurile şi pătrunsese înăuntru.

Aveau să afle că Mosaddeq reuşise să fugă pe fereastră şi să urce o scară spre casa vecinului. Atunci când ai ei aveau să se trezească din somnul de după-amiază, când Zari avea să facă ochi şi să se întindă, când Maman avea să se ducă în bucătărie să pregătească ceaiul la samovar, când Baba avea să deschidă radioul la două după-amiaza, aveau să afle că autorii loviturii de stat preluaseră controlul asupra radiodifuziunii din strada Shemiran, iar mulțimea atacase casa premierului, o tâlhărise, o incendiase parțial şi fugise de acolo cu ce mai rămăsese. Era distrusă.

De data aceasta, lovitura reuşise. De data aceasta, lumea se schimbase pentru totdeauna.

Dar mai întâi, în timp ce ai ei încă dormeau, Roya se plimbă tiptil prin casă, cu şosetele ei pe gleznă în picioare. Singură, plânse pentru domnul Fakhri, pentru Bahman, pentru țara ei cea nouă. Nici măcar nu observă, şi nici măcar nu-i păsa, că şosetele ei pe gleznă, cele pe care le cumpărase special pentru reîntâlnirea cu Bahman, aveau acum pete roşii şi erau înnegrite de fum – erau pătate de sângele unui om care murise la picioarele ei în timp ce ea încerca să-l găsească pe bărbatul pe care îl iubea.

CAPITOLUL TREISPREZECE
1953

Un destin de vis

Zari aduse ceaiul ei special amestecat cu nabat, zahărul candel care vindeca majoritatea bolilor: stomacul deranjat, răceala, crampele menstruale, câteodată inima albastră, niciodată regretul. Se aşeză pe marginea patului şi împinse paharul în mâna Royei:

— Bea.

Roya ridică bărbia în semn că „nu”. Nu voia ceai şi nici nu avea nevoie de Zari.

Dar până şi mişcările neînsemnate ale bărbiei o făceau să simtă că mai are puțin şi îi explodează capul.

— Haide. Ridică-te. Ai stat în pat toată ziua. Uite ce e, ieri a fost cea mai proastă zi din istorie pentru o întâlnire într-o piață din centrul Teheranului. Probabil că s-a rătăcit pe undeva, atâta tot. Sunt sigură că e bine. Iar domnul Fakhri...

Zari se opri. Apoi continuă în şoaptă:

— Domnul să-l binecuvânteze! A fost... în locul nepotrivit la momentul nepotrivit.

Rămaseră tăcute o vreme, care păru câteva ceasuri. Roya nu mai ştia şi nici nu mai simțea trecerea timpului.

— Acum bea asta, zise Zari în cele din urmă.

Roya luă ezitând paharul şi sorbi din el. Un nerv de deasupra ochiului drept îi pulsa. Oare Bahman ştia că domnul Fakhri murise? Fusese cumva implicat în încercarea de a opri lovitura de stat? Acum era în puşcărie, împreună cu alți activişti pro-Mosaddeq?

— Bahman a fost probabil arestat. Poate că a fost şi omorât, spuse Roya.

— Nu ai de unde să ştii dacă aşa este.

Roya sunase şi tot sunase – din nou –, dar la el acasă nu răspundea nimeni.

— Nu vreau să fiu rea, dar probabil că nici nu plănuia să se întâlnească cu tine, surioară. Adică... unde naiba a fost

în ultimele săptămâni, până la urmă? Şi cine naiba scrie într-o scrisoare „hai să ne întâlnim într-o piață din centrul oraşului” când se întâmplă toate chestiile astea politice şi ridicole? Ştiam eu că e o idee proastă, ți-am şi spus asta.

— Atunci când a scris scrisoarea nu avea de unde să ştie că va mai fi o încercare de lovitură de stat. El nu voia decât să mă vadă, fu tot ce mai reuşi Roya să spună.

— Dacă tot e aşa un mare activist, un gentleman protector, ar fi trebuit să-şi dea seama că nu e cazul să ceară unei fete de şaptesprezece ani să stea în mijlocul unei piețe în vremuri ca acestea, pentru numele lui Dumnezeu! Cu oameni împuşcați! Nu-mi vine să cred că Baba te-a lăsat să te duci acolo! zise Zari şi coborî privirea. Dacă vrei părerea mea, uneori Baba îşi dă prea tare silința să fie modern şi progresist. Sunt momente în care femeile au nevoie de protecție.

Chiar şi în starea de tensiune în care se afla, Roya îşi dădu seama că vorbele lui Zari veneau din îngrijorare şi dintr-o părere de rău pentru domnul Fakhri pe care nici măcar nu era pregătită să o exprime. Roya o lăsă pe sora ei să spumege de furie împotriva lui Bahman, spunând că cel mai rău lucru din lume e să te îndrăgosteşti de cineva care e îndrăgostit de politică.

Roya aşteptase toată ziua veşti de la el. Orele treceau tot mai greu, şi tot nu aflase ceva. Toți cei pe care îi întreba erau în stare de şoc în urma loviturii de stat. Când luase legătura cu prietenii lui Bahman, fiecare îi spusese altceva. Foştii lui colegi de clasă îi spuseseră că nu ştiau nimic de el, dar insistau că Bahman nu ar fi fost implicat în nicio acțiune de stradă. Un alt prieten îi spusese că poate Bahman se dusese în piață în timpul loviturii şi fusese arestat, aşa că ar fi trebuit să contacteze toate închisorile pentru a da de el. Când l-a întrebat şi pe el, Jahangir a blestemat şi a spus că nu a existat pe lume vreun om mai

nobil decât domnul Fakhri, pentru numele lui Dumnezeu, şi cum putuseră soldaţii aceia să tragă la întâmplare în mulţime, şi că el spera că Bahman avea să lupte în fiecare zi pentru a-l aduce din nou la putere pe prim-ministrul Mosaddeq.

Roya nu mai ştia cui să dea crezare. Ea presupusese mereu că prietenii lui Bahman erau de partea lui şi că aveau să-i apere spatele. Dar, atunci când Jahangir a început să vocifereze împotriva Şahului, Roya a început să simtă un grăunte de îndoială. Oare Jahangir încerca s-o incite în aşa fel încât să spună ceva împotriva Şahului de faţă cu el? Poate că era un spion. O revolta gândul că acum suspecta pe toată lumea. Nu putea avea încredere totală nici măcar în Jahangir.

Zvonuri despre agenţi străini implicaţi în înlăturarea prim-ministrului circulau deja printre tarabele din bazar, se dezbăteau deasupra ceştilor de espresso din cafenele şi prin sufrageriile de pretutindeni. Zari întâmpina toate teoriile conspiraţiei cu: OK, şi dacă i-au plătit cu valută străină? Dar ce zici de ai noştri? Avem tot felul de derbedei lipsiţi de coloană vertebrală care abia aşteaptă să dea buzna pe străzi repetând sloganul zilei, oricare ar fi acela, şi să ia bani de la americani ca să-şi facă treaba!

Roya nu putea să doarmă. Iar când dormea, o făcea cu întreruperi, dar cu nişte vise foarte vii şi detaliate.

În visul care o tulburase cel mai mult, se făcea că intra în librăria domnului Fakhri, iar clopoţelul de deasupra uşii suna ca întotdeauna. Înăuntru mirosea a cerneală şi a cărţi; răcoarea aceea familiară şi liniştitoare o învăluia. La început nu-l vedea pe domnul Fakhri, dar apoi îl zărea acolo, după tejghea, notând în caietul de inventar, cu stiloul alunecându-i pe hârtie. Semăna din nou cu el: curat şi calm, cu ochelarii aşezaţi pe nas. Nu avea nimic din

aspectul sălbatic pe care şi-l amintea din ziua aceea fatidică din piață.

Ridica privirea spre ea şi, doar pentru o secundă, o expresie de panică îi traversa fața. Apoi afişa zâmbetul lui obişnuit. Pe tonul politicos cu care Roya era obişnuită, o întreba ce mai făceau părinții ei, sora ei, Zari Khanom, ce mai făceau toate neamurile şi dacă era totul în regulă în cartierul ei, urând multă sănătate şi viață lungă tuturor.

Adăuga şi câteva taarof persane – amabilități formale, obligatorii în orice interacțiune socială.

— Ați aflat ceva despre Bahman? întreba ea.

— Roya Khanom, nu.

— Absolut nimic?

— Nici măcar un cuvânt.

— Dar a trimis scrisori prin dumneavoastră până acum câteva zile. Nu-i aşa?

Domnul Fakhri ofta, ridicând privirea spre tavan.

— Sfatul meu, domnişoară, este să uiți de tânărul acesta. Vezi-ți de viață mai departe. Mărită-te. Fă copii. Fii bine.

— Poftim? întreba Roya cu inima gata să-i spargă pieptul. Tocmai asta am de gând să fac, să mă mărit. Sunt logodită cu el.

— Da, ei bine, uneori logodnele nu durează. Nu ştiai asta?

Spunea cuvintele acelea cu mare grijă, ca şi cum ar fi putut s-o rănească dacă i le-ar fi spus pe un ton indiferent.

— Vreau să ştiu dacă e bine. Nimeni nu ştie nimic de el. Am crezut că poate dumneavoastră ştiți, dat fiind că...

Domnul Fakhri ridica o mână.

— Nu întotdeauna obținem ceea ce ne dorim, Roya Khanom. Lucrurile nu decurg mereu aşa cum le plănuim. Cei aflați în floarea vârstei au tendința de a crede că tragediile, nenorocirile şi gloanțele vieții nu-i vor nimeri şi pe

ei. Că se pot salva prin speranțe şi energii naive. Ei cred, în mod greşit, că tinerețea, dorința sau chiar dragostea sunt mai puternice decât mâna destinului, spunea el trăgându-şi răsuflarea.

Adevărul este, draga mea domnişoară, că soarta ți-a scris deja pe frunte traseul pe care-l va urma destinul tău. Noi nu-l putem vedea. Dar e acolo. Iar tinerii, care iubesc cu atâta pasiune, nu au idee cât de urâtă este lumea.

Apoi, aşezându-şi ambele mâini pe tejghea adăuga:

— Lumea nu are compasiune.

Roya se simțea de parcă ar fi fost cufundată dintr-odată în apă rece ca gheața.

— Ai face bine să-ți aminteşti lucrurile acestea, spunea domnul Fakhri.

Un şuier încet şi aspru îi ieşea printre dinți. Îşi scotea ochelarii, se freca la ochi şi, într-un târziu, îi spunea:

— Mie mi se pare că nu te-a iubit niciodată. Totul nu a fost decât un joc pentru el.

Roya se trezi speriată, udă leoarcă de sudoare rece.

Chiar şi când era trează, îl simțea pe domnul Fakhri în Librărie, ca întotdeauna, făcând inventarul produselor, aranjând traducerile autorilor din toată lumea. Îl vedea ştergând de praf masa pe care stăteau volumele de poezie, inclusiv cele cu ajutorul cărora ea şi Bahman îşi transmiseseră mesajele. El îi deschisese un întreg univers de posibilități, oferindu-i un loc în care visurile ei intraseră pe un făgaş al posibilului, în care evadase din calea agitațiilor politice şi găsise refugiu. Un loc în care se îndrăgostise.

Încă simțea rafturile împungându-i spatele în timp ce se sprijinea de ele, cu Bahman lipit de ea, şoptindu-i în ureche.

Dar în vis domnul Fakhri îi spunea mereu că Bahman n-o iubise niciodată. Îi spunea să înceapă un nou capitol în

viață. Chiar dacă în acest capitol rămâneau atâtea întrebări fără răspuns.

El fusese aliatul lor, protectorul lor care-i încuraja. Un bărbat între două vârste care ştergea cărțile de praf şi aranja pe rafturi produse de papetărie, care vorbea cu tinerii şi-i ajuta în secret să facă rost de materiale politice şi să-şi trimită scrisori de dragoste.

Murise. Murise şi doar prin mila Domnului nu fusese ea în locul lui. Ar fi putut la fel de bine să fie ea. Era un lucru pe care avea să-l poarte în suflet ca pe o cicatrice, ca pe un adevăr necruțător, ca pe tăciunii aprinşi din ruinele librăriei, pe care încă îi simțea pe piele, ca pe trupul invizibil al domnului Fakhri purtat pe deasupra brațelor ei întinse pentru totdeauna.

Acum, că domnul Fakhri nu mai era, se gândea la el mai mult decât oricând. Ea nu aflase niciodată ce durere ducea el în suflet.

PARTEA A DOUA

CAPITOLUL PAISPREZECE
1916

Fiica vânzătorului de pepeni

Tânărul se plimbă agale pe aleile întortocheate ale bazarului din centru. Încă de când s-a născut, i-a fost aranjată căsătoria cu verişoara lui de-a doua, Atieh. Atieh înseamnă „viitor”, dar ea nu reprezintă viitorul pe care şi-l doreşte el. El este îndrăgostit de o fată care lucrează în

bazar, care adună pepenii în lăzi şi stă cu mândrie lângă tatăl ei atunci când acesta negociază cu clienții. Ali nu-şi poate lua gândul de la fata aceasta săracă. Se duce în bazar doar ca să o vadă curățând pepenii de sâmburi, doar ca să tragă cu ochiul la ea.

În vacarmul şi haosul tarabelor, el priveşte. Ea are mereu pe cap un batic mic.

E îmbrăcată în haine ponosite, dar chipul îi seamănă cu luna. E tânără, poate prea tânără, dar e superbă. Cu un cuțit care seamănă cu o sabie, tatăl fetei îndepărtează ca prin magie pulpa moale din interiorul fructului şi o vinde în felii şi bucăți clienților însetați. Unii iau un pepene întreg şi îl bagă în coş; alții vor să se bucure pe loc de dulceață, de satisfacția răcoritoare dată de bucățile de pepene amestecate cu gheață.

Gheața este la fel de importantă ca fructul, iar vânzătorul de pepeni vine în fiecare dimineață la bazar cu o mult râvnită bucată din aşa ceva. Fata păzeşte cu străşnicie gheața, stând lângă ea cu mâinile în şolduri.

Mama lui Ali plănuieşte felurile de mâncare ce vor sta pe sofreh[11] la nunta lui.

— Nu-i aşa că am avut răbdare să aşteptăm până mai creşte? zice ea. Verişoara ta are şaisprezece ani acum, e coaptă şi pregătită pentru tine. Voi ați fost sortiți unul altuia încă de la naştere. Toți am ştiut asta.

Mama lui chicoteşte, ca şi cum ar câştiga ceva de o valoare unică. Le spune ajutoarelor sale să se asigure că au destulă scorțişoară pentru a decora desertul sholeh zard[12] în ziua nunții.

---

[11] Pânză tradițională aşternută pe masă la ocazii festive în cultura iraniană.

[12] Budincă de orez şi şofran.

— La sfârşitul verii, Ali Jan. Ce cadou mai bun poţi să-ţi doreşti pentru aniversarea de optsprezece ani?

Ali e de părere că Atieh seamănă cu iaurtul diluat; şi-o imaginează la fel de anostă şi de lipsită de gust. În visele sale, fata cu haine ponosite din bazar îl hrăneşte cu felii de pepene, iar sucul i se prelinge pe la colţurile gurii.

Într-o vineri, se plimbă prin centru pentru a o spiona, ca de obicei. Stă pe jumătate pitit după un stâlp al tarabei cu mirodenii, în timp ce fata aranjează pepenii întregi în grămezi de forma unor piramide. O urmăreşte cum taie pepenii în felii inegale.

— Badri, bia, vino aici!

Tatăl ei nu are dinţi în gură, iar pielea îi este tăbăcită de prea mult timp petrecut în soarele necruţător.

Badri. Badri. Badri. Ali repetă în şoaptă acest nume, ca şi cum ar fi fost vreo şansă să-l uite vreodată. Ca şi cum n-ar suferi îndelung ori de câte ori îl aude.

Cumpărătorii se împing şi se îmbrâncesc, femeile îmbrăcate în chador[13] îşi duc coşurile cu verdeţuri şi vinete, bebeluşii plâng, iar negustorii îşi strigă cu glas tânguit mărfurile. Badri, Badri, Badri. Ali, fiul unuia dintre cei mai respectaţi învăţaţi din Teheran, va fi în curând trimis la Qom pentru a studia religia şi marii clasici. Fata aceasta nu e ceva la care ar trebui să-i stea lui mintea. Ea lucrează în piaţă pentru tatăl ei. Este o dahati, adică o săteancă. O fată care nu are nimic, din aceeaşi clasă socială cu servitoarele care spală hainele lui Ali.

Când chemarea la rugăciunea de prânz răsună pe deasupra aleilor bazarului, tarabele sunt părăsite, iar covoraşele de rugăciune sunt luate de la locul lor. Piaţa se

---

[13] O mantie care acoperă femeia din cap până în picioare, fără mâneci, nasturi sau alte sisteme de prindere. Faţa este descoperită, iar cea care poartă mantia o ţine închisă în faţă cu ajutorul mâinilor.

golește metodic; cumpărătorii și vânzătorii se dispersează. Unul câte unul, bărbații își părăsesc posturile și se îndepărtează. În curtea moscheii aflate la capătul bazarului, ei își vor face spălările ritualice din miezul zilei. Își vor umezi coatele și încheieturile mâinilor cu apă din bazinele de beton. Pentru rugăciune, vor îngenunchea și vor atinge pământul cu frunțile, pierzându-se în meditație. Se vor ridica și se vor apleca la unison.

Se va duce și Badri la rugăciune? Ali simți un crâmpei de dezamăgire când o văzu părăsind taraba. Desigur, el nu o va putea urmări până în partea de moschee rezervată femeilor. Tot ce poate face este să o urmărească cum își scoate papucii la intrare (de fapt, sunt niște șlapi făcuți dintr-o pânză ruptă și ponosită). Apoi va fi înghițită de intrarea rezervată femeilor, inaccesibilă lui.

După ce ea pleacă, Ali pierde vremea de unul singur prin bazar. Deodată, se simte de parcă stă dezbrăcat acolo, lângă stâlpul lui de la taraba cu mirodenii. Acum, că mulțimea a plecat de acolo, se simte vizibil, vulnerabil și stânjenit fără scutul de oameni care înconjura punctul lui de observație.

Pași. Târșâitul lent al șlapilor prin praf. Ridică privirea și nu-i vine să creadă. Ea s-a întors. El privește, sperând să nu fie văzut, cum Badri mută de colo-colo niște lucruri de pe taraba cu pepeni a tatălui ei. Ridică o vană mare de tinichea. Pentru o clipă, se luptă cu greutatea ei, apoi o ridică și o sprijină de șold. În scurt timp, obiectul stă într-un echilibru perfect, ca și cum ar face parte din anatomia ei, ca și cum ar fi fost mereu acolo.

Fata pleacă de la tarabă, iar după ce se asigură că nu va fi văzut, pleacă și el după ea. E ceva ciudat de atrăgător la ea; în ciuda faptului că e tânără și săracă, inspiră încredere și autoritate. În loc să facă dreapta spre moschee, Badri face stânga. Ali o urmează pe o alee îngustă până în capătul bazarului, unde se află o curte pătrată mărginită de copaci

care serveşte drept punct de descărcare şi platformă de depozitare a gunoiului. Probabil că acesta este locul în care măgarii care cară mărfurile sunt descărcați în fiecare dimineață, iar bărbații îşi despachetează lăzile cu bunuri de vânzare. Platforma are pe o latură nişte coşuri mari în care gunoaiele de peste zi sunt depozitate în grămezi. Muştele roiesc deasupra containerelor. Fata înaintează calm printre coşurile arhipline şi urât mirositoare până când ajunge la unul care nu dă pe dinafară. Vana stă în continuare în echilibru perfect pe şoldul ei în timp ce merge. Ali se miră cum poate să care vana aceea grea, ca şi cum asta ar fi făcut toată viața ei.

Apoi, din nou, se gândeşte că ea probabil chiar a făcut genul acesta de lucruri toată viața ei. Nu asta fac cei de condiția ei? Muncesc. Muncă fizică tot timpul, pufneşte Ali în gând, chiar şi pentru femeile care merg pe câmp sau în piețe încă de la vârstele cele mai fragede. Sunt puternice şi dure. Ali se gândeşte la Atieh şi la pielea ei albă ca hârtia. Se gândeşte la degetele lungi ale lui Atieh, la buzele ei care par transparente (când se vor căsători, rudele entuziasmate îşi vor manifesta bucuria la gândul că el se va îndestula cu perfecțiunea întruchipată de Atieh). El a văzut-o pe Atieh şi fără văl peste față; când erau copii, li se spunea să se joace împreună. Acum, chipul lui Atieh era mereu protejat de soare, pentru a-i împiedica pielea să se închidă la culoare, pentru a o menține albă şi pură.

Badri stă pe vârfuri lângă container, ridică vana şi mai mult pe şold, apoi, cu o singură mişcare rapidă, o răstoarnă cu gesturi precise, de expert, şi îi goleşte conținutul. Coji de pepene şi sâmburi alunecoşi descriu un arc prin aer, răspândind un miros dulce de pepene. Mirosul acela ajunge în gâtul lui Ali. Aproape că simte în gură gustul acelui fruct dulce, aproape că simte pulpa răcoritoare a pepenelui între

degete. Badri scutură de câteva ori vana pentru a arunca şi ultimele rămăşițe. Apoi face stânga împrejur.

— De ce mă urmăreşti?

Vocea ei e mult mai matură şi mai autoritară decât se aşteptase. I se adresează în mod informai, cu singularul „tu”, şi nu cu pronumele de politețe „dumneavoastră” pe care ar fi trebuit să-l folosească o fată de la țară atunci când se adresa unui tânăr ce provine, evident, dintr-o clasă mult superioară. Oare e atât de needucată încât asta e tot ceea ce poate? Ceva din aspectul ei mândru îl face pe Ali să se îndoiască de asta.

Fata are aerul că ştie exact ce face.

— Poți vorbi, nu-i aşa? Sau eşti mut?

Fata îşi pune din nou vana goală pe un şold şi îşi propteşte o mână în celălalt şold.

Are picioarele depărtate unul de celălalt – o postură pe care Atieh şi fetele din clasa ei socială nu ar îndrăzni niciodată să o adopte în prezența unui bărbat străin.

— Hei! strigă fata. Te-am întrebat ceva, de ce mă urmăreşti?

— Nu te urmăresc, zice el aproape în şoaptă.

Iat-o: fata unui vânzător de pepeni, de fapt o copilă, iar lui Ali îi tremură genunchii.

O fi de vină chipul ei rotund, sau ochii pe care şi-i aținteşte cu îndrăzneală într-ai lui, sau poate buzele trandafirii.

— O să-i spun lui Baba să-ți taie gâtul! Să nu te apropii. Nu-mi pasă dacă eşti vreun domn fandosit şi elegant sau ce-oi mai fi. Ştiu ce gândesc cei ca tine despre fetele ca mine. Ei bine, dacă te apropii de mine o să țip atât de tare, că o să-ți crape urechile. O să te lovesc! Tare!

Ridică vana cu ambele mâini deasupra capului.

— O să-ți dau cu vana asta în cap. Mi-e silă de bărbații ca tine. Voi credeți că, dacă sunt săracă, aveți şi voi şansa

să luați o bucățică. Ei bine, nu aveți. Baba al meu îți va tăia gâtul cu cuțitul dacă te apropii de mine. M-ai înțeles?

Ali amuțește. Nimeni nu i-a mai vorbit vreodată în felul acesta. Acasă, mama i se supune; el este prințul casei. Servitoarele nici măcar nu îndrăznesc să i se adreseze; iar servitorii fac asta doar pentru a-i spune ceea ce i-ar plăcea să audă. Doar tatăl său este onest şi direct cu el. Nicio fată nu i-a mai vorbit în felul acesta. E deopotrivă amuzat şi şocat de curajul ei. Probabil că arată ca un pervers. Ca nimic altceva decât un nătâng tupeist care dă târcoale unei fete de la țară.

— Nu, nu, mă tem că te înşeli. Nu sunt aici din motive necuviincioase. Te rog, n-am vrut să te sperii.

Un val de căldură se răspândeşte în aer şi e ca şi cum cineva ar fi parfumat fiecare particulă de praf cu mirosul sufocant al pepenilor. Fără să vrea, Ali se apropie de fată.

Trebuie să o liniştească. Trebuie să-i demonstreze că se înşală – simte nevoia ciudată de a-i arăta că el nu are deloc astfel de intenții. Cu cât se apropie mai mult de ea, cu atât plămânii i se umplu mai tare de parfumul acela dulce. Fiecare petic de pânză de pe trupul ei, fiecare şuviță de păr ieşită de sub batic, până şi ciucurii de pe şlapii ei trebuie să fie impregnați de parfumul acela de pepene. Chipul ei, acum că se apropiase de ea, e bronzat şi plesneşte de sănătate, ca şi cum ar fi primit o doză de nutriție inaccesibilă fetelor pe care le ştie el, cele ale căror mame le avertizau să evite soarele, cele care luau lecții de broderie şi învățau să scrie şi să citească, tinerele bogate care învățau cum se aşază perfect trandafirii în vaze de cristal. Când îl vede apropiindu-se, Badri se încruntă, încă legănând vana deasupra capului.

— Lasă vana jos.

Ali şi-a recăpătat tonul calm şi liniştit – cel pe care-l foloseşte atunci când vorbeşte cu servitorii, cel potrivit pentru a da ordine şi a primi supunere.

— Cuțitul lui de pepeni! strigă ea pe un ton ceva mai ascuțit şi mai puțin încrezător atunci când el se apropie. O să-ți taie gâtul cu el!

Acum, ea vorbeşte întocmai ca o fetiță ce e – vulnerabilă, deşi încearcă din răsputeri să fie dură. Ali e mai atras de ea decât oricând, de postura ei cu picioarele depărtate, de discursul ei obraznic, de buzele trandafirii, de fața rotundă ca o lună şi de bărbia ei ridicată şi tremurândă. Şi de mirosul dulce de pepene, care în mintea lui va rămâne pentru totdeauna asociat cu ea.

— Pune vana jos, repetă Ali, mai calm de data aceasta.

Ea aruncă vana, care ricoşează de câteva ori din pământ cu un sunet înfundat, aproape comic. Ar fi trebuit să lovească pământul cu putere, apoi să se audă un sunet puternic, dar vana a sărit încet de câteva ori şi a aterizat la mică distanță de ei, aşezându-se încet pe o parte. Nimeni n-ar fi putut să o audă de departe. De fapt, realizează Ali, fata are motive să fie speriată. Platforma aceasta pătrată e mărginită de copaci; nu-i vede nimeni, nu ştie nimeni că ei se află aici. Toți sunt la moschee şi se roagă, ținându-şi palmele în dreptul feței şi şoptind versuri de rugăciune.

Îi va spune din nou că nu a venit aici ca să-i facă rău. O va asigura că el nu face decât... dar ce face el, de fapt? O urmăreşte. Bineînțeles că nu-şi poate stăpâni atracția față de ea, dar îi va explica şi o va linişti. Ea trebuie să vadă că el este un gentleman.

Ali e confuz şi îl înfurie faptul că fata asta îl face să fie confuz. Ea nu reprezintă nimic. Ea e mai prejos decât el. Îi va spune că el urmează să studieze religia şi clasicii în Qom după ce se căsătoreşte cu...

Dar până să se decidă cum să formuleze cel mai bine toate acestea, aroma dulce de pepene îl învăluie cu totul. În soarele amiezii, Ali este orbit pentru moment, probabil că halucinează. Ceva lipicios şi cald a aterizat pe obrazul lui, iar preț de câteva clipe el nu-şi poate da seama ce e. Apoi realizează că fata e lângă el, că a venit spre el şi l-a sărutat. Ea stă acolo, cocoțată pe vârfuri, iar clipa aceea pare complet detaşată de tot ce e în jur. Pentru câteva secunde – care vor rămâne suspendate în memoria lui Ali până în ziua morții sale –, pentru o clipă încastrată într-o sferă, izolată de tot restul vieții sale, buzele ei calde şi lipicioase se lipesc de fața lui. Ali o simte ca pe o flacără.

După ce ea se lasă înapoi cu călcâiele pe pământ şi aproape cade pe spate, după ce buzele ei se dezlipesc de pielea lui, Ali înlemneşte. E transfigurat. Transformat. Ce curaj are fata asta! Ce atingere caldă şi explozivă! Sărutul ei l-a lăsat mut, împietrit.

— Na! zice ea pe un ton cald de data asta. Ai primit ce ai vrut. El nu îndrăzneşte să o privească.

— Nu e aşa?

El atinge urma sărutului cu gust de pepene de pe obraz şi, fără să se gândească, îşi duce degetele la nas. O inhalează. Nu va uita niciodată gustul acesta, nici atunci când se va însura cu Atieh, nici atunci când va fi tatăl a patru copii, nici atunci când le va vorbi despre marile opere ale clasicilor şi scriitorilor străini tinerilor care vor frecventa libraria pe care o va avea cândva. Cât de dezamăgit va fi tatăl său de faptul că nu va alege să facă ceva mai prestigios. „Ai tot ce-ți trebuie ca să devii un învățat credincios”, va argumenta tatăl său. „Vrei să fii proprietarul unui magazin? Ca un bazaar? Ca un negustor?”

— Acum, zice Badri în timp ce el stă în soare, incapabil să se mişte, înfricoşat de propria reacție la sărutul ei – lucru vizibil din felul în care respiră –, ți-am spus că, dacă tatăl

meu află vreodată că ai încercat să mă săruți, îți va tăia gâtul cu cuțitul. Oamenii cred că e un cuțit, dar de fapt este o sabie. Sabia bunicului său. Bunicul lui a fost bandit. Unul care i-a omorât pe cei care l-au supărat.

Se opreşte, sfredelindu-l cu privirea.

— Cu sabia aceea, adaugă.

Ali stă în soare şi se străduieşte să nu o privească.

— I-a omorât pur şi simplu. Dacă Baba ar afla că m-ai urmărit până aici, în spatele bazarului, ca să-mi furi un sărut...

— Dar n-am făcut asta, o întrerupe Ali, întorcându-se din nou cu fața spre ea.

— Ți-ar reteza capul de pe umeri. Se pricepe să mânuiască cuțitul ăla. L-ai văzut cum taie pepenii, nu-i aşa? Să nu te gândeşti că eu nu te văd cum stai acolo zi de zi, spionându-mă. Dar cineva cu pretențiile tale nu ar trebui să meargă la şcoală sau ceva de genul ăsta?

— E vară, murmură Ali.

— Bineînțeles! Ştiu şi eu că şcolile sunt închise vara! zice ea în timp ce o expresie de stânjeneală îi traversează chipul. Crezi că sunt needucată şi uşuratică, nu-i aşa? Doar pentru că tatăl meu vinde pepeni în piață, iar tatăl tău... ce face? Guvernează țara? Ne ia banii? Fumează trabucuri? Nu ştiu. Dar îți zic că dacă Baba al meu află despre asta, îți va tăia gâtul.

Ali încuviințează din cap.

— Aşadar, dacă vrei – se duce spre vană, o ia de jos şi o ridică iar pe şold –, ştii unde să mă găseşti. Mă duc destul de des să golesc vana. La prânz, când Baba se duce să se roage.

— Poftim? şopteşte Ali.

— Se duc cu toții să se roage, nu-i aşa? Atunci e linişte şi pace aici. Nu suntem decât noi şi muştele.

— La prânz?

— Da.

Ali împunge cu vârful pantofului său lustruit în mizeria de pe jos, iar inima îi bate nebuneşte. O urmăreşte cum se îndepărtează, cu vana legănându-se pe şold.

Ceea ce s-a întâmplat în zilele următoare lângă coşurile de gunoi de sub soarele verii sunt lucruri care n-ar fi trebuit să se întâmple între un tânăr educat şi bogat şi o fată al cărei tată taie pepeni în piață. Dulceața ei cu gust de pepene i se impregnase în pantaloni, în gât; o purta cu el peste tot, îl acaparase complet.

Atieh făcea probe pentru rochia de mireasă. Pe tivul vălului fuseseră cusute mici pietre prețioase. Ali o inhala pe Badri la amiază lângă coşurile de gunoi, gusta din ea mai multe bucățele decât ar fi trebuit; venea acasă amețit şi secătuit de puteri.

Când se transformase dorința lui în dragoste? Oare atunci când Badri îi şoptea la ureche, iar el se chinuia din răsputeri să nu explodeze (dar exploda de fiecare dată)?

Atunci când gândurile de dinainte de culcare nu-i erau ocupate decât de imagini cu ea? Sau atunci când gândul că nu va fi cu ea îl făcea să se simtă gol pe dinăuntru, aproape bolnav? Când încetase Ali să inhaleze mirosurile şi sunetele unei frumoase țărăncuțe de paisprezece ani şi începuse să vrea ca acea fată să fie a lui? De drept a lui, ridicol de „a lui”, imposibil de „a lui”. Lucrurile acestea n-ar trebui să se întâmple.

N-ar trebui să se întâmple niciodată, nu atunci când viețile sunt deja planificate, nu atunci când mamele au făcut deja aranjamentele, nu atunci când destinele au fost deja stabilite, nu atunci când potrivirea este perfectă. Nu atunci când viitorul este organizat în detaliu, bine gândit, atent planificat. Atieh era viitorul lui. Badri era fata lui cu pepeni de lângă grămada de gunoi.

Badri era sufletul lui. Badri îi intrase pe sub piele; trăia mirosind ca ea, având gustul ei, dorind-o. Dorind-o. Şi chiar dacă ea – în mod miraculos, absurd, periculos, nesăbuit – i-ar fi cedat, nu ar fi fost destul. Pe cât gusta din ea, pe atât voia mai mult.

Iar ea îi dădea mai mult. Cu cât primea mai mult, cu atât voia mai des. Iar ea venea mai des. Cu cât el primea mai des, cu atât voia mai mult ca lucrurile să rămână aşa.

Iar ea a început să i se ofere în fiecare zi. Iar când a început s-o aibă în fiecare zi, a vrut s-o aibă pentru totdeauna. Dorința lui era de nepotolit. Până în punctul în care nu mai conta dacă era dorință sau iubire. Nu mai exista nicio demarcație. Nu pentru Ali. El nu voia decât să o aibă tot timpul, pentru totdeauna. Şi nu voia să-şi imagineze un moment sau un viitor fără ea.

Planurile se fac din nişte rațiuni. Rațiuni financiare, logice, sociale. Părinții lui navigau prin viață cu scopuri, putere şi grijă. Atieh era potrivită pentru Ali. Cele două familii îşi doriseră mereu acea nuntă. Cei din clasa lui socială urmau nişte trasee ideale, acumulând bogăție şi ghidându-se după intuiție. Cei din clasa lui nu tânjeau după fete ponosite care lucrau în bazar şi, dacă totuşi făceau asta, luau ce li se cuvenea, le furau săruturile, le înghesuiau şi le pipăiau, apoi treceau mai departe. Nimeni nu avea de suferit.

Dar Ali nu o doreşte pe mireasa fardată şi imaculată aleasă pentru el de mama lui încă de la naştere. Casa lui e ticsită de cărți; podeaua sufrageriei sale e acoperită cu cele mai scumpe covoare persane. O țărăncuță dahati ar trece drept o glumă în ochii familiei sale. Când intră în biroul tatălui său şi îndrăzneşte să-i spună că nu vrea să se căsătorească cu Atieh, acesta îl întreabă simplu „De ce?” într-o manieră care sugerează că declarația lui Ali e supărătoare. Atunci când Ali, după ce se fâstâceşte îndelung

şi-şi drege glasul de nenumărate ori, pomeneşte despre o fată dulce, frumoasă, minunată, care are chipul precum luna, tatăl lui întreabă nerăbdător: „Ei bine, şi cine este?” Când aude că fata e fiica vânzătorului de pepeni, chipul tatălui său împietreşte pentru o clipă, apoi izbucneşte deodată într-un râs gutural, zgomotos şi sufocant, despre care Ali îşi dă seama, cu un dezgust crescând, că e cel mai puternic râset pe care l-a auzit vreodată de la tatăl său. Ali iese din cameră în timp ce tatăl său continuă să râdă cu poftă.

El şi Atieh se căsătoresc la sfârşitul verii. Ali se gândeşte la fata din bazar: la frumusețea ei, la înverşunarea ei – nimic din ea nu-l părăseşte. Se urcă pe Atieh, fata cu care s-a însurat, cu mirosul dulce de pepene al lui Badri în minte. În anul următor se naşte fiul lor. Se fac petreceri în comunitatea lor, în partea lor de oraş, în cercurile lor restrânse de bogătaşi. Atieh e fermecată de copilul lor. Urmează repede alți trei copii, şi niciunul dintre ei nu moare. Toți se minunează cât de binecuvântați sunt el şi Atieh. Toți copiii sunt sănătoşi. Atieh îmbrățişează rolul de mamă şi viața de casnică.

Brodează lenjerii şi tricotează pulovere cu modele perfect executate. Îşi creşte copiii să fie ascultători şi cuviincioşi. Ignoră apatia lui Ali şi faptul că se îngroapă în cărți, mărginindu-se să-i aducă ceai în birou în fiecare seară. Nu se plânge atunci când acesta îşi dedică toată energia deschiderii unui magazin, nu-şi exprimă jena şi dezamăgirea cauzate de faptul că el ajunsese un simplu negustor, şi nu învățatul care ar fi trebuit să devină. Atieh continuă să-i fie devotată. Îmbătrâneşte frumos. Pielea ei rămâne neafectată de soare.

În visele lui, fata cu pepeni e mereu certăreață şi agresivă; îl sărută lângă containerele din spatele bazarului şi are un miros dulce şi amețitor. El se trezeşte tânjind după

ea. De-a lungul anilor, Ali o caută uneori pe fiica vânzătorului de pepeni atunci când are drum prin centru. Trebuie să se fi măritat cu vreun băiat dahati, de la țară; trebuie să aibă vreo doisprezece copii deja. Uneori, vede pe străzile de la marginea orașului femei sărace ținându-și chador-urile cu dinții, cu coșurile pline de legume stricate sau bucăți de carne numai bune de aruncat (asta dacă sunt norocoase).

O caută, printre ele, pe fata vânzătorului de pepeni, care e femeie în toată firea acum, dar n-o găsește.

Când deschide Librăria, la colțul străzii Hafez, el este printre primii care importă cărți străine. În vremurile acestea, elevii și studenții se dau în vânt după citit. Sunt obsedați de romane și de povești din străinătate, dar și de literatura persană clasică și modernă.

Într-o zi, la magazin, când Ali Fakhri scoate dintr-o cutie traduceri în farsi din Dostoievski și Dickens proaspăt ieșite din tipar și le aranjează la cotor, clopoțelul de deasupra ușii sună, iar cineva intră înăuntru. Un parfum puternic umple încăperea.

Ea e înaltă, elegantă, și e îmbrăcată precum o vedetă de cinema din Occident.

Se vede clar faptul că a adoptat reformele Șahului Reza privind vestimentația. Unele femei s-au împotrivit, considerând îndepărtarea vălului un lucru traumatizant. Atunci când poliția Șahului Reza a rupt vălurile de pe chipurile femeilor pentru a le forța să se emancipeze, femeile credincioase s-au împotrivit. Dar altele au salutat noul obicei occidental de a umbla cu capul descoperit. Femeia aceasta nu este, în mod categoric, dintre cele care duc dorul vălului. Ba chiar are și fard în obraji, iar chipul ei seamănă cu luna. O lună splendidă, rotundă, frumoasă.

Pentru o clipă, Ali e derutat. Știe că nu are cum să fie fata vânzătorului de pepeni.

Femeia care stă în fața lui nu poate fi fata nevoiaşă care arunca resturile de pepene în coşul de gunoi.

— Bună dimineața, Ali Agha, zice ea pe un ton încrezător şi ferm. Ce magazin frumos ai!

În spatele tejghelei, Ali Fakhri înlemneşte.

— Nu credeai că o să te găsesc? Nu-i chiar aşa de greu. Nu mai fi aşa de speriat. Credeai că o să mă găseşti pe marginea străzii, luptând pentru supraviețuire? Sunt nevastă de inginer acum, nu ştiai? Soțul meu m-a învățat să scriu şi să citesc. Şi-a făcut timp pentru asta. Şi acum, iată-mă! În acest minunat magazin de cărți!

Până să apuce Ali să răspundă, clopoțelul sună din nou şi în magazin intră un băiat cam de cincisprezece ani, roşu în obraji şi cu o claie de păr negru pe cap. Are privirea veselă şi plină de speranță.

— El este fiul meu, spune femeia. M-am gândit că ți-ar plăcea să-l cunoşti. Îi place să citească. L-am adus aici pentru că am auzit că ai cele mai noi titluri, cele mai bune.

Se spune că eşti un vânzător de cărți foarte bun.

Ali îşi drege vocea şi încearcă să rostească ceva.

— Bună dimineața.

Băiatul vine spre ei, îşi înclină capul spre Ali şi zâmbeşte, încrederea de sine pe care o emană îl ia prin surprindere pe Ali Fakhri.

— Mama mi-a spus atâtea despre dumneavoastră. Zice că aveți chiar şi americani precum Henry David Thoreau, aşa este? Mi-ar plăcea să citesc cărți de genul acesta.

Auzind aceasta, mama lui îşi dă ochii peste cap.

— Nu-i stă mintea decât la politică şi la filosofie! I-am zis că viitorul acestei țări stă în petrol. I-am zis să învețe bine. Să învețe cum stă treaba cu economia. Să învețe finanțe. I-am zis să facă ceva folositor. Dar ce poți să-i faci?

Ciufuleşte părul băiatului cu un gest în care se amestecă frustrarea şi mândria. Îi împinge uşor capul, iar băiatul se strâmbă.

— Mereu e vorba numai de politică! Tinerii din ziua de azi! Vrea cărțile cele mai la modă, Ali Agha.

Felul ei de a vorbi e uşor fals, are tonul forțat al unei femei sărace care a ajuns bogată. Pentru o clipă, se uită drept în ochii librarului, iar Ali Fakhri simte cum i se înmoaie trupul. Este tatăl a patru copii sănătoşi. Oamenii spun că Atieh, soția lui, e o femeie minunată, un înger. A deschis un magazin cu cărți şi produse de papetărie care a câştigat respectul întregului oraş pentru că este considerat un fief al intelighenției. A importat lucrări şi produse din toată lumea; este admirat şi se bucură de succes, chiar dacă tatăl lui va fi mereu dezamăgit că n-a ajuns un cleric învățat. Fata unui țăran vânzător de pepeni nu merită atenția, preocuparea, energia lui. Cu ani în urmă, poate că a fost îndrăzneață şi neruşinată cu el în bazar. Astăzi, însă, el este un bărbat care se ridică deasupra tuturor acestor lucruri.

Şi totuşi. Văzând-o acolo, lui Ali îi e greu să nu-şi amintească întâlnirile dulci şi lipicioase pe care le-au avut pe furiş, îi e greu să nu-şi amintească până şi cel mai mic detaliu. Ea fusese în întregime a lui. El îşi aminteşte pielea ei imposibil de fină, râsul ei încrezător. Îi promisese că se vor căsători. Badri a plâns în hohote atunci când el i-a povestit despre reacția tatălui său şi când i-a spus că lucrul acesta ar fi de fapt imposibil şi de neconceput.

Ani întregi a purtat-o în suflet. Acum, când ea îl fixează cu privirea, Ali simte că şi dacă toate paginile din toate cărțile grijuliu selectate pentru fieful său s-ar face ferfeniță şi ar zbura purtate de vânt, lui tot nu i-ar păsa. Când stă în fața lui, e din nou copleşit de dorință. Îşi pierde din nou capul. Vocea ei nu s-a schimbat. A avut mereu o voce prea

matură şi încrezătoare pentru o fată. Acum, vocea ei se potriveşte, în sfârşit, cu aspectul fizic.

În spatele coşurilor de gunoi din bazar, Ali făcuse nişte lucruri pe care nu ar fi îndrăznit să le facă niciodată cu o fată din propria clasă socială; n-ar fi dezonorat niciodată o fată provenită dintr-o familie respectabilă. Dar cu ea, dăduse frâu liber pasiunilor lui adolescentine. Ea nu îi opusese rezistență.

Îl luase prin surprindere. El îi spusese că voia să se însoare cu ea. Şi chiar credea asta. O parte din el spera că acest lucru se putea întâmpla, chiar dacă ştia că era imposibil, desigur. Nu o voia pe Atieh, o voia pe ea, oare ar fi fost posibil ca alegerile părinților lui să poată fi negociate? Nu, bineînțeles că nu. O fată care-l ajuta pe tatăl ei să vândă pepeni în bazar nu era potrivită pentru a-i deveni mireasă. Pentru unul ca el era de neconceput să aibă copii cu ea.

— Soțul meu, spune Badri cu emfază, e inginer. E din neamul Aslanilor din Isfahan, poate ai auzit de ei? Clasa cea mai de sus. Urmaşi ai familiei regale. Suntem căsătoriți de peste douăzeci şi cinci de ani. Ah, ce nuntă am avut! Şi acum, uite-l pe fiul nostru. Îi place să citească, după cum spuneam. Ştii cum e cu elevii aceştia sclipitori. Toți vor cele mai noi lucrări de filosofie. În partea noastră de oraş...

Strecoară numele străzii pe care locuieşte. E într-un cartier din nordul oraşului în care s-a mutat noua clasă burgheză, au construit case mari şi le-au ticsit cu mobilă elegantă, de ultimă generație, şi cu draperii dantelate şi farfurii cu margini aurite. Pune accent pe noua ei adresă, îl împunge cu tot felul de informații despre soțul ei inginer, iar în tot acest timp îl împinge pe frumosul şi politicosul ei fiu înspre el. El memorează cu grijă numele străzii ei. Ştie că nu se va putea abține să meargă acolo, să-i caute casa, să-i

caute fereastra, să-i caute silueta proiectându-se la fereastră.

— Arată-i fiului meu care sunt marii filosofi. Vrea să citească scrierile unor bărbați care au avut coloană vertebrală.

Vrea să învețe de la cei care au curaj, de la bărbați care şi-au clădit singuri destinul.

Vezi tu, aceştia sunt bărbații adevărați.

Nu cei care aderă la reguli învechite privind căsătoria şi clasele sociale. Nu eşti de acord cu asta?

Cuvintele ei îl străpung ca nişte săgeți. După ce termină de vorbit, îl mai fixează cu privirea încă un minut, fără să clipească.

Da, era de acord. Capitulase în fața cerințelor părinților săi. Ar fi fost absurd, ar fi fost o glumă să se căsătorească cu o fată dahati. Cei din clasa lui nu făceau aşa ceva.

Nu se făcea. Era ridicol ca ea să păstreze ranchiună pentru asta.

Ali Fakhri îl va duce pe băiat la raftul de filosofie. Îi va arăta ultima ediție din Walden, de Henry David Thoreau. O traducere nou-nouță în farsi. Îl va ghida pe băiat printre titanii de pe rafturi, ajutându-i mintea necoaptă să-i descopere şi să se dezvolte.

Pe câți elevi nu i-a ajutat el în acest magazin? El este enciclopedia oraşului, bibliotecarul de referință, resursa de cunoaştere, doldora de cunoştințe în literatură, filosofie şi poezie. Asta e meseria lui. E bun la asta. Îl va lua pe băiat de mână şi îl va ajuta. Se va revanşa față de mama lui. Îl va ghida pe băiat, sperând că Badri îl va ierta.

Ar face orice ca Badri să-l ierte.

Ea stă nemişcată, provocându-l, ațâțându-l cu rochia ei strâmtă, cu mâna pe şold, cu fard în obraji, cum îndrăzneşte? Nu e ea fata vânzătorului de pepeni care a pus, ca prin minune, mâna pe un inginer şi l-a luat de bărbat,

afişând cu ostentaţie toate lucrurile pe care Ali Fakhri le urăşte la noii îmbogăţiţi?

— Ştiu bine strada aceea, zice el. Merg deseori acolo.

— Noi stăm în casa aflată în capătul străzii. Are un sicomor mare în faţă. Şi ce privelişte frumoasă avem către munţii Alborz! Hai, Bahman, zice ea întorcându-se spre fiul ei şi împingându-l către domnul Fakhri. Bahman Jan, du-te şi vezi ce poţi găsi prin cărţile acelea.

Ali Fakhri îl duce pe tânărul Bahman în colţul care găzduieşte cărţile de filosofie şi îi arată colecţia sa, în timp ce Badri îşi parfumează părul. Îl va învăţa pe băiat tot ce ştie. Îi va arăta ce a învăţat şi el. Îl va ghida spre ce îi pofteşte inima, spre destinul său, oricare ar fi acesta. E tot ce poate să facă.

CAPITOLUL CINCISPREZECE
1953

Soarta scrisă în frunte

Zari intră în casă cu un plic în mână.

— L-am găsit în cutia poştală azi, zise ea.

Roya tresări. înşfacă plicul. Era scrisul lui! Oare avea să afle, în sfârşit, de ce nu venise în piaţă? Dacă era OK, unde fusese în tot acel timp? Suferise atât de mult. Tot ce voia era să primească nişte veşti de la el şi să ştie că e în siguranţă.

Strânse plicul cu toată puterea şi simţi că o ia ameţeala numai la gândul că îi avea să-i revadă scrisul.

Scoase din plic foaia de hârtie subţire pe care o cunoştea atât de bine. Citi întrun suflet.

Roya Khanom,

Sper că tu şi ai tăi sunteţi cu toţii bine şi sănătoşi. Te rog să mă ierţi pentru îngrijorarea şi tristeţea pe care ţi le-am provocat. Ştiu că am vorbit despre căsătorie şi toate celelalte, dar vreau să ştii că prioritatea mea acum este ajutarea acestei naţiuni.

Voi face tot ce-mi stă în putere pentru a mă asigura de asta. Dacă te-am înşelat cu vorbe de dragoste, îmi cer scuze. Dacă te-am făcut să crezi că avem vreo şansă la un viitor împreună, am greşit – îmi dau seama de asta acum. Între noi a fost dragoste pentru că am avut speranţa unui viitor bun împreună. Dar am fost naivi. Eu am fost naiv. Nu sunt pregătit pentru asta. Ne-am grăbit prea tare. Ne-am pripit. Am nevoie de timp. Am nevoie de spaţiu. Te rog să nu mă contactezi. De fapt, e periculos să faci asta – m-ai pune într-o situaţie periculoasă. Trebuie să lupt în secret pentru această cauză.

Trebuie să ajut Frontul Naţional. Vara aceasta m-am lăsat luat pe sus de dragostea adolescentină. Am preocupări mai importante acum, trebuie să ai încredere în lucrul acesta. Eşti o fată inteligentă şi frumoasă la uşa căreia bărbaţii vor face coadă. Îţi doresc un viitor prosper. Îţi doresc multe bucurii şi sănătate.

Cu sinceritate,

Bahman

Degetele îi tremurau. Scrisoarea avea scrisul lui Bahman. Era scrisă pe aceeaşi hârtie pe care fuseseră scrise toate scrisorile lui anterioare. Dar cuvintele erau nişte porcării. Bahman n-ar scrie niciodată aşa ceva.

Roya puse scrisoarea jos. Ce chart o part, ce aberații fără sens. Nu înțelegea nimic de acolo.

— Unde ai găsit asta, Zari?

— Ți-am spus. A venit prin poștă.

— Dar el nu mi-a trimis niciodată scrisorile prin poștă. Toate mi-au venit prin Librărie.

Zari își încrucișă brațele la piept și se holbă la ea.

— Și cum ai vrea să le mai trimită acum?

— Dar scrisoarea asta nu are niciun sens. Ca să ajungă azi, ar fi trebuit să fie expediată acum câteva zile, înainte de lovitura de stat, înainte ca librăria să fie distrusă...

— Dar are vreuna dintre scrisorile lui vreun sens, surioară? Asta dacă stai să te gândești mai bine?

— Le-ai citit?

Zari roși.

— Bineînțeles că nu, răspunse ea pe un ton pițigăiat.

Așadar, ia spune-mi, surioară. Ce are de spus în apărarea lui?

Roya doar clătină din cap.

— Nu spune de ce n-a venit în piață. Nici măcar un cuvânt.

— Ei bine, pentru ca scrisoarea să ajungă azi ar fi trebuit să o trimită înainte de ziua întâlnirii voastre, nu-i așa? Cum ar fi putut să spună ceva despre asta?

Roya știa că Zari avea dreptate, oricât de tare ar fi deranjat-o faptul că scrisoarea aceea oribilă nu-i putea spune unde fusese Bahman atunci când ar fi trebuit să se întâlnească în piață. Roya se dădu bătută și îi arătă surorii sale scrisoarea de la Bahman. Voia o confirmare că era vorba despre o glumă sau o farsă.

Zari o citi repede. Apoi trase adânc aer în piept și-i spuse:

— Un șarpe. Ți-am zis că e un șarpe. Un măgar activist.

— El n-ar fi scris niciodată așa ceva.

— Surioară, e un siasi – tipii ăştia obsedaţi de politică sunt nebuni. Ţi-a zis negru pe alb ce este. De ce nu vrei să crezi?

Roya se foi din nou toată noaptea. Scrisoarea fusese scrisă sub ameninţare. Aşa trebuie să fi fost. Atunci când reuşi să adoarmă într-un târziu, visă că Bahman era ţinut captiv undeva, cu gărzile suflându-i în ceafă şi trăgându-l de păr în timp ce-l forţau să scrie acele cuvinte insensibile şi lipsite de sens.

— E pentru tine, Roya!

Când se duse în sufragerie, Maman îi întinse Royei receptorul telefonului şi-i şopti cu îngrijorare:

— E mama lui Bahman.

Roya era atât de şocată, încât abia reuşi să ducă receptorul negru şi greu la ureche.

— Salaam, Khanom Aslan.

— Roya?

Spera că bătăile puternice ale inimii sale nu se puteau auzi prin telefon. Din obişnuinţă, din curtoazie, din dorinţa de a respecta codul social care impunea respectul faţă de cei mai în vârstă, spuse:

— Ce mai faceţi, Khanom Aslan? Mă bucur foarte mult să vă aud vocea.

Doamna Aslan vorbi dintr-un foc, fără să-şi tragă răsuflarea:

— Azizam, dragă, voiam să-ţi spun doar atât... e dificil. Bahman s-a întors, apropo. Am fost în nord în tot acest timp...

— E bine?

Roya era ameţită.

— Foarte bine. În fine, nu contează detaliile, nu vreau să te îngrijorez sau să te mint. Adevărul este, Roya Jan, că Bahman a fost foarte bine în tot acest timp. Avem o vilă acolo, ştii tu, cum au oamenii. Bine, nu şi voi, dar ştii că ne

place la casa noastră de pe plajă. A fost acolo cu noi şi acum s-a întors. Chestia este, Roya Jan, chestia e că te sun pentru că... nici nu ştiu cum să-ți spun asta. Nunta e peste două luni. Bahman se însoară.

Roya nu era sigură dacă a auzit bine ce spunea doamna Aslan.

— Draga mea, ştiu cât de greu trebuie să îți fie acum. Sigur că îți este. Doamne sfinte, n-am avut curaj să-i spun mamei tale, iartă-mă. Biata ta mamă, care a fost atât de bună. Sunteți oameni buni. Să nu înțelegi greşit lucrurile astea. Voi sunteți oameni ca lumea, iar tatăl tău e un om bun, slujba lui de funcționar al guvernului nu are nimic de-a face cu toate astea.

Bahman înțelege că tatăl tău trebuie să continue să lucreze pentru Şah în ciuda tuturor celor întâmplate.

— Poftim?

— În orice caz, draga mea, lucrurile acestea sunt dificile, să nu mă înțelegi greşit. Am trecut cu toții prin avatarurile dragostei de adolescent, iar eu pot confirma, într-un mod destul de personal, că îi cunosc foarte bine instabilitățile, suişurile şi coborâşurile, zise ea, apoi făcu o pauză. Şi pierderile. Aşadar, îmi cer scuze că îți dau aceste veşti proaste, dar el e fericit acum, Roya Jan, sper că înțelegi. Iar tu eşti tânără. Aşa e viața. Destinul nostru nu ne aparține. Nu-l putem schimba. Cu voia lui Dumnezeu, vei avea succes în viață.

Roya nu putu să articuleze vreun cuvânt. Palma îi transpirase şi simțea că receptorul ar putea să-i alunece oricând din mână.

— Trebuie să te las acum, am atâtea de pus la punct! Sunt sigură că vei înțelege de ce nu vom trimite o invitație la nuntă pentru tine şi familia ta. El e fericit şi sănătos acum, ceea ce îți doresc şi ție. Domnul să te aibă în pază.

Mult timp după telefonul acela, Roya rămase aşezată pe podea, cu ochii pironiți în perete. Mama ei veni şi încercă să o aline, spunând cuvinte pe care Roya nu le auzea. Trebuie să fi petrecut ceva timp aşa, pentru că venise şi Baba de la serviciu şi începuse şi el să-i vorbească, iar Roya îi vedea buzele mişcându-se, dar nu înțelegea nimic din ce-i spunea. În cele din urmă, vocea pițigăiată a lui Zari străpunse stupoarea în care se scufundase. „Ți-am zis eu", o auzi pe sora ei spunând, şi „fiu de cățea" şi „nebun mincinos". Zari o trase pe Roya în pat şi îi puse o compresă cu apă rece pe frunte. Roya auzea din când în când cuvinte precum „un laş ce este" şi „nebuna de maică-sa". Dar era la pământ. Totul se întâmpla în jurul ei fără să se întâmple nimic, de fapt. Auzea întruna cuvintele pe care i le spusese doamna Aslan la telefon. Relatarea ei obiectivă, tonul ei tăios. El fusese la casa de vacanță în tot acel timp? Şi felul în care-i spusese că Bahman urma să se însoare. Ca şi cum ar fi discutat despre prețul castraveților. Sau despre ploaia care urma să vină.

Sau despre soartă.

În seara aceea, Zari nu-şi mai puse părul pe moațe făcute din hârtie de ziar. Repeta întruna cât de mult îi ura pe câinele acela mincinos de Bahman Aslan şi pe nebuna de maică-sa, o oportunistă obsedată de bani.

Şi, cu ruşine în suflet şi inima făcută țăndări, Roya spuse doar atât:

— Surioară, ai avut dreptate.

CAPITOLUL ŞAISPREZECE
1953-l954

Pioniere

— Vei fi acceptată, inshallah, zise Baba la micul dejun. Cât crezi că poate un tată să-şi vadă copilul zăcând cu inima frântă? Nu poți sta aşa, Roya Joon. Şi nici tu, Zari. Niciuna dintre voi. Într-o țară care şi-a pierdut speranțele şi tinerii...

Ei bine, nu vă puteți bate joc de viitorul vostru. Eu nu voi lăsa să se întâmple asta. Dumnezeu ne-a dat două fete frumoase şi inteligente, cu atâta potențial, nu-i aşa, Manijeh Joon?

Dumnezeu ne-a dat doar aceşti doi copii; n-a fost în soarta noastră să avem mai mulți. N-a permis ca țara noastră să devină o democrație, de ce? Tot ce am vrut noi a fost să avem un cuvânt de spus. Am vrut ca poporul să aibă un cuvânt de spus. Nu-i aşa, Manijeh Joon?

Maman îşi încrucişă brațele la piept şi se uită pe fereastră.

— Vedeți voi, în ciuda problemelor sentimentale şi a înlăturării lui Mosaddeq de la putere şi a pierderilor de vieți omeneşti, trebuie să ne vedem de drumul nostru, nu-i aşa?

Baba insistase ca Roya să ia lecții de engleză, astfel încât să poată candida la o universitate americană. A sugerat chiar că şi Zari ar trebui să înceapă să învețe limba engleză. După ce inițial s-a opus, Roya a fost de acord. Aceasta a devenit singura ei modalitate de a-şi distrage atenția de la suferință şi regret.

— Aceasta e o şansă fără precedent, continuă Baba.

— E imposibil de conceput aşa ceva. Fete care se duc în străinătate? Să studieze? Am auzit de băieți care fac asta. Băieți bogați. Din familii înstărite. Noi... noi suntem din clasa de mijloc. Ce ne facem? zise Maman, care părea gata să izbucnească în plâns.

— Dar sunt vremuri moderne. Femeile se pot duce în străinătate să studieze, la fel ca bărbații. Europenii o fac. Americanii o fac. Ce, noi suntem mai înapoiați? Nu suntem.

Şi de ce doar femeile bogate să facă asta? Acum există un program special. Şeful meu vrea să ne ajute. Voi veți fi pioniere, fetelor! Gândiți-vă ce ar însemna asta. Ce şansă!

Una fără precedent. Când mama ta şi cu mine eram de vârsta voastră, dacă ne-ar fi spus cineva că tinerele iranience pot merge să studieze la universități americane, ştiți ce am fi spus?

— Că e nebun de legat, murmură Maman.

— Da! Adică nu. Am fi rămas muți de uimire. Am fi fost mândri, cred.

Zari oftă. Kazeb veni şi luă nişte farfurii de pe masă. Roya stătea nemişcată.

— Poți spune ce vrei despre Şah, dar el face ca astfel de lucruri să fie posibile. El le ajută foarte mult pe femei, trebuie să recunosc asta. Ştii ce ați deveni dacă ați ajunge în America? – întrebă Baba.

— Nebune, zise Maman.

— Nu, nu nebune! Am zis-o: pioniere! Generația voastră este prima care permite femeilor iraniene să aibă această şansă. E incredibil, zise Baba frecându-şi bărbia.

Rudele spun tot felul de lucruri despre mine. Spun că e dezonorant să trimiți fetele în străinătate. „Cum poți concepe să-ți trimiți fetele nemăritate pe pământ străin?” Aşa îmi spun...

Nemăritate. Roya tresări la auzul acelui cuvânt. O imagine nedorită care-l înfățişa pe Bahman căsătorindu-se cu Shahla într-o grădină din nordul Teheranului începu să i se deruleze prin fața ochilor. Bahman era căsătorit deja de două luni. După spusele lui Jahangir, nunta fusese chiar fastuoasă. Shahla arătase ca o vedetă de cinema. Doamna Aslan se întrecuse pe sine.

— Tot ce spun este că trebuie să facem ceva! Dacă stai aici şi te resemnezi nu faci decât să-ți pregăteşti calea spre a deveni o acritură bătrână şi nemăritată. Te vei irosi aşa. Sau

ai putea merge să studiezi la o universitate americană. Măcar gândeşte-te la asta. Să te urci în avion şi să zbori spre cer?

— Noi nu suntem bogați, zise Maman.

— Suntem mai bogați decât mulți alții. Putem face asta.

Roya le spusese părinților ei că nu se va mărita niciodată şi că nici nu se va mai apropia de vreun băiat. În cele patru luni care trecuseră de când stătuse în piața aceea, aşteptându-l pe Bahman şi privindu-l pe domnul Fakhri cum moare, stătuse mai mult în casă. Plânsese închisă în camera ei, abia dacă mâncase, se simțise goală pe dinăuntru. Liceul se terminase oricum, iar planul ei fusese să înceapă o nouă viață împreună cu Bahman, aşa că acum, dacă nu mai avea asta, nu mai avea nimic, de fapt.

Într-un târziu, se aventură afară din casă împreună cu Zari, iar uneori se ducea cu ea la băcănie. Se temea mereu de posibilitatea de a-l vedea pe Bahman sau pe vreun prieten de-ai lui prin oraş. Era copleşită de ruşine, de ruşine şi de regret pentru propria lipsă de judecată, pentru stupiditatea şi naivitatea ei. Seratele de dans de la Jahangir i se păreau acum la fel de îndepărtate şi străine cum i se păreau şi filmele pe care le văzuse la Cinema Metropole. Oare chiar fusese la seratele acelea? Oare chiar dansase cândva tango în brațele lui Bahman? Se întâmplase ceva din toate acelea? Acum, tot ce putea face era să învețe engleza şi să o ajute pe Zari să exerseze cuvintele noi.

Roya găsise o oarecare alinare în studiul împreună cu sora ei. Ca întotdeauna, salvarea consta în a-şi păstra mintea ocupată.

Se gândi la zilele petrecute în Librăria domnului Fakhri. Acum evita cu totul strada aceea. Nu suporta ideea de a se apropia de ea, nu cu toate amintirile pe care i le trezea, nu după ce văzuse librăria transformată în scrum. Încă mai avea visul în care se ducea acolo şi îl vedea din nou pe

domnul Fakhri. Cine era fata aceea care intrase în librăria lui atât de plină de speranță, cu dorința de a da sau de a primi o scrisoare? Ce proastă fusese fata aceea.

— ... iar acesta e motivul pentru care vreau să le conserv, zicea Baba.

Roya pierduse şirul cuvintelor lui şi nu mai ştia dacă se referă la fetele lui sau la nişte murături.

— Chiar dacă asta ar însemna ca fiicele mele să se ducă să învețe la o universitate aflată de cealaltă parte a lumii. Nu te uita aşa la mine, Manijeh Joon. Vom face acest sacrificiu pentru copii.

Pentru copii. Roya ştia că învățătura fusese mereu ceva dificil pentru Zari. Oare ea mai simțea ceva pentru Yousof? Acum el studia medicina la universitate. Se părea că pentru Zari fusese mai mult decât un flirt trecător. Oare ea chiar voia să plece din Iran?

— Ştiți cât de greu a fost să învăț cum se depun actele de înscriere la universitate în America? A trebuit să las la o parte propriile îndoieli. încă am inima îndoită! Îți pune nervii pe bigudiuri, vă zic!

Maman se foi pe scaun.

— Dacă şeful meu nu s-ar fi oferit să mă ajute cu înscrierile şi cu informații despre burse, nu ştiu dacă m-aş fi descurcat.

— Las-o pe Zari să rămână, spuse Maman. De ce trebuie să plece şi ea? Las-o să rămână.

— Manijeh Joon, e mai sigur pentru ele să fie împreună.

— Mai sigur? Cum naiba ar putea fi mai sigur? Le trimiți pe fiicele noastre în America, unde nu cunosc pe nimeni. Modernitatea are şi ea nişte limite. E vreo nouă modă burgheză să-ți trimiți copiii în străinătate?

— Sora Şahului a fost la...

— Dar noi nu suntem surorile Şahului!

Deşi stăteau toţi patru la masă şi Kazeb tot intra şi ieşea aducând unt şi ceai, discuţia era o confruntare privată între Maman şi Baba, iar Roya şi Zari ştiau asta.

— Manijeh Joon, a trebuit să trec prin foc şi sabie! Doar să le fac pe fete să ia în calcul posibilitatea a fost foarte greu. Iar înţelegerea întregului proces n-a fost simplă deloc. Nu ştii că a trebuit să-mi folosesc toate relaţiile şi practic i-am implorat să mă ajute să învăţ cum se fac toate lucrurile astea?

— Cine face aşa ceva? zise Maman gata să izbucnească în plâns. Fetele sunt prea tinere.

— Trebuie să ne alăturăm şi noi modului modern de gândire. Dacă şeful meu e dispus să ne ajute, dacă ele au şansa asta, de ce să nu încercăm? Se vor întoarce. Vor primi o educaţie dincolo de orice am fi putut noi să visăm vreodată. Şi apoi se.vor întoarce la noi.

Baba arătă spre Roya.

— De luni bune nu face altceva decât să plângă. Dacă rămâne aici, va deveni deprimată şi acră.

Roya se simţi mică. Rolul ei devenise cel al iubitei părăsite, obiect al milei şi resemnării. Lucrul acesta era mai mult decât umilitor.

— Şi ai văzut ce s-a întâmplat cu lovitura de stat, continuă Baba. Librarul a murit. Au murit atâţia. Pentru ce? în Iran nu e deloc stabilitate acum. Eu vreau să fie, tu vrei să fie, iar lucrul acesta aproape că s-a întâmplat. Poate că pur şi simplu nu stă în destinul acestei ţări să fie democratică. Numai Dumnezeu ştie cât am încercat. Tatăl meu a luptat pentru Revoluţia Constituţională în 1906. Avea vârsta pe care o au fetele noastre acum. Generaţia lui ne-a dat parlamentul persan. Dar unde am ajuns? Ţara asta mereu face doi paşi în faţă, trei înapoi. Chiar când aveam şi noi un prim-ministru decent, a fost dat jos. Acum, Şahul şi-

a consolidat şi mai bine poziția. Nu e decât un lacheu al Occidentului. E marioneta lor.

— Prin urmare, fetele trebuie să meargă în Occident? Nu are niciun sens ce spui!

— Nu putem spera la democrație aici. Visul acela a murit. Măcar în Occident nu vor avea motive să se teamă de lovituri de stat sau de dictatură! E ca o poliță de asigurare, Manijeh Joon. Trebuie să fim prudenți acum. Au luat măsuri drastice împotriva multor susținători de-ai lui Mosaddeq. Poate că noi urmăm. Roya a fost pe stradă. Ar fi putut să moară împuşcată!

Auzindu-i vorbele, Maman îşi luă fața în mâini şi tăcu.

— Eu merg, zise Zari deodată îndreptându-şi spatele. Da, Baba Jan. Hai să depunem actele, să încercăm. Eu merg. Cu Roya. După aceea ne vom întoarce. Ne vom întoarce şi vom sta alături de tine şi de Maman pentru tot restul vieții, dar având o educație americană pe care nimeni nu ne-o va putea lua.

Baba părea gata să leşine.

— Zari! zise el. Da, da. La asta mă refeream. Nimeni nu îți poate lua educația, odată ce ai dobândit-o. Ştiai asta? Îți iei diploma de la universitate, o bagi în buzunar şi va fi acolo pentru tot restul vieții tale. Asta e tot ce voiam să spun.

Fire de praf pluteau în raza de soare care pătrundea prin fereastră. Ceaiul mirosea a bergamot. Sunetele lui Kazeb din bucătărie erau familiare şi liniştitoare. Afară, un negustor îşi striga tânguit oferta de sfecle. Roya voia să iasă din acea stare de umilință, dar nu voia să părăsească toate acele lucruri: prezența blândă a lui Maman, oraşul ei, casa ei. Nu voia să-şi ia la revedere de la tatăl ei.

— Dar pot studia aici. Se pot înscrie la facultate aici. Pot să-şi ia diplomele aici, zise Maman.

Baba clătină din cap. Nu trebuia să mai spună nimic. Ştiau cu toții că „aici” însemna oraşul în care se dăduse

lovitura de stat. Era oraşul în care oamenii fuseseră împuşcați fără motiv. Şi mai era şi oraşul în care Roya fusese trădată de logodnicul ei.

Încă îi mai era greu să se plimbe prin oraş, doar pentru că ar fi putut să se întâlnească cu Bahman. Sau cu Shahla. Sau, mai rău, cu amândoi deodată.

Zari sorbi din ceai, iar Roya vru să-i spună: Nu trebuie să vii şi tu cu mine. Tu ai viața ta aici. Cred că eşti îndrăgostită de Yousof. Bineînțeles că eşti. Rămâi aici. Doar pentru că una din noi şi-a văzut viața dată peste cap, asta nu înseamnă că trebuie să ne schimbăm direcția amândouă. Tu rămâi aici, cu Maman şi Baba. Trăieşte viața care ți-a fost sortită. Viața mea încă nu s-a aşezat; nu trebuie să fie şi a ta la fel.

Ştia că ar fi trebuit să-i spună surorii sale toate acele lucruri. Aşa ar fi trebuit să facă o soră mai mare. Dar, indiferent cât de modernă ar fi fost familia lor, Roya nu avea puterea de a trece peste cuvântul lui Baba. Sau poate că nu suporta ideea de a merge acolo fără Zari şi, în adâncul sufletului, era uşurată la gândul că Baba gândise această soluție.

În alt cartier din acelaşi oraş, Bahman stătea alături de noua lui soție. După spusele lui Jahangir, Bahman renunțase la ideea de a se angaja ca jurnalist la un ziar progresist pentru a lucra o vreme în industria petrolieră. Întocmai cum voise mama lui. Roya şi-l imagina trezindu-se lângă Shahla, îmbrăcându-se în fața ei, mergând la lucru şi învățând cum să maximizeze profiturile obținute din petrol. Aceasta era viața pe care o alesese el. Viața pe care o alesese mama lui pentru el. Iar el spusese da la tot.

Oricum, premierul Mosaddeq plecase. Bahman şi Shahla aveau o viață împreună.

De la ultima scrisoare, nu mai primise nici măcar o veste de la el. Nu o sunase, nu îi scrisese. Fusese nevoită să afle noutăți despre el de la Jahangir. Iar ea era mult prea mândră ca să-l caute. De ce ar fi făcut-o, după ce o tratase în felul acela? După ce-i spusese negru pe alb, în ultima scrisoare, că nu voia ca ea să-l mai contacteze?

Nu era disperată. Nu avea de gând să se umilească în fața lui. Cine se credea, în fond şi la urma urmei? Cât de mult se înşelase în privința lui. Cât de proastă fusese.

Cât de necoaptă. Şi când te gândeşti că el se însurase cu Shahla! Roya ura privirile compătimitoare care o urmăreau peste tot prin oraş: Biata de ea! Erau un cuplu atât de reuşit! Uită-te la ea acum. Ce destin! Ştiai că l-a împins pe librar în ultima clipă?

El a murit! Bietul librar...

Era imposibil să-şi continue viața de dinainte în acel oraş. Poate că Baba avea dreptate. Ar fi trebuit să plece din Teheran.

— Bineînțeles că o să mergem. O să mergem împreună, Baba Jan, zise Roya.

Trupul ei îşi pierduse materialitatea; plutea deasupra mesei ca o fantomă.

Deşi i se părea ca pleacă pe Lună, în felul acesta era sigură că, măcar pentru câțiva ani, avea să-l evite pe Bahman,. Acolo urma să-şi revină în simțiri. Avea să stea departe de locul în care domnul Fakhri se prăbuşise la pământ şi de ruinele arse ale librăriei, despre care cineva spusese că urma să fie reconstruită şi transformată într-o sucursală de bancă. Avea să studieze şi apoi să se întoarcă în postura uneia dintre puținele femei din țară care aveau diplomă de facultate, şi nu una oarecare, ci din America. Avea să intre cu adevărat în recent formata şi educata clasă socială modernistă. Avea să fie o pionieră. De ce nu ea? Ce altceva ar fi avut de făcut acolo?

Iar în ceea ce o privea pe Zari, Roya avea să aibă grijă de ea. Puteau face asta. Înaintea lor, alții făcuseră şi ei lucruri care la prima vedere păreau absurde. Țara se schimba.

De ce să nu fie ele în primele rânduri ale populației educate? Aveau să se întoarcă după terminarea studiilor şi să-i trimită la naiba pe toți cei care o priviseră cu milă şi dezaprobare.

Baba încuviință din cap şi spuse că îi va cere şefului său documentele necesare pentru înscriere. Spuse asta încet, ca şi cum ar fi fost mirat şi uşor ruşinat în acelaşi timp. Maman se holbă mai întâi la Roya, apoi la Zari, după care izbucni în plâns.

— Uite ce e, tu nu trebuie să faci asta, îi zise Roya surorii sale în seara aceea, când se pregăteau de culcare.

— Baba n-o să te lase să pleci singură.

— E ceva între tine şi Yousof, nu-i aşa? În ultima vreme ai fost extrem de tăcută în privința lui. Ce se întâmplă între voi? Nu îți stă în fire să nu dai toate detaliile. De ce eşti atât de tăcută? Uite, eu ştiu că nu spui nimic pentru că te temi de reacția mea.

Ei bine, nu te teme! Dacă tu eşti fericită, sunt şi eu fericită pentru tine! Nu trebuie să mă menajezi. Dacă eşti îndrăgostită, ar trebui să rămâi în Teheran.

Zari îşi scoase agrafele din păr. Încă de când doamna Aslan o sunase pe Roya să-i spună despre planurile de nuntă ale lui Bahman, Zari încetase să-şi mai pună părul pe moațe făcute din bucăți de ziar. Peste zi îşi prindea părul cu agrafe. Asta o făcea să pară mai în vârstă decât era, mai matură. Se potrivea mai bine unei fete în ultimul an de liceu care studia şi engleza în paralel. Roya se minuna cât de matură arăta sora ei în ultimele şase luni. Era ca şi cum despărțirea dintre Roya şi Bahman şi moartea domnului Fakhri o forțaseră şi pe Zari să se maturizeze mai repede.

— Nu-ți face probleme, surioară.

Zari îi puse mâinile pe ceafă. Arăta ca o sculptură descrisă într-un poem străvechi.

— Vrei să laşi totul în urmă?

— Dacă tu pleci, plec şi eu. Vom începe împreună. Şi, oricum, e vorba doar de câțiva ani, nu-i aşa? Poate că ar trebui şi eu să fac ceva cu viața mea. E o lume nouă.

Noi suntem pionierele noii generații de femei libere din Iran!

Îl imita perfect pe Baba.

Uimită, dar şi uşurată de dorința surorii sale de a o însoți în această călătorie, Roya se duse la culcare cu sentimentul că se pregătea să plonjeze de pe o stâncă în nişte ape reci şi agitate.

Scrisorile sosiră prin poştă la începutul verii. Baba le duse şefului său, care i le tradusese. Da, îl asigură şeful lui, scrisorile spuneau „da". Roya şi Zari fuseseră acceptate amândouă la micul colegiu din California pe care şeful lui Baba îl recomandase pentru că avea un program de burse speciale pentru studenți străini. Da, obținuseră fiecare câte un loc. Urmau să înceapă amândouă în aceeaşi clasă, pentru că Roya aşteptase un an după ce terminase liceul şi da, da, da, într-adevăr, fuseseră acceptate. Nu, nu aveau să fie singurele iranience de acolo, anul acela mai fuseseră acceptate câteva. Probabil că erau rude de-ale Şahului, spusese Maman cu îngrijorare.

Cu toate astea, lucrase până târziu, croind haine noi pentru fete, confecționând pentru fiecare din ele câte un geamantan întreg de bluze, fuste şi jachete. Fiicele ei nu aveau să plece în America fără cele mai bune haine pe care li le putea ea coase. Croise pentru fiecare câte o fustă (verde-deschis pentru Roya şi albastru pastelat pentru Zari) din cel mai fin şi moale bumbac pe care-l găsise în bazar, împungând cu acul în jurul gulerului pentru a adăuga broderiile sale unice cu modele florale. Tăiase pânza fină din

bumbac şi stătuse trează până târziu pentru a coase bluze de patru culori pentru fiecare dintre ele: crem, alb, roz-deschis şi galben. Cumpărase din magazinele aflate în nordul oraşului jachete şi fuste plisate, apoi le călcase cu mare conştiinciozitate. Pe fundul fiecărui geamantan pusese cu grijă lenjerie de corp şi şosete cumpărate din bazar.

Roya şi Zari o ajutaseră pe Maman să le împacheteze, şovăitoare, geamantanele. Tot ce mai rămăsese din economiile lui Baba se duse pe achiziționarea biletelor de avion şi pe achitarea restului de taxe şcolare care nu era acoperit de bursă. Baba vânduse colecția de monede de aur sekeh pe care i le dăruise tatăl său atunci când se însurase.

Lucrase ore suplimentare pentru a câştiga mai mult. O rugase chiar şi pe Maman să ia mica moştenire rămasă de pe urma părinților ei şi să o trimită în America odată cu fetele.

În ziua plecării, Maman ținu un exemplar din Coran deasupra capetelor fetelor.

Roya şi Zari trecură pe sub el de trei ori, apoi sărutară cartea ca să le poarte noroc în călătorie. Era un mic ritual care garanta siguranța tuturor călătoriilor. Roya şi Zari trecuseră prin această ceremonie ori de câte ori plecau împreună cu familia în vacanță la Yazd, Isfahan sau Shiraz. Ținuseră cartea deasupra capetelor rudelor care se întorceau în satele lor din nord după ce îi vizitaseră în Teheran. Cu toate astea, Roya nu s-ar fi gândit niciodată că va trece pe sub Coran pentru o călătorie care o va duce în America.

Durerea cauzată de Bahman şi de moartea domnului Fakhri fusese foarte aspră la început; Roya se simțise de parcă fusese jupuită de vie. Dar, în timp, în locul pielii jupuite apăruse un strat fin şi protector. Când se îmbarcă în avion, Roya era conştientă de pielea, oasele, ochii, mâinile şi picioarele ei, dar inima îi rămăsese undeva departe.

O mare parte din lucrurile în care obişnuise să creadă până atunci dispăruse. Inima ei avea să-i rămână ferecată, aşa îşi promisese atunci. Avea părul aranjat cu grijă, mânerul geamantanului bine strâns în palmă şi, cumva, picioarele i se mişcau, unul în faţa celuilalt. Vedea că Zari era îngrijorată, dar şi uşor entuziasmată. O auzise pe Maman plângând, îl văzuse pe Baba numărând banii – un pumn de bancnote verzi şi nefamiliare pe care le luase de la bancă – şi întinzându-i spre ea. Înregistrase toate acestea de parcă ar fi fost dintr-un vis.

Pe drumul spre aeroport, cerul avea culoarea ţevilor de puşcă şi părea că stă să vină ploaia; norii erau încărcaţi. Dar fuioarele cenuşii rămaseră doar încărcate şi aproape de pământ. Mergeau pe lângă clădiri şi străzi familiare, pe lângă magazine prin faţa cărora trecuseră de nenumărate ori. Cafe Ghanadi, fosta lor şcoală, casa de pe strada Soraya în care copilărise Maman. Baba alesese un traseu mai lung, oferindu-le o ultimă privelişte asupra acelui oraş care avea să devină curând invizibil pentru ele – cel puţin pentru o vreme. Evită dinadins piaţa Sepah şi locul în care fusese Librăria.

Roya simţi un val de iubire pentru casa ei, pentru părinţii ei şi pentru toate lucrurile pe care le lăsa în urmă.

— O să ne placă mult în campus, nu-i aşa, Roya? zise Zari strângând-o de mână.

Roya încuviinţă din cap.

— Oricum nu mai merită să stai în ţara asta, spuse Baba încercând să pară chiar convins de ceea ce spunea. L-au dat jos pe conducătorul nostru democratic. Acum, puterile străine şi lacheii lor pot face ce vor cu noi. Nu mai merită. Plecaţi. Plecaţi şi fiţi libere. Învăţaţi tot ce puteţi învăţa. E mai bine decât să staţi aici, cu gâtul sugrumat de un dictator şi cu un guvern care poate împuşca pe oricine pofteşte.

Roya se aştepta ca Maman să-l oprească şi să spună: „Mehdi, termină cu prostiile. Ajunge cu discursurile tale împotriva Şahului.” Dar ea se rezumă să-şi înghită sughiţurile de plâns şi să nu spună niciun cuvânt.

Fetele urcară în avion. În timp ce survolau oraşul se ţinură de mână, nesigure dacă vor scăpa cu viaţă. Cum stătea chestia aia în aer? Când avionul prinse viteză şi se ridică în aer ca prin magie, Roya simţi că mai are puţin şi atinge, dar nu de tot, norii aceia care duceau cu ei ropotele de ploaie. Pe măsură ce se ridicau tot mai mult spre cer, îşi dorea ca norii aceia umflaţi care atârnau deasupra Teheranului să-şi reverse în sfârşit potopul, să se rupă şi să inunde întregul oraş şi pe toţi cei din el într-un tsunami de lacrimi. Dar poate că fuioarele cenuşii de deasupra Teheranului au ţinut totul în ele şi n-au lăsat să cadă nicio picătură de ploaie. Pe măsură ce se ridica şi se îndepărta tot mai mult, o năucea gândul că se vor întâmpla atâtea lucruri în oraşul ei natal pe care ea nu le va afla niciodată...

PARTEA A TREIA

CAPITOLUL ŞAPTESPREZECE
1956

Cafeneaua din California

California era nouă şi strălucitoare. Acolo totul arăta ca o jucărie recent cumpărată şi abia scoasă din cutie. Clădiri scăldate de soare, străzi strălucitoare, magazine ce luceau, cămăşi strâmte pe trupuri de bărbaţi şi haine elegante pe femei care păreau ieşite dintr-un film văzut la Cinema Metropole. În ciuda soarelui ameţitor din noua sa locuinţă, Roya era măcinată de un dor de casă cronic. Zari era singura ei legătură cu viaţa sa de dinainte.

Cele două surori se bazau una pe cealaltă pentru a supravieţui, învăţaseră cum să trăiască în noul lor cămin şi cum să se orienteze prin campusul colegiului Mills din Bay Area. Învăţaseră împreună cum să exerseze noua limbă. La început, Roya se simţea ca un mim, compensând lacunele din vocabularul englezesc prin gesturi ale mâinilor şi ridicări din umeri. Nu-i lipseau decât lacrimile pictate pe obraji.

Să se afle într-o ţară nouă era ca şi cum ar fi plonjat într-o cameră întunecată. La început, nu putea distinge nimic. Vedea, în cel mai bun caz, doar nişte forme neclare şi înceţoşate,. Dar după aceea, privirea i se ajusta. Contururile initial neclare au ajuns, încet şi după eforturi susţinute, în punctul de focalizare. Roya şi Zari se ghidau una pe cealaltă, chiar dacă deseori asta era ca şi cum un orb ar fi ghidat alt orb. Îi zâmbeau politicos proprietarei, doamna Kishpaugh, în casa căreia fuseseră cazate împreună cu alte câteva studente.

Roya nu-şi dorise să părăsească Teheranul, în ciuda durerii, suferinţei şi dezastrului politic de acolo. Cu toate

acestea, nu avea de ales şi trebuia să-şi clădească – cărămidă peste cărămidă – o viață nouă. Trebuia să treacă mai departe. Iar Zari o surprindea. În Teheran, Roya o considerase deseori pe sora ei o ființă vanitoasă şi preocupată doar de sine. Dar în acest nou capitol din viața lor şi cu o concentrare vecină cu obsesia, Zari absorbea cultura americană cu disperarea unui înecat care trage aer în plămâni. În cel de-al doilea an de colegiu, Roya şi Zari se descurcau deja bine cu învățătura şi aveau şi un mic grup de prieteni cu care mergeau la film, luau cina şi împărțeau uneori milkshake-uri cu gust de căpşuni, în ciuda dorului de casă.

Învățarea temeinică a limbii şi orele de chimie şi biologie erau mai mult decât suficiente. Roya renunțase complet la bărbați. Dar Zari continua să fie deschisă către ei şi chicotea şi se prostea în timp ce plonja cu totul în America. În scurt timp îşi făcu apariția un tânăr, Jack Bishop, pe care îl cunoscuse în casa unui coleg de clasă şi care petrecea tot mai mult timp cu Zari. Yousof, pentru a nu mai pomeni de toți Hassanii şi Hosseinii şi Cyrusii de acasă, nu părea să aibă nicio şansă în fața acestui Jack. Jack arăta ca un tăietor de lemne: avea umerii lați, o constituție robustă şi un păr blond şi spălăcit căruia nu i-ar fi stricat o tunsoare. Fuma întruna, rânjea şi îşi îndepărta mereu părul care stătea să-i intre în ochi. Tatăl lui era comis-voiajor, dar Jack voia să rupă jugul capitalismului şi să se inițieze în opera lui Walt Whitman.

Zari a fost spulberată fără drept de apel. Roya o văzu pe sora ei transformându-se din fetița iraniancă băgăreață care nu voia decât să meargă la petreceri elegante şi să se căsătorească cu un bărbat bogat într-o fată care nu voia altceva decât să înțeleagă de ce îi plăcea lui Jack Bishop atât de mult poezia. Roya îşi dădu seama, nu pentru prima oară, cât de instabilă şi impredictibilă era dragostea la

tinereţe. În prezenţa lui Jack, Zari plutea. Şi, deodată, se îndrăgosti până peste cap.

La o masă rotundă dintr-o cafenea de pe Telegraph Avenue din Berkeley, ascunsă după un teanc de cărţi, Roya scria în caietul de laborator, încercând să înţeleagă problemele de chimie care o torturau, evitând contactul vizual cu ceilalţi şi vrând mai mult decât orice să se întoarcă în camera ei de la doamna Kishpaugh şi să se culce. Era după-amiaza târziu, iar gălăgia din cafenea nu prea reuşea să-i calmeze nervii, chiar dacă mersese acolo tocmai pentru că spera că zgomotul de fundal va face cumva procesul de învăţare mai puţin dificil. Marţi dimineaţa la ora 9 – peste doar trei zile scurte – avea examenul final la chimie. Se simţea complet rămasă în urmă şi nepregătită şi încerca să desluşească cuvintele, simbolurile şi numerele din manual. Ar fi trebuit să se apuce de învăţat mult mai din timp; lăsase prea mult de învăţat pentru ultimele zile. Acum era îngropată în materiale de studiu şi trebuia să recupereze. Baba trimitea deseori scrisori de încurajare din Iran: era atât de mândru de faptul că fetele sale savante studiau materii de ultimă oră, ce aveau să le asigure un loc de frunte în lume! Şi învăţaseră amândouă limba engleză atât de repede, chiar dacă era o limbă atât de dificilă!

Roya nu-şi dorise niciodată cu adevărat să devină om de ştiinţă. Dar după ororile revoluţiei, după trădarea lui Bahman şi după suferinţa pe care o îndurase în Teheran, îi era clar că ceea ce voia ea conta prea puţin. Trebuia să supravieţuiască. Ce folos îi aduseseră cărţile de poezie şi romanele străine? Studia cu ferocitate ştiinţele la Mills College nu doar pentru a-i face pe plac lui Baba, ci mai ales cu speranţa că o diplomă în chimie ar putea să o imunizeze măcar împotriva unora dintre incertitudinile vieţii.

Dar elementele şi moleculele din manual o ameţeau. Corpul i se încorda când se gândea la dimineaţa zilei de

marți, la ora 9. Cum naiba avea să se pregătească pentru acel examen? Luă o gură din cafeaua tare, lăsă ceaşca jos şi amestecă nervoasă lichidul cu lingurița. Nu putea să-l pice. Trebuia să ia note bune şi să absolve cu felicitări.

Baba şi Maman sacrificaseră atâtea pentru ca ea să ajungă acolo.

El intră în cafenea îmbrăcat într-o jachetă albastră şi pantaloni gri, cu părul ca o dună de nisip în vârful creştetului: o versiune blondă a lui Tintin din benzile desenate franțuzeşti. Nasturii aurii ai jachetei străluceau, iar el se aşeză cu nonşalanță la coadă şi comandă.

Ea încercă să nu se holbeze la el. Îi plăcuseră benzile desenate cu Tintin când era mică, iar domnul Fakhri chiar aprovizionase librăria cu câteva ediții. Dar tânărul acesta era mult mai frumos decât personajul din benzile desenate. Era în mod inexplicabil paralizată de frumusețea lui. Atât de mult, încât lingurița îi căzu din mână, pe jos. Ah, Doamne. Se aplecă, o luă de jos, apoi se duse spre tejghea să ia una nouă din coşul aflat lângă recipientele cu lapte, smântână şi zahăr. Când întinse mâna după linguriță, dărâmă cu cotul o ceaşcă de cafea. Ceaşca se rostogoli pe podea, iar lichidul întunecat se scurse peste tot pe gresie. Roya scoase un țipăt strident, unul foarte persan, un „vaaai” venit din stânjeneală şi din şoc. Luă câteva şervețele şi se lăsă pe vine, ştergând mizeria pe care o făcuse, dar asta nu făcu decât să înrăutățească lucrurile.

Şervețelele se dezintegrau când încerca să-şi repare greşeala.

— Hei, e în regulă. Mă ocup eu de asta.

Ridică privirea şi-l văzu pe Tintin îngenunchind şi coborându-şi fața la acelaşi nivel cu a ei. Ochii lui erau albaştri ca ai lui Frank Sinatra.

— Nu-ți face griji, zise el cu blândețe.

Pantalonii lui gri erau din lână, observă ea acum, când erau amândoi îngenuncheați unul lângă altul. Cine purta lână în California? Roya nu mai văzuse lână de când plecase din Teheran.

— Îmi pare rău, îngăimă ea.

Ah, ce mai priveliște trebuie să fi fost, lăsată pe vine ca și cum ar fi stat pe o toaletă de tip vechi din Iran și ștergând pata aceea umilitoare. S-a rugat să reînceapă zgomotele din cafenea. S-a rugat ca atenția celorlalți să se îndrepte în altă parte.

— Chiar nu e mare scofală. Știi ceva? Oricum voiam să-mi iau altă cafea, zise zâmbind bărbatul cu ochi albaștri.

Roya răsuflă ușurată când nivelul zgomotului din jurul lor începu din nou să crească. Angajații cafenelei care se holbaseră la ei se întoarseră la comenzile lor, lăsându-i pe cei doi să se ocupe de curățarea mizeriei. Șterseră amândoi cu șervețele cafeaua vărsată. El mirosea a șampon, din acelea care se găseau în supermarketurile americane și care făceau clăbuci mari ce ți se prelingeau printre degete.

— Uite cum facem. Eu mă duc să-mi iau altă cafea. Iar tu încetezi să te mai simți aiurea în legătură cu asta. E bun planul?

Roya nu mai auzise până atunci de vreun astfel de plan, dar era fermecată de felul lui simplu de a spune lucrurile, încuviință din cap, zâmbi, apoi încuviință din nou, conștientă de faptul că „dădea din cap ca o străină”, cum ar fi zis Zari. Se întoarse la masa ei, se așeză pe scaun și puse din nou stiloul pe hârtia caietului, desenând forme hexagonale de molecule. Studenții de la UC Berkeley erau majoritari în cafeneaua aceea, dar erau destui și de la Mills College. Aerul mustea de cofeină și de stres. Toți învățau pe rupte pentru examenele finale. Vacanța de Crăciun se înălța ca un miraj de dincolo de aceste obstacole chinuitoare – era

atât de mult de învățat până la acea vacanță atât de necesară.

Deodată, formele de pe caietul său fură acoperite de o umbră. Ridică privirea şi îl văzu pe bărbatul în jachetă albastră lângă masa ei.

— Se poate?

Din nou zâmbetul acela. Ea nu ştiu ce să zică.

— Acest coffee shop este astăzi mai aglomerat decât de obicei, nu ți se pare?

Coffee shop. Sintagma părea foarte americană, la fel de autentică precum orăşelele din Midwest în care nu fusese niciodată, dar pe care le văzuse în filme. Coffee shop.

Cine vorbea aşa? Cafenea, cafenea, cafenea, ea şi Zari îi ziceau mereu aşa. Şi iată-l pe acest Tintin blond cu zâmbetul lui de coffee shop, într-o jachetă desprinsă parcă dintr-un film cu Robert Mitchum şi cu nişte pantaloni din lână care s-ar fi potrivit mai degrabă în Londra, nu în Berkeley, California.

— Te rog.

Roya îşi adună cărțile într-un teanc frumos aranjat pentru a face loc pe masă.

Se simțea de parcă ar fi despicat marea în două. Se întreba dacă nu era cumva prea îndrăzneață. Dar n-ar fi fost nepoliticos să-l refuze? Şi-ar fi dorit să cunoască mai bine regulile din acea țară. Uneori i se părea că nu e nicio regulă, pur şi simplu. Era mult mai simplu în Iran, unde regulile de comportament erau dictate de tradiție, de taarof şi de cine era bunicul tău.

— Eu sunt Walter. Sunt din Boston, zise el întinzându-i mâna.

Să i-o strângă, oare? Aşa se făcea acolo. Americanilor le plăcea să-şi dea mâna, ca şi cum ar fi fost parteneri de afaceri şi ar fi făcut o înțelegere, un contract. Îşi puse mâna într-a lui, iar strângerea lui uşoară o surprinse. Era destul

de sigură că se înroşise la faţă. Trecuse ceva vreme de când simţise ultima oară mâna unui bărbat în mâna ei.

Atunci când el se aşeză la masa ei, o sperie puţin îndrăzneala lui, dar aşa era aici, nu-i aşa, totul se făcea cu lejeritate – nu existau convenţii morale stricte a căror încălcare îţi făceau familia de ruşine, nu erau regulile nebune de acasă.

Se aştepta să-şi scoată şi el cărţile şi să se îngroape în ele precum majoritatea celorlalţi studenţi de acolo, oftând şi plângându-se în legătură cu examenele finale. În schimb, el amestecă în noua ceaşcă de cafea şi sorbi din ea cu aerul că se află într-o piaţetă din Italia cu privelişte spre munte, ca şi cum ar fi avut tot timpul din lume şi nu era nimic care să-l preseze prea tare. Totul la el era curat şi bine îngrijit. În mod categoric, nu putea învăţa cu el la masă. De ce acceptase? Când o întrebă în ce an este, Roya îşi imagină baloane de săpun ieşind din gura lui. Bărbatul acesta tocmai făcuse duş; nu şi l-ar fi putut imagina niciodată transpirând. Dar nu aspectul lui perfect o impresiona. Ci modul în care se purta. Până şi felul în care sorbea din ceaşcă era măsurat, relaxat şi lipsit de grabă, îi inspira... siguranţă.

Mai cunoscuse cândva un băiat grăbit, fusese atrasă cu totul în pasiunea, fervoarea şi impredictibilitatea lui. Nu avea să mai facă vreodată greşeala aceea. Entuziasmul era supraevaluat. De fapt, după episodul cu Bahman şi trădarea lui, Roya îşi jurase să nu-şi mai lege vreodată soarta de un bărbat. Urma să studieze în America, să se întoarcă în Iran, să-şi ia o slujbă bună şi să fie independentă din punct de vedere financiar, trăind o viaţă de fată bătrână printre ecuaţii, experimente şi ştiinţă pură.

Avea să-şi apere această poziţie cu un calm şi o fermitate care să-i facă până şi pe cei mai hotărâţi pretendenţi să

renunțe şi să se îndrepte către prăzi mai uşoare şi mai puțin țepoase.

Dar bărbatul acesta, acest băiat de coffee shop cu jachetă albastră, era pur şi simplu drăguț, iar ea îl lăsase să se aşeze la masa ei. El zâmbi şi făcu o conversație politicoasă, uimitoare prin puritatea ei. Fără apropouri şi aproape fără vreo urmă de flirt. Avea respect. Ideea de a fi atrasă de cineva o făcea să se chircească. Nu va mai putea fi niciodată fata moale şi maleabilă din brațele lui Bahman.

— Şi, ți se pare satisfăcătoare chimia? zise Walter privind-o cu sinceritate.

— Poftim?

— Faci cursuri de chimie avansată, corect? spuse el arătând către manualul ei. Este ceea ce te aşteptai să fie? Pentru că am un coleg de clasă, Omar Said, din Liban. Şi mi-a spus că ceea ce studia el în Beirut era, de fapt, mai avansat decât ce oferim noi aici. Aşa că mă întrebam...

— Eu nu am fost la facultate în Iran. Am urmat doar liceul acolo. Aşa că da, aici materia e destul de... avansată. Satisfăcătoare, vreau să spun. Chimia. Cursul.

De ce se fâstâcea când vorbea cu băiatul acesta? Ce naiba... El o studie câteva clipe, apoi se aplecă şi îi şopti:

— Cultura californiană e un pic nouă şi pentru mine.

Bineînțeles că el presupusese că era nouă acolo după accent şi după faptul că avea părul şi ochii închişi la culoare. Dar oare ea îşi trăda originile străine prin tot ce făcea?

Se imagină învăluită de un miros de apă de trandafiri şi de şofran oriunde se ducea.

El continuă însă să vorbească cu ea pe un ton relaxat, ca şi cum nimic la ea nu ar fi fost străin. Îi spuse cum se mutase pe coasta de vest pentru studiile universitare, dar că în California se simțea un străin. Îi povesti despre New England şi iernile pe care le petrecea dându-se cu sania,

apoi despre verile petrecute la Cape, mâncând rulouri de homar şi făcând galerie pentru o echipă numită „The Red Socks”[14]. Red Socks?

Ce nume absurd de echipă. Modul în care descrisese Walter copilăria lui din New England îi amintea Royei de nişte scene dintr-un film american pe care-l văzuse la Cinema Metropole împreună cu Bahman.

Se concentra la spusele lui Walter. Îi dădea o senzație de linişte, una surprinzător de puternică. Era ca un personaj dintr-un serial de familie de la televizor. Nu plecase dintr-o țară al cărei prim-ministru fusese înlăturat prin lovitură de stat. Nu văzuse oameni împuşcați prăbuşindu-se la picioarele lui. Mergea la săniuş şi bea ciocolată fierbinte. Pe sub jacheta lui albastră Roya intuia că ascunde o inocență pe care mulți oameni ar fi dat orice să o aibă. Invidia simplitatea lui, lipsa lui de complicare.

Stăteau împreună la masă şi ea mai degrabă asculta decât vorbea. În engleza ei încă precară, continuă să-i răspundă la întrebări despre trecutul ei, despre căminul în care locuia şi despre sora ei, Zari. Da, voia să devină om de ştiință.

Când îşi termină cafeaua, Walter se ridică şi aduse alte două ceşti. Când i-o întinse pe a ei, Roya îşi aminti de un alt bărbat dintr-o cafenea care-i întinsese o cafea şi o întrebase dacă îi place. Luă repede ceaşca de la Walter şi sorbi din ea, chiar dacă era prea fierbinte. Continuară să stea de vorbă. Stând acolo, în fața lui, ascultându-l, ceva în ea a început să se deschidă. Tensiunea care zăcuse în ea atât de mult timp începea să scadă puțin. Nu se mai simțise de mult atât de relaxată. Trecu o oră fără prea multe desene hexagonale de molecule. El o întrebă dacă ar putea să o invite la

---

[14] Ortografia corectă a numelui echipei de baseball din Boston este Red Sox.

Powerhouse Gallery după examenele finale, înainte ca el să plece la Boston în vacanță.

— Sună bine planul acesta? o întrebă el.

Ochii lui albaştri se întâlniră cu ai ei.

Suna exact aşa cum ar trebui să sune un plan.

CAPITOLUL OPTSPREZECE
1957

Planul de rezervă

De cele mai multe ori vin acasă de la muncă prin piața Baharestan. Doamna în roşu încă stă lângă fântână. Are ochii dați cu fard negru şi părul încâlcit. Lumea spune că nu şi-a schimbat rochia de când a fost abandonată de iubitul ei, cu mulți ani în urmă. Iar ea merge acolo în fiecare zi – biet suflet rătăcit.

N-ar trebui să trec prin piața aceea; sunt şi alte trasee spre casă. Dar nu mă pot abține. Sunt copleşit din nou de dor şi de regret. De dorința aceasta nesfârşită de a da timpul înapoi.

Îmi amintesc privirea ta când ne-am întâlnit pentru prima oară în Librărie. Îmi amintesc pantofii pe care-i purtai. Îmi amintesc cum lângă tine eram mai fericit decât fusesem vreodată până atunci.

Schimbările de dispoziție ale mamei mele s-au mai liniştit. E mai calmă acum, dar e aproape prea calmă. Accesele de furie şi ieşirile nervoase au dispărut aproape de tot. Dar are o tristețe care a început să devină cronică. Acum îşi tratează în linişte rănile sufleteşti. Moartea domnului Fakhri a afectat-o foarte mult.

Roya Joon, cât de mult îmi doresc să nu te fi răzgândit! Cât de mult îmi doresc ca starea ei mintală să fi fost acceptabilă pentru tine. Dar tu ai ales, iar eu nu aveam de gând să intru cu forța în viața ta.

Gozasht, e trecutul.

Aşadar, Mosaddeq a plecat. Şahul are acum tot mai mult control. O versiune mai tânără a mea ar fi furioasă şi ar vrea să lupte. Dar eu am terminat cu lupta. Au trecut patru ani de la lovitura de stat. Oamenii deplâng pierderea unui conducător, dar tot ce simt eu e pierderea ta.

Nu ştiu dacă Jahangir ți-a spus că tatăl meu a murit în urmă cu aproape un an. Mă bucur atât de mult că vorbeşti din când în când cu Jahangir – apropo, aceasta e singura mea modalitate de a afla veşti despre tine. Am organizat o ceremonie restrânsă pentru înmormântarea tatălui meu. Mama a scris nişte invitații elaborate şi le-a trimis rudelor care ne-au evitat în toți aceşti ani. A învățat să scrie şi să citească de la tatăl meu.

Părinții ei erau săraci şi analfabeți. Părinții lui erau educați. Căsătoria lor a încălcat barierele claselor sociale; a fost o ruşine pentru familia tatălui meu. El a fost renegat pentru aceasta decizie. Dar a iubit-o! Ştiu că a iubit-o. A iubit-o când era tânără, a iubit-o când au trecut prin experiența unei pierderi de nedescris şi a iubit-o cu tot cu depresia ei.

Aceasta este iubirea necondiționată pe care m-am străduit să i-o ofer şi eu, oricât de greu ar fi fost câteodată.

Toată lumea credea că tata era slab, dar eu nu mai cred asta. Era inteligent şi devotat. A încercat din răsputeri să fie corect. În multe feluri, el nu făcea parte din sistemul patriarhal al societății noastre. A respectat-o pe mama mea. A încercat să o ajute să treacă prin tristețile şi schimbările ei de dispoziție. Nu a judecat-o în modul dur în care cultura

noastră îi judecă pe cei care se luptă cu problemele lor mintale.

Pentru că amândoi s-au căsătorit cu cineva din afara clasei lor sociale, am crezut mereu, ca un prost, că mama mea va respecta ideea de iubire. Căsătoria din dragoste.

Ştiu că lucrul acesta este considerat de către unii o prostie romantică. Poeții noştri au scris atât de mult despre dragoste, iar filmele americane sunt obsedate de ea. Dar, desigur, încă există tradiția căsătoriei ca un contract prin care este dobândit sau păstrat un anumit statut.

După ce te-am cunoscut, m-am cufundat – m-am înecat în tine. Nu te vedeam decât pe tine. Am îndrăznit să visez la un viitor împreună cu tine. Pe măsură ce planurile noastre prindeau contur, speranțele mele erau tot mai mari. Nu mă puteam gândi la nimeni altcineva. Dar mama mea continua să insiste în legătură cu Shahla.

Aşa că i-am spus că sunt îndrăgostit de tine.

Când i-am spus asta, tocmai exersa caligrafia – n-am să uit niciodată acest lucru.

Copiatul literelor o calma, iar doctorul îi recomandase să facă asta. O expresie de tandrețe i-a traversat chipul preț de o clipă. Dar apoi s-a tensionat şi a zis „Basseh”.

Destul, a spus ea. Termină cu prostiile.

Situația noastră financiară era instabilă, în ciuda faptului că mamei mele îi plăcea să se laude cu „vila” noastră de pe malul mării. Ştiu că lauda ei te înnebunea. Mie îmi venea să intru în pământ de ruşine când spunea în fața ta toate lucrurile acelea despre „bunăstarea” noastră. Chiar şi acum îmi vine să-mi iau câmpii doar când mă gândesc la unele dintre lucrurile pe care ți le-a spus. Dar adevărul e că tatălui meu îi fuseseră refuzate cererile de avansare. Cariera lui de inginer stagna. Chiar dacă provenea dintr-o familie înstărită, respingerea din partea rudelor după

ce s-a căsătorit cu mama mea a făcut ca el să nu le poată cere niciodată vreun ajutor, mai ales pe plan financiar.

De-a lungul timpului, starea mintală a mamei mele a fost un motiv în plus pentru a-şi evita rudele, pentru că, în cele câteva dați în care surorile lui ne-au vizitat, acestea au spus clar şi răspicat că boala ei nu făcea decât să confirme că ea nu fusese niciodată potrivită pentru ei

Familia Shahlei e bogată datorită Şahului şi poziției înalte pe care o are tatăl ei, iar mama mea a considerat căsătoria mea cu ea un lucru util, aproape esențial. Mama zice că ei îşi cumpără hainele şi perlele de la Paris. Ca şi cum eu aş fi dat doi bani pe toate astea. L-am susținut pe Mosaddeq pentru că a promis progres, democrație şi autonomie. Nu am suportat servilismul Şahului în fața străinilor, lipsa lui de coloană vertebrală. Am admirat forța şi independența lui Mosaddeq. Dar divaghez. E suficient să spun că Shahla nu s-a potrivit niciodată deloc în perspectiva mea despre viitor.

Tu te potriveai.

Când am primit ultima ta scrisoare, în care spuneai că nu mai vrei să-ți petreci viața alături de mine, că afecțiunea mamei mele era prea greu de suportat pentru tine, că nu te poți căsători cu cineva dintr-o familie atât de instabilă mintal, ce puteam eu să mai fac? N-aveam de gând să-ți impun cu forța familia mea. Nu puteam nici să schimb starea mamei mele, oricât de mult mi-ar fi plăcut asta. M-a rănit foarte tare, Roya Joon, faptul că ne-ai respins, pe ea şi pe mine. Ce aş mai fi putut să spun la asta? E mama mea şi nu exista vreo modalitate prin care ea să nu facă parte din viața noastră. N-am vrut să te împiedic să-ți împlineşti visurile. Trebuia să te las să pleci.

Tu nu ai mai vrut să mă vezi, iar eu am respectat asta.

Îmi doresc să fi luptat mai mult pentru tine. Îmi doresc să îți fi arătat că nu era vina ei. Îmi doresc să-ți fi povestit o

parte din trecutul şi lucrurile care au făcut-o să ajungă aşa. Dar îmi era prea ruşine. Şi eram prea rănit.

În ziua în care Jahangir mi-a spus că ai plecat, m-am simțit de parcă m-ar fi jupuit cineva de viu. Nici măcar nu îmi pot imagina cum arată California. Dar ce lucru fantastic, Roya Joon, să mă gândesc că eşti acolo, în patria lui Cary Grant şi Lauren Bacall şi Humphrey Bogart şi Ernest Hemingway şi Eisenhower. Rămân în pană de americani pe care să-i menționez aici. Nu voi pomeni de CIA. Sunt cuminte. Deşi încă îmi clocoteşte sângele în vine când mă gândesc că au contribuit şi ei la lovitura de stat.

Vreau să mă bucur pentru faptul că eşti acolo, în America, şi chiar o fac. Dar ce ne-a făcut guvernul din patria ta cea nouă... Vor ieşi şi dovezile la iveală cândva. Cândva lumea va afla că guvernul de acolo a dat jos guvernul de aici. Şi pentru ce? Atâtea vieți pierdute, atâta suferință... oare a meritat?

Nu voi înțelege niciodată turnura pe care au luat-o pentru noi evenimentele din 1953. Pentru mine şi pentru tine, adică – nu mai zic de întreaga țară. Şi dacă ar fi să trăiesc o sută de ani şi tot nu voi putea înțelege până la capăt.

Noi suntem, cred eu, o cauză pierdută pentru această țară.

Ce a învățat generația noastră din vara aceea? Faptul că, chiar dacă am făcut tot ce era de făcut pentru a aduce schimbarea politică, într-o zi, o după-amiază, puterile străine şi iranienii corupți pot distruge totul.

Am recapitulat în repetate rânduri ordinea evenimentelor din 28 Mordad (sau 28 august, după calendarul tău occidental). Chiar şi acum, vreau să te văd în piața aceea, să te simt lângă mine, să te îmbrățişez. Urma să mergem la Starea Civilă. Plănuisem totul până la momentul în care

aveam să ajungem acolo. Funcționarul cu care aranjasem totul îmi spusese că va avea toate documentele pregătite.

Probabil că Jahangir ți-a zis că acum lucrez la compania petrolieră. Sunt doar o rotiță din angrenajul capitalismului. Nu ne ridicăm întotdeauna la nivelul aşteptărilor pe care le aveam când eram mai tineri, asta e sigur. Domnul Fakhri, fie-i sufletul binecuvântat, spunea că eu sunt „băiatul care va schimba lumea”. Mă gândesc la băiatul idealist care eram odată şi nu sunt atât de ruşinat pe cât sunt de întristat de faptul că l-am pierdut.

Mi-aş dori să pot curăța toată tristețea din fisurile vieții. Vreau să accept faptul că ai făcut alegerile pe care le-ai făcut dintr-un motiv. Până la urmă vei ajunge om de ştiință. Sper că eşti sănătoasă şi fericită. Chiar sper asta.

Şi, Roya Joon, mă crezi sau nu, dar voi deveni tată în iarna aceasta. Am crezut că mama va fi încântată de vestea aceasta, dar a fost surprinzător de tăcuta şi retrasă.

Când se va naşte bebeluşul, cu ajutorul lui Dumnezeu, vor fi trecut deja patru ani şi jumătate de la momentul în care te-am aşteptat în piață.

CAPITOLUL NOUĂSPREZECE
1957

Lecţii de gătit

Roya n-a învățat niciodată să mănânce ca un american.

În Teheran crescuse, pe străzile lui îşi petrecuse copilăria, în şcolile lui învățase şi chiar acolo, într-una dintre piețele lui principale, îi fusese frântă inima. Dăduse la o parte perioada în care îl iubise pe Bahman.

Dar, spre surprinderea ei, îi era mai greu decât se aşteptase să se obişnuiască cu mâncarea americană: puiul avea textură de cauciuc, carnea era uneori roz, iar cartofii erau zdrobiți şi transformați în piure. În cămin, vorbeau politicos despre mâncarea gătită de doamna Kishpaugh; cum să protesteze? Nu puteau fi nepoliticoase şi nerecunoscătoare. Dar Royei îi era mereu dor de mâncarea persană.

La câteva luni după prima lor întâlnire din coffee shop, Roya şi Walter au mers la o întâlnire în patru împreună cu Zari şi Jack. Jack nu voia să mănânce într-un „local de fițe”, cum spunea el, aşa că luară masa într-un restaurant care servea burgeri, cartofi prăjiți şi milkshake-uri. Roya tăie cu grijă hamburgerul folosindu-se de cuțit şi furculiță, făcându-l pe Jack să se lase pe spate fumând şi să spună, clătinând din cap:

„O, Doamne!”

Roya tresări când văzu lichidul rozaliu care curgea din burgerul ei.

— Şi ce mâncai tu acolo în Iran? Burgeri de miel? zise Jack trăgând din țigară.

— Jack, ce prostuț eşti! chicoti Zari.

Tonomatul cânta o piesă de Rosemary Clooney. Restaurantul era iluminat excesiv, iar separeul capitonat cu muşama o făcea pe Roya să se simtă de parcă ar fi stat cu fundul pe un balon lipicios.

— De fapt, nu greşeşti.

Formularea propozițiilor în limba engleză încă îi dădea dureri de cap uneori, dar făcuse progrese.

— Avem chebap din carne tocată de miel. Dar nu se servesc în pâine, ca acestea, zise ea ridicând chifla soioasă a hamburgerului. Chebapurile noastre sunt mai lungi. Şi mai subțiri. Ca nişte tuburi.

— I-auzi, deci aşa sunt, zise Jack suflând fumul prin colțul gurii şi rânjind.

— După părerea mea, cultura persană străveche e renumită pentru bucătăria ei rafinată şi aromată, spuse Walter.

— Aşa crezi, prietene? Mai numeşte încă un preparat din acea bucătărie rafinată şi aromată.

— Păi, eu cred...

— Au chebap, zise Jack lăsându-se pe spate. Asta au.

Zari şi Roya schimbară o privire. Ah, nu. Nu, nu. Roya îşi dori ca engleza ei să fi fost mai bună, ca să-l poată regala cu o listă de feluri la care ar fi poftit chiar în acel moment: pui marinat în limetă cu şofran presărat peste orez basmati amestecat cu bucăți de migdale şi agrişe (felul care, în altă viață, le plăcuse atât de mult invitaților de la petrecerea ei de logodnă). Khoresh cu rodii şi nuci. Vinete prăjite cu roşii, struguri acri şi carne, cu garnitură de orez. Supă groasă aush cu tăieței, verdețuri şi fasole.

Tocana ghormeh sabzi făcută de mama ei. Dolmeh în foi de viță, umplute cu carne tocată şi verdețuri, rulate de mână, date cu cardamom şi gătite la foc mic.

Roya strânse chifla în mână. Aceasta se dezintegra, transformându-se în cocoloaşe.

— Voi să veniți la noi la cămin. Cerem voie de la doamna Kishpaugh, proprietara. Gătim pentru voi.

— Nu, zise Zari clătinând din cap. Nu putem găti acolo.

— Gătim pentru voi, repetă Roya aruncând o privire piezişă spre Zari.

— Ei bine, nu-i aşa că ar fi grozav? De ce nu? Mie mi-ar plăcea foarte mult! zise Walter luminându-se la față.

— Sunt sigur că ți-ar plăcea, fraierică, spuse Jack trecându-şi brațul pe după umerii lui Zari. Dar eu zic pas demonstrației de gătit, dacă n-aveți nimic împotrivă. Am bucătăria mea persană şi aromată chiar aici.

O strânse şi mai tare pe Zari. Aceasta se îmbujoră şi încremeni preț de o clipă.

Apoi se lăsă moale în brațele lui. Walter fixă cu privirea farfuria şi îşi drese glasul.

— Atunci vino tu, Walter. Gătesc pentru tine, spuse Roya.

Prima lor lecție a avut loc într-o seară de sâmbătă. Doamna Kishpaugh gătea pentru rezidenți de luni până vineri şi duminica, dar sâmbătă erau toți pe cont propriu.

Atunci majoritatea fetelor erau oricum la întâlniri. Iar în zilele de sâmbătă doamnei Kishpaugh îi plăcea să meargă în vizită la fiica ei, de unde se întorcea cu poveşti lungi şi detaliate despre năzbâtiile nepoților ei. Roya i-a cerut permisiunea de a folosi bucătăria, iar doamna Kishpaugh a zis bine, atâta vreme cât faci curățenie după aceea, să nu rămână nicio urmă, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic acolo.

În seara aceea, Zari s-a dus cu Jack să-l vadă pe James Dean în Rebel fără cauză.

Roya a pufnit în râs când Zari i-a spus titlul filmului şi a zis că li se potriveşte foarte bine amândurora. S-a pregătit cu grijă pentru seara aceea. Cu câteva zile înainte fusese în pelerinaj la o băcănie turco-armenească din San Francisco. De când se mutase în California, legăturile Royei cu condimentele iraniene erau mai degrabă precare. La începutul semestrului, cunoscuse la ora de laborator o fată pe nume Seda Kebabjian.

(Faptul că numele de familie al Sedei conținea cuvântul kebab a făcut ca Roya s-o îndrăgească imediat.) Au devenit prietene. Într-o zi, când spălau recipiente la chiuveta din laborator, Seda i-a spus Royei că unchiul ei deschisese un magazin de delicatese în Richmond District din San Francisco, unde vindea mirodenii, ceaiuri şi gemuri din

vechea lor țară. Recipientul Royei dădu pe dinafară în timp ce ea o asculta vrăjită.

— Du-mă acolo, șopti ea.

Când ajunseră la micul magazin de delicatese din oraș, Roya intră, închise ochii și trase în piept combinația aceea familiară de mirosuri. Apoi deschise ochii. Îi veni dintr-odată să devoreze întregul magazin. Voia să măture tot de pe rafturi, să le bage în poală și să fugă, ducând cu ea borcane cu fiecare dintre mirodeniile acelea care îi lipsiseră atât de mult. O parte din ea simțea că se întorsese acasă.

Cumpără mazăre galbenă. Cardamom. Chimen. Scorțișoară (cea de aici se apropia mult mai mult de felul în care ar fi trebuit să miroasă scorțișoara, mult mai mult decât orice altceva găsise ea în America până atunci). Petale de trandafir zdobite. Apă de trandafiri. Apă cu muguri de portocal. Iar magazinul (oare visa?) avea și limete persane uscate și fire de șofran! Roya înșfacă lacomă toate ingredientele. Baba trimitea cu conștiinciozitate bani în America ori de câte ori avea posibilitatea. Acum, într-o singură excursie, ea urma să devoreze tomanii lui câștigați cu trudă.

Când veni la demonstrația de gătit de sâmbătă seara, Walter mirosea a aftershave și a săpun. Purta pantalonii lui din lână, jacheta albastră și o pălărie porkpie. Când și-a scos pălăria, a fost evident că își spălase părul și îl pieptănase cu grijă pentru acea ocazie.

Roya îl conduse în bucătărie și nu spuse nimic când văzu că nu s-a descălțat. În căminul doamnei Kishpaugh acest lucru era oricum inutil. În țara aceea nimeni nu se descălța în casă, ceea ce fusese șocant și un pic dezgustător, dar ea se obișnuise cu asta.

Îl invită pe Walter să se așeze și îl întrebă ce ar vrea de băut.

— Aş vrea o Coca-Cola, dacă nu e prea mare deranjul, mulţumesc.

Dacă ar fi fost iranian, ar fi spus O, nu, mulţumesc, nu vreau să deranjez. Ea ar fi întrebat din nou, iar el ar fi refuzat şi ar fi spus că e în regulă, mulţumesc, nu are nevoie de nimic. Apoi ea ar fi servit ceaiul pe care îl făcuse deja. Ar fi pregătit un castron mare cu nuci şi seminţe, un platou cu fructe, o tavă plină cu prăjiturele de năut şi alte dulciuri. Dacă el ar fi fost iranian, ea i-ar fi pus o grămadă de fructe pe o farfurie şi ar fi curăţat de coajă un castravete pentru el, apoi i-ar fi turnat ceai într-un estekan şi i-ar fi oferit cuburi de zahăr pe care să le ţină între dinţi atunci când soarbe din ceaiul fierbinte. La început, voia să facă toate lucrurile acestea pentru toţi cei care o vizitau în casa doamnei Kishpaugh, chiar şi pentru Jack al lui Zari. Dar mişcările ei erau limitate într-o casă care nu era a ei, cu o bucătărie samovar, într-un loc în care oamenii nu considerau castraveţii ca fiind fructe şi nu se gândeau că fructele pot fi mâncate cu grămada înainte de cină. Atunci când Seda Kebabjian venise pe la ea să se uite împreună peste notiţele de la laboratorul de chimie, iar Roya îşi ceruse scuze că nu i-a oferit mai multe, Seda ridicase o mână, spunându-i: „Stop! Aici nu e aşa, Roya, nu e ca la noi acasă. Nu trebuie să-i serveşti şi să-i flatezi încontinuu pe musafiri, aceştia vor spune da atunci când vrei să le oferi ceva, iar pe tine nu trebuie să te preocupe atât de mult să fii gazda perfectă."

Aşa că acel „Aş vrea o Coca-Cola, dacă nu e prea mare deranjul, mulţumesc" al lui Walter nu fu un şoc pentru ea. Trăia deja în acea ţară de peste un an. Cunoştea deja destul de bine toate obiceiurile americane. Ştia că nu e o dovadă de impoliteţe faptul că el nu a refuzat politicos, în primă instanţă, ofertele ei. Ştia că taaroful persan – ritualul acela constant, înainte şi înapoi, de oferte şi refuzuri, susţinut

deseori prin limbaj simandicos şi complimente exagerate – nu era un obicei acolo.

Se întoarse la el cu Coca-Cola. Doamna Kishpaugh şi ceilalţi rezidenţi erau plecaţi de acasă. Ea şi Walter aveau bucătăria şi restul casei numai pentru ei. Era ciudat să fie singură cu el în casa aceea mare. În Iran, un astfel de lucru nu ar fi fost permis niciodată. Dar el era Walter. Era foarte cuviincios; nu ar fi forţat-o niciodată cu nimic. Îşi spuse că trebuie să-şi alunge gândurile prosteşti.

— Haide, e timpul să ne apucăm de gătit, nu-i aşa?

El o urmă în bucătărie. Roya pregătise toate ingredientele încă de dinainte de sosirea lui Walter. I le arătă şi îi spuse câteva lucruri despre preparatul pe care urma să-l gătească.

— Se numeşte khoresh-e-bademjan. Noi îl facem de obicei cu carne de vită.

El încuviinţă din cap. Ea se îmbujoră la faţă.

— Dar n-am reuşit să găsesc carne de vită. Aşa că astăzi o să-l facem cu carne de pui.

— Pare un plan bun! zise Walter zâmbind.

Roya tăie ceapa în felii subţiri, apoi o sotă într-o oală mare până când deveni translucidă. Cu ajutorul unui mojar cu pistil pe care doamna Kishpaugh le ţinea pe raftul de sus, zdrobi preţioasele fire de şofran până când se transformară într-o pudră fină.

Walter stătea la masa din bucătărie şi o urmărea încântat.

— Ar trebui s-o vezi pe mama în zilele de duminică atunci când face friptură, zise el. Şi ei îi place să gătească.

— Da? Uite, ăsta e şofranul. Vezi cum se... zdrobeşte[15]? zise ea apăsând firele de şofran cu pistilul. Vezi?

---

[15] Joc de cuvinte în original – crushing (engl.) = a zdrobi, dar şi a te îndrăgosti.

— Văd clar cum se zdrobeşte, da. Ce tare.

Sentimentul ei de stânjeneală începea să dispară pe măsură ce gătea. La fel ca atunci când fusese în cafenea cu el şi la cele câteva ieşiri la cină împreună cu Zari şi Jack, se simțea relaxată în prezența lui. Nu avusese niciodată intenția de a petrece timp în America cu cineva atât de vesel. Veselia în exces i se părea respingătoare, viciată de falsitate. Cum făceau americanii de reuşeau să-şi păstreze buna dispoziție zi de zi, tot timpul anului? Trebuie să fi fost de la faptul că totul era nou şi strălucitor în țara lor. Trebuie să fi fost de la toată libertatea aceea.

Nu aveau în spate mii de ani de reguli inutile pe care trebuiau să le respecte. Totul era o continuă lăsare în voia curentului. Dar avea să se obişnuiască cu buna lor dispoziție.

Îi plăcea Walter, iar atitudinea lui pozitivă o făcea să se simtă bine.

Deodată îşi aminti de Bahman, dar îl alungă cu o tresărire. Ar fi fost ridicol să mai aibă vreodată un sentiment atât de periculos.

Adăugă câteva lingurițe de apă fierbinte peste şofran şi amestecă. Walter n-avea cum să fie atât de interesat de rețetă pe cât lăsa să se vadă, dar dădea din cap în timp ce o urmărea, de parcă s-ar fi uitat la un eveniment important. Apoi se ridică în picioare.

— Vrei să tai eu carnea de pui? întrebă el cu blândețe.

Ea nu se aşteptase ca el să participe. Baba nu gătise nici măcar o dată. Bărbaților iranieni le plăcea să mănânce, dar ea nu cunoştea decât foarte puțini cărora să le placă să gătească. De fapt, nu ştiuse niciunul care să gătească până când... Bineînțeles că fusese surprinsă atunci când domnul Aslan şi Bahman tot intrau şi ieşeau din bucătărie la ei acasă. Cu doamna Aslan bolnavă, paralizată de stările ei proaste, nu aveau de ales.

Roya luă un cuțit şi îl spălă. Iată-l pe Walter, aşteptând să o ajute. Iată-l pe Walter aşteptând. Roya avea lucruri mai bune de făcut decât să se gândească la altcineva, îi întinse cuțitul lui Walter şi începu să-i explice, cât de bine putea ea, cum trebuia tăiată carnea de pui.

El îi urmă conştiincios instrucțiunile şi se asigură că nu atinge nimic altceva cu cuțitul. După ce termină, se spălă cu săpun pe mâini. Ea era impresionată de cât de harnic era el şi cât de grijuliu lucra. De faptul că el era realmente preocupat de mărimea bucăților de carne, pentru că ştia că acest lucru era important pentru ea. O parte din ea nu se putu abține să fie impresionată de chibzuința lui.

După ce Walter termină, Roya puse bucățile de pui în oala cu ceapă sotată. Puiul începu să sfârâie. Stăteau unul lângă celălalt, dar fără să se atingă. În afară de momentul în care îi strânsese mâna, la prima lor întâlnire din coffee shop, Roya nu îl mai atinsese pe Walter. Iar el fusese un gentleman desăvârşit la toate întâlnirile lor.

— Acum adăugăm sare şi piper. Şi ingredientul secret, zise ea.

Lângă cuptor se făcuse cald. Trebuia să-şi păstreze concentrarea.

— Şi care ar fi acesta?

— Acesta este... curcuma.

Nu era sigură cum se pronunță corect „curcuma”. Ochii lui Walter scânteiară, dar ea nu-şi dădea seama dacă era din cauză că pronunțase cuvântul incorect sau că Walter nu avea habar ce era curcuma. Presără mirodenia galbenă peste puiul care sfârâia.

— Nu e nicio îndoială, zise Walter, că mâncarea aceasta nu se va compara cu nimic din ce am gustat eu până acum.

— Acum acoperim puiul şi ceapa cu apă.

— Am notat asta.

— Dar nu te văd scriind ceva.

— Totul e aici, zise Walter lovindu-şi uşor tâmpla cu degetul.

— Laşi apa să ajungă la punctul de fierbere, apoi dai aragazul mai încet şi puiul poate să se... hm... cum se spune? Gătească... uşor.

— Să se înăbuşe?

— Da. Să se înăbuşe.

Era un cuvânt mare, nu pentru că ar fi fost lung, ci pentru că era genul de cuvânt care o făcea să se simtă ca o vorbitoare nativă. Ce iraniancă stabilită acolo de mai puțin de doi ani mai folosea expresii precum „să se înăbuşească”? Curcumă, să se înăbuşească... devenea chiar pricepută.

— În timp ce puiul se înăbuşeşte – Roya avu grijă să folosească timpul verbal corect – curățăm vinetele şi le tăiem în felii. Apoi le dăm cu sare, le clătim, le scurgem şi le uscăm. Da?

— O, da.

Curățară împreună vinetele. Când termină cu ele, Walter i le dădu şi o privi cum le taie în felii pe fiecare. Apoi el luă cu grijă cuțitul, ca şi cum s-ar fi pregătit s-o întrebe dacă poate încerca şi el să taie. Ea îl lăsă să le taie, impresionată. Walter avea mare grijă să-i urmeze instrucțiunile cu privire la vinete, dar ea ştia că ar lua prea mult timp să le săreze aşa cum văzuse la Maman şi Kazeb în bucătăria lor din Teheran, apoi să aştepte să iasă amăreala din ele. Aşa că luă feliile de la Walter şi le aruncă în altă tigaie, în care încinsese deja uleiul. Lucrau tăcuți, la unison. Walter curăța şi felia, Roya le punea în tigaie şi le prăjea. În timpul acesta, puiul se gătea la foc mic.

— Peste pui mai punem scorțişoară, cardamom şi sos de şofran, spuse Roya. Şi roşii tăiate.

Se întinse către arzătorul din stânga al aragazului, cu grijă să nu se atingă de Walter.

Când vru să ridice capacul oalei, aburul ieşi cu putere, scăldându-i faţa şi gâtul.

Ştiind că el o priveşte, se simţi stânjenită şi încinsă.

— Şofranul amestecat cu apă e ca aurul lichid. Nu-i aşa? Noi îi spunem aur lichid.

El părea derutat.

— Asta pentru că şofranul e foarte scump, ştii?

— Înţeleg.

— Mai ai totul aici? zise ea râzând şi atingându-şi tâmpla cu degetul, la fel cum făcuse Walter.

— Da, spuse el fixând-o cu privirea. Apoi, ducând o mână la piept: Şi aici. Totul e aici.

Aburul din oală se condensase, formând mici picături de apă pe faţa Royei. Simţi cum picăturile i se preling pe faţă şi pe gât. Toate astea trebuiau să înceteze. Nu putea să se îndrăgostească din nou, chiar dacă acest Walter era foarte diferit de băiatul care o trădase. Luă o limetă persană, o fixă bine pe blat şi înfipse cu putere cuţitul în ea.

O despicătură mare şi neregulată apăru pe coaja acesteia.

— Uau, zise Walter îndepărtându-se de ea şi de aragaz.

— Uneori trebuie să înfigi adânc cuţitul pentru a scoate aroma afară, zise Roya pe un ton tăios. Apoi, întorcându-se cu spatele la el: Acum facem orezul.

Când se lăsă întunericul, se aşezară în sufragerie.

— Haide, îi zise ea servindu-l cu o porţie din khoresh-ul cu pui şi vinete pe care-l gătiseră împreună. Încearcă. Te rog.

Era o mâncare pe care învăţase să o gătească ajutând-o pe mama ei, în Iran. Kazeb alegea mereu cele mai proaspete legume de la piaţă; uneori, tăia puiul chiar în curtea lor din spate; limetele se uscau la soare lângă stropitoarea din grădină; mama ei stătea pe vine şi amesteca mirodeniile advieh. Stăteau cu toţii – ea, Baba, Maman şi Zari – cu

picioarele vârâte sub korsi[16] în nopțile de iarnă şi povesteau întâmplări de peste zi în timp ce mâncau.

Walter luă o lingură din khoresh-ul ei, trecutul ei. Dacă era făcut bine, ar fi trebuit să fie un amestec de dulce şi amar, o combinație de arome puternică şi delicată în acelaşi timp.

Îl aşteptă să guste.

— Uau, spuse el şi mai luă o gură. Dumnezeule.

Cu fiecare gură pe care el o lua în bucătăria doamnei Kishpaugh, mai cădea câte un strat din cochilia dură a Royei.

CAPITOLUL DOUĂZECI
1957-1959

Lucruri de făcut

Prezența lui Walter la masa din sufragerie gustând din mâncărurile ei deveni o constantă a serilor de sâmbătă. Când auzi despre ritualul lor, Zari îşi duse palma la obraz.

— Akhaaaaay! Ce drăguț! Tu găteşti şi el înfulecă tot.

Sosia lui Tintin care intrase agale în cafeneaua aceea californiană, care-i spusese „Ce zici de planul ăsta?”, ale cărui amintiri cu homari vara şi săniuş iarna păreau rupte dintr-un film american văzut la Cinema Metropole, o liniştea. Idila dintre ei nici măcar nu ar fi trebuit să se

[16] Korsi (pers.), masă cu picioare scurte sub care se află o sursă de căldură (de regulă un grătar cu cărbuni încinşi), acoperită cu o pătură groasă. Este specifică Iranului şi se foloseşte pe timp de iarnă, pentru încălzire.

întâmple; se baza pe un sentiment de bunăvoință şi apropiere, era centrată pe sentimentul de siguranță – şi nu trebuia să fie decât o lecție de gătit în bucătăria doamnei Kishpaugh. N-ar fi trebuit să tânjească, temătoare, la calmul degajat de el.

Când el îi ceru mâna, într-o seară de sâmbătă când mâncau orez crocant tahdig servit cu ghormeh sabzi – la aproape un an după prima lor lecție de gătit –, Roya avu din nou sentimentul acela de disociere, ca şi cum ar fi plutit deasupra acelei scene, ca şi cum ar fi privit o altă fată jucând într-un film. Se trezi că respiră greu. Pentru o clipă, lăsă propunerea lui Walter în aer, adulmecând aroma de unt topit, şofran şi orez din răsuflarea lui.

Totul – curtarea timidă, afecțiunea crescândă dintre ei, promisiunea unei vieți noi în New England – era ca un scenariu al vieții altcuiva. Cineva mai bine pregătit pentru o relație, cineva mai puțin decepționat şi mai puțin străin. Ea descoperise cumva schițele lucrurilor care li se întâmplau americanilor.

— Roya Joon...

Îl învățase cuvântul farsi care exprima afecțiunea, iar el îl spuse perfect în seara aceea.

— ... vrei să te căsătoreşti cu mine?

Obrajii şi urechile îi ardeau. Era în alertă, chiar alarmată. Acelea erau cuvintele care se spuneau în filme. Erau similare unor cuvinte din altă limbă, care îi fuseseră spuse în altă viață.

— Gândeşte-te cum sună: Roya Archer.

Walter spusese cele două nume încet, metodic, ca şi cum ar fi exersat pronunțarea lor unul după altul.

— Ne-am putea muta în est. Am fost acceptat la BU.

— Biiuu?

— Boston University. În timp ce eu merg la facultatea de drept, tu ai putea lucra într-un laborator. Sunt multe spitale

şi universităţi acolo. Ai putea obine slujba pe care ţi-o doreşti. Roya. Vreau să-mi petrec restul vieţii cu tine. Dacă ai nevoie de timp... uite, poate că am fost...

— Da.

Nu durase decât o secundă.

Mai târziu avea să revadă în minte scena aceea. El o ceruse în căsătorie, iar ea spusese da. Şi când te gândeşti că îl învinuise pe Bahman pentru faptul că se grăbise atât să înceapă viaţa pe care o planificase mama lui pentru el. Poate că amândoi nu făceau decât să urmeze soarta care le fusese scrisă cu litere invizibile pe frunte.

Răsuflarea lui Walter pe gâtul ei era caldă, à la Walter. Cât de tare se bucurase când ea îi spusese da! Era agitat, se înroşise la faţă. Era să se împiedice în prag atunci când se întorsese ca să o mai îmbrăţişeze o dată. După ce plecă de la ea, Roya rămase nemişcată în sufrageria doamnei Kishpaugh, cu lumina stinsă. Celelalte rezidente, printre care şi Zari, erau încă la întâlnirile lor de sâmbătă seara. Doamna Kishpaugh nu se întorsese încă de la fiica ei.

— Ce lună frumoasă e afară! zise Zari când se întoarse în sfârşit acasă.

Intră în sufragerie, cu vocea încă zglobie după întâlnirea cu Jack. Roya putea mereu să simtă aura post-Jack din jurul lui Zari.

— Ar fi trebuit să-l auzi pe Jack în seara asta, surioară!

Rujul de pe buzele lui Zari străluci într-o nuanţă de roşu-închis în raza lunii care pătrundea prin fereastră.

— De ce stai pe întuneric? Oooo, dar ce frumos miroase în casa asta! Ai făcut ghormeh sabzi.

Roya dădu din cap, dar nu-şi dădea seama dacă sora ei putea vedea gestul.

— Pantofii ăştia mă omoară.

Roya o auzi pe Zari aruncându-şi un pantof din picior, apoi pe celălalt.

— Ştii că Jack a scris o poezie în care fiecare vers începe cu litera „p”? Fiecare vers, cu excepția antepenultimului, care începe cu „z”. Nu-i aşa că e deşteaptă chestia asta?

— Genială.

— Cum a fost seara ta cu Walter? L-ai învățat să gătească ghormeh sabzi.

— Mă voi căsători cu el.

Pentru a se ancora mai bine şi a nu se evapora cu totul din cauza amețelii provocate de enormitatea cu care tocmai fusese de acord, Roya îşi încleştă în poală mâinile mirosind a ceapă. Dăduse peste rolul de logodnică a lui Walter de parcă s-ar fi plimbat prin nişte studiouri de la Hollywood, iar cineva ar fi confundat-o cu actrița principală şi ar fi rugat-o să spună nişte replici scrise de altcineva.

— Poftim? zise Zari încremenită.

— Ai auzit. Ai auzit bine.

— Vaaaaay! Când? Roya ridică din umeri.

Zari se repezi spre ea încălțată doar în şosete. Când ajunse lângă ea s-o ia în brațe, mirosea a parfumul lui Jack. Bineînțeles că sora ei voia detalii. Nimic nu i-ar fi plăcut mai mult lui Zari decât să stea de vorbă amândouă până târziu în noapte şi să analizeze fiecare moment al serii: cum o ceruse Walter, ce spusese, să întoarcă fiecare cuvânt pe toate părțile. Dar ce era de spus? El o ceruse, iar Roya spusese da. Atât de simplu era.

— Noapte bună, Zari, spuse Roya bătând-o pe umăr cu un gest stângaci.

Nu era pregătită pentru turuiala lui Zari. Se simțea secătuită de puteri.

— Dumnezeule, surioară! Căsătorită! Îți vine să crezi?

Trebuie să le spunem lui Maman şi Baba. Ai vorbit cu ei? Le-ai cerut permisiunea?

Te vei întoarce în Iran ca să faci nunta?

Cum vor veni ei aici? Ce vom face? Când va avea loc? Te pot ajuta. Vreți să o faceți aici, în California? Oare ar trebui să-i spunem doamnei Kishpaugh? După absolvire te vei muta cu el la Boston? Surioară, ce o să mă fac eu fără tine? Vom fi despărțite pentru prima oară în viața noastră. Tu ştii că eu voi rămâne aici, da? Doamna Kishpaugh a spus că pot rămâne la ea şi după absolvire. Adică, nu ştiu cum o să decurgă lucrurile cu Jack.

El vrea să scrie poezii; zice că San Francisco e prea scump. Surioară, o să ai nevoie de rochie! Va trebui să vorbeşti cu Baba. Ah, Doamne! Walter! American! Ar trebui să faci o listă cu lucrurile de făcut. Trebuie să faci o listă. Ți-o scriu eu.

— Yavash, yavash... încet, încet, spuse Roya.

Simțea că i se învârte capul. Zari vorbea prea mult. Totul se întâmplase destul de repede. Respirația lui Walter mirosea a şofran şi unt. Orezul tahdig ieşise auriu şi crocant în seara aceea. Fusese garnitura perfectă pentru tocana ghormeh sabzi. O surprinsese. Se temuse că se va arde şi se va lipi de oala cea veche a doamnei Kishpaugh, dar se dezlipise perfect. Nu se gândise la rochie. Sau la o listă cu lucruri de făcut. Voia să-şi pună capul pe spătarul fotoliului şi să plângă. Era obosită. Zari spunea ceva de o petrecere de logodnă, dacă ar vrea una, şi că, dacă voia, ar putea să-şi invite prietenii de la cursul de chimie, şi tot aşa. Roya nu avea nevoie de petrecere de logodnă. Lumina lunii străbătea prin fereastră într-o rază subțire. Restul camerei se afla în întuneric.

— Surioară, e târziu, du-te la culcare, ne vom gândi noi la toate astea mai încolo, zise Roya.

Zari mai spuse câteva lucruri despre flori, telefoane, lenjerie şi Jack. Apoi se ridică în picioare, merse pe întuneric până la uşă şi începu să caute primul pantof, apoi

pe al doilea. Ieşi din cameră cu pantofii legănându-i-se atârnați de degete, înainte de a ieşi din încăpere, şopti:

— Ştii ce înseamnă asta? Că am terminat-o pentru totdeauna cu băiatul acela!

Umbre tremurau ca o dantelă pe podeaua sufrageriei după plecarea lui Zari. Roya nu reuşea să-şi scoată din minte lista cu lucruri de făcut. De câte cutii avea nevoie pentru mutarea în New England? Trebuia să cumpere şi un palton gros, desigur.

Trebuia să le telefoneze părinților ei şi să le spună că urma o nuntă. Baba avea să-şi dorească să-l cunoască pe Walter – el trebuia să-şi dea mai întâi permisiunea, ea spusese da înainte ca părinții ei să-şi dea acordul. Dar totul era cu fundul în sus în țara aia, iar cu Baba şi Maman atât de departe, ce putea să facă? Poate că aveau să fie uşurați aflând că se logodise. Bineînțeles că fuseseră îngrijorați că nu se va mai căsători niciodată după despărțirea de Bahman. Nu era considerată atât de distrusă ca după un divorț, Doamne fereşte. Şi totuşi. Ei renunțaseră la ideea că ea avea să se mărite – sau, cel puțin, ea aşa făcuse. Logodna anulată fusese un dezastru public.

În cercurile lor sociale se vorbise ceva vreme despre asta. Dar Walter era american; locuia acolo, în acea țară. Lucrurile erau diferite acolo. Poate că totul făcea parte din scenariu. Era soarta scrisă pe frunte.

Avea nevoie de rochie, desigur, Zari avea dreptate. Adăugă şi acest articol la lista cu lucruri de făcut.

Scumpul, dragul de Walter. Era foarte bun la suflet, nu-i aşa? N-ar fi trădat-o niciodată. O plăcea pe mama lui – atunci când o cunoscuse Roya fusese rezervată, dar politicoasă. Spunea întruna cât de mult şi-ar fi dorit şi tatăl lui Walter să fie acolo.

Sora lui, Patricia, era rece, dar Walter se rezumase la a ridica din umeri şi a-i şopti „New England” ca o explicație

pentru comportamentul ei. Roya îşi forță gândurile să se concentreze doar asupra lui Walter şi a listei cu lucruri de făcut.

Dar nodul din gât nu voia să-i dispară.

Am terminat-o pentru totdeauna cu băiatul acela.

Avea să intre în viața cu rulouri de homar a lui Walter. De o mie de ori.

Am terminat-o pentru totdeauna cu băiatul acela.

Roya strânse brațele fotoliului cu palmele sale cu gust de ceapă şi aşteptă să-i dispară nodul din gât ca să poată înghiți. Cu timpul. Cu timpul, va dispărea.

Trandafiri de culoare crem acopereau balustradele şi mesele hotelului din Cape Cod. Era mijlocul verii, iar cerul din New England era de un albastru glorios. Roya înainta spre altar, simțindu-se aproape gata să leşine. Zari o ajutase să găsească o rochie într-un magazin din San Francisco. Era lungă şi înfoiată şi o făcea să se simtă ca o păpuşă. Corsetul era făcut din dantelă, iar fusta dintr-un satin de culoare crem.

Maman şi Baba veniseră cu avionul în America. În îmbrățişarea lor îşi găsise un refugiu liniştit, dizolvându-se în brațele lor la aeroport. În tot timpul acela îi fusîese dor de ei – mai mult decât era dispusă să recunoască. Scrisorile lor venite din Iran cu avionul, strigatul lor în telefon, faptul că o puseseră să promită că ea şi Zari vor avea grijă una de cealaltă – nimic din toate acestea nu putea înlocui îmbrățişarea lor şi mirosul de lămâiță al lui Maman. Baba îşi pierduse aproape tot părul şi acum era mai mic, mai aplecat. Maman încă stătea dreaptă, dar părul ei era mult mai cărunt decât îşi amintea Roya. În marele hotel american, părinții ei păreau micuți şi lipsiți de importanță: dădeau din cap şi zâmbeau către mama lui Walter, dădeau mâna cu rudele înalte, gargantueşti şi cu părul blond ale lui

Walter, având un aer uşor pierdut şi o nevoie constantă de traducere şi de explicații.

— Zâmbeşte, surioară, zâmbeşte! .

Zari țopăia prin sala de festivități îmbrăcată într-o rochie din organdi roz-deschis, strânsă la mijloc, care-i scotea în evidență silueta. Verifica panglicile şi îndrepta fețele de masă. Valsa printre mese şi inspecta fiecare farfurie. De-a lungul serii, o trase pe Roya pe ringul de dans şi se asigură că nodul cravatei lui Walter nu se desface.

— Eşti frumoasă, draga mea, zise mama lui Walter, Alice. Doamne, frumoasă mai eşti. Ah, Walter, cât de mult mi-aş fi dorit să fi fost şi tatăl tău în viață!

De-a lungul ceremoniei, Roya îl sărută pe Walter, aşa cum trebuia, şi salută asistența care aplauda. Când fu întrebată dacă a fost vreodată mai fericită de atât, Roya dădu din cap şi se aşeză în poziție pentru fotografii, complet nemişcată.

După ce au absolvit, ea Mills College şi el UC Berkeley, Roya ar fi trebuit să se întoarcă în Iran. Cu ani în urmă, la mic dejunuri cu pâine barbari, brânză feta şi dulceață de vişine, Baba spusese că ea va fi următoarea Marie Curie sau Helen Keller.

Dar poate că acum putea să devină o „doamnă de ştiință” – una care ridică recipientele în lumină, rezolvă probleme şi face descoperiri, care mişcă plăcile tectonice ale ştiinței – în New England.

Ea şi Walter cumpărară o casă albă şi mică, în stil colonial, cu storuri de culoare verde-închis într-o suburbie a Bostonului. El încă urma cursurile facultății de drept, dar mama lui îi ajutase cu avansul pentru casă într-o manieră destul de categorică.

Walter făcea naveta la Universitatea Boston, iar în weekenduri îi prezenta Royei noul ei oraş. Casa lor se afla la o milă distanță de pajiştea de pe care începuse Revoluția

Americană, unde voluntarii „minutemen” căzuseră răpuşi în dimineața zilei de 19 aprilie 1775, unde soldații britanici îi contracaraseră pe curajoşii colonişti, făcându-i să se revolte. Walter povestea cu mare mândrie toate lucrurile. O duse la locul în care fusese trasă împuşcătura care se auzise în toată lumea[17] şi îi arătă monumentele din piatră ridicate în cinstea celor morți. Roya stătea pe iarba de un verde imaculat şi se întreba dacă vreodată, cândva, va fi ridicat vreun monument şi în cinstea celor împuşcați în piața aceea din Teheran în ziua aceea fierbinte de august din 1953.

Probabil că nu. Pe pajiştea pe care se născuse noua ei țară, Roya întinse o pătură de picnic, apoi mâncă rulouri de homar şi bău bere de ghimbir împreună cu noul ei soț.

Iuțeala berii de ghimbir îi ardea gâtul. Ar fi preferat să bea apă, dar Walter spusese că fata lui cea elegantă avea să învețe să aprecieze gustul acesta. Ea a dat din cap că da, va învăța.

După nuntă, părinții ei se întorseseră, desigur, în Iran. Roya nu mai putea să vorbească cu Maman şi s-o întrebe câte roşii ar trebui să pună în loobia polo – nu putea da o fugă până la ea ca să meargă apoi repede până în piață. Nu putea să-i citească titlurile din ziare tatălui ei sau să stea cu el şi să râdă de năzbâtiile prostuței de Lucille Ball, care-şi umpluse gura de ciocolată. Şi-ar fi dorit ca părinții ei să vadă televizorul pe care îl cumpărase Walter. Şi-ar fi dorit să poată merge pe stradă până la casa lui Maman, s-o atingă pe obraz şi să-i spună: „Pune-ți pantofii şi hai să mergem la o plimbare”.

Când s-au căsătorit Zari şi Jack, Maman şi Baba nici măcar nu au putut veni la nuntă. Zari programase nunta

---

[17] „Împuşcătura care s-a auzit în toată lumea”: vers din prima strofa a „Imnului Concordiei”, poezie de Ralph Waldo Emerson dedicată Revoluției Americane.

foarte repede, în trei săptămâni, iar invitații nu avuseseră prea mult timp de gândire. În plus, călătoria către nunta Royei fusese costisitoare pentru Maman şi Baba; nu-şi permiteau să vină din nou atât de repede. Sub copacii înalți de sequoia din campusul de la Berkeley, Jack insistase să recite poezii pe care le scrisese când era drogat. Roya zburase într-acolo, urmărise spectacolul, o îmbrățişase pe sora ei şi îşi exprimase speranța că ea şi Jack nu aveau să moară de foame.

— El chiar are de gând să devină un simplu poet? Asta nu e o slujbă serioasă.

— Ce aiurea vorbeşti! spuse Zari. Apoi şopti, mimând că strigă: Nu-ți face griji, surioară. M-am decis să-l îndrept pe Jack spre domeniul publicității. Cred că i-ar plăcea foarte mult. E atât de creativ! Poeziile acelea? Ar putea fi nişte poezii de promovare a produselor.

— Cum zici tu, spuse Roya încă îngrijorată.

Surorile şi-au început viețile de neveste fiecare pe câte o coastă a Americii, îşi scriau scrisori, iar din când în când îşi telefonaau pentru a mai afla noutăți una despre cealaltă. Roya s-a cufundat cu totul în viața ei din nord-est. Zari s-a plimbat de colo-colo prin California cu Jack, campând din loc în loc împreună cu prietenii lui. Apoi i-a trimis noutăți: Jack a fost de acord să se tundă. A fost de acord să candideze pentru un post într-o firmă de publicitate. Trebuie să înceapă de jos. Dar un geniu creativ ca el nu va sta prea mult timp jos, nu-i aşa?

Toți aşteptau ca burta Royei să se umfle, să vină pe lume un bebeluş. Mama lui Walter, Alice, zâmbea cu speranță privind talia Royei, ca şi cum ar fi încercat s-o umfle cu privirea, îi venea foarte greu să-i dezamăgească.

Într-o seară, sora lui Walter a venit din apartamentul ei aflat în centrul Bostonului să-i viziteze. Roya a servit-o cu chiftele şi morcovi fierți, nedorind să o deranjeze pe Patricia

cu bucătăria persană. Ultima oară când o servise cu tocană koresh de pui cu prune uscate, Patricia se jucase cu mâncarea în farfurie şi oftase. Pe Roya o deranja că fusese nevoită să arunce atâta mâncare la gunoi după aceea. Ce risipă. Era clar că Patriciei nu-i plăcea mâncarea gătită de ea, iar asta era în regulă. Dar ce o rănea şi mai tare pe Roya era faptul că sora mai mare a lui Walter n-o plăcea nici pe ea.

— Şi ce mai e nou în lumea minunatului nostru cuplu: Walter şi Roya? întrebă pe un ton şovăitor Patricia după ce mirosi chifteaua din farfurie.

— Walter studiază foarte mult zilele astea. Şi nopțile, spuse Roya.

— Aşa. E de înțeles faptul că trebuie să facă asta la facultatea de drept, nu-i aşa? Nu o lua personal, Roya. Trebuie să învețe din greu. Aşa merg lucrurile aici.

— Nu, ce voiam eu să spun e că... începu Roya.

— Walter, te odihneşti suficient? Mănânci suficient? o întrerupse Patricia. Îți pot aduce eu o friptură, dacă vrei. Poate ar fi o pauză binevenită de la... de la restul?

— Oh, Roya îmi dă tot ce am eu nevoie. Mi-e bine. Mulțumesc, Patricia.

— E în regulă atunci, zise Patricia zâmbind acru. Nu mă lua în seamă.

Continuară să mănânce în linişte. După câteva minute, Patricia ridică furculița şi spuse:

— Aşadar?

— Aşadar ce? răspunse Walter pe un ton obosit.

— Ah, vouă trebuie să vă spun pe litere. Aşadar, voi broda inițiale pe vreo păturică de bebeluş în curând?

Roya simți cum i se înmoaie trupul.

— Vezi tu, Patricia, ceea ce trebuie tu să înțelegi este că Roya e o femeie modernă. E 1959, pentru numele lui Dumnezeu, zise Walter luând o gură de gin tonic. Roya vrea

să lucreze. Ca om de ştiinţă. Şi e foarte bine pregătită pentru asta. Ştii asta. Şi-a trimis candidatura în mai multe locuri şi caută un post încă de când ne-am mutat aici, în est.

Furculiţa Patriciei rămase suspendată în aer. Apoi o puse jos şi spuse:

— Nu mă lua de sus, Walter. De parcă eu nu lucrez! Dar, dacă sunteţi căsătoriţi, normal ar fi să faceţi şi copii. Asta e tot.

Patricia nu se căsătorise niciodată. Era cu cinci ani mai mare decât Walter şi lucra la o bancă din cartierul financiar. Era cunoscută pentru faptul că se pricepea bine la cifre şi pentru faptul că era tot mai nemulţumită de sarcinile de secretariat pe care trebuia să le execute.

— Vrei să-ţi mai aduc ceva de băut, Patricia? întrebă el.

Patricia se uită chiorâş şi bombăni ceva de neînţeles. Walter consideră afirmativ acest răspuns şi se duse în bucătărie.

— Vreau doar să lucrez un an sau doi, spuse Roya pe un ton smerit când rămaseră singure.

Lucrurile spuse de Patricia o descurajaseră. O nuntă, un soţ, o casă în suburbie: aceste lucruri erau mai uşor de obţinut şi fuseseră deja bifate pe lista ei. Dar copiii o îngrozeau. Nu era pregătită pentru rolul de mamă.

Patricia muşcă din chiftea, mestecă şi înghiţi. Îşi şterse cu grijă colţurile gurii cu şerveţelul.

— Nu le poţi avea pe toate doar pentru simplul fapt că eşti în America acum. Nu aşa merg lucrurile.

— Ah, ştiu asta, zise Roya. În mod clar ştiu asta.

Nu rezistase tentaţiei de a spune asta cu un accent exagerat de american.

Patricia o fixă cu privirea câteva secunde. Apoi murmură:

— Bietul Walter.

Patricia nu făcuse niciodată un secret din faptul că era deja destul de rău că fratele ei mai mic alesese o mireasă persană în locul atâtor reprezentante ale elitei WASP[18] din cercul lor social. Iar acum, s-o audă pe această fetiță din Iran insistând că vrea să muncească, fără vreun motiv solid, părea s-o deranjeze foarte tare.

— Asta nu e ceva ce tu poți controla, nu-i aşa? spuse Patricia. Şi mai trebuie să ții cont şi de Walter.

— Pat, poftim!

Walter se întoarse şi îi întinse surorii sale un martini proaspăt preparat. Veselia lui forțată se topi când văzu expresia de pe fața Royei.

— Am pierdut ceva? întrebă el.

— Nimic, Walter dragă, spuse Patricia luând băutura de la el. Doar că unii oameni cred că îşi pot controla propriul destin, asta e tot. Sunt prea naivi şi prostuți ca să înțeleagă cum stau cu adevărat lucrurile.

Câteva săptămâni mai târziu, când se întoarse de la facultatea de drept, Walter o sărută pe Roya, care stătea în fața aragazului şi gătea.

— Ştii, unul dintre colegii mei de clasă are o soră care lucrează la facultatea de studii economice. Urmează să plece de acolo în concediu de maternitate.

— Mă bucur pentru ea, spuse Roya.

După conversația dezastruoasă de la cina cu Patricia, ea îi repetase în privat lui Walter că nu era pregătită să aibă copii. El îi spusese că ştia asta. „Nu e nicio grabă. Nu o lăsa pe sora mea să te supere."

De ce aducea acum Walter vorba despre copilul altcuiva?

— Ei bine, tipul ăsta zice că postul ocupat de sora sa va fi disponibil.

---

[18] WASP – White Anglo-Saxon Protestants, clasă de elită americană formată din albi protestanți, de regulă de origine britanică.

Roya se opri din amestecat în sosul de pe aragaz.

— Uite, ştiu că e şcoala de studii economice şi că nu asta e ceea ce îți doreşti. Dar e o slujbă, Roya. Şi... ei bine, poate vrei să candidezi înainte s-o facă şi alții. În curând postul va deveni oficial disponibil şi vor apărea o grămadă de candidaturi.

— Nu vreau să fiu o secretară.

Se gândi la Patricia, cu fustele şi bluzele ei strâmte dactilografiind pentru bărbații din bancă şi luptându-se cu ambițiile ei neîmplinite.

— Ştiu că nu e un post într-un laborator. Dar e o slujbă bună, Roya.

Pentru Roya se dovedise mult mai dificil decât credea să se angajeze într-un laborator. Posturile pentru femei erau puține. Ea voia să înceapă de jos, ca simplu tehnician. Dar laboratoarele nu o voiau. Unul îi oferise un post ca spălător de vase: recipientele şi tuburile trebuiau spălate cu grijă, de mână, aşa îi spusese intervievatorul. Roya îi prezentase notele ei aproape perfecte şi diploma în chimie.

Era, practic, anul 1960, dar se părea că, oriunde s-ar fi dus, candidații bărbați aveau întâietate. Şi ea încă era o străină – şi aşa avea să rămână mereu. Făcea parte din minoritatea femeilor care chiar voiau să muncească. Majoritatea celor ca ea din suburbiile Bostonului erau fericite să stea acasă şi să aibă grijă de gospodărie pentru soții lor.

— Ei bine, felicitări, spuse Patricia când află că Roya obținuse slujba de secretară la facultatea de ştiințe economice. Acum cine va găti şi va avea grijă de bietul Walter?

— Voi continua să gătesc pentru el ca întotdeauna, Patricia. Nu-ți face griji.

Tocă pătrunjelul, coriandrul, spanacul şi menta. Găti o supă groasă aush, iar ea şi Walter ridicară paharele pentru a sărbători.

În ciuda dezaprobării Patriciei şi a privirilor triste ale lui Alice, Walter le ținu piept surorii şi mamei lui şi respectă dorința Royei de a amâna încercarea de a face copii.

De-a lungul anului următor, Walter o întrebă din când în când, cu blândețe, dacă-şi schimbase părerea. Roya nu voia să-i spună că îi era frică să aducă pe lume o nouă viață şi să se ataşeze de ea. Nu reuşea să-şi scoată din minte o întrebare urâtă: Dacă se întâmplă ceva cu copilul?

Refrenul doamnei Aslan, dintr-o viață anterioară, îi venea uneori în minte în cele mai nepotrivite momente. Bebeluşii mor, spusese ea. Ce nevastă nebună mai gândea ca Roya? Patricia avea dreptate. Bietul Walter, într-adevăr!

Ani de-a rândul se gândise că cea mai mare pierdere din viața ei avea să rămână pierderea primei iubiri. Sau vânzătorul de librărie care murise la picioarele ei. Habar nu avea că în viitor o aştepta o pierdere şi mai mare: una care avea să facă vara lui 1953 să pară o joacă de copii.

PARTEA A PATRA

CAPITOLUL DOUĂZECI ŞI UNU 1958

Naşteri

Nu m-am aşteptat să am un fiu şi o fiică în acelaşi timp! E o bucurie specială, amestecată cu epuizare: un ataşament care te copleşeşte. Ne consumă de tot. Suntem

binecuvântați şi căzuți în admirație. Fie ca Domnul să-i aibă în pază.

Într-o seară am venit de la muncă şi bucătăreasa a gătit un fel special de mâncare, cu ou şi usturoi, foarte popular în satul ei din nordul țării, iar gemenii au început să plângă amândoi în acelaşi timp. Mi-am dat seama că, dacă n-ar fi fost servitorii şi dădaca, Shahla s-ar fi pierdut cu firea. Mama a venit să ne viziteze şi a stat tăcută şi retrasă în colțul ei.

Nu am uitat nicio clipă niciunul dintre lucrurile crude pe care ți le-a spus. Mi-a fost ruşine de lipsa ei de control emoțional, de cuvintele ei dure şi tăioase. Îmi amintesc când ai venit acasă la părinții mei şi mama mea ți-a spus nişte lucruri menite să te rănească. Să te străpungă. Să te sperie. Eram foarte convins că e crudă cu tine. Şi pot înțelege, în zilele mele bune, de ce te-ar speria lucrul acesta.

Dar mai sunt şi nişte lucruri pe care nu le ştii.

Eu nu am fost primul copil al părinților mei. Nu am fost nici al doilea, nici al treilea. Nu am fost nici al patrulea.

Am fost al cincilea copil al mamei mele, iar cei de dinaintea mea au murit cu toții.

Doi au murit la naştere, unul în luna a opta de sarcină, iar unul a murit în primul an de viață. Faptul că părinții mei au continuat să încerce era o dovadă a dorinței lor şi a vremurilor în care trăiau. Nu ştiu dacă părinții mei au mai avut copii şi după mine.

Poate că au avut, iar eu eram prea mic să-mi amintesc de încă unul murind. Mama mi-a spus despre ceilalți copii morți într-un moment de extremă suferință, într-o zi pe care aş prefera să o uit. A fost ziua care a schimbat totul pentru noi. Pentru mine şi pentru tine, s-ar putea spune.

Desigur, mama mea n-a fost singura care a pierdut copii în vremurile acelea, dar altele par să fi suportat mai bine asta. Poate că e din cauză că a pierdut atât de mulți la rând.

Eu am atribuit melancolia ei pierderii acestor bebeluşi. Am pus depresia, schimbările ei de dispoziție şi instabilitatea – toate acestea – pe seama acestui lucru.

De unde era să ştiu că a mai existat o pierdere care le-a precedat pe toate celelalte, care a plutit deasupra tuturor?

Sper că eşti bine acolo în America. Să fii bine. Să fii în siguranță. Sper că eşti sănătoasă. Copiii mei mă ajută să merg mai departe. Ştii la ce mă refer?

CAPITOLUL DOUĂZECI ŞI DOI
1962-1963

Marigold

Surioară, eu şi Jack aşteptăm primul nostru copil. În plus, am învățat să gătesc khoresh de vinete, dar fără vinete!

Roya citi scrisoarea de la Zari şi o puse cu grijă pe birou, în teancul cu lucruri de făcut. Îi răspunse în farsi şi adăugă la sfârşitul scrisorii cuvântul „Felicitări" scris în engleză, cu litere de tipar. În timp ce lingea plicul şi îl sigila, Roya îşi aminti propriile obiective. Lucra din greu ca secretară la facultatea de ştiințe economice. Viteza ei de dactilografiere crescuse spectaculos. Nu era genul de slujbă la care se aşteptase, dar compromisul era cuvântul de ordine în noua ei viață de adult. Pur şi simplu nu reuşise să obțină un post (bun sau prost) în domeniul ştiințific şi asta nu din cauză că n-ar fi încercat. Asta însemna să fii femeie, ea ştia acest lucru. Deja forța limitele prin simplul fapt că insista să muncească. Iar în domeniul ştiințific întâlnea mereu suspiciunea că ar ocupa postul unui bărbat bine pregătit. Şi ca o străină ce era... ei bine, n-ar trebui să fie

recunoscătoare pentru simplul fapt că se afla în acea țară? Acesta era mesajul implicit pe care îl primea deseori de la prieteni şi vecini bine intenționați. Roya a fost nevoită să-şi domolească ambițiile.

Undeva, în fundal, era o întrebare care nu-i dădea pace. Patricia avea dreptate: ar fi trebuit să-şi întemeieze o familie. De ce îi era aşa de frică, pentru numele lui Dumnezeu, de ce credea că se va întâmpla ceva rău? Roya se duse la oficiul poştal şi expedie scrisoarea către Zari. Urma să o sune câteva zile mai târziu şi să-i trimită un cadou, desigur. Desigur. Merse repede spre casă, amintindu-şi toate lucrurile pe care le avea de făcut. Era fericită pentru Zari şi Jack. Chiar era.

Dar era şi ocupată, o, Doamne, chiar era! Foarte ocupată.

Uneori, Bahman îi apărea în vis. Zâmbetul lui, mirosul lui de mosc, privirea plină de speranță, modul în care o lipise de raftul din Librărie, gustul acelui prim espresso, prăjiturile dulci, linia spatelui său alături de al ei... Când se trezea, se forța să uite toate ce visase. Nu le putea lăsa să interfereze cu scenariul actual al vieții sale. În vise el era mereu tânăr, uneori fericit.

La convorbirea telefonică de Anul Nou persan, Jahangir îi spuse că Bahman şi Shahla erau ocupați cu cei doi copii. Gemeni. Gemeni! Convorbirea anuală cu Jahangir era singura modalitate prin care Roya afla noutăți despre Bahman. Maman şi Baba nu vorbeau niciodată despre el, desigur. În primii ei doi ani în America, corespondase cu unele dintre fetele cu care fusese la şcoală în Iran şi cu două dintre verişoarele ei. Dar, pe măsură ce lunile treceau, au încetat să-şi mai scrie. Distanța era prea mare. Timpul de aşteptare prea îndelungat. Singurii cu care mai coresponda rămăseseră părinții ei din Iran şi Zari din California. Dar convorbirea anuală cu Jahangir o menținea conectată la un

trecut pe care nu reuşea să-l abandoneze, oricât de dureros ar fi fost.

Walter studia din greu, iar Roya era fericită – sau, mă rog, mulțumită – şi, ei bine, era stabilită în postul ei de la Harvard Business School. Sau HBS, cum îi spuneau ei.

Toți iubeau acronimele în America. Colegii ei de serviciu erau eficienți şi uneori erau buni cu ea. Era un lucru satisfăcător să introducă foaia de hârtie în maşina de scris în fiecare dimineață, să dactilografieze scrisori către decan şi către alți profesori, să ia notițe, să îndosarieze hârtii, să țină lucrurile într-o ordine perfectă. Îi plăcea să aibă control asupra lucrurilor. Totul era la locul lui: actele, scrisorile, creioanele ascuțite, dosarele. Îşi controla propria lume cu o grijă bine calculată.

— Aşadar! zise Patricia când venise din nou la ei la cină. Cum mai merg lucrurile la voi? Se întrevede ceva interesant la orizont?

— Vrei să-ți aduc ceva de băut, Patricia? întrebă Walter printre dinți.

— Am deja, dar îți mulțumesc oricum, zise Patricia zâmbind. Walter, îl mai ştii pe Richard din cabana de la Cape, de când eram noi mici? Familia lui era apropiată de a noastră.

Patricia spusese ultimele cuvinte către Roya pe un ton explicativ, ca şi cum ar fi pus-o la curent, chiar dacă Roya îl cunoştea pe Richard. Ea şi Walter luau în mod regulat cina cu el şi soția lui.

— Ei bine, continuă Patricia, el şi minunata lui soție – ah, cât îmi place de Susan! E atât de elegantă! – aşteaptă al treilea copil! Al treilea!

Patricia luă o înghițitură din pahar.

Roya se duse în bucătărie şi puse nişte felii de ceapă la prăjit fără vreun motiv anume. Apoi presără mentă peste ele şi începu să le mănânce direct din tigaie în timp ce tot

corpul ei tremura. Ea şi Walter aveau acum cam douăzeci şi cinci de ani.

Majoritatea prietenilor şi cunoştinţelor aveau cel puţin câte un copil. Dar nu era prea târziu pentru ei. Patricia era nesimţită. Directă şi băgăcioasă. Nu era treaba ei. Ei reuşiseră să aştepte şi aveau să mai aştepte.

A venit când i-a sosit timpul ei să vină. S-a născut în spitalul Mount Auburn pe 11 ianuarie 1962, iar când Roya a ţinut-o în braţe, când s-a uitat în ochii aceia ciudat de alerţi, când i-a lipit trupul micuţ şi fragil de al ei, era îngrozită. Dar în acelaşi timp, Roya era, într-un mod ciudat, din nou ea însăşi. Nu mai era o actriţă dintr-un film american. Era în delir şi ameţită, da, dar în acelaşi timp era şi foarte ancorată în realitate. Pentru prima dată după mult timp, Roya era pe deplin ea însăşi.

Când s-au întors acasă de la spital, Alice a avut grijă de toţi trei. Alice, care mirosea a salată de cartofi şi a loţiune, care era pragmatică cu Roya şi foarte încântată de nepoata ei. Royei îi era foarte dor de Maman, dar era recunoscătoare pentru prezenţa lui Alice, care fierbea tot ce vedea în cale ca o măsură de protecţie împotriva infecţiilor şi gătea cantităţi uriaşe de cartofi copţi cu smântână.

Chipul lui Alice s-a schimonosit un an mai târziu, când bebeluşul lor a încetat să mai respire. Alice a ţipat în maşină în drum spre spital, cuprinsă de fiori reci de groază.

Fetiţa rămăsese fără aer şi gâfâia. Marigold. Numele ei era Marigold. Venise în vieţile lor şi, timp de aproape douăsprezece luni, Roya îşi pierduse unul câte unul straturile de protecţie. Lui Walter nu îi dăduse niciodată acces deplin în lumea ei; o părticică din ea rămăsese mereu închisă. El acceptase asta (doar era Walter!), mulţumit de faptul că ea era acolo, că o vedea în fiecare dimineaţă. Dar Marigold – cu părul ei castaniu-deschis, cu ochii ei cenuşii, cu gemetele uşoare pe care le scotea când o alăpta la sân,

apucând-o pe Roya cu o forță înfricoșătoare – Marigold dărâmase toți pereții de gheață ridicați de Roya, topindu-i cu zâmbetul ei știrb. Timp de douăsprezece luni, Roya, epuizată și fericită, fusese cu adevărat ea însăși. Până și idila din tinerețea ei pălea prin comparație cu asta; nimic altceva nu însemnase vreodată pentru ea mai mult decât acest copil.

Pe drum spre spital, Walter ținea tăcut mâinile încleștate pe volan. Ningea încet; troienele creșteau, devenind cenușii. Rugăciunile lui Alice umpleau tăcerea din mașină: versete din Biblie și rugăminți către Dumnezeu. Alice venise din Cape să-i viziteze; luau cina de duminică seara când tusea acută a lui Marigold refuzase să cedeze, când febra pe care o avea de câteva zile se accentua, când începu să gâfâie și să rămână fără aer. Stând nemișcată pe bancheta din spate a mașinii, cu bebelușul cuprins de febră în brațe, Roya simți că e pe punctul de a ceda și a se sparge în bucățele.

Te rog, fă ca bebelușul meu să fie bine, fă ca doctorii să-i reducă febra, va fi bine, desigur, trebuie să fie bine. Marigold respira greu, iar Roya, din disperare, începu să-i cânte un vechi cântec popular persan. Alice se opri din rugăciuni și începu să asculte, iar Walter conducea cât putea el de repede pe drumul acoperit de gheață.

Asistenta medicală care o luă pe Marigold din brațele Royei avea o claie de păr blond sub bonetă. Respirația îi mirosea a țigări. Roya nu voia să-i dea acelei femei fetița, voia să o țină la ea. Doctorul care veni la ei avea deasupra buzei un coș gata să se spargă. Ani de-a rândul după aceea, când se plimba prin cartier, Roya se înfuria amintindu-și de coșul doctorului și de mirosul de țigări din respirația asistentei – ei se puseseră între ea și bebelușul ei, se băgaseră în tragedia vieții ei, și aveau să-i bântuie mereu amintirile.

Marigold a fost declarată moartă la patruzeci și trei de minute după sosirea lor la spital.

Pe podeaua acoperită de linoleum, sub luminile de neon, picioarele Royei amorţiră. Vocea doctorului îi suna neclară, vătuită. La fel ca atunci când sosise în America şi limba engleză i se părea de neînţeles. Walter stătea lângă ea; impunător, înalt şi tăcut, îi putea vedea cu coada ochiului mâinile uriaşe tremurând. Alice se afla vizavi de ea, pe diagonală; totul la soacra ei era nemişcat, cu excepţia lacrimilor.

Cei trei s-au dus acasă în zorii zilei. Nu puteau evita asta, chiar dacă Roya se gândise să rămână pur şi simplu în spital, să nu plece de acolo şi, poate, să moară de inaniţie pe podeaua acoperită cu linoleum. În clădirea aceea, cu ţiuiturile şi zgomotele ei de fond, cu un milion de alte urgenţe care n-ar fi putut fi niciodată la fel de importante ca viaţa lui Marigold, în locul acela care mirosea a moarte, au stat ore în şir, iar Walter a semnat actele şi apoi li s-a spus să plece acasă. Pe drumul spre casă, troienele se înălţau pe marginea drumului. Picioare şi mâini nu mai avea, nu îşi mai simţea braţele sau palmele; Roya ştia că acolo, în maşină, era altcineva, nu ea. Îi era dor de atingerea feţei lui Marigold pe faţa ei mai mult decât de orice altceva pe lume.

Durerea ei nu avea să cunoască niciodată sfârşit, era sigură de asta.

Walter a fost cel care, într-un târziu, i-a făcut un ceai. Walter a fost cel care s-a dat primul jos din pat în fiecare dimineaţă şi a fiert ouă tari. Acum nu mai fluiera.

Acum plutea mereu ceva stricat în aer, ceva care putrezea în craterul rămas în urma lui Marigold.

— Nu era nevoie să vii, îi spuse Roya lui Zari câteva săptămâni mai târziu, când aceasta venise să o viziteze cu valiza în mână şi doi copii mici după ea.

Roya stătea în uşa casei ei întunecate, cu chiuveta din bucătărie plină de vase murdare, cu grămezi de rufe peste tot şi neaerisită.

— O, dar am vrut să fac asta, surioară.

Fiul lui Zari, Darius, avea acum patru ani. Sora lui mai mică, Leila, se foia în brațele lui Zari. Leila avea doi ani. Trăise douăsprezece luni pe care Marigold nu avea să le trăiască niciodată. Totul – fiecare detaliu, fiecare cuvânt, fiecare secundă, fiecare persoană – îi amintea Royei de Marigold. Doar că „amintea” nu era cuvântul potrivit.

„Amintea” însemna că mai întâi ar fi trebuit să uite, ca apoi să-şi aducă aminte. Dar ea nu uita niciodată. Totul era legat de Marigold; nimic nu putea fi separat de ea cu adevărat. Nici măcar cuvintele aruncate de o femeie nebună din Iran, în urmă cu o viață. Bebeluşii mor.

Şi iat-o pe Leila în brațele lui Zari. Iat-o pe nepoata ei, durdulie, fericită, respirând, vie, cu o căciuliță roz tricotată pe cap. O căciuliță pe care Zari i-ar fi împachetat-o şi i-ar fi trimis-o Royei într-un colet alături de un bilet pe care scria: Maman Joon a tricotat-o şi mi-a trimis-o. Leilei i-a rămas mică. Marigold ar trebui să o poarte acum.

Marigold ar trebui.

Dacă.

Darius țipă şi fugi în bucătărie. Zari îşi scoase pantofii şi strigă la Darius să nu alerge prin casă cu ghetele ude. Roya se holba la zăpada de afară în timp ce sora, nepoata şi nepotul ei treceau în fugă pe lângă ea. Lumea se încumeta să meargă mai departe cu o veselie rece şi încăpățânată.

Ca să-l schimbe pe Jack, Zari mutase munții din loc. Sub îndrumarea ei expertă, Jack, poetul hipiot, se transformase într-un adevărat corporatist. Scria versuri pentru reclame, la început pentru cele tipărite, apoi pentru cele televizate, şi nu îți puteai da seama dacă pe poetul idealist de odinioară îl întrista această transformare. De fiecare dată când îl vedea Roya, Jack strălucea, cu copiii atârnând de el ca nişte maimuțici şi cu pletele tunse după ultima modă. Cu costumele şi cravatele lui subțiri, era

exponatul perfect al angajaților în industria publicității din anii ‘60. Cum reuşise Zari să-l modeleze pe bărbatul ei în acest fel, ce medicament minune îi dăduse lui Jack al ei, ce îl făcea să zâmbească în felul acela? Ah, surioară, ştim amândouă că până la urmă totul se rezumă la ceea ce se întâmplă în pat, nu-i aşa? Aşa faci lucrurile să se întâmple, să recunoaştem asta! Nu sunt proastă şi ştiu ce să fac.

La gândul patului, şi aşternuturilor, şi sexului Roya pur şi simplu nu simțea nimic acum.

Zari curăță casa. Era genul de curățenie temeinică, rezervată de obicei pentru Noul An persan, în prima zi de primăvară. Dar nu era primăvară, era încă iarnă, peste tot erau zăpadă şi gheață. Lui Zari nu-i pasă de asta; făcea curat. Iar Roya se gândi la toate ritualurile pe care fuseseră învățate încă de mici să le respecte în prima zi de primăvară – toate erau inutile acum. Ca şi cum va mai avea vreodată resursele necesare pentru a pregăti o masă Haft-Sin pentru Anul Nou persan, să aşeze pe ea lucruri al căror denumire începea cu litera s, simboluri ale renaşterii şi reînnoirii.

Să pună boabe de linte în apă ca să răsară vlăstare verzi, să vopsească ouă pentru a sărbători fertilitatea – niciodată. Noul An persan, prima zi de primăvară, Nowruz – toate erau lipsite de sens acum. Walter şi Roya nu aveau să le mai sărbătorească nici pe acestea şi nici Crăciunul sau Ziua Recunoştinței. Ce rost mai avea?

Zari îi spălă geamurile (în februarie! în New England! de ce se deranja? oricum urmau să fie acoperite de zăpadă şi chiciură). Zari îi spălă şi toate rufele. Se duse la magazin şi cumpără ingrediente proaspete, apoi găti, sotă, prăji şi îi umplu frigiderul cu tocane khoresh şi quiche-uri de cartofi kukus. Deschise fereastra şi lăsă aerul proaspăt să pătrundă înăuntru (aerul înghețat, mai degrabă). Zari insistă chiar şi să topească nişte zahăr într-o oală şi să

adauge câțiva stropi de zeamă de lămâie pentru a face o ceară cu care voia să o epileze pe Roya pe picioare.

— Tu chiar crezi că îmi pasă de asta acum?

— Nu e pentru tine.

— Te asigur că nici lui Walter nu îi pasă. Te asigur că nu există niciun motiv ca el să ştie măcar că mi-a crescut părul de pe picioare.

— Te rog eu. La un moment dat va trebui să...

Corpul Royei era străbătut de durerea aceea familiară. Voia să dispară. Care mai era diferența? Nimeni nu ar mai fi putut să facă vreo diferență.

De-a lungul celor două săptămâni în care Zari a stat la ea, Roya s-a aşezat o singură dată pe podea să se joace cu nepoții ei. Le-a ascultat chicotele şi gânguririle. Apoi s-a ridicat. S-a dus în pat şi a rămas acolo pentru tot restul serii.

Când i-a adus cina pe tavă, Zari a rămas pe marginea patului.

— Nu am avut de ales, Roya Joon. Trebuia să vin cu ei.

Nu aveam cu cine să-i las. Jack lucrează până târziu; nu mă poate ajuta.

Aşa urmau să decurgă lucrurile de acum încolo. Oamenii aveau să-şi ceară scuze pentru prezența propriilor copii, să-şi ascundă de ea fericirea, să se ruşineze de propriile bucurii. Acesta era noul ei destin.

De-a lungul celor două săptămâni, pe lângă curățenie şi umplut frigiderul Royei, Zari a intrat şi în camera copilului. A întrebat înainte, iar Roya abia dacă a ridicat din umeri. Zari a împachetat hotărâtă hăinuțele lui Marigold, a pus jucăriile în saci şi s-a dus la biserică să le doneze. A avut curajul de a-i spune Royei că a păstrat câteva hăinuțe, ca să se uite la ele mai târziu, când va fi pregătită. Nu avea să fie niciodată pregătită.

— Mulțumim, Zari, mulțumim, zicea mereu Walter. Ce cumsecade eşti. Ce drăguț din partea ta să faci toate astea. Nici nu ai idee cât de mult apreciem.

Super-politicosul, timidul de Walter. La naiba cu amândoi. La naiba cu bunele maniere ale lui Walter şi cu zelul lui Zari. Ce sens mai avea să umble prin lucrurile copilului său sau să spele geamurile înghețate? Roya stătea în pat şi privea în gol.

Walter stătea în balansoarul în care obişnuia să o alăpteze pe Marigold, îşi bea nenorocita lui de băutură şi se legăna tăcut.

Când a venit ziua plecării lui Zari înapoi în California, Roya nu a plâns. Sau a plâns? Plânsese atât de mult în zilele acelea şi se simțise atât de invizibilă, încât nici nu îşi mai dădea seama bine ce face. Când se gândea că vărsase şi ultima lacrimă posibilă, veneau altele şuvoi după ea.

— Pa, a spus Roya.

Cât de relaxat, cât de american. Pa. Simplu ca bună ziua. Pa, pa! Poate că era totuşi ceva cu americanismele. Erau vioaie. Relaxate. Făceau ca totul să semene cu milkshake-urile de căpşune şi îți creau senzația că vor veni vremuri bune.

— O să-mi fie dor de tine, surioară, i-a şoptit Zari în persană în timp ce plângea pe umărul ei. O să-mi fie atât de dor de tine. Îmi poți scrie oricând. Te voi suna. Să ştii că data viitoare când voi veni, voi...

— Pa, a zis Roya din nou. Mulțumesc!

Nu ştia dacă va mai putea simți vreodată mulțumire sau bunătate. Şi-ar fi dorit să poată opri formarea stratului de gheață din jurul ei.

— Îmi pare atât de rău.

Zari mirosea la fel ca atunci când erau mici şi împărțeau aceeaşi cameră în Iran. Mirosea a ceai, a acasă.

— Să ştii că poți oricând să...

— Du-te. O să întârzii.

Micuța Leila făcu scandal în legătură cu plecarea, iar Darius se ascunse după canapea într-un joc de v-ați ascunselea pe care nu-l juca nimeni. După multe insistențe şi țipete, Zari îşi luă copiii şi îi mână către taxiul care îi aştepta afară. Roya le făcu cu mâna. Walter îşi luase la revedere de dimineață, cu nenumărate mulțumiri şi gesturi de recunoştință şi de părere de rău că nu o putea duce cu maşina la aeroportul Logan, avea o moțiune de pregătit, iar judecătorul care se ocupa de caz era foarte inflexibil.

Roya stătea în cadrul uşii şi privea zăpada în timp ce taxiul se îndepărta cu sora şi nepoții ei. În spatele ei se afla o casă impecabil de curată şi de ordonată, cu frigiderul plin de mâncare, în fața ei nu se afla nimic.

Nimic de făcut altceva în afară de a merge înapoi la serviciu, în cele din urmă, s-a epilat din nou pe picioare. Nici măcar un fir care să-l deranjeze pe Walter, vezi, surioară? În durere, soțul şi soția atinseseră un nou echilibru. Se învârtiseră unul în jurul celuilalt la început cu grijă, apoi din ce în ce mai spontan pentru că, aşa cum se spunea, viața trebuia să meargă cumva mai departe.

Zăpada se transformă în primăvară. Dar în prima zi de primăvară Roya nu reuşi să se mobilizeze pentru a sărbători Noul An persan. Fără Nowruz. Ce mai era de reînnoit?

Ce renaştere mai puteau sărbători? Anotimpurile nu mai contau pentru Marigold.

Cineva rupsese scenariul, îi rupsese paginile şi le aruncase în foc, distrusese orice urmă de sens şi de ordine. Cineva aşezase totul anapoda. Primăvară fericită!

În prima zi de primăvară se întoarse de la lucru ceva mai devreme decât de obicei şi îşi făcu un ceai. Walter lucra până târziu, iar Roya făcea tot posibilul să ignore Noul An persan. Când auzi soneria de la uşă, se aşteptă să fie doamna Michael de vizavi (venea uneori pe la ei să le aducă

prăjituri sau plăcintă – mai ales în ultimele luni, de când murise Marigold). Dar când deschise uşa, Roya constată cu surprindere că nu era doamna Michael, ci Patricia. Patricia avea un palton albastru-închis cu nasturi hexagonali şi ținea în brațe o pungă plină de cumpărături. Pantofii ei cu toc jos din velur albastru erau delicați şi păreau scumpi.

— Pot intra? întrebă Patricia.

— Desigur. Intră, te rog.

Roya se dădu la o parte ca să o lase pe Patricia să intre în hol. Roya ştia că nu era cazul să-i ceară cumnatei sale să-şi scoată pantofii. Prima oară când Walter spusese că Roya prefera ca oamenii să nu intre în casă încălțați, Patricia păruse derutată şi spusese: „Nu mi-am cheltuit jumătate din salariu pe pantofi ca să umblu în şosete”.

Roya luă paltonul Patriciei, îl atârnă în cuierul de pe hol, apoi o conduse pe Patricia în bucătărie şi o întrebă mecanic dacă voia ceai.

— Ar fi drăguț, mulțumesc, spuse Patricia, apoi puse jos punga de cumpărături şi îşi drese glasul. După serviciu am fost la Mount Auburn.

Roya înlemni. Marigold era înmormântată la cimitirul Mount Auburn.

— Strada Mount Auburn. La magazinele de acolo, continuă Patricia. Ți-am luat câte ceva. Nişte chestii.

Roya o urmări pe Patricia cum scoate cumpărăturile din punga de hârtie şi le pune cu grijă pe blatul din bucătărie. Un mic ghiveci cu zambile învelit în celofan şi o pungă cu mere. Bănuți de ciocolată înveliți în staniol auriu şi un pachet de condiment din sumac. O sticlă de oțet şi câțiva căței de usturoi. Era acolo chiar şi o pungă de senjed, fructe deshidratate de lotus.

Toate erau lucruri a căror denumire în farsi începea cu litera „s”, obiecte tradiționale pentru masa celor şapte „s”, Haft-Sin, cu ocazia Noului An persan. Roya aranjase cu grijă

aceste obiecte simbolice în fiecare an când era mică, împreună cu Maman, Zari şi Baba. Era o tradiție pe care spera să i-o împărtăşească şi lui Marigold într-o zi. Nu s-ar fi aşteptat vreodată ca Patricia să o ajute să respecte această tradiție.

— An Nou fericit, Roya, spuse cu blândețe Patricia.

Un nod de mărimea întregului stat New England apăru în gâtul Royei. O peliculă de sudoare îi acoperi pielea. Simți un val imens de recunoştință, care o făcea să vrea să se ghemuiască şi să plângă.

— Mulțumesc, Patricia, şopti Roya.

Patricia se întoarse să aranjeze ghiveciul cu zambile şi să mute sumacul puțin mai spre stânga. Nu era genul care să-şi exprime prea uşor sentimentele, Roya ştia bine asta. Dar, când se întoarse din nou spre ea, Roya văzu că ochii cumnatei sale sunt plini de lacrimi.

— Îmi pare atât de rău, spuse Patricia.

Roya nu-şi dădu seama dacă Patricia voia să-şi exprime din nou condoleanțele pentru Marigold (fuseseră atât de mulți cei care-i spuseseră asta în perioada aceea – era lucrul pe care îl auzise cel mai des) sau dacă se scuza, poate, pentru lucrurile pe care le spusese în trecut.

Roya doar dădu din cap.

Patricia băgă mâna în punga de hârtie şi mai scoase ceva de acolo. Era o punguță transparentă în care se aflau firele subțiri şi roşiatice pe care Roya le ştia atât de bine.

— Unde ai găsit şofran? tresări Roya.

— A, am făcut nişte cercetări. Am eu metodele mele. Patricia se apropie şi puse cu un gest delicat punguța de şofran în mâinile Royei. Ținu un minut palmele Royei într-ale sale. Apoi se îndreptă repede de spate şi spuse tare, pe un ton autoritar:

— Aşa, deci! Unde e ceaiul ăla pe care mi l-ai promis?

Au stat şi au băut ceai toată după-amiaza. Conversaţia şchiopătase la început, dar încet, încet, se deschiseră mai mult una faţă de cealaltă.

Pentru prima oară de când Roya se măritase cu Walter, se plânseră amândouă de obsesia lui Walter pentru echipa Red Sox.

— Îţi mulţumesc, Patricia, zise Roya când Patricia se ridică să plece. Apreciez mult. Mai mult decât crezi.

— Nu e nevoie să-mi mulţumeşti.

Patricia se duse în hol şi îşi luă paltonul. Când ajunse la uşă, ezită. Apoi spuse:

— Cred că am fost un pic prea dură cu tine în ultimii ani. Poate. Tu trebuie să înţelegi că Walter e singurul meu frate şi îl ador. Ai putea spune că îl iubesc nesănătos de mult. Mama spune că îl cocoloşesc. Nimeni nu e suficient de bun pentru fratele meu mai mic şi aşa mai departe. Dar...

Patricia învârti nasturii paltonului între degete, apoi ridică privirea.

— Ei bine, Roya, poate că am pierdut-o pe Marigold, dar suntem foarte recunoscători că te avem pe tine.

Ieşi repede, coborî treptele de la intrare şi urcă în maşină.

Roya rămase în cadrul uşii şi, de data aceasta, izbucni în lacrimi.

Deveniseră cuplul după care ceilalţi îşi întorceau capetele pe stradă şi zâmbeau cu tristeţe, cuplul pentru care se rugau toţi cei de la biserica lui Alice, erau cei care primeau cărţi poştale pline de mesaje de condoleanţe scrise cu stiloul. Roya continuă să lucreze la HBS şi începu să simtă pentru Walter un soi de ataşament ciudat. Durerea îi unea. El îşi petrecea serile bând în balansoar înainte de culcare. Ea se retrăgea în carapacea ei. Gheaţa depusă peste un strat topit era şi mai greu de spart decât înainte.

Rutina muncii, câțiva prieteni şi, cu greu, un fel de reîntoarcere în lume. La un moment dat, Walter şi Roya începură din nou să-şi viziteze vecinii şi să cineze cu ei. Bineînțeles, ea îşi scoase din nou oalele şi tigăile şi reîncepu să gătească. Pentru Walter. Se forță să cumpere orez şi să-l înmoaie în apă călduță, apoi să-l fiarbă, iar într-o seară, când se întoarse de la birou (acum lucra la o firmă mare de avocatură din Boston, cu sediul lângă Prudential Center, avea succes acum, toată lumea îi spunea asta), Walter simți din nou mirosul îmbătător de şofran, mulțumită Patriciei. O îmbrățişă pe Roya şi-i mirosi părul. Ea se bucură că el nu spuse ceva stânjenitor, precum „bine ai venit înapoi".

La aniversarea căsătoriei, câteva luni mai târziu, ieşiră la restaurant pentru prima oară de atunci. La masă, Walter o luă de mână.

— Roya Joon, ar trebui să încercăm din nou.

Cuvintele aterizară ca nişte ace ascuțite pe scalpul ei, pe pielea ei.

— Nu şi dacă nu eşti pregătită. Dar... nu ştiu. Suntem tineri, Roya Joon, nu-i aşa?

Nu zic să o facem acum. Zic să facem asta atunci când vei fi pregătită.

Ea nu avea să fie niciodată pregătită. Nu ar fi vrut în niciun fel să o înlocuiască pe Marigold. De ce fusese de acord să iasă cu Walter? Nici măcar nu era pregătită să iasă în public, la un restaurant în care toată lumea din jur se distrează. Nu şi-o dorea decât pe fiica ei înapoi. Voia să simtă chipul fetiței ei atingându-i obrazul. Voia să o țină în brațe şi să o audă râzând. O voia pe Marigold.

În lumina difuză din restaurant, Walter avea o expresie rugătoare. Roya observă, nu pentru prima oară, că îmbătrânise. Incidentul cu cafeaua vărsată din cafeneaua de la Berkeley se petrecuse cu şapte ani în urmă. Erau căsătoriți de cinci ani. Era anul 1963. Aveau douăzeci şi

şapte de ani. Dar pierderea lor îi smulsese din cursul normal al lucrurilor – făceau parte dintr-un club de elită ai cărui membri experimentaseră o lovitură de stat dată mersului natural al vieții. Marigold venise în al patrulea an al căsătoriei lor, neanunțată şi neaşteptată, dar cât de binevenită fusese! Doar pentru a dispărea după aceea şi a confirma cele mai negre frici ale Royei.

— Dragă.

Ea ura când el îi spunea „dragă”. Îi spunea aşa doar când încerca să o domine.

Atunci când era cu adevărat afectuos, îi spunea „Roya Joon”, dar „dragă” însemna „lasă că ştiu eu mai bine”. „Dragă” însemna „tu nu gândeşti limpede, bineînțeles că vom mai face un copil”. „Dragă” însemna că el nu-şi dădea seama că singurul motiv pentru care ea nu renunțase la tot era obligația față de el.

— Nu pot. Nu, spuse ea.

El se ridică, iar ea crezu că avea de gând să se ducă la baie. Poate că voia chiar să plece din restaurant. Avea tot dreptul să plece de lângă ea. De la moartea lui Marigold fusese imposibilă: egoistă, tăcută şi retrasă. Poate că voia să se ducă la baie şi să se adune puțin, în felul lui atât de caracteristic, apoi să se întoarcă la ea cu o veselie forțată – atât cât putea în public – şi să continue să-şi mănânce porțiile de vită stroganoff în zgomotele restaurantului. Şi să pretindă amândoi că sunt la fel ca oricare alt cuplu de acolo.

Dar el nu plecă. Veni lângă ea. Îngenunche şi îi cuprinse fața în mâini. Ochii lui erau plini de o tristețe care era doar a lor.

— Ea va fi mereu cu noi, zise Walter şi îşi atinse pieptul, la fel cum o făcuse atunci când Roya gătise prima oară pentru el în bucătăria doamnei Kishpaugh, cu ani în urmă. Apoi îşi lipi fruntea de a ei.

Ospătarii veneau şi plecau. Ceilalți clienți scoteau clinchete cu tacâmurile, pălăvrăgeau şi izbucneau în râs din când în când. Roya şi Walter rămaseră aşa, cu frunțile lipite. Ea nu fusese niciodată mai sigură de iubirea lui ca atunci. Pentru fiecare dram din durerea ei, Walter avea şi el asemenea. Trecuse împreună cu ea prin durere, simțise în felul lui întunericul şi adâncimea durerii şi, în tot acest răstimp în care lumea mersese mai departe, el fusese lângă ea. Walter era mereu acolo. Un sprijin. De încredere. Stabil. Iubirea dintre ea şi Walter era un colac de salvare fără de care ea nu voia să trăiască.

La sfârşitul vacanței de Crăciun, la aproape un an de când murise Marigold, Roya trase balansoarul pe scări în jos, apoi în fața casei. Ştia că doamna Michael o urmăreşte de vizavi, în oraşul în care luase naştere America, Roya depozită balansoarul pe bordură şi îl lăsă acolo ca să-l ia altcineva, să-l ducă acasă şi să se legene în el.

PARTEA A CINCEA

CAPITOLUL DOUĂZECI ŞI TREI
2013

Prieteni virtuali

Dacă era ceva ce Claire ar fi vrut să interzică, erau reclamele de la TV. Şi dacă era ceva ce nu se putea abţine să urmărească, erau tocmai aceste reclame. Prietenii ei de pe Facebook îi spuneau să înregistreze emisiunile şi să deruleze înainte peste reclame, sau să le descarce de pe un website, dar Claire nu se putea abţine să urmărească fiecare emisiune în timp real, cu tot cu reclame, într-un mod aproape masochist. Ca şi cum ar fi insistat asupra unei răni, ca şi cum ar fi zgândărit-o şi i-ar fi simţit usturimea.

În fiecare seară, după ce se întorcea acasă în micul ei apartament din Watertown, Claire îşi pregătea o cină cu lipie, curcan şi roşii sau tăieţei Top Ramen sau orez semipreparat şi încălzit la microunde şi un ou prăjit. Deschidea televizorul şi se pregătea să simtă usturimea. Nu se uita la serialele pe care le urmăreau prietenii ei de pe Facebook – drame care câştigaseră toate premiile: seriale sexy, bine scrise şi inovatoare care îţi asigurau postări pe social media şi dezvăluiri de scenariu şi conversaţii virtuale. Urmărea, în schimb, – aproape îngrozită – emisiuni de tip reality show care prezentau neveste cu operaţii estetice certându-se în restaurante scumpe sau familii cu câte douăzeci de copii fericiţi trecând prin dezastre bine regizate. În timpul pauzelor publicitare, Claire privea de sub pătura ei bej prieteni mâncând împreună, părinţi şi copii găsindu-şi izbăvirea în aplicaţii de telefon mobil, bebeluşi drăgălaşi alergând de colo-colo în scutece, taţi privind cu lacrimi în ochi cum cresc fiicele lor într-un montaj care le trece de la ipostaza de bebeluş-în-scaunul-de-maşină la cea de adolescentă-la-volan. Claire se strâmba la sentimentalismul lor, respingându-l şi tânjind după el în acelaşi timp. Cu ani în urmă, fusese o studentă cu picioare lungi de la colegiu care se pregătea să-şi ia diploma în literatură engleză, convinsă că va ajunge o profesoară universitară de succes.

Dar într-o zi mama ei a sunat-o şi i-a zis, plângând: „Rezultatul este pozitiv”. Micuța umflătură din sânul mamei ei începuse, chiar şi după extirpare, o călătorie fatală prin corpul ei, astfel încât, atunci când Claire împlini douăzeci şi patru de ani, mama ei se afla deja într-un cimitir din Bedford, statul Massachusetts, la doar o milă de magazinul Whole Foods, iar Claire fu copleşită de durere. Tatăl ei murise într-una accident de maşină pe vremea când ea era doar un bebeluş cu scutece din cele pe care le prezentau mereu în pauzele publicitare pe care le urmărea acum seara, de una singură. Claire simțise, încă de la o vârstă fragedă, realitatea dură a singurătății. Iubiții veneau şi plecau. Niciunul nu rămăsese, deşi ea era convinsă că fusese îndrăgostită o dată. Sau poate de două ori.

Acum, la treizeci de ani, prietenii ei din şcoală erau ori căsătoriți, ori în relații stabile. Se împrăştiaseră prin toată țara şi chiar şi în lume. Ținea legătura cu ei prin social media, nu prin conversații telefonice sau prin ritualul acela străvechi al întâlnirilor față în față. Urmărea online viețile lor atât de fericite şi pline de culoare, dar ah-atât-de-atent-autoironizate. Citea postări cu „Da, e adevărat, aşteptăm să vină barza!” şi apăsa butonul de „like” chiar dacă uneori se simțea goală pe dinăuntru şi geloasă. Se uita la fotografiile prietenelor ei gravide în brațele soților lor, pe plajă, şi apăsa „like”. Deschidea laptopul şi se uita la bebeluşi nou-născuți – mici, cu pielea încrețită, cu pălării pe cap – şi citea toate comentariile: „Mă bucur atât de mult pentru tine, Jenna!” „OMG, e superb!” apăsa „like” şi adăuga şi ea un „Felicitări!” Naviga printre selfie-uri ale fostelor colege de clasă aflate în vacanță în Costa Rica şi Hawaii cu copiii şi simțea cum se scufundă într-un amestec ciudat de invidie şi bucurie pentru ele. Apoi deschidea televizorul şi se uita la familii care beau ciocolată fierbinte, se certau, se împăcau, iar tații le dădeau cheile de la maşină fiicelor lor, care abia îşi

luaseră permisul de conducere. Şi singurul lucru la care se putea gândi era cât de mult îi lipsea mama ei.

Camera ei era ticsită de cărți scrise de guru şi furnizori de sfaturi care îi spuneau că ar trebui să privească în interior, să mediteze, să fie recunoscătoare, să-şi treacă în revistă avantajele şi să scrie într-un jurnal al recunoştinței. Claire făcea asta. Dar, odată ce deveni clar faptul că diploma ei în literatură engleză obținută la un mic colegiu de arte liberale din Connecticut o califica pentru posturi administrative şi pentru împăturit haine în magazin, odată ce îşi dădu seama că nu va avea niciodată curajul de a se înscrie la un doctorat în literatura engleză şi de a deveni profesoară, încasă banii de pe asigurarea mamei sale, închirie un apartament în Watertown, trecu de la slujba de vânzătoare la una administrativă şi într-o zi, la treizeci de ani, se trezi că lucrează ca asistent administrativ la Centrul pentru Seniori Duxton.

Îi plăcea slujba ei. Îi plăcea să fie zi de zi cu oameni care se pregăteau să părăsească scena, ca să zicem aşa. Aprecia faptul că ei nu aveau, în general, acea modestie falsă şi acea nevoie de a arăta mereu că sunt fericiți, fericiți, fericiți. Îi plăcea faptul că bătrânii aceia morocănoşi tuşeau, scuipau şi mârâiau şi nu pretindeau că viața e frumoasă. Îi plăcea să le ajute pe doamnele în vârstă să se dea cu ruj de culoare roz deschis şi îi plăcea şi faptul că făceau asta cu religiozitate, ca şi cum, dacă ar fi omis o dată să o facă, ar fi însemnat că se abandonau cu totul vârstei pe care o aveau. O ajuta pe Miss Emily să-şi tragă ciorapii din nailon pe picioarele ei brăzdate de vinişoare albastre şi încheia cu grijă nasturii de la cardiganul domnului Rosenberg. Doamnele şi domnii de la Centrul pentru Seniori Duxton erau singurul motiv pentru care Claire nu renunțase până atunci. Ei erau tot ce mai avea. Prietenii ei din şcoala generală, din liceu şi din facultate erau acum doar nişte „prieteni de pe Facebook”

– o nouă categorie, din câte se părea, apărută în mintea ei: PF – cei care existau doar ca nişte imagini digitale, pe care nu-i văzuse de ani buni (nu se ducea la reuniuni) şi care navigau prin viață în ipostaze fericite, uneori haotice, dar întotdeauna excepționale.

Tatăl ei nu exista pentru ea nici măcar ca amintire, pentru că fusese prea mică pentru a apuca să-l cunoască. Cea mai vie imagine cu el era o fotografie pe care mama ei o lipise de frigider cu un magnet în formă de vânătă: un bărbat înalt şi zâmbitor, cu părul blond, care stătea lângă un coş de picnic alături de mama ei. Nu făcuseră o nuntă mare. Doar o vizită la ofițerul stării civile, aşa îi spusese mama ei.

Ani de-a rândul avusese o mamă, una frumoasă şi bună – o mamă care-i spunea poveşti despre tatăl ei şi care se lamenta că era un copil unic care dăduse naştere unui copil unic şi că ce mică era familia lor, dar că se aveau una pe cealaltă, nu-i aşa, şi asta era tot ce le trebuia, iar copilul ei era totul pentru ea, copilul ei frumos care făcea ca viața ei să aibă sens. Ea era fetița ei frumoasă, nu-i aşa, îmi pare rău dacă te fac să te simți prost, scumpete, dar ăsta e adevărul – tu eşti viața mea – şi tu şi cu mine, fetița mea dragă, vom cuceri lumea, nu-i aşa, Claire, şi ah, cât de mult i-ar fi plăcut şi tatălui tău să te vadă acum, scumpete, iar noi vom reuşi pe planeta asta, fetița mea dragă – vom reuşi –, tu eşti atât de deşteaptă şi talentată şi ai să vezi, o să ajungi cineva într-o zi, tu eşti deja mândria şi bucuria mea. Apoi cancerul a spulberat-o pe mama ei de pe fața pământului şi Claire s-a simțit disperat de, inexplicabil de, dureros de, interminabil de singură. Nu mai avea o mamă la care să se întoarcă seara acasă, pe care să o sune, împreună cu care să gătească felul de mâncare preferat. Nu mai avea o mamă care să-i spună că totul va fi bine. În schimb, exista gândul ciudat şi terifiant că nimic nu va mai

fi bine. Niciodată. Chiar dacă ai ei PF escaladau munți în Asia şi creşteau nişte copii perfecți şi sărbătoreau aniversări romantice în stațiuni îndepărtate.

Nimic nu era bine pentru Claire. Acum, la treizeci de ani, îmbrățişa asta, stăpânea asta, ştia asta – nu simțea nevoia să pretindă că lucrurile ar fi stat altfel. Postările cu soți şi bebeluşi şi romantism şi ah-Dumnezeule-uite-ce-viață-haotică-dar-plină-şi-frumoasă-am! nu făceau parte din viitorul ei. Ei îi erau rezervate nopțile cu emisiuni reality show şi zilele petrecute în realitatea oamenilor care se apropiau de moarte, îi iubea pe rezidenții din centru, chiar şi pe cei care erau atât de aproape de sfârşit, încât a-i auzi în fiecare dimineață spunând „Hei, salut, Claire!" părea un miracol. Domnul Rosenberg îi povestea întâmplări din viața lui din cartierul Queens din New York „de pe vremuri", iar doamna Ventura era gata-gata să „dea colțul" în fiecare săptămână sau, cel puțin, aşa spunea ea.

Preferatul lui Claire era un anume Bahman Aslan, care stătea acolo de doi ani. Ea îi spunea „domnul Batman". Era mereu cumsecade, iar ei îi plăcea să asculte poveştile lui despre tinerețea petrecută în Iran, aventurile politice, anii din timpul războiului.

Despre marea lui iubire. Oamenii precum domnul Batman – cu glumele, lamentările, tristețile, bolile, regretele, perspectivele, amintirile lui – erau motivul pentru care Claire se trezea în fiecare dimineață, mânca un baton uscat şi insipid de proteine, apoi conducea Honda ei veche de şapte ani din Watertown până în Duxton. Centrul pentru Seniori Duxton era o combinație între un centru pentru vârstnici şi un cămin de bătrâni. Seniorii puteau veni doar în vizită, pentru a lua parte la diverse activități, sau puteau să se cazeze acolo, după modelul mai tradițional al căminului de bătrâni.

Claire se dedica cu totul preocupărilor rezidenților. Petrecea Ziua Recunoştinței cu ei. Crăciunul cu ei. Viața ei era cu ei. Dincolo de asta, viața era doar PF şi acele nenorocite de emisiuni şi reclame TV.

Prefera oricând poveştile rezidenților ei în locul lor. Mai ales amintirile şi poveştile de viață ale domnului Bahman Aslan.

CAPITOLUL DOUĂZECI ŞI PATRU
1978-1981

Expedieri

August 1978

Cinematograful Rex a fost incendiat zilele trecute. Peste patru sute de morți.

Oameni blocați, oameni care alergau şi se chinuiau să iasă de acolo. Nu m-am putut abține să mă gândesc la întâlnirile noastre de la Cinema Metropole. Au trecut douăzeci şi cinci de ani de la ziua loviturii de stat. Şi uite că se întâmplă din nou acum. În fiecare zi sunt demonstrații tot mai mari pe străzi. Copiii mei cred că soluția e

Ayatollahul Khomeini, clericul care are dintr-odată un mare număr de adepți. Eu nu ştiu ce să cred.

Tinerii de aici au acum nevoie de ceva de care să se agațe, ceva în care să creadă, iar acel ceva nu trebuie să fie Şahul.

Istoria se repetă. E dureros să-i văd pe elevii aceştia tineri inundând din nou străzile, convinşi că, dacă scapă de Şah, toate problemele vor fi rezolvate. Da, a fost complice la înlăturarea prim-ministrului Mosaddeq, iar Occidentul l-a susținut. Dar tinerii de azi cred că toate problemele lor se vor rezolva prin simpla înlăturare a Şahului. Pe mine mă îngrijorează ce va urma. Vrem democrație, dar se pare că nu o putem atinge. Şi dacă ceea ce urmează e şi mai rău?

Mă întreb ce faci tu acolo, în America. Am mai primit veşti de la Jahangir şi sunt foarte recunoscător pentru asta. Mă bucur că voi încă țineți legătura. £ incredibil cum, în lumea asta modernă, putem comunica cu cineva de peste ocean prin simpla ridicare a receptorului de la telefon! Jahangir mi-a spus că lucrezi, că ai un post la Harvard?

Bravo ție, Roya Joon.

Ai fost mereu predestinată să faci lucruri mărețe.

Martie 1979

Şahul a plecat. Tot ce văd pe chipurile celor care ne amintim de anul 1953, care încă simțim dezamăgirea aceea teribilă adusă de prăbuşirea întregii lumi într-o singură zi, e reîntoarcerea traumei. Tinerii sunt atât de plini de speranță. Ei cred că acum am făcut ce trebuie. Se bucură că Şahul a plecat. Încearcă să ajungă în America, dar am auzit că cei din noua ta patrie nu vor să-l lase să intre. Cum se poate ca, după tot ce a făcut el pentru SUA, să nu-l lase să intre?

Poate că că de data asta vom avea un guvern cu adevărat democrat.

Voi crede asta doar când voi vedea cu ochii mei.

Îți amintești apusul din seara aceea când te-am cerut în căsătorie, cerul acela violet? Crezi că nu m-am uitat la cer în alte o sută de seri amintindu-mi sărutul tău?

August 1981

De când a atacat Saddam Hussein Iranul anul trecut, în septembrie, războiul a devenit din ce în ce mai puternic. Ne petrecem serile în adăpostul antiaerian de la subsol. Copiii mei sunt mereu speriați. Acum nici n-ai mai recunoaște unele zone din țara noastră. Am fost bombardați. Noaptea ne acoperim ferestrele cu staniol, astfel încât avioanele lui Saddam să nu vadă luminile orașului. Trăim într-o teamă perpetuă.

Copiii mei au douăzeci și ceva de ani, iar eu nu vreau ca fiul meu să fie chemat în armată, să fie pus să lupte și să omoare irakieni. Pentru ce? Pentru ca guvernul acesta nou și islamist să se simtă puternic și să câștige popularitate? Iar fiica mea e obligată să poarte hijab atunci când iese din casă. Ce am devenit? Abia dacă îmi mai recunosc propria țară.

Roya Joon, Jahangir s-a înrolat în armată ca doctor. Draga mea Roya, a murit pe front. A lăsat în urma lui un gol imens.

CAPITOLUL DOUĂZECI ŞI CINCI
2013

Cutia cea mare

Nasul lui Zari arăta ciudat de mare pe ecranul telefonului mobil. Una dintre puţinele bucurii care-i mai rămăseseră Royei în viaţă era posibilitatea de a telefona făra a fi văzută, dar Zari insista să vorbească săptămânal prin apel video pe FaceTime. Cu riscul de a părea de modă veche, Roya nu suporta să-şi arate faţa prin intermediul telefonului. Pur şi simplu nu avea sens pentru ea. Dar trebuia să recunoască faptul că era plăcut să o vadă pe Zari, chiar şi pe un ecran de aparat. Acum sora ei mai mică era bunică, trecuse printr-o operaţie de înlocuire a şoldului şi se certa aproape zilnic cu nora ei.

— Walter are nevoie de agrafe de birou şi de un tocător de hârtie. Trebuie să plec, Zari.

— OK, surioară. Ştii ceva, e uimitor: ai tenul unei tinere domnişoare. La şaptezeci şi şapte de ani! Să-i mulţumim Domnului pentru genele noastre!

— Salută-i din partea mea pe Jack, pe Darius, pe Leila şi pe toţi nepoţii.

— O să-i salut. Sper să te văd de Nowruz! Îmbrăţişează-i pe Walter şi pe Kyle din partea mea.

Anii s-au încăpăţânat să meargă înainte. Trecuseră câteva decenii de când murise Marigold de crup[19] şi câteva decenii de când Mosaddeq fusese dat jos prin lovitură de stat. Lumea se schimbase cu totul. În Iran avusese loc

---

[19] Afecţiune a laringelui la copil, manifestată prin respiraţie sufocantă şi tuse răguşită, uneori cu formare de membrane false pe căile respiratorii.

Revoluția Islamică din 1979 – țara ei nu mai era condusă acum de Şah, ci de clerici. Pierderile s-au tot adunat, iar Roya nu a avut timp să le deplângă pe toate. Walter urmărea cu atenție ştirile, dar Roya ar fi preferat mai degrabă să-şi bage capul în cuptor decât să urmărească mizeriile pe care le prezentau cu emfază drept „ştiri” pe canalele TV din zilele acelea.

Dar bebeluşii nu pot muri. Nu pot să dispară şi să-şi lase pur şi simplu în urmă lucrurile. Bebeluşul ei nu era mort. Cei de la spital încercaseră să o convingă că un bebeluş care cu câteva minute în urmă respira în brațele ei putea muri. Marigold nu doar că era cu ea zi de zi şi noapte de noapte; Marigold era parte din ea. O purta pe fiica ei tot timpul cu ea. Bebeluşii nu te părăsesc.

Dar, surioară, gândeşte-te la Kyle! Marigold a murit, însă îl ai pe Kyle!

La vârsta de patruzeci şi doi de ani, după ce lucrase o veşnicie în postul ei administrativ de la Harvard Business School şi acceptase ideea că nu va mai fi niciodată mama altui copil – în mod clar nu-i fusese destinat să fie mamă –, apăruse Kyle. Ceea ce păruse imposibil se întâmplase din nou. O surpriză, un accident, un copil. Ea şi Walter simțiră din nou fețişoara aceea gingaşă atingându-se de a lor. Fură din nou copleşiți de bucurie şi de groază.

Kyle deveni noua ei lume. De el îşi lega toate visurile. El o făcu pe Roya să râdă din nou în hohote, el o trezi la realitate. El era scopul ei. Pentru el, ea făcea totul ca lumea să nu se destrame.

După ce Kyle crescuse mare (era doctor acum!), plimbările matinale erau cele care o ajutau pe Roya să-şi păstreze mintea întreagă, care o ajutau să meargă mai departe. Îi limpezeau mintea. Nu se plimba cu prietenii. Prietenii vorbeau prea mult, iar Roya avea nevoie să fie singură cu gândurile ei. Desigur, erau femeile din vecini

care se întâlneau să se plimbe până la mall atunci când era prea frig afară. Roya primea e-mailuri de grup de la comunitatea locală în care toată lumea era invitată să se alăture distracției: Hai să ne întâlnim lângă stația Cinnamon! scria în ele. În fața unei tarabe la care se vindeau gogoşi uleioase şi aromate. Nu, mulțumesc. Roya nu voia să se plimbe de colo-colo printr-o clădire ca o cutie mare, să respire aer stătut şi să treacă prin fața unor magazine care vindeau mărfuri inutile. Vastitatea lucrurilor inutile din mall o depăşea. Prefera să rămână aproape de natură cât de mult putea. Atât timp cât încă putea să meargă.

Iar ea trebuia să meargă. Unele lucruri rămân cu tine, te bântuie. Unii tăciuni îşi fac cuib în pielea ta. Împuşcăturile nu se pot uita. Şi nici forța iubirii.

Câteodată îi simțea noaptea răsuflarea pe pielea ei. El nu avea cum să fie bărbatul pe care i se părea că îl vede mereu, ba aici, în New England, ba în California, demult, când cineva care trecuse în grabă pe lângă ea îi făcuse corpul să vibreze şi când, pentru o clipă, fusese sigură că el era cel pe care îl văzuse în marginea câmpului vizual.

Odată, când era în magazinul Filene din Boston şi căuta o cămaşă pentru Walter, de cealaltă parte a raftului era un bărbat care semăna leit cu Bahman. Era sigură că e Bahman, dar desigur că nu era el. Nu avea cum să fie. Altă dată, când făcea escală întrun aeroport, văzuse un tânăr care arăta şi mergea exact ca Bahman. Fusese nevoită să se sprijine de un stâlp ca să-şi recapete echilibrul. Bărbatul acela avea cam douăzeci de ani. În timp ce-şi trăgea răsuflarea, îşi aminti că ea avea peste patruzeci de ani. Aşa că şi Bahman tot atât ar fi trebuit să aibă. Bineînțeles că tânărul acela nu avea cum să fie el. Îi era imposibil să nu şi-l imagineze mereu tânăr şi la fel de imposibil să şi-l închipuie bătrân. Oare îi căzuse părul? Se îngrăşase? Lui

Walter nu-i căzuse părul. Era „trăsnet”, cum îi plăcea Patriciei să spună, un veritabil Jimmy Stewart. Dar Bahman ce era? Cu ce vedetă de cinema semăna? Ce-i rezervase viața? Nu era treaba ei asta.

Când veni Kyle pe lume, în bula lor de intimitate şi durere pătrunse o mică gură de aer. În scurt timp, gura aceea de aer crescu, lăsând lumea să pătrundă din nou acolo.

Datorită lui Kyle, Roya începu din nou să ia ceaiul cu celelalte mame. Datorită lui, se ducea la şedințe cu părinții şi sărea de bucurie când el lovea mingea la baseball. Avea din nou acces la bucurie şi se mişca din nou cu uşurință şi făcea omletă dimineața şi discuta scorurile meciurilor de fotbal şi studia cu atenție manuale şi carnete de note.

Datorită lui, află din nou de existența lumii de afară.

— Ce se întâmplă dacă ți se termină sângele din vene?

Întrebările lui Kyle nu se opreau niciodată. Curiozitatea lui era nesfârşită. Mergea cu el la bibliotecă, îl aşeza la ea în poală şi îi citea carte după carte. În primii ani de viață, Kyle avea accentul ei iranian, pentru că vocea ei era cea pe care o auzea cel mai mult. Dar l-a pierdut când a început şcoala. Alți copii nu erau atenți la ore şi mamele lor se plângeau de asta, dar Kyle asculta. Apetitul lui pentru a înțelege cum funcționează lumea era imens. Când era mic, ei erau cei doi muşchetari. Cel de-al treilea, sora lui mai mare, era mereu în sufletul Royei. Marigold a ei.

Roya era recunoscătoare că îşi puteau permite ca ea să-şi dea demisia pentru a sta cu Kyle. Voia să petreacă împreună cu el cât mai mult timp posibil. Dacă ar fi putut, ar fi ținut la ea inima lui Kyle învelită într-un prosop flauşat ca să o protejeze, să nu se spargă. Dacă ar fi putut să-l protejeze cumva de pericole, de pierderi, de durere.

Dar ştia că soarta lui îi era scrisă pe frunte cu o cerneală pe care ea nu o putea vedea şi că nici toată dădăceala sau

protecția sau îngrijorarea din lume nu ar fi putut ține pericolele departe.

Îi arăta mormolocii din balta de la Meriam Hill, învățase care sunt distanțele până la stele sau până la lună doar ca să i le poată spune şi lui, copiase pe foi de desen contururile personajelor lui preferate de la TV. În prezența calmă şi liniştită a lui Walter, croise o viață pentru toți trei în New England şi îndesase tot ceea ce conta într-o casă în stil colonial cu storuri la ferestre.

Cu fiecare an în care Kyle sufla în lumânările tortului său aniversar, amestecul de uşurare şi teamă din sufletul Royei se ridica odată cu fuioarele de fum din lumânările stinse. Apoi aterizau în plintele din sufragerie. Aterizau în fiecare fir de păr de pe capul ei. Încă un an. Încă un an, şi el era încă acolo.

Librăria era la 4,34 kilometri de casa lor; ştia asta pentru că uneori îi plăcea să aducă kilometrajul la zero din simplă curiozitate. Magazinul era imens şi iluminat abundent – era un fel de depozit, de fapt. Făcea parte dintr-un lanț cu acoperire națională. Când intră acolo cu Walter, Roya se opri.

Culoarele miroseau a chimicale şi a mochetă ieftină, a lăcomie corporatistă şi a oboseală. Şiruri peste şiruri de agende, bilețele Post-it, şervețele antiseptice, cutii de plastic, dosare, plicuri, markere, creioane, popcorn. (Popcorn? De ce?) Erau lucrurile pe care le iubise cândva: produse de papetărie şi ascuțitori, creioane şi stilouri. Dar nu erau nimic din ce dorea acum, nu aşa, cel puțin, nu împrăştiate într-un spațiu cavernos, fără măcar vreun proprietar prin preajmă. Adolescenți cu fața acoperită de coşuri şi îmbrăcați în uniforma magazinului au ignorat-o când le-a adresat mai multe „mă scuzați”, până când Walter a fost nevoit să spună un „ne scuzați!” apăsat, de parcă i-ar fi luat la rost. Abia atunci fură direcționați către raionul în care se găseau

tocătoarele de hârtie. (Walter era hotărât să inventarieze toate actele vechi şi să distrugă tot ce nu era necesar, astfel încât, „atunci când va veni vremea”, Kyle să nu fie nevoit să facă asta: „Mai bine ne organizăm şi scăpăm de toată hârțogăria pe care am adunat-o de-a lungul anilor. Ar trebui să o facem acum. Cât încă suntem în putere. Să-i fie mai simplu când noi nu vom mai fi. Kyle nu trebuie să treacă prin chinul de a lua la mână toate lucrurile noastre.”)

După multe comparații şi deliberări, alese un tocător, apoi o conduse pe Roya pe culoarele căptuşite cu chimicale până găsiră locul în care se aflau agrafele de birou.

Aveau atâtea variante dintre care puteau alege, în diverse ambalaje. Doar pentru nişte agrafe de birou. Într-un final, aleseră un borcan transparent plin cu agrafe în nuanțe de albastru vesel, verde ca iarba, galben-deschis şi roşu-închis.

Când stăteau la coadă la casă (una din opt – cât de multe erau!), Roya luă dintr-un coş un mic recipient cu dezinfectant pentru mâini. Era prevăzut cu o gaică din cauciuc cu ajutorul căreia puteai să-l agăți de o poşetă, de o legătură de chei, de orice.

Cu el, putea ține la distanță răceala, pneumonia şi ultimele boli descoperite. Oare şi Marigold ar fi putut ține la distanță crupa? se gândi ea. Cu recipientul acesta mic de gel antibacterian?

Când ajunseră în sfârşit la casă, Roya bombăni:

— Magazinul acesta e atât de mare şi niciunul dintre adolescenții ăştia nu ştiu ce au de făcut.

Casierița ridică privirea. Avea spre şaptezeci de ani, nu era cu mult mai tânără decât Roya. Avea ochi de un albastru-închis şi nişte bucle de păr fine şi cărunte. Roya se temea să nu o fi ofensat pe femeie prin faptul că-i vorbise de rău colegii. Dar casierița zâmbi.

— Nu-mi spuneți. Dar sunt copii buni, să știți. Primim mereu marfă nouă. Îi poți învinui de ceva?

— Desigur că nu. Doar că totul e așa de... mare, murmură Roya.

— Ah, unii consideră grozav locul acesta. Are de toate! Mamelor le place să facă aici cumpărăturile la începutul școlii. Dar pe mine încă mă ia cu amețeală câteodată când vin la muncă. Să vă spun un secret, zise ea aplecându-se și coborând vocea, și eu sunt tot adepta magazinelor mici, de cartier. Să nu-i spuneți șefului meu asta!

Walter scotoci după portofel și scoase un card de credit, îl trecu prin aparat și așteptă chitanța.

— S-au dus zilele alea, spuse Roya. Zilele magazinelor mici de cartier.

— Ah, mai sunt câteva librării rămase pe ici, pe colo, spuse casierița punând în pungă agrafele de birou și dezinfectantul de mâini, în timp ce Walter punea tocătorul de hârtie înapoi în coșul de cumpărături. Nu mă refer la magazinele universale de acum, cu rafturile lor de papetărie – agende cu spiral ieftine și toate cele. Ci la celelalte. Librăriile adevărate. Cum e cea din Newton de pe strada Walnut. Acolo găsești cele mai bune stilouri cu cerneală. Și călimări! Nu știu cât o să mai reziste și ei cu toată concurența pe care le-o fac magazinele precum acesta. Și cele online. Dar cea de acolo e o adevărată întoarcere în timp, credeți-mă.

— Bine, mulțumesc. Vă doresc o zi bună în continuare, zise Walter, apoi semnă chitanța și împinse repede coșul departe de casieriță.

Nu îl interesa deloc recomandarea ei. Roya simți brusc un val de simpatie pentru doamna aceea drăguță.

— Mulțumesc foarte mult.

— Și eu vă doresc o zi bună în continuare, zise casierița imitându-l pe Walter și făcându-i cu ochiul Royei.

Roya îi făcu şi ea cu ochiul şi porni pe urmele lui Walter spre frigul din parcare.

— Era ciudată, mormăi Walter în timp ce băga tocătorul de hârtii în portbagajul maşinii.

— Mie mi s-a părut foarte săritoare.

— Biata bătrânică singuratică, zise Walter, apoi adăugă repede: Glumesc!

Se întoarseră acasă pe străzile îngheţate, cu Roya ţinând în braţe punga cu agrafe de birou şi dezinfectantul de mâini.

Mesajul care îi aştepta în mesageria telefonului era de la doctorul ortoped al lui Walter.

— Ai auzit, Walter? zise Roya. Ai nevoie de branţuri noi pentru pantofii tăi ortopedici.

— Branţuri noi pentru pantofii ortopedici. Distracţia asta nu se mai termină odată! spuse Walter.

— De terminat nu se va termina, zise Roya scoţând nişte batoane semipreparate de peşte.

În ultima vreme era prea obosită ca să mai gătească mâncare persană. La unele lucruri chiar trebuie să renunţi atunci când ai şaptezeci de ani.

O săptămână mai târziu, Roya aştepta împreună cu Walter în clinica de ortopedie.

De regulă mergeau la clinica din Belmont, dar acum era în renovare şi secretara medicului ortoped îi redirecţionase către o clinică nouă, aflată lângă spitalul Wellesley din Newton. Roya se foia pe scaun. Se părea că toţi sportivii de liceu şi toţi copiii obraznici din suburbii îşi făcuseră programare acolo în ziua aceea.

— Nu trebuie să stai şi tu aici. Du-te să iei o gură de aer proaspăt, Roya. Avem, în sfârşit, şi un pic de vreme bună, zise Walter.

— Pot aştepta împreună cu tine. E în regulă.

— Dar nu trebuie. Du-te şi plimbă-te prin magazine. Stai la o cafea, dacă vrei. Eu am ce citi în caz că mă plictisesc,

spuse Walter bătând uşor cu palma o revistă de drept. S-ar putea să dureze ceva.

Roya ieşi uşurată din camera aceea plină de copii gălăgioşi şi adolescenți cu ochii lipiți de telefon. Afară, aerul era aproape plăcut. Walter avusese dreptate: era cea mai caldă zi din ultimele luni. Ce raritate, în mijlocul lui ianuarie! Nu se mai putuse plimba pe afară de câteva săptămâni. Şi de ce nu pleci tu din locul ăla geros să te muți în California, asta chiar mă depăşeşte, surioară!

Roya se plimba cu grijă pe străzile din jurul clinicii de ortopedie. Ultimul lucru care le mai lipsea era să alunece şi să cadă. Slavă Domnului că avea în picioare pantofii ei cei buni: pantofii gri cu talpă groasă şi cu fundițe. După câteva străzi, ajunse chiar în centrul cartierului. Din spatele vitrinei unei gogoşerii, o pisică se întindea şi o privea leneşă. În fața unei cizmării de modă veche se aflau nişte şiruri de pantofi alături de cutii de cremă de ghete. Îi plăcea partea asta a Newtonului. Era mai puțin elegantă decât celelalte centre comerciale şi părea mai autentică. Aici nu erau magazine mari.

Când trecu prin fața unei micuțe pizzerii, mirosul dulce al sosului de roşii o tentă să intre şi să-şi cumpere o felie de pizza. Tocmai se întreba dacă să intre şi să se răsfețe puțin, când o firmă de pe stradă îi atrase atenția. De un spalier aflat la etajul întâi atârna o pancartă cu litere aurii pe fundal negru. Pe ea scria, cu litere cursive, Librărie.

Acolo găseşti cele mai bune stilouri cu cerneală. Şi călimări! Cuvintele casieriței din magazinul cel mare îi răsunară în minte. Oare se afla pe strada Walnut? Probabil că da. împinsă de o forță pe care nu şi-o putea explica, se îndreptă spre pancartă.

Când deschise uşa librăriei, se auzi un clopoțel familiar. Trecuse mult timp de când intrase ultima oară într-un

magazin prevăzut cu un astfel de clopoțel. Dumnezeule, toți clopoțeii ăştia de modă veche sunau la fel!

Fu nevoită să clipească de câteva ori pentru a se obişnui cu interiorul acela întunecat şi îmbâcsit. Dar când făcu asta, văzu rafturile pline de caiete şi agende colorate de toate mărimile şi formele. În stânga ei se afla o masă plină de cadouri şi aparate: ceasuri deşteptătoare, jocuri de puzzle, căni de ceai, săpunuri elegante.

În mijlocul magazinului, creioane şi stilouri de toate felurile stăteau aşezate în cutii mici pe rafturi, înainta pe culoarul cu ustensile de scris. Oamenii încercaseră stilourile mâzgălind diverse: pe părțile laterale ale cutiilor în care stăteau stilourile scriseseră salut şi făcuseră tot felul de floricele. Ascuțitori de modă veche şi cutii elegante de stilouri stăteau în şiruri atent ordonate.

Se plimbă pe un culoar, apoi pe încă unul, ca într-un vis. Când ajunse în fața tejghelei principale, se opri brusc. Acolo, într-o cutie mare de sticlă, erau nişte stilouri strălucitoare cu cerneală şi nişte călimări, exact cum spusese casierița. Erau aranjate ca nişte bijuterii: călimările cu cerneală străluceau în nuanțe de albastru safir şi verde smarald, ba chiar şi mov. Într-o călimară se afla cerneală de culoarea rodiilor. Voia să desfacă un stilou şi să-i umple cu grijă rezervorul cu cerneală, apoi să-l încerce pe o pagină curată. Cândva avusese o sugativă specială pe care o folosea pentru scrisorile acelea de demult, astfel încât cerneala să nu se întindă şi niciun cuvânt să nu se strice înainte de a pune scrisoarea într-un plic care urma să stea ascuns într-o carte cu poezii de Rumi.

— E totul în regulă?

Se întoarse spre el ca şi cum tocmai ar fi fost prinsă furând ceva. Un bărbat cu părul uşor încărunțit, cu tenul măsliniu şi ochii negri stătea în cadrul uşii din spate.

— Ah, da... şi i se frânse vocea.

Se simți deodată amețită. Pieptul o strângea, iar camera începu să se învârtă cu ea.

— Sunteți bine? întrebă bărbatul.

Vocea lui. Vocea lui părea cunoscută.

— Desigur, zise ea simțind că se prăbuşeşte. Vă rog, pot să mă aşez un pic?

El veni la ea şi o apucă delicat de braț. O conduse în spatele tejghelei, spre un scaun cu o pernuță roz pe el. Ea se aşeză uşurată pe scaun şi se lăsă pe spate. Fruntea îi zvâcnea.

— Doamnă? Pot să vă aduc nişte apă?

— Nu, nu. Trebuie doar să îmi trag puțin sufletul.

— Lăsați-mă să vă aduc nişte apă.

Era ceva în insistența lui, în politețea lui, în limbajul trupului, ceva care părea foarte familiar. Apoi îşi dădu seama că vrea să-l întrebe direct. Ochii negri, tenul măsliniu. Accentul uşor.

— Sunteți iranian cumva?

— Khanom, salam, zise el. Manfekr kardam shoma ham hani hasteed. Domnişoară, bună ziua. Şi mie mi s-a părut că dumneavoastră sunteți iraniancă.

— Hastam. Da, sunt.

— Mă întorc imediat, spuse el în farsi. Mă duc să vă aduc ceva de băut.

Dispăru prin uşa din spatele tejghelei. Ea îşi lăsă capul pe spătarul scaunului.

Bărbatul se întoarse după câteva minute cu o tavă cu chai estekan şi un castron cu multe cuburi de zahăr.

— Nu trebuia să faceți asta, zise ea. Sunt bine.

— Nu e niciun deranj. Avem un mic samovar în spate. Ştiți cum e. Persanii trebuie să-şi bea ceaiul.

Vorbea perfect în farsi. Probabil că locuise în Iran când era mic sau părinții lui avuseseră disciplina de a-l învăța limba.

Bărbatul lăsă tava jos.

— Befarmayeed, asta vă va face să vă simțiți mai bine.

Ea sorbi din ceai. Aroma de pergamut și cardamom amestecate cu un gust abia perceptibil de trandafir o duseră înapoi acasă.

— Cu siguranță vă pricepeți să faceți un ceai adevărat. Mulțumesc.

— Părinții m-au învățat, zise el ridicând din umeri.

Mintea începu să i se limpezească de la aburul și aromele ceaiului. Bărbatul acesta avea spre cincizeci de ani, dacă nu peste. Poate că venise acolo pe când era deja mare, împreună cu familia lui, odată cu valul de iranieni care emigraseră după revoluția din 1979.

— Sper că nu v-am speriat, zise ea. Mi-am pierdut echilibrul pentru un minut. Și m-am pierdut cu firea puțin.

Așeză paharul de ceai pe tavă și îl studie.

— De asemenea, dacă îmi permiteți să vă spun, îmi păreți foarte familiar.

— Noi, iranienii, arătăm toți la fel, nu-i așa? zise el zâmbind.

Iar când zâmbi, pe ea o strânse pieptul atât de tare, încât simți că se frânge. Fixă cu privirea paharul de ceai, apoi privi din nou spre librărie.

Rafturile erau așezate în diagonală, iar stilourile din cutia de sticlă erau puse în șiruri paralele. Într-un colț se afla un stativ plin cu cărți. Nu observase stativul până atunci.

Din locul în care stătea putea vedea copertile: toate aveau o grafică similară picturilor persane în miniatură. Pe majoritatea copertilor se vedea imaginea unui bărbat cu turban pe cap care ținea în mână un sitar.

— Vindeți și cărți aici? întrebă ea cu glas stins.

— Ah, câteva, zise bărbatul. Cărți de colorat pentru copii. Cărți de activități. Cărți cu abțibilduri. Lucruri de genul acesta.

— Dar acelea?

Zicând asta, arătase spre stativul pe care ar fi trebuit să stea cărți poştale, care ar fi trebuit să fie plin de calendare cu fotografii de câini, pisici şi oceane. În schimb, pe el se aflau volumele subțiri ale unei colecții de cărți pe care ea o recunoştea bine. Îi cumpărase chiar cărțile acelea lui Kyle, pentru ca el să poată citi în engleză poeziile pe care ea le iubise încă de când era tânără, pentru ca el să poată cunoaşte înțelepciunea şi pasiunea din cuvintele poetului ei preferat.

— Vindeți şi Rumi?

Bărbatul ridică din nou din umeri.

— E o chestie a tatălui meu. El a avut mereu o imagine foarte precisă despre cum ar trebui să arate locul acesta. Până la ultimul detaliu.

— Aşa este?

— O, da. A fost dificil să aranjăm totul aici. Şi să rezistăm de-a lungul timpului.

Dar eu şi sora mea ne-am dat toată silința.

— Sora dumneavoastră?

— Da, sora mea geamănă. În orice caz, tata a avut viziunea lui, iar noi am muncit din greu să o punem în practică. Şi acum... ei bine, ne place să păstrăm totul aşa cum a vrut el, zise el, zâmbind. Am reuşit să rămânem pe poziții.

Inima Royei începu deodată să bată atât de tare, încât se gândi că mai are puțin şi face atac de cord. Librăria aranjată în felul acela. Volumele subțiri de Rumi aranjate pe un stativ circular. Schema. Viziunea. Dar nu avea cum să fie. Nu avea cum.

— Tatăl dumneavoastră... întrebă ea cu răsuflarea întretăiată. Pot să vă întreb cum îl cheamă?

— Desigur. Noi suntem de origine din Teheran. Pe tatăl meu îl cheamă Bahman Aslan.

CAPITOLUL DOUĂZECI ŞI ŞASE
2013

Programarea

Când se întoarse la Walter să afle cum decursese confecționarea noilor branțuri, Roya era roşie la față şi gata să se prăbuşească. Ai crede că lumea e complicată şi plină de suflete pierdute, că nu-i vei mai găsi niciodată pe oamenii care au trecut prin viața ta şi au dispărut, dar până la urmă toate aceste lucruri se pot schimba. Un magazin, un pahar de ceai şi toate se pot da peste cap.

Fiul lui Bahman, Omid – îi spusese cum îl cheamă –, fusese foarte relaxat. Acesta era unul dintre avantajele traiului în America şi unul dintre beneficiile generației sale.

Nu era atât de defensiv şi suspicios precum ar fi fost dacă ar fi avut vârsta ei. Atunci când ea i-a spus că l-a cunoscut cândva pe tatăl lui, el a făcut ochii mari. „Serios? Glumiți, cumva?” Ea nu reuşise să-l întrebe dacă tatăl lui mai trăia sau nu. De când murise Jahangir, nu mai primise nicio veste despre Bahman. Îl împinsese oricum spre fundul sacului.

Dar fiul lui i-a zis:

— Să-i spun că ne-am întâlnit? S-ar bucura să afle că am întâlnit o prietenă veche de-ale lui.

— Nu e nevoie, în mod categoric nu e nevoie să faci asta, i-a spus ea. Nu-l deranja. Abia dacă ne cunoşteam. Eu doar

mă bucur să aflu că este... bine. A fost o plăcere să stau de vorbă cu tine. Mulțumesc pentru ceai. Acum trebuie să plec. Soțul meu mă aşteaptă.

— Oh, bine. El e acum la Centrul pentru Seniori Duxton, ca să ştiți. Se simte destul de singur. Eu şi sora mea îl vizităm cât de des putem. Dar ştiți cum e cu viața agitată din ziua de azi.

Nu şi-l putea imagina pe băiatul care urma să schimbe lumea într-un cămin pentru bătrâni. Ce se întâmplase cu Shahla? Dar nu îndrăznise să-l întrebe pe bărbatul acela amabil despre mama lui. Îi spusese că trebuie să plece, apoi repetaseră amândoi la nesfârşit ce lume mică era şi că ea ar trebui să mai treacă pe acolo.

Noile branțuri erau făcute din spumă, aşa i-a spus Walter când s-a întors la clinică.

I-a spus că, chiar şi aşa, erau surprinzător de rigide, ce zici de asta? Au urcat în maşină, iar Walter a mârâit când a auzit ştirile orei.

— Oare vor face vreodată ceva bun ăştia de la Washington? Ar trebui să votăm să plece toți de acolo. Apoi: Ce s-a întâmplat, Roya? Eşti palidă. Roya? Roya, ce ai?

— Nimic. Mi s-a făcut puțin rău mai devreme, asta e tot.

— Vrei să opresc?

— Nu, Walter, continuă. Hai să nu ne oprim.

Când ajunseră acasă, ea încă respira greu şi tremura.

— Eu pun cafeaua la încălzit, zise Walter. Asta te va pune pe picioare. N-am bătut niciun apropo aici.

Walter îşi puse mocasinii de casă în picioare şi se îndreptă spre cafetieră. Cea cu picurătoare. Nu era aparatul modern cu care puteai face espresso din capsule pe care Zari îi tot îndemnase mereu să-l cumpere. Walter prefera cafeaua făcută de vechiul aparat Mr. Coffee, lăsată să zacă în bol cât e ziua de lungă.

— Mulțumesc. Mă duc până la baie!

Mocasinii din piele de cămilă ai lui Walter, cu blana lor bej ițindu-se pe la glezne, trecură rapid prin fața ei în drum spre baie.

Mânată de o energie nouă şi înspăimântătoare totodată, urcă scările cu o viteză pe care nu o mai atinsese de ani întregi. Se duse repede la biroul construit de Walter pentru camera lor şi deschise laptopul. Avea palmele transpirate (desigur, de la mănuşile termoizolante) şi inima îi bătea cu putere. Poate că acestea erau totuşi semnele apropierii unui atac de cord. La fel ca vecina lor, doamna Michael, urma să aibă şi ea un atac de cord, iar Walter avea să o găsească şi să nu afle niciodată ce avea de gând să tasteze. Poate că ar trebui să se oprească. Dar lacrimile îi şiroiau pe obraji şi în urechi îi răsuna din nou clinchetul clopoțelului din Librărie. Deschise browserul, aşa cum o învățase Kyle. După ce duse cursorul în câmpul de căutare, scrise: Centrul pentru Seniori Duxton.

Cum de nu l-ai căutat pe Google în toți anii ăştia, surioară, asta mă depăşeşte.

Numai Dumnezeu ştie cât i-am căutat eu pe toți bărbații pe care i-am iubit vreodată.

Yousof din Teheran e acum un neurochirurg pensionat în Maryland. I-am găsit fotografia pe un site. Ştiai asta? Dar tu insişti asupra faptului că vrei să laşi trecutul în urmă. Ca şi cum ar fi posibil acest lucru!

Degetele îi tremurau. Ei bine, dacă era să aibă un atac de cord, măcar să afle totuşi ce se întâmplase. Lângă tufele de iasomie, în noaptea aceea de vară, ea îl sărutase cu patimă. De la el, învățase să danseze tango. Pentru scrisorile lui alergase zi de zi în vara aceea blestemată, pentru el scrisese cu stiloul cu cerneală albastră pagină după pagină. Pe el îl aşteptase în piață.

Walter probabil turna cafeaua uleioasă în ceaşcă. Roya întinse mâna după ochelarii de citit.

Pe ecran apărură imagini şi cuvinte. Centrul pentru Seniori Duxton era un centru comunitar care avea propria secție de îngrijire paliativă, în inima frumosului ținut Duxton, în Massachusetts. Fotografii cu copaci pe malul unui lac, cu vârstnici dansând, un prim-plan cu o farfurie de tocană de vită cu morcovi şi porumb însoțită de textul „Delicioasele mâncăruri gătite ca acasă!” umpleau website-ul. Se simțea de parcă asista la ceva interzis, dar în acelaşi timp normal şi banal. Băiatul care construise Librăria din America era în acest centru – care, conform indicațiilor pe care le găsise acum pe Google, se afla la 86 de kilometri de casa lor. De casa în care Walter o aştepta.

Ce zici de asta?

Centrul avea un număr de telefon, un număr de fax, indicații pas cu pas despre cum să ajungi acolo din nord, din sud, din est şi din vest. Roya îşi apăsă tâmplele.

Bătrână ridicolă care reconsideră ceva ce crezuse încheiat în urmă cu o mie de ani.

Se ridică de pe scaun pentru a coborî la Walter.

Dar apoi, trasă de o forță care învingea orice tip de gravitație, ateriză din nou pe scaun. Voia doar să-l întrebe de ce. De ce mințise? De ce o părăsise acolo? De ce încheiase totul atât de abrupt? De ce se răzgândise? Merita măcar asta, după toți aceşti ani. Cine ştie când avea să-i cedeze inima? Măcar să ştie ce a fost, o dată pentru totdeauna.

Apăsă pe butonul „Contact” şi văzu un număr de telefon.

Dar nu sună. în schimb, coborî scările. Walter întrebă din nou dacă era ceva în neregulă.

În primele zile ale idilei lor din California, îi menționase lui Walter că avusese un iubit în Teheran. Doar o iubire din liceu. Nu mare lucru, nu se întâmplase nimic.

Nu toți avem aşa ceva?

I se păru ciudat să-i spună lui Walter acum despre librăria din Newton, ca şi cum ar fi dezvăluit secretul altcuiva, nu al ei, ca şi cum ar fi tras cortina şi ar fi scos la iveală ceva sacru şi dulce, dar foarte periculos.

În zilele următoare, a plâns fără motiv. Din nimic, din senin, de fiecare dată când se gândea la magazinul acela care fusese pe strada Walnut în toți acei ani, în statul în care locuia ea, la câteva oraşe depărtare de locul în care îşi petrecea ea timpul, nu foarte departe de casa ei în stil colonial cu storuri la ferestre –, se prăbuşea. Îşi pierdea mințile acum, la bătrânețe. Iar când se gândea la fiul lui Bahman, Omid, aranjând produsele în magazin, era copleşită de un sentiment ireal, de un amestec de nostalgie şi neîncredere.

Îi veni în minte, mai vie ca niciodată, imaginea bunului vânzător de papetărie ghidând-o prin librăria aceea din Teheran. Trauma şi pierderea nu dispăruseră niciodată – bineînțeles că purtase tot timpul în suflet acele amintiri. Dar acum plângea aşa cum n-o mai făcuse de ani buni, de când murise Marigold. Suferea din nou pentru ceva ce credea că lăsase de ani întregi în urmă.

Vino-ți în fire, surioară! ar fi spus Zari.

Dar cu fiecare zi care trecea, îşi amintea şi remarca amabilă a fiului lui Bahman: „Să-i spun că ne-am cunoscut? S-ar bucura să afle că am întâlnit o prietenă veche de-ale lui.”

Voia să-l vadă. Doar ca să-l întrebe de ce. Doar ca să ştie şi ea, o dată pentru totdeauna. Şi uite aşa, la o săptămână după vizita ei în librăria de pe strada Walnut şi la şase decenii după ce îl văzuse ultima oară pe băiatul din Librăria din Teheran, puse mâna pe telefon.

O recepționeră. Cu ce vă pot ajuta şi aşteptați puțin, stați să verific, voi vorbi cu el şi voi reveni la

dumneavoastră, apoi un alt telefon, apoi da, vă rog să veniți, domnul Aslan vă așteaptă.

Pur şi simplu.

După convorbirea telefonică, se aştepta ca podelele să se caşte sub ea, iar pereții să se strângă în jurul ei.

Dar Walter ştergea vasele cu un prosop de bucătărie pe care era imprimată imaginea unui pui cu o umbrelă în mână atunci când ea îi spuse că făcuse o programare să-l vadă pe băiatul acela de demult. Iar lumea nu se prăbuşi.

Aşa că aveau să meargă cu maşina prin zăpadă, ea şi Walter. El avea asta în el, bunătatea aceasta. Îi spuse că el nu credea în imaginea asta, cu soția lui stând tristă şi plângând. Dacă voia să vorbească cu el, atunci trebuia să facă asta. „Suntem prea bătrâni ca să suferim inutil", spuse el. „Viața e şi aşa destul de fragilă".

Iar el s-a dat jos din maşină şi s-a asigurat că fularul ei tricotat îi protejează nasul şi gura de vânt, apoi au urcat treptele clădirii gri intitulate Centrul pentru Seniori Duxton. Înăuntru, o secretară administrativă blondă a condus-o pe Roya într-o sală în care un bătrân aflat în scaun cu rotile stătea la fereastră, iar ea l-a văzut din nou pe băiatul despre care cândva crezuse că va fi mereu al ei.

CAPITOLUL DOUĂZECI ŞI ŞAPTE 2013

Reîntâlnirea

Când asistenta administrativă făcu stânga împrejur şi se îndepărtă, cu tocurile țăcănind pe podea, Roya şi Bahman rămaseră singuri în căldura insuportabilă a sălii de mese. El

îşi întoarse scaunul cu rotile spre ea şi zâmbi – ochii lui încă erau, cumva, plini de speranță.

— Te-am aşteptat.

Era un efort pentru ea să nu cadă din picioare. Inima îi bătea cu putere, de parcă mai conta ceva, de parcă nu era deja prea târziu pentru ei. Pala de vânt care intrase odată cu Bahman în Librăria domnului Fakhri în ziua aceea de marți din ianuarie, cu atâția ani în urmă, o învălui şi acum cu aceeaşi forță. El era al ei, fusese al ei, vocea lui era aceeaşi. Era ca şi cum nu încetase niciodată să o audă timp de şaizeci de ani.

Iată-l pe băiatul care dansase cu ea la seratele de joi seara, care o sărutase lângă tufele de iasomie, care îi scrisese scrisori de dragoste în vara loviturii de stat.

Ea coborî privirea în pământ, iar vederea pantofilor ei gri de bătrânică, cu talpă groasă şi fundițe, o aduse brusc în prezent. Avea şaptezeci şi şapte de ani. Nu mai era o copilă de şaptesprezece ani aflată la prima dragoste, o copilă care visează la o viață alături de acest băiat care urma să schimbe lumea. O tristețe veche se trezi în ea precum o criză de bilă.

— Înțeleg. Dar eu nu voiam decât să te întreb de ce naiba nu m-ai aşteptat atunci?

O luă din nou amețeala; voia să se aşeze. Se duse la scaunul din plastic de lângă fereastră şi se trânti în el. Nu putea să se prăbuşească în fața lui. El nu spuse nimic, dar ea auzi bâzâitul scaunului electric cu rotile, apoi îl văzu lângă ea. Rămaseră aşa, unul lângă altul, cu fața spre fereastră. Nu îndrăzni să se uite la el. Ar fi fost ca şi cum s-ar fi uitat direct la soare sau la un fascicul puternic de lumină. Era prea dureros.

Panoul de sticlă era gros şi ondulat. Sau era doar vederea ei încețoşată? Clinchetele caloriferului şi respirația grea şi îngreunată a lui Bahman umpleau încăperea. Privi

fulgii cum se aşază, unul câte unul, pe pervazul ferestrei, pe capotele maşinilor din parcare, pe acoperişurile celorlalte aripi ale clădirii, în crăpăturile aleilor, pe copacii din Duxton. Gândurile ei erau precum zăpada: trebuiau să se aşeze şi să se adune laolaltă pentru această scenă nouă. Ea şi Bahman erau din nou împreună. Erau singuri.

După şaizeci de ani, stăteau din nou singuri unul lângă celălalt.

În toți acei ani ea îşi imaginase, desigur, revederea cu el. Oamenii se întâlnesc mereu întâmplător pe stradă. Se măritase cu Walter pentru că dărâmase cu cotul o ceaşcă de cafea de pe o tejghea, nu-i aşa? Uită-te la tine, surioară, cum stai ca proasta în locul acela care pute a mâncare de vită şi te uiți pe fereastră. Măcar vorbeşte cu el. Uită-te la el!

— M-a îngrijorat întrevederea cu tine. Eram aşa de emoționat! Dar eşti tu. Khodeti. Eşti tu.

Vorbise din nou în farsi, cu vocea aceea pe care ea nu încetase să o audă niciodată.

Cu o viață în urmă, Bahman nu venise la întâlnire; se însurase cu altcineva şi nu privise înapoi. Ea urma să-i spună lucrul pe care venise să i-l spună.

— Te-am iertat.

Vorbele îi ieşiră pe gură cu claritate şi luciditate, ca şi cum le-ar fi exersat în fața oglinzii. Dar asta nu era nici pe departe ceea ce plănuise să-i spună. De ce? voia ea să-l întrebe. Dar acum, că era acolo, lângă el, răspunsul la acea întrebare nu mai părea important. Erau în amurgul vieților lor; depăşiseră toate acele lucrurile şi multe altele.

— Pardon?

Era o întrebare sau o rugăminte de a-l ierta? Se întoarse să-l privească; era pregătită să se încrunte, să-l săgeteze cu privirea dacă era nevoie. El părea vulnerabil şi zguduit.

— Te iert, Bahman.

Era ciudat să-i spună din nou pe nume față în față, să-i spună numele şi atât.

— Eram nişte copii. Ce ştiam noi?

Privirea lui era derutată. Oare nu o auzise? Poate că avea un aparat auditiv pe care nu-l folosea niciodată, precum mulți dintre prietenii ei şi ai lui Walter.

— Nu am venit aici ca să caut vreo vină, Bahman, zise ea tare. Nu vreau nici măcar o explicație. Poate că am vrut mai demult. Dar nu mai vreau.

— Tu mă ierți pe mine?

— Da.

— Nu înțeleg.

— Uite ce e, am şi eu regretele mele.

— Pentru ce?

— Pentru faptul că am crezut că ar putea fi altfel. Nu vreau să spun decât că asta e viața şi că te iert şi că am vrut să te revăd. Doar să te revăd.

Şi când te gândeşti că nu am vorbit în toți aceşti ani. De ce? Desigur, am aflat veşti despre tine de la Jahangir – Dumnezeu să-l aibă în pază – şi pentru o vreme am ştiut ce mai faci. Până când într-o zi am aflat de la Zari că Jahangir, bietul de Jahangir, a murit în război. Dar suntem prea bătrâni acum ca să mai avem resentimente. Nu voiam decât să ştii asta.

Simți impulsul de-a întinde mâna spre mâna lui. Dar nu îndrăzni să facă asta. Era el şi încă avea putere asupra ei, nu-i venea să creadă asta, dar în prezența lui – şi asta era chiar uimitor – era copleşită de iubire. Să-l vadă atât de bătrân! Pe Bahman al ei.

Băiatul care urma să schimbe lumea în scaunul acesta cu rotile, în locul acesta.

Da, îl iubea. Acest adevăr era ca un val care se rostogolea peste ea şi o trăgea în apele sărate, răvăşindu-i părul şi înțepându-i nările, trăgându-i viața de sub picioare.

Bineînțeles că îl iubea. Pământul era rotund, ziua se transforma în noapte, el era în fața ei şi ea îl iubea. Vedea, pe chipul lui, bunătatea pe care şi-o amintea. Felul în care avusese grijă de ea, avusese încredere în ea, îi împărtăşise totul. Felul în care îşi punea capul pe umărul ei atunci când îl copleşea tristețea din cauza furiilor şi lipsei de rațiune a mamei lui. Până la urmă, mama sa avusese mai multă putere asupra lui decât avusese vreodată Roya. Dar ce puteau face ei la vârsta de şaptesprezece ani? Destinul avea planurile lui.

— Tu mă ierți pe mine?

Vocea lui părea că vine de undeva de departe. Un alt val neaşteptat o izbi. De data aceasta era unul înghețat şi crud. Desigur. El tot repeta lucruri. De ce se aşteptase la altceva? Pierderi de memorie. Demență, probabil. Era ca şi cum Bahman nici măcar nu îşi amintea de ea. Poate că până la urmă ajunsese acolo prea târziu.

— Bahman? întrebă ea încet, ca şi cum i-ar fi vorbit unui copil.

Ar fi trebuit să-l ia de mână. El o luase de atâtea ori pe ea.

— Nici nu ştii cât de fericit sunt că ai venit aici, spuse el. Am visat să te văd. Acesta a fost visul meu.

Fără nicio ezitare, o luă de mână.

Ea îşi aminti, desigur, atingerea lui. Era atât de familiară, încât o durea. Îşi amintea apa lui de colonie cu miros de pădure. Oare o folosise special pentru întâlnirea cu ea?

Erau din nou adolescenți şi dornici să-şi facă pe plac unul altuia? Ea, una, refuzase să-şi pună ghetele de zăpadă doar pentru a arăta bine.

— Te-am aşteptat toată după-amiaza.

— E dimineață, îi aminti ea pe un ton blând.

— Nu, mă refeream la atunci, în piață.

— Poftim?

— Mi-a fost atât de teamă că ai rămas blocată în mulțime, că ai pățit ceva. Când nu ai venit, m-am rugat să nu fi pățit ceva. Când am aflat că eşti în siguranță, am fost foarte uşurat. Asta era ceea ce conta, faptul că erai bine. Asta e tot ceea ce contează şi acum.

Vreau să ştiu ce mai faci acum, continuă el.

Spune-mi ce mai faci. Spune-mi totul.

Ce crudă era bătrânețea, deteriorarea minții! Bietul om nu mai ştia istoricul lor.

— Shahla a murit, spuse el deodată.

Fata înaltă cu părul ondulat care o măsurase cu privirea în Cafe Ghanadi, care se strâmbase la ea în casa lui Jahangir, care scosese flăcări pe nări şi trecuse în paşi de tango pe lângă ei, era-deodată prezentă cu ei în cameră. Gustul de pepene pasat de la petrecerea aceea, gheața din gura Royei. Moartea nu era ceva nou, în ultimii ani îi muriseră câțiva prieteni; amândoi îl pierduseră pe domnul Fakhri, ea îşi pierduse propriul copil! Dar, desigur, vorbele lui o mâhniră.

— Îmi pare atât de rău, zise ea.

— Am crescut doi copii minunați. Gemeni!

— Dumnezeule. Mashallah, spuse ea. Apoi se forță să adauge:

— L-am cunoscut pe fiul tău, Omid.

Nu îi spuse despre magazin. O simplă întrebare despre magazin ar fi deschis prea multe lumi. Nu era încă pregătită pentru asta.

— Mi-a zis Omid. Mă bucur că ai văzut ce am construit noi acolo. Am vrut să... avem un magazin al nostru, pur şi simplu, zise el strângându-i mâna.

Ea simți că e gata să se prăbuşească din nou. Îşi aminti magazinul din Newton, iar asta o făcu să şi-l amintească pe cel în flăcări, din Teheran.

— Ce s-a întâmplat cu Shahla? îndrăzni ea să întrebe.

— Nu a suferit prea mult, slavă Domnului. Ne-au dat vestea în marțea de dinaintea Zilei Recunoștinței, în 2004. Până la Nowruz se sfârșise deja.

— Cancer?

— De pancreas.

Nowruz era în prima zi de primăvară. Roya calculă patru luni de la diagnostic până la moarte.

— Domnul să o aibă în pază.

— A fost o soție bună, zise el, apoi făcu o pauză. Dar nu a fost ca tine.

Roya coborî privirea în podea.

— Spune-mi, ce face fiul tău?

— De unde știi că am un fiu?

— Te-am căutat pe internet. Am văzut că e doctor. Felicitări. Iartă-mă, sper că nu mă consideri prea băgăreț. Nu m-am putut abține. Am aflat că ești căsătorită cu cineva pe nume Walter Archer, un avocat care s-a pensionat de la Lippinscott and Mackevy. Internetul... știe tot!

Păruse ușor stânjenit când rostise numele lui Walter. Îl pronunțase „Valter”. Iar când pronunțase Lippinscott, prelungise „i”-urile foarte mult.

— La fel ca Jahangir. El era rețeaua noastră World Wide Web, spuse ea.

Bahman se lumină la față când auzi numele vechiului său prieten.

— Da, el o făcea mereu pe buletinul de știri! Mai ții minte petrecerile lui?

— Cum aș putea să le uit? Cântecele acelea la gramofon!

— Roya.

Când îi spuse numele, nu mai contă nimic: nici deceniile, nici copiii, nici cancerul, nici trădarea, nici pierderea, nici lovitura de stat, nici istoria rescrisă. Îi rostise numele în felul în care i-l rostise mereu. Erau din nou

Bahman şi Roya, cuplul care dansa, cei care vorbeau cu răsuflarea întretăiată sprijiniți din rafturile cu cărți din magazin.

Se aşeză mai bine în scaunul de plastic. A cădea de pe el nu era o opțiune.

El începu să respire greu, ca şi cum ar fi avut un motor stricat în piept. Roya se întoarse spre fereastră. Ninsoarea se întețise. În sală nu intra nimeni – nu se ținea niciun joc de bingo şi nu se servea nici prânzul, chiar dacă în aer plutea mirosul de tocană de vită. Erau cât se poate de singuri. Oare fereastra era rece la atingere? Chiar şi cu încălzirea centrală dată la maximum, dacă s-ar fi aplecat să atingă sticla ar fi simțit gheața de pe ea? Era cu un străin acolo. Era acolo cu iubirea ei. Purta aceste două adevăruri în minte în acelaşi timp şi îi venea greu să vorbească.

— Mi-a fost atât de dor de tine, zise el.

Poate că iubirea de demult trecuse prin decenii fără oprelişti, fără să încetinească, nici măcar atunci când fusese negată.

— Şi mie de tine.

— Ți-e bine aici?

— Desigur, zise Roya foindu-se în scaun, dar fără să-i dea drumul la mână.

— În America, în viața ta.

— Poți fi sigur de asta, îi spuse ea în stil american.

— Să nu-ți pară rău pentru mine că sunt în locul acesta. Ştiu că în cultura noastră lucrul acesta e privit cu dispreț. Dar fiica mea mă vizitează regulat împreună cu familia ei. Ei locuiesc chiar aici, în Duxton. Omid mă vizitează şi el, împreună cu soția şi copiii. Pur şi simplu era prea complicat pentru ei să aibă grijă de mine. Au încercat.

Dar eu n-am vrut să fiu o povară pentru ei. Mai ales după ce am fost diagnosticat cu Parkinson. Acesta e un loc bun. Mi se spune „domnul Batman” pe aici.

— Parkinson? zise ea înlemnită. Dar nu...

— Nu tremur? Nu cârâi şi nu mă-nvârt[20], cum spun americanii? Unele zile sunt mai bune decât altele. Credeam că o să tremur toată dimineața văzându-te pe tine. Dar, de fapt, mă simt mai bine.

— N-am ştiut...

— Nu m-am mai simțit de mult atât de bine. Ție ți se datorează asta.

— Te rog, opreşte-te. Nu mai avem şaptesprezece ani.

— Vom avea mereu şaptesprezece ani.

— Bine, domnule, cum zici tu.

Acum, că se încălziseră un pic, le era mai uşor să alunece în vechile glume şi tachinări. Dar ea nu putea să coboare prea mult pe panta aceasta alunecoasă.

— Aşadar, spune-mi. Câți nepoți ai?

— Şase!

— Dumnezeule! Le doresc viață lungă, cu părinții în preajmă. Slavă Domnului că mai existau cutumele acestea. Aceste expresii persane erau un reflex şi o uşurare atunci când nu ştiai ce să mai spui.

— Nu am încetat niciodată să mă gândesc la tine. Vreau să-ți spun, Roya Joon, că nu am încetat să mă gândesc la tine din ziua aceea, în piață.

Ea îi dădu drumul la mână. Apoi îi atinse uşor brațul, brațul acela care o făcuse cândva să se simtă în siguranță. Mâneca lui din lână era ponosită.

— E în regulă, Bahman, e în regulă.

Asta era tot ce mai putea face. Cu Walter nu avusese niciodată motive de îngrijorare privind pierderile de memorie. Nici cu Zari, slavă Domnului, ce coşmar ar fi fost

[20] Trimitere la „Shake, Rattle and Roll”, melodie celebră din rock’n-rollul american al anilor ‘50 compusă de Jesse Stone şi cântată de trupa Bill Haley and His Comets.

ăsta. Unii dintre prietenii ei se mai plângeau câteodată că uită lucruri. Dar asta – ei bine, astea erau ape necunoscute pentru ea. Nu ştia dacă trebuia să se prefacă de acord cu versiunea lui asupra lucrurilor. Auzise că pacienții cu demență pot deveni violenți dacă se simt neînțeleşi.

— Ziua aceea, în piață? Roya, am stat acolo ore în şir şi te-am aşteptat. Voiam atât de mult să te văd. Aveam toate actele pregătite, trebuia doar să mergem la Oficiul Stării Civile şj să le ştampilăm, oficializând totul. Am aşteptat atunci când derbedeii aceia au venit şi au luat piața cu asalt, atunci când au pornit în marş spre casa prim-ministrului. Susținătorii lui Mosaddeq din mulțime mi-au cerut ajutorul, dar eu nu m-am alăturat luptei. Nu m-am mişcat de acolo. Nu mă gândeam decât la ce o să se întâmple dacă tu vii şi nu mă găseşti acolo. Nu voiam să te las acolo.

Te-am aşteptat. Te-am aşteptat pentru că nu îmi doream decât să te văd, să-ți explic totul, să te țin din nou în brațe. Dar tu nu ai mai venit. Roya încercă să-şi amintească ce ştia despre boala Parkinson. Oare acesta era unul dintre simptome?

— Te iert, şopti ea din nou.

— Mă ierți, bine, dar pentru ce? Aş fi dat totul pentru tine. Numai dacă m-ai fi lăsat…

Colțurile gurii i se lăsară în jos, de parcă ar fi fost un băiețel.

— Te-ai însurat cu Shahla. E în regulă. Noi… noi n-am fost sortiți să fim împreună, pur şi simplu.

— M-am însurat cu ea pentru că te-am pierdut pe tine.

— M-ai pierdut pe mine pentru că te-ai însurat cu ea!

Lui Bahman îi tremură mâna.

— Înlăturarea lui Mosaddeq şi moartea domnului Fakhri şi a atâtor altora au fost una. Au fost o pierdere imensă. Dar

cea mai mare pierdere pentru mine? A fost să te pierd pe tine.

Nimic n-a fost mai dureros în viața mea. M-am gândit mereu la tine timp de şaizeci de ani.

Apoi a continuat:

— Dar nu aveam de gând să mă pun în calea fericirii tale.

Când mi-ai scris că nu te poți căsători cu mine pentru că nu vrei să intri în familia mea, cu toate chinurile şi sacrificiile pe care le atrăgeau după sine dispozițiile şi furiile mamei mele, mi-ai frânt inima. M-ai rănit foarte tare. Ce puteam eu să fac în legătură cu starea ei mintală, cu ea în general? Nu puteam schimba asta. Eram deja dați la o parte de rudele tatălui meu din cauza asta. Eram obişnuit să fiu dat la o parte. Cum aş fi putut să nu te las în pace? N-am vrut să te chinui cu ceea ce era, pe vremea aceea, ruşinea noastră. Tu nu mai voiai să vezi familia mea cu toate disfuncționalitățile ei, iar eu nu voiam să-ți stau în cale. Shahla nu avea problema asta în legătură cu afecțiunea mamei mele. Pur şi simplu nu o avea, şi cred că o parte din mine a simțit recunoştință față de ea pentru asta...

Nebunie. îşi pierduse complet uzul rațiunii. Roya vorbi pe un ton blând, dar ferm:

— Bahman, nu ştiu despre ce vorbeşti. Îmi dau seama că s-ar putea să nu îți aminteşti tot. Eu nu am spus niciodată lucrurile acelea. N-aş fi spus sau simțit niciodată aşa ceva. Să te părăsesc din cauza mamei tale? Să te îndepărtez din cauza instabilității ei mintale? Voiam să fiu acolo pentru tine, să-ți fiu alături la fiecare pas. Să vă ajut pe tine şi pe tatăl tău. Şi pe mama ta! Tu eşti cel care mi-a spus mie că vrea să meargă mai departe. Îți aminteşti?

Bahman rămase nemişcat. Îi studie în tăcere chipul preț de câteva clipe. Apoi trase deodată aer în piept, scoțând un sunet de parcă s-ar fi sufocat.

Ea trebuia să readucă acea conversație pe traseul normal, asta înainte ca digresiunile lui absurde să se accentueze şi mai tare. Spuse, cu tot calmul pe care putu să-l adune atunci:

— Am fost în piață. OK? Eu am fost îngrijorată pentru tine. Tu eşti cel care nu a mai venit. Mama ta o voia pe Shahla pentru tine; erau alte vremuri atunci. Nu e nicio problemă, sincer îți spun. Gândeşte-te la copiii tăi. La nepo...

— Nu.

Capul, umerii şi gâtul îi tremurau.

— Dumnezeule.

— Uite ce e, nu mai contează. Hai să lăsăm toate astea în urmă. Te rog.

Avea fața schimonosită de durere.

— Nu înțelegi. Roya Joon...

O tuse puternică îi zgudui tot trupul. Era atât de puternică, încât ea se temu să nu aibă un atac de cord chiar acolo, pe loc. Când tusea i se domoli, se uită din nou la ea.

— Unde ai fost?

— Am fost aici, în SUA. Ştii că am venit să studiez în California. Îți aminteşti? Mai ştii că tatăl meu m-a înscris pe unul dintre primele locuri disponibile pentru iranience din America?

— Jahangir mi-a spus, da, ştiu toate astea. Roya Joon, unde ai fost în ziua aceea?

Ea oftă. Totul era atât de greu, bietul de el.

— În piață.

— În care piață?

Nu mai tremura; era nemişcat ca un stâlp, iar respirația îi era mai uşoară după accesul de tuse. Părea că îşi ține respirația, de fapt.

— Acolo unde mi-ai spus să ne întâlnim. În piața Sepah.

— Dar eu am spus în piața Baharestan.

Ah, Dumnezeule! Deci el îşi amintea unele lucruri, dar nu şi detaliile. Avea propria versiune a realităţii, a adevărului. Era atât de trist să vadă asta. Voia să se întoarcă la Walter, la siguranţa rulourilor cu homar şi a poveştilor necomplicate, la memoria solidă a lui Walter.

— Nu-ţi mai aminteşti, e în regulă, murmură ea.

— Scrisorile...

Ciocănitul tocurilor pe podea îl întrerupse. Era Claire; intră în încăpere cu o tavă în formă de bob de fasole plină de flacoane cu medicamente.

CAPITOLUL DOUĂZECI ŞI OPT 2013

Camera de depozitare

Scrisoarea lui Bahman sosi prin poştă pe adresa Royei. Oare chiar aşa de uşor era de găsit adresa domnului şi doamnei Walter şi Roya Archer, era doar un lucru uşor de căutat pe internet? Roya deschise plicul cu un ciudat sentiment de dejâ-vu. Şi iată fiorul acela vechi şi familiar cum o străbate în timp ce stă în bucătărie – la şaptezeci şi şapte de ani! – şi îl aşteaptă pe Walter să se întoarcă de la cumpărături.

Scumpa mea Roya Joon,

După petrecerea de logodnă am vrut să mă revanşez faţă de tine. Faptul că mama a încercat să saboteze petrecerea noastră veselă m-a întristat peste măsură. Nu-mi doream decât să am o mamă normală, o mamă bună, o mamă care nu îmi controlează viaţa cu strategiile, calculele şi nesfârşitele ei planuri prin care voia să-mi construiască

viața așa cum își dorea ea. Voia să urc spre lumea aceea falsă și burgheză după care ea tânjea atât de mult. Episoadele ei de furie ne-au dezarmat pe mine și pe tatăl meu.

Explodau ca niște forțe ale naturii, ca un uragan scăpat de sub control, iar după ce fărâma de pace pe care o aveam în casă era distrusă, noi eram epuizați și pe punctul de a ceda. Mama mea era bolnavă. Avea nevoie de ajutor. Dar noi nu știam cum să o ajutăm.

Zile întregi după petrecerea noastră de logodnă mama a fost neliniștită și agitată.

Tatăl meu i-a recomandat să se așeze și să-și vadă de exercițiile ei de caligrafie. El o învățase asta, sperând că o va calma – că se va descărca în felul ăsta, având o preocupare, o modalitate de a-și concentra energiile negative într-o direcție pozitivă.

Iar ei i-a plăcut surprinzător de mult. Dar nu a putut niciodată să fie la fel de bună precum cei care studiaseră această artă încă de la o vârstă fragedă.

Caligrafia era aptitudinea celor mai buni studenți din generația aceea. Cei care mergeau la școlile cele mai bune învățau de la maeștri cum să-și controleze mâna, să traseze linii, să țină stiloul.

Și, desigur, aveam să aflu mai târziu cât rău a putut face această aptitudine. Hăul pe care l-a adus în viețile noastre. Când ai venit la Centrul Duxton, acum câteva zile, asta m-a forțat să recunosc un lucru de care cred că m-am temut tot timpul, de fapt.

Mama a înlocuit scrisorile noastre. De fapt, doar le-a modificat, asigurându-se că tu te vei duce într-o piață, iar eu în alta. Nimeni altcineva în afară de mama mea n-ar fi vrut asta, Roya Joon. Ea a fost cea care a simțit că lumea i se va prăbuși dacă fiul ei nu se va căsători cu cine plănuise ea. Și cum a făcut mama mea să pună mâna pe scrisorile

noastre? Ah, Roya. Răspunsul la această întrebare conține lucrurile pe care tu nu le ştii. Aşa că, stând aici, în acest centru de îngrijire paliativă, în amurgul vieții, lasă-mă să-ți spun ce s-a întâmplat în vara aceea.

La două săptămâni după petrecerea noastră de logodnă, într-o vineri, mama era neliniştită. Se tot ridica în picioare, se tot plimba prin cameră. S-a plâns de febră, de căldura care nu o lăsa să doarmă toată noaptea, de vocile din capul ei. A cerut coji reci de castravete ca să şi le pună pe ochi. Am decojit castraveții, ce puteam să fac, şi i-am lipit cojile pe pleoape, i-am făcut vânt cu evantaiul din lemn de bambus, aşa cum îi plăcea ei. Am fost foarte atent cu ea chiar şi atunci când simțeam că nu mai pot, sperând că se va calma, că se va relaxa, că îşi va potoli demonii.

Nimic nu a funcționat. Şi-a luat cojile de castravete de la ochi şi le-a aruncat pe jos. Mi-a spus că nu am habar prin ce durere o fac să treacă, pentru că tot ce şi-a dorit pentru unicul ei fiu a fost să aibă o viață de succes, plină de oamenii potriviți din cele mai bune cercuri, şi că asta presupunea ca eu să mă însor cu Shahla. A continuat spunându-mi cum a ales-o ea pe Shahla pentru mine, cum a vorbit cu părinții ei şi a planificat totul. Ştiam eu la ce dau cu piciorul, ştiam eu ce fac? Ea însăşi fusese fiica unui vânzător de pepeni, şi cum doar căsătoria ei cu un inginer decent şi bun şi, cel mai important, din clasa superioară, o salvase. Aveam eu habar, a continuat ea, ce înseamnă să stagnezi în viață, să nu ai niciun căpătâi, să te chinui să ai o viață mai bună, dar să rămâi blocat din cauza bunicilor tăi, din cauză că tatăl tău e needucat, din cauza clasei sociale în care te-ai născut? Eu eram furios. Ea evadase din clasa în care se născuse, iar acum, în loc să mă lase să mă căsătoresc din dragoste, insista ca eu să continui asta, ca şi cum aş fi fost un atlet care preia ştafeta de la ea. Nu aveam voie să mă opresc din alergat, nu aveam voie să fac cale

întoarsă, ca şi cum căsătoria mea cu persoana pe care o iubeam ar fi negat cumva „progresul” pe care ea îl făcuse în lupta cu propria soartă.

Am luat cojile de castravete de pe jos. Erau calde de la contactul cu pielea ei, erau moi şi flasce. Atingerea lor mă dezgusta. M-am certat cu ea pentru noi. I-am spus cât de deşteaptă erai, ce note bune aveai, cât de mult îți dădeai silința la şcoală. Am pus accentul chiar şi pe postul stabil de funcționar în guvern al tatălui tău. Şi cum stau aici, în amurgul vieții, şi scriu această scrisoare, mă doare simplul gând că am scos acele vorbe pe gură. Ca şi cum aveam vreo obligație să o conving pe ea. Ca şi cum dragostea noastră nu era un motiv suficient. Sunt şocat de propria slăbiciune.

Tatăl meu a luat o călimară nouă, a împins stiloul de caligrafie mai aproape de ea şi a implorat-o să scrie câteva rânduri dintr-o poezie preferată. Orice ar fi ajutat-o să se concentreze la altceva decât la furia ei.

— Dacă Bahman se va însura cu fata aceea, îl voi pierde, ştiu eu asta. Roya nu va fi ca Shahla. Nu mă va lăsa să stau aproape de el. Ca şi cum n-ar fi destul că i-am pierdut pe ceilalți.

Tatăl meu s-a făcut mic când a auzit asta, şi-a cuprins capul în mâini şi a rămas nemişcat.

A ieşit valvârtej pe uşă. Am auzit-o deschizând şi închizând sertarele din bucătărie. Apoi am auzit uşa de la dormitor trântindu-se. Ca întotdeauna.

Eu şi tatăl meu am rămas aşa, într-o tăcere stânjenită, aşteptând ca furia ei să se risipească, ca furtuna aceea urâtă să treacă. Am închis ochii şi am recitat în gând versuri din Rumi ca să-mi distrag atenția. Apoi am simțit un miros dulce şi grețos.

Am deschis ochii. Şn aer plutea un miros de trandafiri putrezi. Mama mea se întorsese în sufragerie aranjată şi machiată. Se dăduse cu parfum în exces. Straturi de fard îi

acopereau obrajii. Ținea strâns geanta în mână. A ieşit repede pe uşa casei înainte ca tatăl meu să apuce să spună vreun cuvânt, înainte ca eu să o implor să nu plece.

Uneori, când pleca de acasă, era ca şi cum un strat de funingine sufocantă ar fi dispărut brusc. Dar, de data aceea, disconfortul a rămas. Nu mă puteam mişca. Nu ştiu cât a durat, dar am aşteptat ca energia să mi se întoarcă în picioare, ca să mă pot ridica şi să plec după ea. Tatăl meu nu a spus nimic. Părea distrus. Bineînțeles că trebuia să mergem după ea. Cine ştie în ce belele putea să intre când era într-una dintre stările ei? Îmi făceam griji pentru starea ei mintală, pentru siguranța ei, chiar şi pentru privirile pe care urma să le primească de la ceilalți când mergea pe stradă. Pentru felul în care se dădea în spectacol.

— Mă duc eu, am zis. O aduc eu acasă.

Am ieşit pe poartă. Nu ştiam unde să mă îndrept mai întâi. M-am certat pentru faptul că stătusem pe canapea mai mult decât ar fi trebuit, pentru că nu fugisem imediat după ea. Nu ştiam unde s-a dus, pe ce străzi a apucat-o. Pentru că era vineri şi era sărbătoare, majoritatea oamenilor erau ori acasă la odihnă, ori la moschee să se roage, iar pe stradă erau puțini trecători. Şi ce aş fi putut să-i întreb? Dacă nu văzuseră cumva o femeie fardată strident trecând furioasă pe lângă ei?

Tot ce îmi doream era să fiu cu tine. Voiam să te văd, să te țin în brațe, să te simt lângă mine. Mă tenta să merg spre casa ta. Dar trebuia să o găsesc pe mama mea. Odată, la aprozar, a muşcat din câteva vinete pentru că avusese impresia că zarzavagiul o tratase ca pe o nevolnică de țărancă dahati. „Mă tratezi ca pe un animal, aşa că o să mă port ca un animal, ce zici de asta?” Iar mie îmi venise să intru în pământ de ruşine. Altă dată, îi atacase pe negustorul de sfeclă şi pe fiica lui când împingeau căruciorul pe stradă. Nu trebuia să o scape niciodată din ochi pe fiica lui,

aşa îi spusese, pentru că ar fi putut deveni foarte uşor o târfă, o curvă, o scursură, o gravidă înainte de vreme. Când era stăpânită de aceste forțe maniacale, înclinația spre violență a mamei mele răbufnea la suprafață ca un şarpe, neaşteptată şi imposibil de stăpânit.

N-am putut să o găsesc. Magazinele erau închise pentru că era sărbătoare, iar pe străzi nu era multă lume. O dată sau de două ori am văzut o femeie din spate, dar, desigur, nu era ea. Am căutat şi am tot căutat, învârtindu-mă în cerc şi simțindu-mă din ce în ce mai pierdut.

Obosit, cu nervii la pământ, am mers în singurul loc care mă putea calma. Ştiam că domnul Fakhri profita uneori de zilele de vineri ca să aducă inventarul la zi şi să organizeze lucrurile în camera de depozitare din spatele magazinului. Când eram în liceu, îl ajutam să despacheteze cutiile pline de cărți vinerea, mândru că eram un fel de asistent de-ai lui.

Când am deschis uşa Librăriei şi am auzit sunetul cristalin al clopoțelului, am răsuflat uşurat. Uşa era descuiată, aşa că domnul Fakhri trebuia să fie acolo, lucrând.

Mi-am amintit cum vorbise mama cu el la petrecerea de logodnă. Fusese nesimțită şi tupeistă, blamându-l pentru faptul că a ajutat idila dintre noi. Cred că voiam să-mi cer scuze pentru comportamentul ei la fel de mult pe cât căutam prezența calmă şi liniştitoare a domnului Fakhri.

Când am intrat în magazin, am auzit nişte voci înfundate care păreau să se certe.

M-am uitat în jur, dar nu am văzut pe nimeni în magazin. Mirosul familiar al cărților şi broşurilor prăfuite mai conținea ceva. Trandafiri uscați. Parfumul mamei mele.

— Spune-mi că mă iubeşti, am auzit-o zicând.

— Nu face asta, Badri.

Nu-l mai auzisem niciodată pe domnul Fakhri atât de vulnerabil. În momentul acela, am ştiut că aşa suna vocea lui şi când era băiat. De ce îi spunea mamei mele pe numele mic? Ce căuta ea acolo?

— Mai ţii minte sabia cu care tăia tatăl meu pepenii? A zis ea. Eram expertă în mânuirea ei. Aş putea s-o folosesc chiar acum să pun capăt tuturor problemelor pe care le-ai cauzat. Ai fost şi vei fi mereu un laş netrebnic şi lipsit de coloană vertebrală care şi-a ucis copilul.

— Badri, te rog, a spus domnul Fakhri.

Acela a fost momentul în care am deschis uşa. Mama mea stătea pe o scăriţă pliantă. Avea mâinile lăsate pe lângă corp. În mâna dreaptă ţinea un cuţit uriaş de măcelar. Am îngheţat Voiam să cred că acel cuţit doar atârnă la şoldul ei. Nu se putea să-l ţină în mână. De unde luase cuţitul acela, era din bucătăria noastră? Era cuţitul cu care tatăl meu tăia bucăţi de carne, cel pe care îl ţinea în fundul raftului din bucătărie?

În reflexia lui în formă de semilună am văzut ochelarii domnului Fakhri.

Cu o mişcare rapidă, mama a ridicat cuţitul. Apoi şi l-a înfipt în gât.

Nu mai ştiu cum am traversat camera. Am dărâmat nişte teancuri de cărţi şi nişte cutii cu reviste şi broşuri. Am ajuns la mama şi am sărit. Am apucat cuţitul pe care îl ţinea în mână. Când am aterizat din nou pe podea, îl strângeam atât de tare, încât credeam că o să-mi rup mâna.

— Bahman?

Mama s-a albit la faţă.

Gura mi s-a umplut de un gust metalic, de tinichea. Am crezut că mi se face rău.

Tot ce am mai putut să fac a fost să îmbrăţişez genunchii mamei, care stătea pe scara pliantă, încă ţineam cuţitul în mână.

M-a mângâiat uşor pe cap. Când am ridicat privirea, pe gât îi apăruseră broboane de sânge.

Am dat drumul cuțitului, care a căzut pe podea cu un clinchet ascuțit.

Am tras-o în jos de pe scară. £ra amețită. Fața ei înlăcrimată era roşie şi plină de pete. A dus o mână la rana de la gât, apoi a întins-o în față, privind sângele de pe degete.

— Uite ce m-ai făcut să fac, a zis ea. Ali, e numai vina ta.

Domnul Fakhri se legăna înainte şi înapoi şi şoptea o rugăciune. Apoi a dat un şut, cu pantoful lui perfect lustruit, cuțitului. S-a apropiat de ea. A scos din buzunar o batistă pătrată. S-a aplecat, ca şi cum se pregătea să i-o apese pe gât.

Ea s-a tras înapoi şi i-a zis şuierând:

— Nu.

Picăturile de sânge de pe gâtul ei îşi măreau diametrul, formând o linie ciudat de simetrică.

— Mai întâi tu, apoi eu, da? a zis ea şi a zâmbit spre mine; nu voia să se uite la domnul Fakhri. Îți tai puțin gâtul într-o demonstrație, apoi eu trebuie să suport minciunile şi trădarea acestui trădător. Slavă Domnului că noi ştim un doctor bun. Crezi că tatăl lui Jahangir ne va acorda o reducere?

Mi s-a făcut rău. Cărțile pe care le dărâmasem când m-am năpustit spre ea erau împrăştiate pe podea. Încercarea ei de a glumi era menită să mă protejeze pe mine; aşa am văzut cât de frică îi era ei de propria mea frică. De ce naiba se purta în felul acela? De ce ne chinuia, de ce ne speria, de ce ne amenința?

Apoi a început să plângă fără oprire, pierdută într-o emoție atât de puternică, încât sunetele pe care le scotea erau aproape delicate. Am văzut-o plângând tare, chiar violent, de multe ori. Nu o văzusem niciodată plângând aşa.

— E prea târziu, a spus ea. E pur şi simplu prea târziu. E prea târziu pentru copilul meu.

Am crezut că se referă la mine. Am crezut că se referă la nunta care se apropia şi cu care nu era de acord. Am crezut că vrea să spună, în felul ei anormal, că era prea târziu ca eu să mai am viața pe care ea o planificase pentru mine.

— M-ai făcut să-mi omor copilul. De una singură, a zis ea şi s-a întors către domnul Fakhri. Pentru că eşti un laş.

Răsuflarea mi s-a oprit în gât. Eram împietrit.

— Badri, te implor, a zis domnul Fakhri. Nu face asta acum.

— După ce l-am omorât, corpul meu a fost distrus.

Şi-a coborât privirea spre abdomen, ca şi cum ar fi vorbit cu o forță la care se mai rugase până atunci.

— Corpul meu a fost atât de distrus, încât i-a omorât pe toți ceilalți. Pe toți, a zis ea, apoi a ridicat privirea spre mine. Ştii câți copii am îngropat? Ar fi trebuit să-ți spun mai demult.

— Badri, opreşte-te, a şoptit domnul Fakhri.

— Ies din trupul tău şi te gândeşti că sunt sănătoşi. Te gândeşti că vei putea să-i iubeşti, să-i creşti, să ai grijă de ei. Şi după aia vezi. Ei bine, ies din tine, dar nu aşa cum ar trebui. Ies prea repede, sau pur şi simplu ies... tăcuți, calzi şi morți.

Sângele îmi clocotea în vine şi nu-mi venea să cred. Nu ştiusem niciodată că mama mai pierduse nişte copii înaintea mea. Nici ea şi nici tatăl meu nu-mi spuseseră asta.

Aveam şaptesprezece ani şi abia atunci aflam.

— Ai crezut că poți să faci ce vrei cu mine, Ali. În spatele acelei moschei. În piața aceea. Ai scăpat basma curată. Aveai bani, aveai privilegii. Eu nu aveam nimic, a zis ea plângând cu fața în palme. Eram doar un copil.

— Îmi pare atât de rău, a zis el încet. Îmi pare atât, atât de rău...

Fire de praf pluteau în raza de soare care pătrundea prin singura ferestruică a camerei de depozitare. Ceea ce umplea aerul nu era mirosui cărților, parfumul mamei mele sau propriul miros acru de la transpirația care mă năpădise. Era altceva: ceva ce nu puteam defini, ceva care avea să învăluie mereu ziua aceea şi toate zilele care au urmat. Era, cred, mirosul durerii.

Domnul Fakhri s-a dus spre ea. Ea s-a prăbuşit la pieptul lui. În brațele lui, a plâns. Vorbise despre bebeluşi pierduți şi bebeluşi morți, iar eu aflasem din discursul ei dezarticulat şi sumbru că nu fusesem primul copil purtat în pântec de mama mea.

Nu fusesem nici al doilea, nici al treilea, nici al patrulea. Fusesem al cincilea copil născut de mama mea, singurul care supraviețuise, singurul, înțeleg abia acum asta, în care ea îşi pusese toate speranțele şi visurile pe care le avusese pentru toți ceilalți. Iar cu un fior rece am realizat, în camera aceea de depozitare, că primul copil al mamei mele – cel pe care îl avortase înainte să-i vină timpul să se nască – fusese al blândului, calmului nostru vânzător de papetărie, domnul Fakhri.

Am stat printre cărțile căzute, printre cuvintele artiştilor care petrecuseră ore fericite şi alambicate scriind, şlefuindu-şi cuvintele ani la rând. Domnul Fakhri s-a aplecat peste mama mea precum un animal rănit care sângerează.

Voiam să plec şi să nu mă mai întorc niciodată în magazinul acela, să fug departe şi să mă ascund undeva.

Am ieşit în fugă. Ajuns pe trotuar, m-am aplecat şi am vomitat, ascunzându-mi cum puteam mai bine lacrimile de privirile trecătorilor.

Când a văzut rana mamei mele, tata ne-a dus repede la Jahangir acasă. Nu puteam merge la un spital din Teheran. Era prea ruşinoasă toată povestea asta pentru vremurile

acelea, Roya Joon. Boala ei. Încercarea ei de a-şi lua viața. Însăşi ideea de sinucidere era ruşinoasă.

Când am dus-o pe mama la tatăl lui să o vadă, Jahangir era acasă. M-a îmbrățişat şi m-a asigurat că secretul nostru e în siguranță cu el. Tatăl lui Jahangir a promis că nu va spune un cuvânt despre ceea ce a încercat ea să facă.

Slavă Domnului că nu apucase să-şi înfigă cuțitul prea adânc în piele. Apucasem cuțitul la timp. Până la urmă nu a avut nevoie decât de un pansament şi nişte unguent.

— Dar o secundă în plus, un pic dacă aluneca... a zis tatăl lui Jahangir şi a clătinat din cap.

Ar fi putut să poarte o eşarfă la gât şi să iasă aşa prin oraş. Ar fi putut să stea acasă până se vindeca rana. Dar noi toți – mama, tata şi cu mine – eram complet şocați. Nu doar pentru ceea ce aproape că făcuse, nu doar pentru că ştiam că nu era nevoie decât de „o secundă în plus” pentru ca lucrurile să fi stat cu totul altfel. Încă încercam să procesez ceea ce aflasem despre mama mea şi domnul Fakhri. Şi mă întrebam dacă tatăl meu, în felul lui tăcut, ştia ceva.

A fost ideea lui Jahangir să ne ducem la vila din nord. Doar pentru câteva zile. Până ne punem pe picioare, până se vindecă mama mea, până ne revenim cât de cât. Mi-a promis că te va ține la curent cu ce se întâmplă. Înțeleg că nu s-a ținut de promisiune.

Bineînțeles că ştiam că Jahangir e îndrăgostit de mine – Roya, nu mai e momentul acum să ne prefacem. Eu nu o să pretind că nu ştiam. Deşi, la vremea aceea, nu am fi recunoscut vreodată că ştim asta. Nu am fi spus-o în cuvinte. În niciun caz.

Dar eu te iubeam pe tine. Doar pe tine te voiam. Aş fi dat orice să fiu cu tine.

Iar Jahangir mi-a promis că va asigura comunicarea dintre noi doi. El a fost cel care ne-a ajutat cu transmiterea corespondenței. El a fost canalul meu de comunicare,

confidentul meu, mesagerul meu. Era un om bun la suflet, Roya Joon. A încercat să ne protejeze. Voia, mai presus de toate, ca eu să fiu fericit – chiar cred asta. Şi cine a fost cel care până la urmă a înlocuit scrisorile, astfel încât noi să ajungem în piețe diferite?

Aş vrea să spun că a fost mama mea. Numai Dumnezeu ştie cât de mult îşi dorea ca noi să nu ne căsătorim. Doar că, Roya Joon, mama mea a fost cu mine în vila din nord în tot acel timp. Şi, chiar dacă suferea, nu cred că ea a fost cea care a făcut-o. A fost cineva în care am avut amândoi încredere şi care simțea că are o datorie de plătit.

Ea l-a convins pe domnul Fakhri să o facă. Desigur, îmi dau seama de asta abia acum, câteva decenii mai târziu, încercând să pun totul cap la cap. Pentru că el îi era dator, îi era dator pentru că o abandonase complet şi îi părăsise pe ea şi pe bebeluşul ei nenăscut. Bebeluş pe care ea... ei bine, pe vremea aceea avortul nu era legal în Iran.

S-a ocupat de asta singură.

Am vrut să-ți spun unde mă aflu chiar de a doua zi. Am crezut că voi găsi un telefon acolo, să te sun, să-ți spun. Am vrut să-l pun pe Jahangir să-ți spună.

În dimineața următoare, în vilă, am intrat în camera mamei mele. Nici măcar n-a trebuit să-i spun vreun cuvânt. Nu era nevoie să-i spun că vreau să te contactez. Mi-a aruncat o privire şi a zis:

— Sun-o pe fata aia, spune-i acelei fete unde suntem, dezvăluie ceva din toate astea şi ghici ce, Bahman, a spus ea zâmbind cu chipul palid. O voi face din nou. Iar de data asta o voi face până la capăt.

A tras aer în piept şi şi-a dus mâna la gât.

— Las-o în pace, Bahman. Fă-o pentru mine. Dacă vei lua legătura cu ea, o voi face din nou.

Îmi amintesc că între scândurile duşumelei camerei principale a vilei era o crăpătură, iar prin ea bătea vântul şi

noaptea se făcea foarte frig. Chiar şi vara: ştii cum pot fi uneori nopțile în nord. Tatăl meu îndesase o cârpă shamad în crăpătură ca să o astupe. Nu prea reuşise. Stăteam acolo noapte de noapte şi lăsam vântul să-mi înțepe spatele. Mă asiguram că stau chiar în dreptul crăpăturii, astfel încât vântul să-mi bată pe şira spinării.

Am gătit. Mama venea să mănânce cu noi. Iluziile o acaparaseră. Vorbea întruna despre căsătoria mea cu Shahla. Tatăl meu, ca să schimbe subiectul, vorbea despre problemele pe care le avea prim-ministrul Mosaddeq. Mie îmi era dor de tine; voiam atât de mult să te văd. Dar îmi era prea ruşine să îți spun că fugiserăm din oraş pentru că mama încercase să se sinucidă.

Tristețea începuse să se instaleze în locul acela şi era imposibil de ținut la distanță, la fel ca vântul care pătrundea prin crăpătura dintre scândurile de lemn, indiferent cât de mult se străduia tatăl meu să o astupe. Scrisorile de la tine mă ajutau să merg mai departe. Nu voiam să-ți spun tot ce se întâmplase. Ăsta mă făcea să mă ruşinez şi mă deruta. Voiam ca mama mea să fie normală, să fie la fel ca celelalte mame. Voiam să aibă grijă de mine şi să mă sprijine, voiam ca ea să vină la nunta noastră şi să ne lase să ne vedem de viața noastră. Voiam asta mai mult decât orice altceva. Dar ea nu era la fel ca celelalte mame. Ea era ea. Era furioasă, avea depresie, era violentă, era crudă, refuza să mă lase să trăiesc în pace. Voia să-mi controleze viața, îmi spunea că mă iubeşte atât de mult, încât vrea ca eu să am parte de tot ce e mai bun. Îmi spunea că ea fusese prea săracă şi că renunțase la prea multe lucruri încât eu să dau cu piciorul la tot.

Oare tatăl meu nu era nimic altceva decât o modalitate prin care încercase să atingă un statut? Oare îl iubise vreodată cu adevărat?

Mi-am pus sufletul pe tavă în scrisorile pe care ți le-am trimis. Le mai ai, Roya Joon? Ai păstrat scrisorile? Bănuiesc că nu.

Eu şi tatăl meu nu ar fi trebuit să încercăm să gestionăm singuri toată situația.

Acum ştiu asta. Dar atunci eram prea tânăr. Îmi făceam în continuare griji pentru tine.

Încă o refuzam pe Shahla. Cu cât încerca mai mult mama să mi-o bage sub nas, cu atât mai mult îi rezistam. Şi nu făceam asta din spirit de frondă, indiferent ce credea mama. Nu o respingeam pe Shahla ca să mă răzvrătesc împotriva ei. Tot ce vedeam în fața ochilor erai tu stând în magazin, cu părul prins în codițe, cu ghiozdanul pe umăr.

Nu auzeam decât vocea ta. În prezența ta îmi găseam calmul.

Eram hotărât să mă însor cu tine, în ciuda amenințărilor, a bolii şi a iadului. De aceea ți-am scris acea ultimă scrisoare. Ea nu ne putea opri. Nu putea pune capăt fericirii noastre cu o amenințare de sinucidere! Ajunsesem la capătul răbdărilor şi mă hotărâsem să evadez. Ea ne ținea ostatici cu amenințările ei, iar eu nu voiam să aibă puterea aceea asupra mea.

Ştia că te-am aşteptat la piață. Ştia că eram teribil de îngrijorat pentru tine. Iar când am citit ultima ta scrisoare şi i-am zis, furios şi derutat, că tu ai spus că nu mai vrei să mă vezi vreodată (cum aş fi putut să-i spun că problema era ea?), a râs. Mi-a zis atunci; „Bine, ți-am spus eu, ți-am spus eu că fata aceea nu e bună de nimic”, apoi mi-a promis că o să se înfometeze până la moarte dacă voi încerca vreodată să mă împac cu tine, să te aduc vreodată înapoi.

Eu trebuia să fiu „băiatul care urma să schimbe lumea”. Dar viața are modul ei de a-ți zdrobi visurile, planurile, idealurile. Până la urmă, abia dacă mi-am slujit în vreun fel țara. Am fost un activist care a răspândit materiale politice

ale Frontului Național, da. Am fost activ în 1953. Dar cât de deziluzionat am fost față de politică şi de toate celelalte după lovitura de stat din ‘53. Şi abia dacă m-am putut bucura, ca alții, atunci când Şahul a plecat, în 1979. Până la urmă, Jahangir a făcut mai multe pentru țară decât mine. El s-a dus pe front! A păşit pe urmele tatălui său şi s-a făcut doctor. Şi i-a tratat pe soldații şi răniții în Ahvaz în timpul războiului. A murit întrun bombardament. Aşa că nu, în săptămânile acelea nu am fost în puşcărie. Nu mă ascundeam din motive politice. Nu făceam decât să încerc să o mențin în viață pe mama mea şi să mă gândesc cum să rezolv problema amenințărilor ei, a posibilității iminente ca ea să o facă din nou, a planurilor noastre ireconciliabile.

Mai ştii cât de mult te temeai că vom fi blestemați de ochiul invidios? Am luat în râs asta, crezând atunci că este doar o superstiție. Dar mă uit la viața pe care am trăit-o fără tine şi cine ştie? Poate că e ceva adevăr în obsesia culturii noastre pentru privirile nefaste. Uite ce s-a întâmplat cu mama mea.

Chiar şi după ce am primit ultima ta scrisoare, în care îmi cereai să nu te mai văd niciodată, să nu te mai contactez niciodată, n-am încetat niciodată să te iubesc. Şi urăsc să mă gândesc la această posibilitate – tu chiar mi-ai scris asta? Pentru că acum nu mai ştiu ce să cred.

Şi, draga mea Roya, când ne-am întâlnit aici, la centru, săptămâna trecută, am văzut în privirea ta teama că poate mi-am pierdut mințile sau memoria. Dar aş vrea să ştii ceva. Poate că nu îmi mai amintesc unele lucruri – ce am mâncat la prânz acum două zile sau ce blestemată de pastilă mai trebuie să iau şi când. Pentru lucrurile astea am nevoie de ajutorul lui Claire. Dar mintea mea e ascuțită ca un brici atunci când trebuie să-mi amintesc tot ce s-a întâmplat în vara aceea. Când trebuie să-mi cunosc inima.

Adevărul este, Roya Joon, că nu am fost niciodată mai fericit decât atunci când am fost cu tine. Am avut atâtea momente minunate alături de copiii mei şi da, alături de Shahla, dar nu am fost niciodată atât de fericit ca atunci când am fost cu tine. Au fost ani în care tu erai primul lucru la care mă gândeam când mă trezeam dimineața.

Aproape totul îmi amintea de tine. Bineînțeles că ştiam că aparții altcuiva, la fel cum se întâmpla şi în cazul meu. Dar, Roya, tu ai fost mereu parte din mine. Unele lucruri nu pot fi oprite.

Iar eu cred că trebuie să mă opresc acum.

Doar atunci când îmi amintesc de cerul violet din seara logodnei noastre şi de momentele pe care le-am împărtăşit îmi revine în minte frumusețea acestei lumi. Dar după tot ce s-a întâmplat cu țara noastră şi, la drept vorbind, când mă uit în jur în lumea aceasta modernă, nu mă pot abține să mă gândesc că e o urâțenie, un soi de cruzime în toate. Am încercat să gândesc pozitiv, aşa cum ne îndeamnă atât de mult americanii, am încercat să nu devin unul dintre bătrânii aceia morocănoşi! Aici, la Centrul Duxton, Claire a fost bună cu mine. Îmi spune „domnul Batman". Nu o obosesc poveştile mele. I-am mărturisit nişte lucruri, I-am spus chiar şi despre dragostea noastră de demult. Momentele de frumusețe şi de conexiune mă ajută să merg mai departe. Sunt fericit când îmi văd copiii şi nepoții. Restul – politica, boala mintală care a distrus-o pe mama mea, întorsăturile şi cotiturile nemiloase – ei bine, viața are uneori nişte dedesubturi putrede.

Când mă gândesc aşa simt că mă părăseşte de tot speranța.

Te-am iubit. Te-am iubit atunci, te iubesc acum, te voi iubi mereu.

Tu eşti iubirea mea.

Bahman

CAPITOLUL DOUĂZECI ŞI NOUĂ
2013

Cearşafuri cu miros de pastă de dinţi

Roya îşi luă telefonul şi căută numărul centrului.

Doamna Aslan şi domnul Fakhri.

Un prim copil care nu s-a născut niciodată. Apoi, corpul doamnei Aslan s-a întors împotriva ei şi i-a omorât pe toți ceilalți. Cu excepția unuia.

O vedea în fața ochilor pe doamna Aslan, vedea fardul din obrajii ei în seara petrecerii de logodnă. Ştia cum pierderea unui copil poate distruge totul. Să pierzi patru? Ah, erau alte vremuri atunci, surioară, nu îți mai aduci aminte? Oamenii pierdeau copii tot timpul.

Aşteptase destul, pentru numele lui Dumnezeu. Nu mai conta zăpada. Trebuia să se ducă din nou acolo şi să stea față în față cu el.

— Mă tem că nu mai aveți foarte mult timp la dispoziție, i-a zis Claire la telefon.

— Poftim?

— Starea lui s-a înrăutățit considerabil, doamnă Archer. Fiul şi fiica lui sunt aici de două zile.

— Dar l-am văzut cu nici două săptămâni în urmă. Am primit scrisoarea de la el…

— A scris-o de parcă însăşi viața lui depindea de asta. M-a rugat să v-o trimit. Uitați ce e, uneori sunt doar nişte sperieturi. Uneori sunt doar nişte căderi, Parkinsonul se accentuează, apoi e bine din nou. Noi nu ne-am pierdut speranța.

— Oh.

— Dar dacă vreți să-l vedeți... ei bine, în locul dumneavoastră aş veni cât mai repede.

Când ajunse la centru, gheața abia se topise. Zăpada încă acoperea fiecare colț din parcare, doar că acum era cenuşie şi neinteresantă, iar crăpăturile din ea erau pline de noroi.

Odată intrată acolo, Roya se aşteptă să fie condusă de Claire în sala de mese.

Aceeaşi duhoare de tocană de vită umplea holul. (Oare mai mâncau şi altceva acolo la prânz?) Ar fi vrut să o urmeze pe Claire pe coridorul ce ducea spre sala de mese, să-l vadă pe Bahman în scaunul său cu rotile, lângă fereastră. Probabil că aşezaseră un scaun din plastic pentru ea, în acelaşi loc ca data trecută. S-ar fi putut uita din nou spre parcare, la zăpadă, chiar dacă acum era cenuşie şi murdară. Ar fi scos scrisoarea lui din poşetă, iar privirea lui Bahman s-ar fi umplut de nenorocita aia de speranță, iar ea ar fi vorbit cu el despre toate lucrurile pe care nu le ştiuse până atunci.

Dar Claire o conduse pe un cu totul alt coridor. Avea aceeaşi culoare ca toate coridoarele de spital pe care le văzuse vreodată, culoarea locului în care o ținuse în brațe pe Marigold pentru ultima oară. Făcea toate eforturile să pună un picior în fața celuilalt. Când ajunseră în dreptul camerei în care intră Claire, Roya era transpirată.

Ar fi trebuit să-şi fi dat jos paltonul de pe ea.

În încăpere era întuneric, draperiile erau trase. Pe măsură ce privirea i se obişnuia cu lumina, desluşi un pat, un scaun aflat lângă el, o noptieră cu o vază pe ea, o masă într-un colț, lângă o chiuvetă, iar în pat stătea întins Bahman, care respira ca o maşinărie stricată.

— Dați-mi mie haina.

Claire îi trase o mânecă, apoi pe cealaltă, apoi dădură amândouă jos paltonul pufos al Royei. Roya merse spre scaunul de lângă pat şi se aşeză pe el. Era atât de aproape de Bahman, încât putea să-i vadă ridurile din jurul gurii. Avea ochii închişi. Din nas nu îi ieşeau tuburi de plastic. Nu era conectat la recipiente pline cu lichid; era cu tot acolo, Bahman al ei. Sigur era bine.

— Voi fi la recepție, în caz că aveți nevoie de ceva. Doar apăsați pe butonul de lângă pat şi voi veni imediat. Dar... doamnă Archer?

— Da?

— Nu vă grăbiți.

— Ah, zise ea. Dar ar fi vrut să zică: De ce este în pat şi nu în scaunul lui şi, te rog, nu pleca.

Când sunetul tocurilor lui Claire pe podea se îndepărtă, Roya rămase din nou singură cu el. Pieptul lui se ridica şi cobora sub un cearşaf alb şi o pătură de culoarea napilor. Voia să dea draperiile la o parte, să lase lumina să intre.

— Te-am aşteptat, zise el, apoi deschise ochii. Cum a fost drumul? Ce mai faci?

Vorbea încet şi hârşâit.

— A fost bine. Ce s-a întâmplat, Bahman? Ce ai pățit?

— Sunt bine. Stau pe poziții, cum zic americanii. Fiica mea a fost aici de dimineață. Se va întoarce diseară.

Roya ar fi trebuit să vină mai devreme. Se gândi la el scriindu-i scrisoarea. Toate acele confesiuni. Deodată, nimic nu mai conta. Cineva le înlocuise scrisorile atunci când erau tineri. Dacă o fi fost domnul Fakhri, din cauza doamnei Aslan, sau poate chiar Shahla sau Jahangir, s-ar putea să nu afle niciodată. Voia doar ca el să ştie că şi ea avusese zile în care el era prima persoană la care se gândea, zile în care nu îşi dorise nimic mai mult decât să fie cu el. Se întâmplase ceva când erau tineri, ceva inexplicabil şi ireversibil. Erau legați, ataşați unul de celălalt într-un mod

căruia era imposibil să i te împotriveşti. Îl iubise, iar iubirea pentru el nu încetase niciodată cu adevărat.

Încercase să o înăbuşe, să o ascundă, să o facă să dispară. Dar era mereu acolo. Plutise printre crengile copacilor din fața căminului din California, era în straturile de nori din New England, fusese în pieptul roşu şi înfoiat al unei păsări care cânta iarna. Era peste tot. Încă era.

— Bahman?

Respirația i se linişti. Ea observă barba nerasă de pe fața lui, ridurile de pe frunte.

— Mi-a fost dor de tine. În fiecare zi, spuse el.

— Şi mie mi-a fost dor de tine.

În timp ce îi spunea asta, lacrimile i se rostogoleau pe obraji. Trase scaunul cât de aproape putu de pat şi îl luă de mână. Era uscată şi părea mai mică decât în urmă cu două săptămâni. Un miros de pământ putrezit, de băltoacă veni dinspre vaza de flori care zăcea pe noptieră ca un lucru uitat.

Se ridică în picioare. Se lăsă pe piciorul stâng, apoi, cu toată forța pe care o avea, se urcă pe pat. El făcu ochii mari când se întinse lângă el. Ea îşi trecu brațul peste trupul lui. Se potriveau perfect unul lângă celălalt. Cât de natural părea lucrul acesta, să stea întinsă lângă el. Îşi puse capul pe umărul lui.

— Roya Joon.

Cearşaful mirosea a pastă de dinți. Bahman mirosea a vânt, a apă şi sare, a tot timpul pe care-l petrecuseră împreună când erau tineri.

Şntr-un univers paralel, băiatul care îi arătase pentru prima oară ce înseamnă să te îndrăgosteşti, care îi promisese că o va aştepta, ar fi fost mereu al ei. Era în pat în centrul acela şi avea spinarea lipită de rafturile cu cărți pentru nişte săruturi furate.

Era în ambele locuri în acelaşi timp. El era mereu acolo.

Îl ținea în brațe pe sub cearşaful cu miros de pastă de dinți şi în patiseriile unui oraş demult schimbat, când treceau printre canapelele circulare din holul cinematografului Metropole pentru a se săruta sub cerul liber. Pe nesimțite, ajunseră în sufrageria lui Jahangir, pe covorul persan cu familiarele modele bleumarin şi forme geometrice albe pe care exersau paşii de dans. „Uită-te la mine.” Bahman îi ridică bărbia cu un gest delicat. Îşi împleti degetele de la mână cu ale ei. Gramofonul avea o pâlnie mare din alamă prin care ieşea tangoul ce umplea camera. Bahman poate că nu ştia ce să facă, de unde să ştie el ce să facă, dar prelua conducerea. La început, mişcările lor erau stângace; nu reuşeau să-şi sincronizeze picioarele. Celelalte cupluri dansau în jurul lor, iar sudoarea se prelingea pe şira spinării ei. O cuprinse de mijloc; prinseră ritmul şi deveniră o singură ființă. În timp ce se mişcau împreună prin sufrageria aceea încinsă de căldură, i se păru că o poartă pe brațe. Muzica se depunea pe cutele rochiei verzi a Royei, ateriza în părul ei. Parfumul lui o îmbăta. Se legănau împreună, cu trupurile lipite unul de altul. El îi trase fața spre el şi o sărută. Ea crezuse că i se va părea că zboară, dar nu, era mai degrabă o aterizare, într-un loc catifelat şi dulce.

În pat, sub cearşaful cu miros de pastă de dinți, Roya îl mângâie pe piept, îi căută brațele, muşchii pe care îi cunoscuse atât de bine. Îl sărută pe ochi, pe pomeți, pe buze. Îşi lipi obrazul de inima lui şi rămase aşa, recunoscătoare pentru faptul că îl cunoscuse, recunoscătoare pentru că odată, când era tânără, trăise o iubire atât de puternică, încât nu dispăruse, una pe care deceniile şi distanța şi kilometrii şi copiii şi minciunile şi scrisorile n-ar fi putut niciodată să o facă să dispară. Îl ținu în brațe şi îi spuse toate lucrurile pe care avea nevoie să i le spună.

Şn momentul acela, el era cu totul al ei.

CAPITOLUL TREIZECI
2013

Cutia albastră şi rotundă

— E în regulă. Unii dintre prietenii lui de la azil vor fi şi ei acolo.

— Oh, dar nu pot, ar fi prea ciudat.

— Veţi fi văzută ca un alt rezident, pur şi simplu. O prietenă.

— Da, bine, dar chiar şi aşa. Walter are o şedinţă de consiliu. Iar mie nu îmi place să conduc pe gheaţa asta.

— Doamnă Archer, vă pot lua eu de acasă. Cred că şi-ar fi dorit să fiţi şi dumneavoastră acolo. Ce ziceţi?

Americanii cu înţelegerile şi planurile lor. Dar tânăra aceasta, Claire, avea în ea o bunătate autentică. Insistase asupra faptului că nimeni nu va considera nepotrivită prezenţa Royei la înmormântare.

Aşa că Roya se duse acolo.

Decenii la rând fără o încheiere, fără un adio, dar cu atâtea lucruri nerezolvate între ea şi Bahman. Dar acea

ultimă zi petrecută doar cu el – ei bine, avea să fie mereu recunoscătoare pentru timpul acela petrecut cu el. Voia să se ducă la înmormântarea lui. Voia să fie acolo pentru el.

Ceremonia avu loc la biserica universalistă din Duxton. Bahman ceruse să fie incinerat. Nu fusese niciodată religios de felul său; nu era un practicant. Turnul alb şi scăldat de soare al bisericii universaliste i se potrivea cumva perfect.

Cu ajutorul lui Claire, Roya urcă scările şi intră în biserică. Era straniu şi în acelaşi timp ciudat de liniştitor să-l vadă pe Omid alături de o femeie care semăna mult cu el. Omid o prezentă ca fiind sora lui geamănă, Sanaz. Aşadar, şi sora lui Omid avea zâmbetul lui Bahman. Roya îşi adună toate forțele pentru a nu se pierde cu firea atunci când se duse spre copiii lui Bahman pentru a le transmite condoleanțele. Omid o prezentă pe Roya surorii sale drept „o veche prietenă de-ale tatei” şi îi strânse mâna.

În timpul ceremoniei, Roya stătu pe bancă lângă Claire. Preoteasa urcă pe podium, mulțumi tuturor pentru prezență şi spuse că i-ar plăcea să înceapă cu o scurtă strofă din poemul preferat al domnului Aslan. Roya se înroşi toată la față, iar urechile îi pulsară atunci când auzi cuvintele poemului de Rumi pe care ea şi Bahman îl citiseră împreună pentru prima oară în Librărie. Poemul acela era din cartea între paginile căreia îşi transmiseseră scrisorile.

Iată, iubirea
Cum se împleteşte
Cu cel îndrăgostit
Iată, sufletul
Cum se împleteşte cu pământul
Dându-i viață

Copiii lui se ridicară în picioare şi luară cuvântul. Menționară cât de iubit fusese tatăl lor, de comunitatea din

care făcea parte, de clienții lui din magazin. Din discursurile lor, Roya află crâmpeie din viața lui Bahman.

— Mamei şi tatei le plăcea să sărbătorească Nowruz-ul, zise Sanaz, sora lui Omid.

În casa noastră se simțea mereu miros de orez persan, iar tata se asigura că aranjăm pe masă obiectele tradiționale de Haft-Sin, care semnifică primăvara.

— Tata s-a asigurat întotdeauna că lucrăm din greu, spuse Omid mulțimii adunate acolo. A vrut mereu să schimbe lumea.

Roya ascultă vorbele acestor doi adulți competenți şi articulați, îşi dădu seama că Bahman schimbase totuşi lumea până la urmă. Iată-i acolo, vorbind de pe podium, vorbind din inimă. Copiii lui.

Se gândise uneori că ceea ce fusese între ea şi Bahman ar fi putut umple tot spațiul din univers. Atât de puternic simțise lucrurile acelea. Dar, în realitate, fusese doar o felie, un mic crâmpei din viața lui. Copiii lui şi zilele lor de naştere şi studiile lor şi iubiții şi iubitele lor şi soții şi copiii. Asta era viața lui. Soția lui. Ea fusese viața lui.

După terminarea ceremoniei, se duseră cu toții într-o sală din interiorul bisericii.

Claire plângea încet. Roya voia să o consoleze, dar nu ştia cum. Când oaspeții începură să se amestece unii cu alții, văzu o masă cu gustări.

— Îți aduc ceva să mănânci, îi zise lui Claire şi o bătu uşor pe umăr.

La masa cu gustări, Sanaz aranja fursecuri pe un platou.

— Acestea au fost mereu preferatele tatei, zise ea şi întinse platoul. Îi plăcea să le numească „urechi de elefant”.

Roya vru să îi spună „Ştiu asta”. Băiatul care îi cumpărase fursecuri în Cafe Ghanadi era chiar lângă ea, şi

așa avea să fie mereu; simțea aievea mirosul de scorțișoară și de zahăr din cafeneaua aglomerată.

— Mulțumesc.

Puse două urechi de elefant pe o farfurioară cu hârtie și se îndreptă spre Claire.

— Ce aveți acolo, doamnă Archer?

— Încearcă-le pe acestea. Îi plăceau.

Claire mușcă dintr-un fursec urechi de elefant, iar Roya se prăbuși pe un scaun, măturată de valul timpului.

După ce consumară suficient zahăr, copiii începură să alerge prin sală. Starea de spirit deveni mai veselă, oamenii mâncau, vorbeau și râdeau. Roya se simțea bine acolo, cu toți străinii aceia care avuseseră legătură cu Bahman. Nu cunoștea pe nimeni cu excepția lui Claire și, oarecum, a lui Omid, dar era clar faptul că toți îl îndrăgiseră pe Bahman, pentru energia, pentru bunătatea lui. Crâmpeie de conversație pluteau în aer: „Mai știi cât de mult îi plăcea să...", „Doamne, cât de tare ne înnebunea cu acel cântec pe care îl fluiera mereu..." Câtă vreme stătea în încăperea aceea, Roya putea auzi mai multe despre el, putea fi cu oameni care-l iubiseră. Odată plecată de acolo, urma să se întoarcă la o viață în care nimeni nu îl cunoștea. Voia să plângă. Pentru a-și distrage atenția, încercă să-și dea seama care dintre copiii de acolo erau nepoții lui Bahman. O adolescentă stătea sprijinită de perete și mesteca gumă. Era copia fidelă a doamnei Aslan.

La finalul recepției, Omid, Sanaz și partenerii lor se așezară la ieșire și strânseră mâinile tuturor, mulțumindu-le pentru prezență. În mod ciudat, Roya voia să stea pe lângă ei cât de mult se putea. Erau singura ei legătură cu băiatul pe care îl iubise. Și urma să nu-i mai vadă niciodată.

— Sunteți gata? zise Claire, care avea ochii roșii. Haideți să vă duc acasă.

Claire coti pe aleea casei coloniale cu storuri verde-închis la ferestre, iar Roya îşi desfăcu centura de siguranță, dar nu ieşi din maşină.

— Vrei să intri puțin?

O spusese pentru că aşa era politicos, dar şi pentru că ea era cea care ştia mai multe despre Bahman şi Roya decât oricine altcineva. La azil fusese confidenta lui Bahman.

El îi împărtăşise povestea lor. Roya simțea o nevoie inexplicabilă să fie lângă Claire.

Copiii lui nu erau singura ei legătură cu el. Şi Claire era.

— Ah, zise Claire surprinsă. Dacă sunteți sigură că nu deranjez...

— Nu e niciun deranj, spuse Roya.

— Bine. Mulțumesc. Mai am un lucru pe care voiam să vi-l dau înainte să coborâți din maşină. În cazul acesta, vi-l dau înăuntru?

— Ce este?

— A vrut neapărat să ajungă la dumneavoastră. Asta e tot ce ştiu.

Roya puse ceainicul pe aragaz şi îi făcu semn musafirei sale să se aşeze la masa din bucătărie. Walter nu avea să se întoarcă prea curând de la şedința de consiliu orăşenesc. Şedințele acestea se prelungeau mereu ore întregi, pentru că începeau certurile între participanți.

După ce se aşeză, Claire scotoci prin geanta de umăr şi scoase o cutie, rotundă şi albastră, din tinichea, pe care erau imprimate nişte imagini cu fursecuri daneze.

Roya şi Walter mâncaseră multe astfel de fursecuri de-a lungul timpului. Avea o cutie identică şi Roya în dulap. Îşi ținea în ea trusa de cusut: papiote, şi ace, şi degetare, şi nasturi de rezervă.

— A insistat foarte tare să vă dau asta. Copiii lui au luat toate celelalte lucruri ale lui. Dar a fost foarte hotărât să nu

mai vadă nimeni altcineva în afară de dumneavoastră conținutul acestei cutii.

Roya simți că o cuprinde amețeala. Claire împinse cu un gest delicat cutia spre ea, iar ea deschise capacul cu mâinile tremurânde.

Hârtie. Un teanc de foi subțiri. Scoase o foaie şi o despături. Scrisul acela îi era extrem de familiar, dar nu reuşea să-l identifice. Apoi îi stătu inima în loc.

Era propriul scris. Lăsă foaia jos şi studie conținutul cutiei. Erau scrisorile pe care i le scrisese lui Bahman în vara lui 1953. Era inima ei pusă pe hârtie. Puse repede prima scrisoare la loc, ca şi cum, dacă o atingea prea mult, i-ar fi putut frige degetele.

Apoi închise bine capacul şi puse cutia în sertarul dulapului din bucătărie.

Claire nu spuse nimic.

— Aşadar, zise Roya. Ce fel de ceai preferi?

La început, vorbiră doar despre Bahman. Claire îi povesti despre viața lui din azil, iar Roya îndrăzni să-i împărtăşească câteva amintiri din 1953. Apoi Roya o întrebă pe Claire despre familia ei. Mama ei murise de cancer, iar tatăl ei într-un accident de maşină pe când ea avea doi ani. Ceva din aerul de văduvă al lui Claire o izbi pe Roya. Tânăra aceea era extrem de singură.

— Chiar ar trebui să plec acum, spuse Claire după ce-şi termină ceaiul persan şi baclavaua.

Roya abia dacă o cunoştea pe tânăra aceea. Ce aveau în comun în afară de afecțiunea pentru bărbatul căreia Claire îi spunea Batman? Dar Walter încă nu se întorsese acasă şi afară se lăsa întunericul, iar o parte din ea se temea că, după plecarea lui Claire, va rămâne singură cu propria durere. Fata aceasta avea aerul că nu ar fi trebuit să fie singură.

— Ai mâncat vreodată mâncare persană? zise ea repede.

— E un loc cu chebap în Watertown, murmură Claire.

— Ah, lasă chebapul. Ai mâncat vreodată khoresh, vreo tocană de-ale noastre? Ai mâncat vreodată orez în stil persan?

— Cu siguranță l-am auzit pe domnul Batman vorbind despre ele mereu. Preferata lui era ceva numit allyballoo...

— Albaloo! Orez cu vişine?

— Da. Şi mai vorbea mereu despre ceva numit... sabzi.

— Ghormet sabzi! Ascultă, în seara asta aveam de gând să gătesc nişte crochete semipreparate de peşte. Lui Walter îi plac crochetele de peşte cu ketchup şi maioneză.

Dar el e la şedința de consiliu orăşenesc. Discută despre rectificările bugetare. E bine să aibă o ocupație, ştii ce zic? Trebuie să rămâi implicat. Dar ştii ceva? Am putea să-l surprindem cu o cină drăguță. Asta dacă vrei să stai.

În prima seară cu lecții de gătit din căminul doamnei Kishpaugh, Walter venise cu părul perfect pieptănat pe sub pălăria porkpie, iar ea îi gătise o khoresh-e-bademjan cu pui. Nu era ceva obişnuit să foloseşti pui; ar fi trebuit să fie făcută cu vită. Dar ea se descurcase cum putuse şi ieşise foarte bine, iar acum, ei bine, tânăra aceasta arăta de parcă i-ar fi prins bine o masă gustoasă, gătită în casă. De ce nu? După tot ce făcuse Claire pentru Bahman, Roya putea măcar să-i gătească o cină gustoasă. Dumnezeule, trecuse o veşnicie de când învățase ultima oară pe cineva să gătească mâncare persană.

Pe Alice şi pe Patricia nu le interesase niciodată asta. Dar tânăra aceasta din bucătăria ei, ai cărei părinți muriseră, care îşi făcuse timp să stea de vorbă cu Bahman, care îl ascultase şi avusese grijă de el şi mersese dincolo de toate atribuțiile ei de serviciu, merita o cină gustoasă.

— Vrei să mă ajuți? zise ea din nou. Am putea încerca. Claire ridică din umeri.

— Spuneți-mi de unde să încep.

Făcură împreună un tur al bucătăriei. Roya îi arătă lui Claire unde erau toate ustensilele. Spălară orezul basmati, îl lăsară la înmuiat, apoi Roya o puse pe Claire să pornească aparatul de gătit orez pe care Walter îl comandase de pe Amazon. Gata cu cârpa pusă sub capac pentru a capta aburul aşa cum făcea Maman pentru a obține un tahdig perfect rumenit pe fundul oalei. Acest aparat de gătit făcea asta în locul tău!

Scoase o pungă de limete persane deshidratate, nişte mazăre galbenă, iar din frigider scoase nişte carne de pui. În seara aceea, în căminul doamnei Kishpaugh, făcuse cu Walter khoresh-e-bademjan cu pui, dar în seara aceasta nu avea vinete, aşa că urma să facă khoresh-e-gheymeh, cu mazăre galbenă în loc de vinete. Tăiară şi sotară şi adăugară şofran şi curcumă şi ienibahar persan. Claire îşi deschise şi mai mult sufletul şi spuse întruna poveşti cu domnul Batman. Cum făcuse el campanie pentru introducerea lecțiilor de tango în azil şi participase la ele, chiar dacă era în scaunul cu rotile. Cum citise toate articolele pe care le găsise despre depresie, anxietate şi efectele pierderii.

— Era hotărât să afle mai multe despre boala mamei sale.

Mi-a spus că, dacă s-ar fi născut într-un alt loc şi în alte vremuri, poate că ar fi putut fi diagnosticată, tratată, zise ea, apoi făcu o pauză. Dintre toți rezidenții azilului, el este cel cu care am avut legătura cea mai strânsă. Voia să-şi împărtăşească poveştile. Iar mie mi-au plăcut mult. Mi-a plăcut bunătatea lui. Până la urmă, inima lui pur şi simplu cedase.

Roya îl lăsase în patul acela dormind, respirând. Murise mai pe seară, când venise fiica lui la el. Roya va fi mereu recunoscătoare pentru ora petrecută în pat cu el, la sfârşit, pentru timpul în care putuseră să fie singuri, doar ei doi.

Avea să-i fie mereu recunoscătoare lui Claire pentru că-i oferise asta. Şi lui Walter. Pentru că o lăsase în pace.

— E cineva acasă? se auzi din hol vocea lui Walter.

— Suntem aici! strigă Roya.

Nu ştia de ce, dar de când murise Bahman nu fusese niciodată mai fericită decât atunci. De fapt, nu mai fusese de mult atât de fericită. Pur şi simplu se simțea bine alături de Claire. Poate că mirosul de şofran din khoresh o amețea ca un drog natural.

Zari mereu zicea că şofranul e un antidepresiv natural. Ah, şi un afrodiziac, surioară!

Dizolvă jumătate de linguriță de şofran într-o cană cu apă fierbinte şi bea-o şi asigură-te că pui mai mult în mâncarea lui Walter.

Walter intră în bucătărie.

— Ah, ia să vedem, ce avem aici? zise el.

Se uită la Roya, apoi la Claire, apoi din nou la Roya.

— Roya, miroase minunat în casă! Mă întrebam a cui e maşina de afară! Bună, Claire.

— Bună seara, domnule Archer.

— Mă aşteptam să vin acasă la o cină cu crochete de peşte care, te asigur, sunt un răsfăț pentru mine, dar simt cumva mirosul delicioasei khoresh?

— Am avut un ajutor grozav. Voiam să-ți fac o surpriză.

— Amuzant, pentru că şi eu am o surpriză pentru tine! Ia uite pe cine am găsit parcând pe aleea noastră.

Când intră în casă, Kyle avea fața roşie de la frigul de afară şi era în şosete, desigur, pentru că ea îl învățase să nu meargă niciodată încălțat prin casă. Nu avusese curajul să-i spună lui Claire să-şi scoată pantofii – ar fi fost puțin ciudat să insiste asupra acestui lucru din prima. Kyle trebuie să fi avut nişte zile ocupate pentru că avea barba nerasă, dar mereu îi stătea bine aşa. Ah, băiatul ei, ce frumos era.

— Kyle! zise Roya şi se duse repede să-şi îmbrăţişeze fiul.

— Ce mai faci, mamă?

— O, Kyle, ea e Claire. Este...

Era pe cale să spună „asistent administrativ la azil”, dar se opri.

— Este prietena mea.

— Încântat de cunoştinţă.

Kyle se apropie de Claire şi îi strânse mâna. Claire se făcu stacojie la faţă.

Walter aşeză farfuriile şi tacâmurile, iar Kyle se ocupă de băuturi. Se aşezară toţi patru la masa din bucătărie şi împărţiră din khoresh. Mirosul de orez şi tocană umplea casa; Roya se simţea acasă în toate sensurile posibile. Nu regresaseră, nu se mutaseră într-un centru de trai asistat, chiar dacă Zari o bătea la cap cu asta ori de câte ori avea ocazia. Roya voia bucătăria ei, oalele ei, cărţile ei de bucate, fotoliul ei, confortul dormitorului său mare, frumuseţea curţii din spate. Voia să stea în casa ei pe cât de mult posibil. Aveau să ajungă ea şi Walter într-un loc precum azilul acela? Nici măcar nu voia să se gândească la asta.

Khoresh-ul era contrapartida perfectă pentru tarte şi dulciuri, orezul era bine condimentat şi calmant, iar aromele se amestecau perfect. În seara aceea era fericită să ia masa împreună cu Walter şi Kyle şi cu acea tânără drăguţă care acum zâmbea şi mesteca tahdig.

Kyle devoră mâncarea.

— Nu există ceva mai bun de atât, mamă. Mulţumesc.

Kyle îşi puse pantofii în hol, în timp ce Walter o ajuta pe Claire să-şi ia haina, spunându-i:

— Ai grijă pe scări. Pot fi alunecoase!

— Dumnezeule, niciunul dintre voi nu are mănuşi. O să vă îngheţe mâinile! spuse Roya.

Roya şi Walter statură unul lângă celălalt în cadrul uşii de la intrare şi îi priviră pe Claire şi pe Kyle intrând fiecare în maşina lui şi plecând.

— Cum te simţi? întrebă Walter după ce închise uşa şi rămaseră din nou singuri.

— Surprinzător de bine.

— Înmormântarea cum a fost?

— Copiii lui au fost minunaţi.

— Bine, atunci. Strâng eu în bucătărie. Tu du-te sus. Ce zici de planul ăsta?

În dormitor, Roya se aşeză în fotoliul care înlocuise balansoarul în care o alăptase pe Marigold. Nu s-ar fi aşteptat, la începutul acelei ierni, că amintirile o vor năpădi, că îl va găsi pe băiatul acela din altă lume, că se va duce la centru şi va vorbi cu el. Crezuse că nimic nu ar putea pătrunde în viaţa ei bine sigilată, la vârsta ei. Dar, desigur, lucrul acesta era mereu posibil. Desigur că nu era niciodată prea târziu pentru asta.

Cu doar câteva luni în urmă, dacă cineva i-ar fi spus că va sta din nou lângă Bahman Aslan, că îi va auzi vocea (aceeaşi voce!), discutând lucruri care fuseseră demult îngropate, nu ar fi crezut. Nu ar fi înţeles, atunci, că timpul nu este liniar, ci circular. Nu există trecut, prezent, viitor. Roya va fi mereu atât femeia care era astăzi, cât şi fata de şaptesprezece ani din Librărie. Ea şi Bahman erau unul, iar ea şi Walter erau uniţi. Kyle era sufletul ei, iar Marigold nu va muri niciodată.

Trecutul era mereu acolo, pândind din colţuri, făcându-ţi cu ochiul chiar când ai crezut că ai trecut mai departe, agăţându-se din interior de organele tale.

Mai târziu, Roya avea să deschidă cutia rotundă şi albastră, să scoată din ea scrisorile una câte una şi să le citească. Avea să vadă ceea ce îi scrisese lui Bahman cu atâţia ani în urmă şi să vadă, de asemenea, ultima

scrisoare, care nu fusese scrisă de ea, dar fusese scrisă cu vocea ei, cu un scris care semăna cu al ei, de la ea către Bahman. Avea să afle că cineva adăugase acea scrisoare în care îi spunea că nu mai vrea să îl vadă niciodată. Apoi să citească, una câte una, scrisorile lui Bahman, cele pe care el i le scrisese ei de-a lungul timpului. În care o punea la curent cu viața lui, îi povestea despre slujba lui, despre copiii lui, despre zilele lui. Scrisori pe care nu i le expediase niciodată. Dar le păstrase în cutia aceea rotundă şi albastră, alături de scrisorile tinereții ei.

Puse în cutie şi ultima scrisoare pe care i-o scrisese Bahman, după reîntâlnirea lor din Centrul Duxton.

Gheața avea să se topească. Pentru prima zi de primăvară, de Noul An persan, aveau să spele draperiile şi ferestrele. Aveau să curețe casa lună. Aveau să sărbătorească renaşterea şi reînnoirea. Se gândi la părinții ei din Iran, care nu apucaseră să-l cunoască pe fiul ei. Se gândi la Zari, la Jack şi la copiii şi nepoții lor din California. Se gândi la Jahangir dansând tango cu Bahman şi murind în războiul dintre Iran şi Irak. Îşi aminti zilele loviturii de stat, cum stătuse în piața aceea în timp ce țara se prăbuşea în jurul ei. Se gândi la toate momentele în care țara ei se umflase de mândrie şi de speranță, apoi se prăbuşise în frică şi represalii. Poate că într-o zi va fi o țară liberă. Se gândi la fiica ei, care ar fi trebuit să fie cu ea în bucătărie, şi la bărbatul alături de care stătuse în pat în ultima lui zi de viață. Se simți deodată izbită de un val de iubire pentru el şi pentru Walter şi pentru toți cei plecați şi pentru toți cei care rămăseseră.

EPILOG
19 august 1953

Păstrătorul secretelor

Alții, chiar şi cei din clasa lui socială, se duc din când în când în bazarul principal din centru. E un loc bun pentru cine caută aur şi covoare şi brățări de pus pe brațe subțiri de femei elegante precum Atieh. Şofranul se vinde în grămezi stacojii. Lenjeria dantelată atârnă de cleşti prinşi pe sfoară. Cutii cu piese de mozaic stau aranjate în piramide, expuse pentru cumpărături. Dar Ali se fereşte de bazar ca de suferință. Să simtă mirosul fructelor ce stau în soare, să-i audă pe negustorii ambulanți strigându-şi mărfurile, să simtă chiar şi cel mai vag miros de pepene – asta l-ar putea face să orbească. Nu are niciun motiv să meargă la târguieli acolo. La ce bun? Casa e bine aprovizionată. Atieh conduce gospodăria cu grijă şi stabilitate. Fiii lui nu-i dau prea multe bătăi de cap. Fiicele au crescut şi s-au măritat cu cine trebuie. Ce şi-ar mai putea dori mai mult? Pentru numele lui Dumnezeu! Fă ceea ce se cuvine, Ali.

Deschide magazinul ca să-i ajute pe tineri. Îşi face o prioritate din a avea mereu cărți multe şi la fel de multe produse de papetărie. Titluri din toată lumea, cotoare cu litere care-ți atrag atenția, cuvinte ale marilor autori vechi şi noi, tomuri de cunoaştere şi suspans. Acest magazin – această oază – l-a salvat, mai ales de când râsul flegmatic al tatălui său i-a interzis accesul la un viitor alături de cea după al cărei parfum de pepene el încă râvnea. Conformarea şi tradiția şi acel „pentru numele lui Dumnezeu, fă ceea ce se cuvine, Ali" l-au împins spre o căsnicie în numele stabilității, cu socri fericiți şi de o parte şi de cealaltă. El şi Atieh şi-au legat destinele, iar fata aceea care îşi legăna pe şold vana cu coji de pepene şi îl săruta în piața din spatele bazarului a dispărut. Acum este aproape uitată.

Copiii, când vin, vin rapid, unul după celălalt. Au fost patru în total şi toţi sănătoşi, se mai întâmplă şi aşa, slavă Domnului. Au crescut sub privirile grijulii ale mamei şi sub îndrumările lui. Doi fii care-şi vor face un nume în ştiinţă (tatăl lui Ali se simte răzbunat să-şi vadă măcar nepoţii călcându-i pe urme în domeniul academic, în ciuda lui Ali, care s-a coborât până la a deveni vânzător, „ca un negustor, ca un bazaari”).

Astăzi, miercuri, pe 28 Mordad, e singur la lucru. Premierul le-a cerut oamenilor să nu iasă pe stradă. În magazin e linişte, cu excepţia scârţâitului scării pliante pe care o târâie pe podea spre camera de depozitare din spate. Îl bântuie imaginea lui Badri pe scara aceea, în urmă cu doar câteva săptămâni. Imaginea cuţitului care-i străpunge gâtul. Imaginea picăturilor de sânge pe pielea ei.

Se trezeşte deodată leoarcă de sudoare. Va trece şi asta – valul acesta de panică, haosul acesta interior care îl va ţine minute în şir într-o durere paralizantă. Trebuie să treacă. Uită de fata aceea, Ali.

Trebuie să termine organizatul cărţilor. Trebuie să plece spre casă în curând. Atieh îl aşteaptă, iar uneori, când el întârzie, simte că îl suspectează că ar avea pe altcineva.

Ali ia mătura şi mătură podeaua, iar ea e din nou cu el. E incredibil cum o poartă cu el tot timpul. Când a reintrat în viaţa lui, chiar aici, în magazin, dând buzna în încăpere împreună cu fiul ei, după toţi acei ani, el a fost transportat din nou în spatele coşurilor de gunoi din bazar. Oare plecase vreodată cu adevărat de acolo? Din locul acela în care totul era al lor, în timp ce restul lumii îşi ridica mâinile pentru rugăciune?

Îi este dor de ea acum. Încă îi este dor de ea. De ce face toate acele lucruri pentru ea? De ce nu îi poate spune nu? Ea îi spune iar şi iar că Roya şi Bahman nu pot rămâne împreună.

Îi spune să înlocuiască scrisorile. Îl pune să jure că o va face, iar el o face. Pentru că îi este dator. Pentru că a sorbit-o cu totul acolo, în piața din spatele bazarului. A lăsat-o însărcinată, a dezonorat-o, i-a furat inocența. Pentru că el era bărbat – unul tânăr, dar tot bărbat era – care a profitat de o fată de paisprezece ani. Iar când ar fi trebuit să se însoare cu ea, el a dispărut, ascultând în schimb de tatăl şi de mama sa şi căsătorindu-se cu Atieh. Atieh, cu pielea albă şi fină ca hârtia. Atieh, a cărei personalitate e ca iaurtul. Atieh, care merită mai mult decât un bărbat ce o doreşte pe Badri.

Nu vrea decât să-i ajute pe tinerii care intră acolo atât de însetați de cunoaştere.

Vrea să-i salveze de predictibilitate şi de stagnare. Să-i elibereze din capcana tradiției.

Răspândeşte discursuri şi tratate de politică pentru că el crede în democrație. Ştie că premierul Mosaddeq e un conducător corect şi bun. Când băieți precum Bahman Aslan intră acolo (ah, prima zi, când mama lui l-a adus acolo – durerea şi plăcerea de a o vedea din nou pe Badri), el vrea să-i ajute să evolueze. Poate că îi poate îndruma pe copiii aceştia idealişti să-şi folosească istețimea şi abilitățile pentru a îmbunătăți țara şi pe ei înşişi. Poate că îi poate salva.

Toate zilele acelea în care Roya Kayhani venea într-un suflet acolo după şcoală, când cerea recomandări de cărți, îl făceau să se simtă împlinit.

Nimic nu-l face mai fericit decât să hrănească idilele punând scrisori în cărți.

Scrisorile de dragoste pe care le transmite oferă atâtor cupluri o modalitate de comunicare pe care nu ar avea-o altfel. O mică eliberare de sub presiunea părinților şi a convențiilor sufocante în care erau – cu toții – captivi. Transmite aceste scrisori de dragoste pentru cupluri despre

care ştie că nu pot fi văzute împreună. Cupluri pe care le desparte clasa sau religia sau regula socială, dar nu şi dorința. Pentru fete ale căror haine sunt prea ponosite pentru băieții bogați. Pentru băieți ale căror perspective salariale sunt prea lipsite de speranță pentru fetele din elita socială. Pentru musulmani care iubesc evrei. Pentru comunişti care iubesc monarhişti.

Şi e fericit să facă asta. Vrea ca ei să aibă ceea ce lui i-a fost interzis: libertatea de a iubi.

Abbas şi Leila Gholami, unul dintre cuplurile de filantropi din Teheran, nu ar fi putut să se curteze reciproc fără ajutorul lui. Jaleh Tabatabayi şi Cyrus Ghodoosi, o activistă comunistă şi un monarhist, probabil că se vor căsători. S-au purtat frumos cu el. Îl ajută să şi-i amintească pe cei pe care i-a ajutat. Să se concentreze la lucrurile bune.

Şi i-a ajutat pe Bahman şi pe Roya să se îndrăgostească unul de celălalt. Nu plecase el în grabă la bancă ştiind că astfel îi va lăsa singuri? Nu se dusese el mereu în camera de depozitare din spate ca să-i lase să vorbească în voie? I-a ajutat, le-a asigurat un spațiu sacru al intimității. Timp să fie unul cu celălalt.

L-a urmărit, mulțumit, pe fiul lui Badri îndrăgostindu-se de Roya chiar acolo, sub acoperişul lui. Iar mai târziu i-a ajutat să-şi trimită scrisori.

Până în momentul în care ea îi spune să pună capăt acestui lucru.

De ce nu-l lasă inima să renunțe? De ce unii oameni rămân agățați de sufletele noastre, blocați în gâtlejurile noastre, întipăriți în mințile noastre?

Uită de fata aceea, Ali.

Roya e în piață acum. Aşteaptă.

Dumnezeu să-i dea iertare. Dumnezeu să-l izbăvească.

Badri i-a spus că a avortat copilul lor prin mijloace proprii şi că trupul ei distrus i-a respins pe ceilalţi. Cu excepţia lui Bahman. Aşa că Ali încearcă să-l salveze pe Bahman. Să-i ofere tot ce vrea: cărţi, politică, dragoste. Dar e un singur lucru pe care Badri nu îl doreşte – ca planul ei să nu reuşească. Are nişte planuri cu Bahman. Iar Roya nu face parte din ele.

Când şi-a înţepat gâtul în felul acela şi aproape că a murit, când, după aceea, s-a dus în nord, la mare, pentru a se reface, a continuat să-l manipuleze. L-a făcut să-i promită ceva.

Şi da, la cererea ei, el a rescris scrisoarea lui Bahman. A înlocuit un singur cuvânt.

Atâta tot. Doar denumirea pieţei. Dar a fost cea mai crudă înlocuire de cuvânt. Să le dea speranţa aceea, să-i facă să aştepte în locuri diferite, fără a pune pur şi simplu capăt şi gata. Badri voia să prelungească totul. Să o vadă pe Roya suferind. Îl tot suna de acolo, din nord, pentru a se asigura că el făcuse lucrurile exact aşa cum ceruse ea. Îi plăcea dramatismul întregii situaţii. Îi plăceau pericolul şi cruzimea. Şi, spre disperarea lui, Badri îi mai dictase două scrisori: una de la Bahman către Roya şi alta de la Roya către Bahman, şi îl făcuse să promită că le va scrie şi le va expedia cu doar câteva zile înainte ca cei doi să se „întâlnească” în piaţă. Astfel încât fiecare dintre ei să primească scrisoarea de la celălalt la scurt timp după întâlnirea plănuită, când fiecare avea să sufere din cauză că celălalt nu apăruse.

Astfel încât Badri să pună capăt în felul ei.

El fusese de acord. Nu voise asta, dar fusese de acord. Făcuse aşa cum spusese ea, ca să se revanşeze pentru greşeala lui din trecut. Chiar dacă ştia că urma să dea naştere la şi mai multă suferinţă.

Caligrafia lui era perfectă – mereu fusese aşa. Putea copia orice. Nu învățase el, încă de la cea mai fragedă vârstă, la cele mai bune şcoli, să stăpânească arta caligrafiei, să devină un învățat? Era un produs al perioadei în care un scris de mână excelent denota un statut social deosebit. Puțini reuşeau să-şi controleze mâna aşa cum o făcea el.

Oare îl va ierta Dumnezeu?

Badri îl va învinui pe el dacă Bahman şi Roya se vor căsători. Şi ce se va face el atunci? Ce se va face ea? Se va sinucide? Nu ar putea trăi cu gândul acesta.

Se aşază pe scară, încă tremurând. Oare chiar va duce la îndeplinire cerința lui Badri? Sau poate că, în ciuda celor mai bune intenții ale sale, o parte din el invidiază ceea ce i-ar fi aşteptat pe copiii aceştia doi. O viață de iubire. Ceva ce el nu a avut niciodată.

Îşi aminteşte cum se uita Roya la băiatul acela în magazinul său.

E leoarcă de transpirație. Şi cum stă acolo, cu capul în palme, şi realizează.

Nu. Aşa ceva e greşit.

În străfundul sufletului său ştie ce are de făcut.

Închide magazinul.

Începe să alerge.

Aleargă şi aleargă şi aleargă. Nu s-a mai deplasat atât de repede încă de când era el însuşi tânăr, de când era el însuşi îndrăgostit. Cu fiecare metru parcurs, cu fiecare salt, simte cum inima lui devine tot mai uşoară. Badri greşeşte. Nu le poate face aşa ceva tinerilor îndrăgostiți. Nu poate uita de fata aceea. De fata care stă în piață.

Aleile şi străzile şi mulțimile tot mai mari de oameni se văd ca prin ceață în timp ce aleargă. Ajunge, în sfârşit, la destinație, rămas aproape fără răsuflare. Se împinge în oameni, îşi croieşte drum prin mulțime. Gata cu încetarea

demonstrațiilor. Oare oamenii nu vor învăța niciodată? Roya. Roya. Roya. Bineînțeles că știe unde să o găsească. Înaintează în direcția ei dând din coate. Apoi, în mijlocul mulțimii și al haosului, o vede. Se strecoară cu greu printre trupurile furioase pentru a ajunge la ea.

O apucă de umăr.

— Roya!

Îi vine să plângă de ușurare. A găsit-o. Și îi va spune.

Ea pare secătuită de puteri și obosită. E palidă și are buzele uscate. E copleșit de dorința de a o proteja, de a o ajuta, de a o duce departe de haosul acela. Trebuie să-i spună.

— Ah, slavă Domnului! Domnule Fakhri! L-ați văzut cumva pe...

— Roya Khanom, te rog, ascultă-mă...

O prinde de umeri cu amândouă mâinile.

— Trebuie să-l găsesc pe Bahman, spune ea.

— Roya Khanom, trebuie să-ți spun ceva...

Ea se smulge din strânsoarea lui. Apoi urmează forța unei împușcături. E azvârlit spre cer și spre pământ în același timp. Impactul îl șochează. Se luptă să respire. Știe doar că acum e pe jos și că pieptul lui e ud și că nu va înceta să fie ud.

Vrea să o găsească pe Roya să-i spună ce a făcut el greșit, să-i spună că se află în locul greșit din cauza lui și că ar trebui să se ducă la Bahman în piața Baharestan, că trebuie să se ducă amândoi la Starea Civilă, că trebuie să profite de acel moment, că trebuie să nu-și sufoce iubirea, că trebuie să trăiască mulți ani împreună, să îmbătrânească împreună, să crească și să devină bătrâni și slabi și împliniți împreună, că vor crește copii, vor face lucruri minunate împreună, vor ajunge la bătrânețe împreună, vrea să-i spună că îi pare rău, vrea să-i spună lui Badri că îi pare rău și că își amintește piața din spatele bazarului cu muștele și

cojile de pepene şi îşi aminteşte cum a construit magazinul acela centimetru cu centimetru şi carte cu carte şi se gândeşte la copiii lui şi la cum țipau de bucurie când erau mici, el greşeşte şi o vede pe Atieh stând în fotoliul ei noaptea, cosând în tăcere, şi vrea să pirograveze pe fața pământului că îi pare rău şi că acel copil pe care Badri şi l-a scos din pântece ar fi împlinit treizeci şi şase de ani vara asta şi că nu a apucat să-l cunoască pe acel copil, nu a apucat să-l țină în brațe. Şi îi pare rău. Îi pare rău. Chipul Royei e în fața lui.

Acum au mai apărut şi alte chipuri. Un bărbat îl apasă pe pieptul ud şi nu se poate mişca, pluteşte. Badri din bazar stă acolo pe vârfuri, în echilibru, pentru ceea ce pare un crâmpei de timp separat de orice altceva. Buzele ei calde şi lipicioase îi ating fața.

O simte ca pe o flacără. Şi acum un petic de pânză de pepene pe inima lui. Visează asta? Se uită în direcția librăriei lui, pe care a construit-o pentru a-şi ispăşi păcatele, pentru a răspândi cunoaşterea, pentru a hrăni dragostea şi i se pare că vede fum, dar e sigur că nu e asta. Va continua să existe şi după el. Oamenii vor intra în librăria lui chiar şi după ce el nu va mai fi. Nu ştie cum, dar ştie că vor face asta, cineva nu îl va lăsa să dispară, cineva nu va lăsa magazinul să dispară, el dispare, el se micşorează, cerul se întunecă, cortina cade la loc, el pleacă dar iubirea va continua să trăiască, tinerii vor continua să spere, lupta pentru democrație nu va muri, cărțile lui, cuvintele, biletele, scrisorile, speranța, nu pot muri vreodată. Există o iubire din care nu ne mai revenim niciodată.